

provincie limburg

Voorjaarsnota 2024

Maastricht, juni '24

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Strategisch perspectief	5
Inleiding	5
Leeswijzer	8
Financieel kader	10
De begroting 2024 in uitvoering	20
1. Perspectief voor het landelijk gebied	23
2. Samen leven en bestaanszekerheid	57
3. Werken aan een toekomstbestendige economie	71
4. Nieuwe energie en leefmilieu	105
5. Leefbare steden en dorpen	126
6. Cultuur en erfgoed voor iedereen	148
7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	162
8. Provincie midden in de samenleving	181
9. Financiën en overhead	200
Financiële begroting	204
Financieel perspectief	204
Onze vermogenspositie	209
Financieel voorstel	215
Gedetailleerde besluitvorming	225
Op weg naar begroting 2025	234

Strategisch perspectief

Inleiding

Wij kijken vooruit

Dit is de eerste voorjaarsnota met een tweeledig karakter. We kijken zowel vooruit, naar de begroting 2025, als terug naar de voortgang in 2024 tot nu toe. Dit terugkijken helpt ons onze keuzes aan te scherpen. Wij hebben u 8 beleidskaders voorgelegd die de volle breedte van ons beleid beslaan en hebben daarmee laten zien dat wij, vooruitkijkend, graag investeren in een mooier, leefbaarder, duurzamer en innovatiever Limburg. Terugkijkend naar recente ontwikkelingen, en sluimerende trends, zien we het verlies van werkgelegenheid bij VDL, zien we dat behoud van industrie op Chemelot géén vanzelfsprekendheid is, zien we dat het vestigingsklimaat onder druk staat en zien we dat de dagelijkse boodschappen en een geschikte woning niet voor iedereen betaalbaar blijven.

Dit onderstreept het feit dat wij het economisch fundament van Limburg niet uit het oog mogen verliezen of als vanzelfsprekendheid mogen beschouwen. Een goede baan als perspectief voor alle Limburgers is immers óók het fundament voor sociale cohesie, gezondheid en een rijke cultuur. Hierbij constateren wij dat we gericht én consistent beleid moeten voeren om dit fundament te versterken. Daarom:

1. prioriteren wij in onze lobby agenda;
2. investeren wij in onze visie voor 2050;
3. versterken wij onze financiële sturing;
4. gaan wij zorgvuldig om met onze schaarse menselijke en organisatorische capaciteit;
5. zorgen wij voor navolgbaarheid en meetbaarheid van ons beleid.

Wij lichten dit graag toe.

Wij gaan prioriteren in onze lobby agenda

Op het moment van publiceren van de voorjaarsnota is er nog geen duidelijkheid over de kabinetsformatie en wat de uitkomsten van een regeerakkoord zullen zijn met bijhorende gevolgen voor Limburg. Dit betekent echter niet dat wij ons niet kunnen positioneren ten opzichte van het huidige kabinet dat nog steeds grote besluiten neemt én formerende partijen die de laatste hand leggen aan hun inhoudelijke plannen. In dat kader stuurden wij reeds een impactvolle brief (mededeling portefeuillehouder d.d. 24-4-2024) met een majeure Limburgse vraag gericht op behoud en ontwikkeling van de basischemie en -industrie, het binnenhalen van de Einstein Telescope en het versterken van de Nederlandse defensie(industrie). Wij benutten de volle kracht van ons netwerk om deze boodschap kracht bij te zetten en door te vertalen in concrete acties van het Rijk.

Wij gaan investeren in onze visie voor 2050

Wij moeten vervolgens ook als Limburg in staat zijn om dit waar te maken. Dit vraagt een visie op waar Limburg moet staan in 2050, maar vooral ook een strategie om daar daadwerkelijk uit te komen. In dit proces toetsen wij de robuustheid van onze gestelde prioriteiten en visie. Vertalen deze op korte termijn door in een tastbaar product dat voor alle externe stakeholders helder maakt waar wij voor staan als Provincie Limburg. Vervolgens werken wij deze visie uit in onze concrete stappen van vandaag en morgen: vooral gericht op grote spanningsvelden die wij zien op ruimtelijk, energetisch en infrastructureel vlak. Zeker deze laatste stap vraagt zorgvuldig onderzoek, technische kennis en gedegen scenario analyse. Het resultaat hiervan leveren wij op in 2025 en vertalen wij door in de Provinciale Omgevingsvisie. Daarmee kunnen we goed invulling geven aan de afspraken uit het coalitie akkoord over visievorming en de roep vanuit uw Staten op dit vlak bij de behandeling van onze beleidskaders.

Wij versterken onze financiële sturing

In onze Jaarstukken 2023 hebben wij uw Staten geïnformeerd over het versterken van de financiële sturing. Het structurele patroon van de terugkerende onderbesteding, maar ook de afhankelijkheid van derden bij onze bestedingen vraagt van ons een blijvende focus op haalbaarheid van interne en externe sturingsmechanismen. En op behoud van duurzaam en structureel financieel evenwicht. Hoe wij dit doen, lichten wij toe.

Sturing aan de voorkant

In de voorjaarsnota zijn de budgetaanvragen getoetst op concreetheid conform de Financiële verordening. De Provincie Limburg, vaak een speler bij maatschappelijke initiatieven, ervaart hierdoor een complexe programmeerbaarheid van budgetten. In 2024 hanteren we bij de nieuwe beleidskaders een striktere financiële sturing op de programmabudgetten. Middelen worden niet langer vrijgegeven op basis van ambities, maar op de concreetheid van de transacties die voortvloeien uit de beleidsplannen en de gekozen financiële instrumenten. Dit is ook merkbaar in de beperkte inzet van nieuwe middelen die ter goedkeuring aan Provinciale Staten worden voorgelegd via de begrotingswijziging in deze voorjaarsnota. Zo behouden zowel de Staten als het college beter de controle over de geprogrammeerde middelen en de redenen daarvoor.

Focus op voortgang

Wij introduceren twee nieuwe financiële overzichten die uw Staten inzicht geven in onze financiële voortgang:

- in het financiële kader treft u een grafiek aan waarin wij rapporteren over de inzet van programmareserves op begrotingsbasis. Dit overzicht is een financiële indicator op de voortgang van operationalisering van beleidskaders;
- in het onderdeel Begroting 2024 in uitvoering presenteren wij een grafiek waarin de werkelijke realisatie van reguliere middelen is afgezet ten opzichte van de begroting. Dit geeft een indicatie over de voortgang van uitvoering.

Ook merken wij op dat de cultuur in ons huis vooral een "potjescultuur" was. De focus lag met name op de begroting. Wij verleggen deze focus nu meer naar de daadwerkelijke uitvoering, waarbij ook uw college de daadwerkelijke uitputting van budgetten strakker gaat volgen. Dit biedt ons de mogelijkheid om hier intern strakker op te sturen. Ook verwachten wij door deze maatregel meer politiek bestuurlijke focus op externe partijen als resultaten achterblijven. Zodat, indien nodig, ook de nodige verbindingen naar buiten worden gelegd en er betere bijsturing kan plaatsvinden, alsmede uw Staten hierover te berichten. Om dit te bereiken zijn er intern verbetermaatregelen getroffen waarbij is geïnvesteerd in automatisering en managementinformatie, waarbij intern de uitrol in Q2 plaatsvindt.

Ook wordt, met het oog op de aanstaande evaluatie van de Financiële verordening 2023, het artikel rondom lastneming van meerjarige projectsubsidies geëvalueerd en wordt gezocht naar mogelijkheden om onze externe monitoring van prestaties bij de ontvangers te verbeteren dan wel de financiering/bevoorschotting hierop aan te passen. En deze vervolgens door te vertalen naar de provinciale P&C-cyclus. Ook de specifieke uitkeringen zullen hierin worden betrokken. Want hier ligt ook een belangrijke oorzaak van de jaarlijks terugkerende onderbesteding.

Strategische focus op behoud van duurzaam structureel financieel evenwicht

De taakstelling zoals opgenomen in het coalitieakkoord ligt op koers. Desondanks blijven keuzes noodzakelijk vanwege een structureel gezonde begroting. De krapte in de rijksbegroting heeft gevolgen voor onze financiën. Op 16 april jl. zijn uw Staten, middels mededeling portefeuillehouder, geïnformeerd over de voorjaarsnota 2024 van het Rijk. De provincies zien de uitkomst van de gesprekken van de afgelopen tijd als een goede start van gezonde interbestuurlijke financiële verhoudingen, maar zien tegelijkertijd dat decentrale overheden top-of-mind zijn op het moment dat het Rijk de broekriem aan moet trekken. Daarnaast zijn ook de gevolgen van de herijking van het provinciefonds nog niet van tafel. Dit blijft één van de belangrijkste structurele risico's voor onze begroting en meerjarenraming. Dit risico bepaalt ook in welke mate er structurele bezuinigingen moeten worden doorgevoerd. Hoewel de financiële taakstelling van € 50 mln. goed op koers ligt, is de invulling tot nu toe vooral incidenteel van aard. In ons financieel kader geven wij daarom inzicht in de mogelijkheden en onmogelijkheden in behoud van structureel en duurzaam financieel evenwicht.

Wij gaan zorgvuldig om met onze schaarse menselijke en organisatorische capaciteit

Onze nieuwe rol in grote vraagstukken, de hoge eisen aan de 'responsieve' overheid en het ambitieuze coalitieakkoord 'Elke Limburger Telt' stellen ons opgeteld voor een pittige opgave. Dus hebben we een organisatie nodig waarin niet alleen voldoende mensen beschikbaar zijn om het benodigde werk te doen, maar iedereen ook de ruimte heeft om als professional zijn kwaliteiten optimaal te benutten. Een werkomgeving waar de prioriteiten helder zijn (vertrekkend vanuit onze wettelijke taken), waar werkprocessen en -systemen niet vertragen en frustreren maar het leven juist makkelijker maken, en waar blijvende aandacht is voor de ontwikkeling en het welzijn van alle collega's. We realiseren ons dat we op elk van die aspecten nog stappen te zetten hebben, vandaar ook dat wij het organisatie-ontwikkeltraject zijn gestart waarin we beschrijven hoe we onze organisatie en elkaar vooruit gaan brengen om de ambities en wettelijke taken uit te voeren. We nemen in deze voorjaarsnota daartoe een aanvullende reservering op. Een voorstel om te investeren in de organisatie leggen wij niet graag voor in concurrentie met investeringen in Limburg. Wij zijn er echter van overtuigd dat óók deze investering, in een periode waarin effectieve en efficiënte uitvoering steeds belangrijker wordt, ten goede komt van Limburg in de vorm van een slagvaardige decentrale overheid. Wij verwijzen naar het financieel kader voor nadere toelichting.

Wij zorgen voor navolgbaarheid en meetbaarheid van beleid

Als Provincie staan we voor steeds complexere opgaven. Beleid maken dat daadwerkelijk maatschappelijke impact heeft, is geen vanzelfsprekendheid. Om de maatschappelijke impact van provinciaal beleid zoveel mogelijk zichtbaar en tastbaar te maken, hebben we in 'Elke Limburger telt!' de ambitie uitgesproken om te werken met meetbare doelstellingen. We werken deze statenperiode met een nieuwe doelenboomsystematiek om uniformiteit aan te brengen in het sturen op doelen, het opstellen van indicatoren en het duiden van verbanden. Ieder beleidskader kent een eigen doelenboom die de essentie van de provinciale inspanningen voor de komende statenperiode in beeld brengt. In deze voorjaarsnota wordt deze doelenboomsystematiek voor het eerst vertaald naar de begrotingsprogramma's en vormt daarmee het startpunt voor deze statenperiode om het resultaat van ons werk zichtbaar te maken.

Wij kijken terug

Deze voorjaarsnota is niet alleen een vooruitblik op de begroting. Het is ook een voortgangsdokument. Onze voortgang aan de beleidsvormende kant blijkt uit het gegeven dat wij alle 8 kaders hebben vastgesteld. Aan de uitvoerende kant zien wij dat de inzet van reguliere budgetten (en daarmee uitvoering van de begroting) op koers ligt en in de voorjaarsnota voor € 34,68 mln. aan geconcretiseerd beleid voorligt voor onttrekking uit de programmareserves. Daarmee is ondanks de energie die is gestoken in de beleidsvorming ook voortgang in de uitvoering behaald.

De successen die we mogen vieren zijn onder andere op ruimtelijk vlak het gepresenteerde ruimtelijk voorstel en daaropvolgend de plannen 'Limburg Centraal' en 'Straatje erbij'. Binnen het mobiliteitsdomein hebben wij het fundament gelegd voor de komende periode met de nota infrastructurele kapitaalgoederen en infra in control. De meedoen-pas kon rekenen op een goede ontvangst. Ook hebben 2 regio's in Limburg een Regio Deal van het Rijk ontvangen.

Op de speerpunten die wij benoemden hebben wij ook een aantal mijlpalen bereikt. De terugblik is terug te vinden in een nieuw onderdeel: de begroting 2024 in uitvoering. Hierin treft u een samenvatting van de voortgang op basis van Kwaliteit, Tijd en Geld. Ook treft u de financiële realisatie aan over de bestedingen per programma.

Leeswijzer

Leeswijzer

Deze strategische inleiding is de start van onze voorjaarsnota. De overige hoofdstukken bouwen hier op voort. Dit begint met het financieel kader waarin we de resultaat-effecten en nieuwe financiële besluiten uitdiepen. Gevolgd door de programma hoofdstukken waarin we per product de voortgang beschrijven langs de meetlat van kwaliteit, tijd en geld.

De voorliggende voorjaarsnota bevat in budgettaire zin voorstellen die verder invulling geven aan de uitvoering van de kaders in de lopende begroting 2024 (Najaarsnota 2024) en de Programmabegroting 2025. In financiële termen is er dan sprake van nieuw beleid: besluiten waarover uw Staten nog geen besluit hebben genomen in het kader van het budgetrecht.

In het programma Financiën en overhead kondigen wij de komst van een duurzaamheidsparagraaf aan in de Programmabegroting 2025. Zo'n paragraaf verbindt de duurzaamheidsaspecten over de diverse begrotingsprogramma's en biedt daarmee integraal en transparant inzicht over onze doelstellingen en onze "voetafdruk". De benodigde data wordt centraal verzameld in de nieuwe duurzaamheidsmonitor die naar verwachting eind 2024 toegankelijk zal zijn via onze provinciale website.

Voor het integrale financiële beeld kunt u terecht in de Financiële begroting. Als bijlage is opgenomen:

- het indicatorenplan;
- de PDF-versie van deze voorjaarsnota.

Operationalisering van de beleidskaders in de reguliere P&C-cyclus

Deze voorjaarsnota heeft deels een technisch karakter. Om de zogenaamde brug tussen de leefwereld en systeemwereld te slaan is de programmabegroting in lijn gebracht met de beleidskaders. Dit betekent:

- de doelenbomen uit de beleidskaders zijn doorvertaald. De doelenbomen uit de primitieve programmabegroting zijn overschreven. Dit heeft geleid tot enkele nieuwe beleidsproducten en verplaatsingen. In de programmateksten zijn deze structuurwijzigingen toegelicht en in financiële zin zijn de budgetten budgettair neutraal verhuisd;
- in de programma's hebben wij hyperlinks opgenomen naar de betreffende onderliggende Statenstukken, zodat deze op elk moment oproepbaar en raadpleegbaar zijn;
- er zijn indicatoren opgenomen, in lijn met de beleidskaders. Voor dit onderdeel is extra toelichting nodig, omdat nog niet alle data voorhanden is. Deze toelichting volgt onder de noemer van "werken met doelen en indicatoren";
- wij merken op dat de beleidskaders een meerjarig karakter hebben, terwijl de focus in de programmabegroting op deze jaarschijf 2024 ligt. U treft daarom veelal resultaten voor 2024 aan,

- die in 2025 weer kunnen wisselen. Er zijn echter ook resultaten die een meerjarig karakter hebben. Belangrijk is dat de focus op 2024 nodig is om in onze Jaarstukken 2024 hierover verantwoording af te leggen en om te bepalen of we op koers liggen;
- de begrotingswijzigingen die al zijn vastgesteld bij de beleidskaders of nog in het proces zitten zijn financieel vertaald in de totaaloverzichten.

Door deze wijzigingen heeft deze Voorjaarsnota 2024 het karakter van een gewijzigde programmabegroting gekregen. De wijzigingen zijn expliciet toegelicht in de betreffende programma's.

In deze voorjaarsnota zijn ook voorstellen opgenomen die leiden tot nieuwe inzet van programmareserves, zodat de beleidskaders verder in uitvoering kunnen komen. Met inachtneming van het budgetrecht van uw Staten komen deze voorgestelde middelen pas beschikbaar na besluitvorming door uw Staten. Dit is een belangrijke verandering ten opzichte van het verleden, waarbij PS vooral achteraf besluiten bekrachtigde. Dat vraagt ook van uw college en de organisatie om beter vooruit te kijken, kritisch te plannen en strakker te sturen op middelen. De inzet van programmareserves, onder strengere voorwaarden dan voorheen, geeft daarmee ook een betere indicator voor uitvoering van de beleidskaders. Meer hierover in het onderdeel Financieel kader.

Werken met doelen en indicatoren is een ontwikkelopgave

Als eerste bouwsteen voor de monitoring op onze doelen koppelen we aan elke maatschappelijke opgave, doelstelling en resultaat één of meerdere indicatoren. In het indicatorenplan, een bijlage bij deze voorjaarsnota, is het totaaloverzicht van de indicatoren te vinden. Ook de vanuit Rijksoverheid verplichte BBV-indicatoren zijn opgenomen in het indicatorenplan. Met dit indicatorenplan geven we tevens invulling aan toezegging 9319, waarin is toegezegd zorg te dragen voor meetbare indicatoren bij de Voorjaarsnota 2024. Op basis van een indicator doen we ofwel een kwantitatief meetbare uitspraak (o.b.v. een variabele of maatstaf, bv. in aantallen of percentages) of verantwoorden we op kwalitatieve wijze (uitleg in woorden).

Om cijfers te kunnen laten zien bij de kwantitatieve indicatoren, moeten ze gekoppeld worden aan een dataset. We weten dat niet bij elke indicator al (provinciale) data beschikbaar is en dat we deze vaak nog moeten ontwikkelen. Hier werken we onder andere aan via het programma Databedreven Provincie Limburg. Naar gelang de beschikbaarheid van de datasets worden de indicatoren gefaseerd toegevoegd aan de P&C-producten. De datasets worden ook doorlopend ontsloten in het Provinciale Dataportaal (<https://dataportaal-viewer.prvlimburg.nl/>). Dit portaal biedt meer mogelijkheden voor degenen die dieper in de data willen duiken of andere weergaven willen bekijken. In het Dataportaal zullen de datasets beschikbaar worden gesteld onder het thema 'Indicatoren beleidskaders'.

Deze voorjaarsnota geeft een eerste inzicht in waar we naartoe werken met de indicatoren in de p&c producten. In de Voorjaarsnota 2024 benoemen we de indicatoren op maatschappelijke opgave- en doelstelling-niveau en daar waar mogelijk zijn ook al de datasets, en hiermee ook de 0-meting, zichtbaar. Het korte tijdspad tussen de vaststelling van de beleidskaders (en de doelenbomen) en de behandeling van de voorjaarsnota maakt dat dit nog niet voor alle indicatoren mogelijk is. Voor de indicatoren op resultaat-niveau is ook eerst nog een interne ontwikkelslag nodig, waarbij we investeren in robuuste en toekomstbestendige systemen, processen en vaardigheden in de organisatie. We streven ernaar in de Begroting 2025 een completer beeld te laten zien. Tevens zullen we richting de Begroting 2025 werken aan een toelichtende tekst per indicator, welke meer duiding geeft aan de cijfers.

Het werken met doelen en indicatoren is een gezamenlijk leerproces dat vraagt om veranderingen van systemen, kennis, cultuur en vaardigheden. Daarmee is het een ontwikkelopgave die door de statenperiode heen blijft lopen. We zetten belangrijke stappen om de impact van beleid beter te kunnen

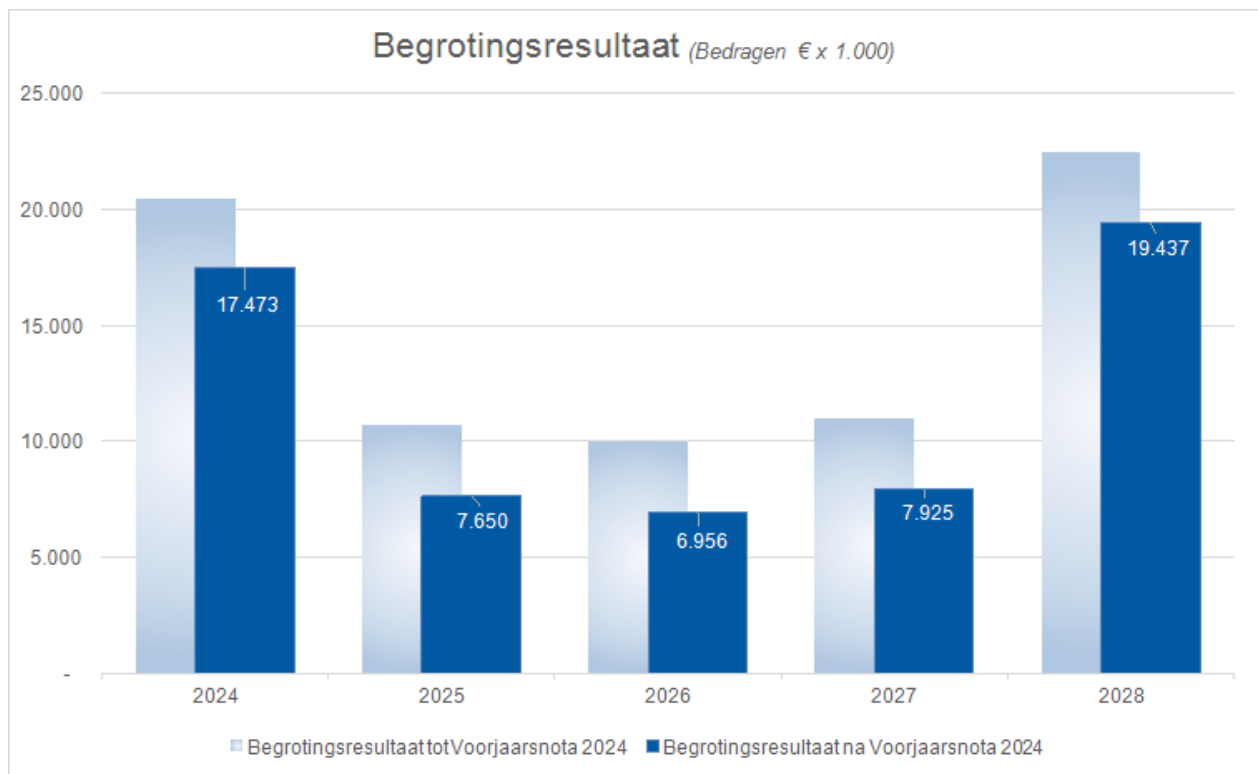
meten. Dit versterkt uw Staten in de kaderstellende en controlerende rol. Meer hierover leest u in het indicatorenplan.

Financieel kader

Ontwikkeling begrotingsresultaat 2024-2028

Ons begrotingsresultaat 2024-2028 daalt t.o.v. de Programmabegroting 2024. Deze daling is het gevolg van een aantal onvermijdbare kostenontwikkelingen, waarvan het subsidiebesluit en de bevoorschotting van Arriva voor de meeste structurele impact op de begrotingsruimte zorgt.

In onderstaande grafiek is dit effect ten opzichte van het vorige rapportagemoment (Programmabegroting 2024, 10 november 2023) duidelijk zichtbaar.

Bovenstaand verloopoverzicht geeft inzicht in de ontwikkeling van het begrotingsresultaat vanaf de programmabegroting incl. 1e wijziging (Septembercirculaire 2023 provinciefonds).

Voor een inhoudelijke toelichting verwijzen wij naar de betreffende programma's (zie kolom product) en de financiële begroting.

Met deze voorjaarsnota is het financieel perspectief geactualiseerd. De voorstellen tot wijziging zijn het gevolg van:

- uitvoering van de vigerende beleidskaders;

- autonome ontwikkelingen;
- reeds genomen PS-besluiten of uitvoering van een motie.

De financiële consequenties leiden tot een aanpassing van de Programmabegroting 2024 en bijhorende meerjarenraming in de vorm van de 2e Begrotingswijziging 2024. Voor verdere detaillering van alle besluiten en consequenties hiervan verwijzen wij naar de financiële begroting, hoofdstuk "Financieel voorstel" in deze voorjaarsnota. Omdat de Meicirculaire inzake het provinciefonds in de regel pas verschijnt als onze voorjaarsnota al aan Provinciale Staten is aangeboden, zullen wij deze later in het proces aan het Statenvoorstel toevoegen, middels een Gewijzigd Statenvoorstel met begrotingswijziging. Op deze manier beschikken uw Staten voor de behandeling van deze voorjaarsnota over actuele cijfers (onder voorbehoud van het tijdig verschijnen van deze circulaire).

De financiële consequenties van deze voorjaarsnota die leiden tot bijstelling van de begroting zijn in drie categorieën verdeeld in de hierna volgende overzichten:

- financiële mutaties met effect op het begrotingsresultaat;
- financiële mutaties met inzet van de programmareserves ten behoeve van de uitvoering van de beleidskaders;
- overige mutaties zonder effect op het resultaat, gedekt met name uit programmabaten, bestemmingsreserves of stelposten van de begroting.

Financiële mutaties met effect op het begrotingsresultaat

Onderstaande tabel geeft inzicht in de mutaties die het begrotingsresultaat beïnvloeden. Deze zijn voornamelijk het gevolg van loon- en prijsontwikkelingen, zoals verhoging van de Statenvergoedingen, het ophogen van de voorziening APPA (Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers), verhoging van het budget Zuidelijke Rekenkamer en het ophogen van het budget t.b.v. de uitvoering van de OV-concessie (Arriva deel II). Daarnaast voeren wij nog een aantal financiële correcties door als gevolg van een omissie bij de begroting en onterechte indexatie van toevoegingen aan onderhoudsvoorzieningen.

€ x
1.000

	Product	Begroting 2024	Meerjarenraming			
			2025	2026	2027	2028
Begrotingsresultaat vóór Voorjaarsnota 2024						
Geraamde resultaat Programmabegroting 2024 incl. Septembercirculaire provinciefonds (BW 1)		20.433	10.703	10.009	10.978	22.490
Mutaties Voorjaarsnota 2024 met effect op het begrotingsresultaat						
Ophoging van de statenvergoedingen i.v.m. indexeringen	8.2.1	-25	-25	-25	-25	-25
GS 23-4-2024 Bijstelling dividend Enexis 2023	9.2.3	-235				
GS 14-5-2024 Toevoeging voorziening APPA cf. berekening APG	8.2.1	-211	-211	-211	-211	-211
Correctie begrotingsreeksen	div.	145	-203	-203	-203	-203
Presidium 5-4-2024 Verhoging budget Zuidelijke Rekenkamer	8.2.1	-40	-20	-20	-20	-20
GS 23-4-2024 Subsidiebesluit en bevoorschotting Arriva Deel II	7.2.2	-2.594	-2.594	-2.594	-2.594	-2.594
Effect op het begrotingsresultaat		-2.960	-3.053	-3.053	-3.053	-3.053
Begrotingsresultaat ná Voorjaarsnota 2024		17.473	7.650	6.956	7.925	19.437

Operationalisering van beleidskaders: voorstellen tot inzet programmareserves

In onderstaande tabel zijn de voorstellen opgenomen die leiden tot inzet van de programmareserves. De inhoudelijke toelichting is terug te vinden bij de betreffende beleidsproducten, onder de variabele Geld (zie de verwijzing in de kolom Product). Omdat deze lasten worden gedekt uit de programmareserves, hebben deze mutaties geen effect op het begrotingsresultaat.

Het betreft mutaties die het gevolg zijn van de operationalisering van beleidskaders, waarbij sprake is van inzet van de programmareserves als dekkingsmiddelen. Daarnaast is een aanvullend voorstel opgenomen ten behoeve van het organisatie-ontwikkelplan.

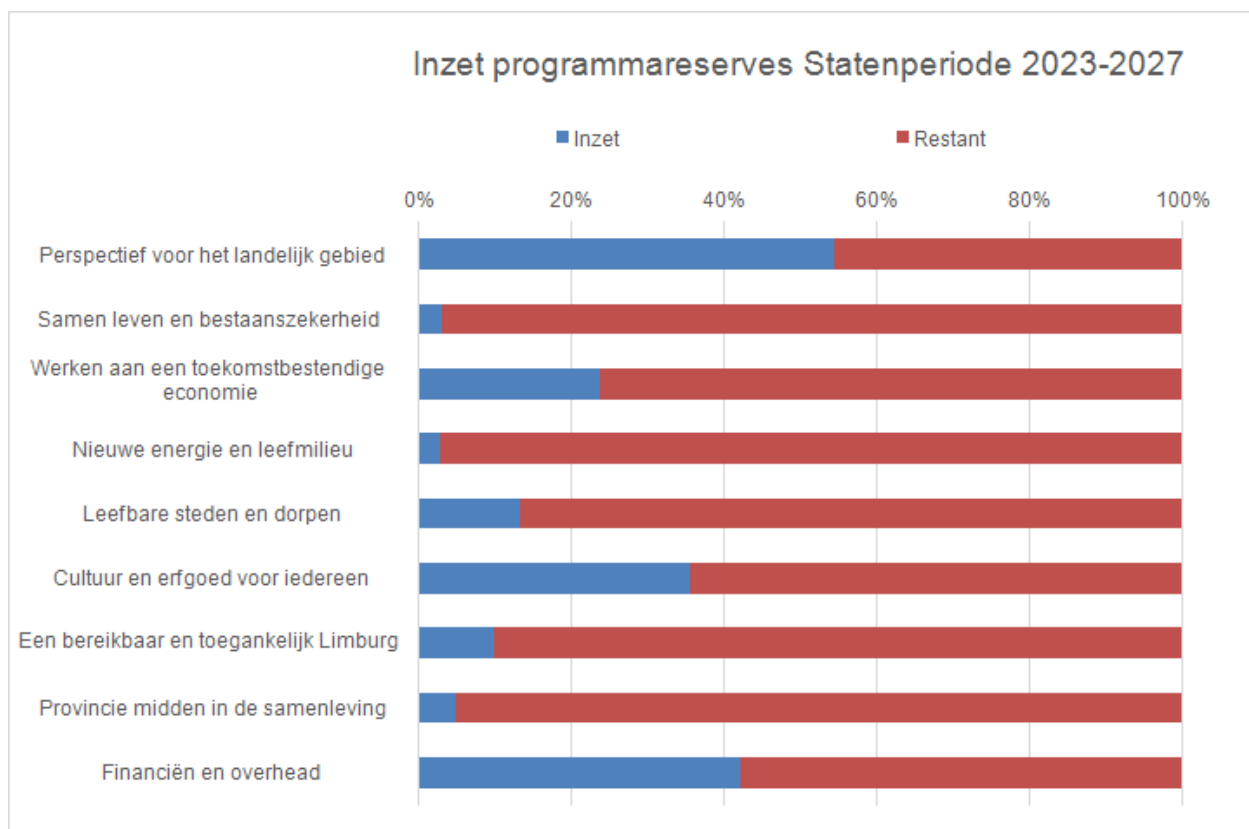
€ x
1.000

GS-besluit	Dekking Programmareserve	Product	Begroting 2024	Meerjarenraming				
				2025	2026	2027	2028	
GS 16-4-2024 Vaststelling aanvalsplan waterkwaliteit 2024	Water en bodem	1.3.1	400	1.600				
GS 23-4-2024 Uitvoering van het project Bodemvitalisering	Water en bodem	1.3.3	175					
GS 23-4-2024 Vrijmaken programmareserve beleidskader Samen leven en Bestaanszekerheid	Sociale agenda	2.1.1	400					
	Sociale agenda	2.2.1	50					
GS 23-4-2024 Vrijmaken programmareserve beleidskader Cultuur en erfgoed	Cultuur en Monumenten, erfgoed en archeologie	6.1.1	458	30				
	Cultuur en Monumenten, erfgoed en archeologie	6.2.1	1.758	1.180				
GS 23-4-2024 LIOF Trade	Economie	3.1.1	315	315	315	315		
GS 23-4-2024 Fasering middelen MAA en afroep procesmiddelen transitie MAA	Economie	3.1.3	60					
GS 23-4-2024 Procesmiddelen Brightlands Campussen	Economie	3.2.1	50					
GS 12-12-2023 Brightlandscommunicatie 2024-2026	Brightlands	3.2.2	500	500	500			
GS 19-3-2024 Planvorming doorontwikkeling gebiedsontwikkeling BMHC	Economie	3.2.2	250					
GS 21-12-2023 Extra agiostorting BCGV	Brightlands	3.2.2	250					
GS 12-3-2024 Faciliteren aanvraag Trinationaal Onderwijs	Onderwijs en arbeidsmarkt	3.3.1	20					
GS 12-3-2024 Faciliteren ESF+ aanvraag Limburg	Onderwijs en arbeidsmarkt	3.3.1	10					
GS 23-4-2024 Middelen arbeidsmarkt en onderwijs	Onderwijs en arbeidsmarkt	3.3.1	915	125	125	125		
GS 20-2-2024 'Full Proposal' CEL4LIFE	Economie	3.4.1		32	32	32	32	
GS 23-4-2024 Uitvoering actielijnen Verduurzaming en Circulaire Economie	Economie	3.4.1	25					
GS 23-4-2024 Middelen landbouw	Landbouw	3.5.5	1.320	200	75	75		
GS 11-12-2023 Beleidskader nieuwe energie en schoonleefmilieu	Energie	4.1.1	88					
GS 20-2-2024 Proces- en voorbereidingsmiddelen	Leefbaarheid	5.1.1	500					
GS 5-3-2024 Subsidie gemeenschapsaccommodaties 2024	Onvoorzien	5.1.1	500					
GS 23-4-2024 Woondeals en leefbaarheidsfonds	Wonen en Leefbaarheid	5.1.1	3.925					
GS 12-12-2023 Ondersteuning gemeenten kader LSeD	Wonen	5.1.2	250					
GS 20-2-2024 Uitvoering 2e Gewijzigde Motie 2997 Continuïteit in beleid	Sociale agenda, Cultuur en Monumenten, erfgoed en archeologie	6.1.1	558					

GS 23-4-2024 Procesmiddelen Fundraising en cofinanciering Europese en nationale fondsen	Economie	3.2.1	1.400	1.800	1.400	1.000	
	Onderwijs en arbeidsmarkt	3.3.1	400	750	250	100	
	Landbouw	3.5.1	500	650	250	100	
	Energie	4.1.1	200				
	Onvoorzien	8.2.4	250	500	500	250	
GS 14-5-2024 Organisatie-ontwikkelplan	Onvoorzien	9.1.1	1.500	1.500	1.500	1.500	
Totaal inzet programmareserves			17.026	9.182	4.947	3.497	32

Inzet van de programmareserves tot en met deze voorjaarsnota

Onderstaande grafiek laat de begrote inzet van programmareserves procentueel zien op hoofdlijnen en vormt daarmee een financiële indicator op de voortgang van operationalisering van beleidskaders.

Voor financieel inzicht met absolute bedragen van alle reserves verwijzen wij naar het onderdeel Financiële begroting.

Voorstellen zonder effect op het begrotingsresultaat

Naast de besluiten over de programmareserves biedt onderstaande tabel inzicht in overige besluiten waarbij sprake is van inzet van middelen.

In de tabel is te zien hoe het voorstel binnen de begroting wordt gedekt. Dit kan zijn:

- Programmamiddelen: dekking vindt plaats binnen de bestaande begroting of inzet van bestemmingsreserves;
- SPUK (specifieke uitkering van het Rijk). Deze zijn doelgebonden en niet vrij besteedbaar.

Ook hier geldt dat de inhoudelijke toelichting onder de betreffende beleidsproducten is opgenomen, onder de variabele Geld (zie de verwijzing in de kolom Product).

€ x
1.000

Besluit	Dekking	Product	Begroting	Meerjarenraming				
				2024	2025	2026	2027	2028
GS 11-10-2023 Inzet SPUK L29 monitoring natuur	SPUK	1.1.1	128					
GS 27-11-2023 Inzet SPUK L32 regeling uitvoering aanpak piekbelasting	SPUK	1.1.2	450	450				
GS 7-7-2022 Inzet SPUK L8 Regeling Maatwerk Gerichte Aankoop (MGA) veehouderijen	SPUK	1.1.2	13.654					
GS 7-3-2023 Cou lance regeling MGA-1	SPUK	1.1.2	222					
GS 31-10-2023 GLB-NSP LEADER budgetreservering t.b.v. subsidieopenstelling	Programmamiddelen	1.1.3	925					
GS 19-12-2023 Openstelling subsidieplafonds Deltaprogramma Hoge Zandgronden	SPUK/ prov. bijdrage	1.3.1	19.904	6.306				
GS 30-1-2024 Inzet SPUK L31 Duurzaam schoon grondwater	SPUK	1.3.1	800					
GS 23-4-2024 Waterveiligheid en Ruimte Limburg	SPUK	1.3.1	13.729					
GS 2-4-2024 Procesmiddelen Waterveiligheid Maas 2024	Post Onvoorzien	1.3.2	125					
GS 16-4-2024 Uitvoering Interreg europe project CHEERS4EU	Bijdrage derden	3.4.1	58	111	111	110	54	
GS 23-1-2024 GLB-NSP cofinanciering plafond 1 landbouwers	Programmamiddelen	3.5.1	1.569	3.992	3.278			
GS 14-5-2024 SPUK Programma Management Organisatie BO EVI - cluster Chemelot	SPUK	4.1.1	292					
GS 5-3-2024 SPUK aanvraag bedrijfsmatig vastgoed	SPUK	4.1.2	2.383	549	549	188		
GS 23-4-2024 Agenda Bodem en ondergrond 2024-2030	Programmamiddelen	4.2.2	685					
GS 23-4-2024 Woondeals en leefbaarheidsfonds	SPUK	5.1.2	321					
GS 14-5-2024 Uitbreiding capaciteit projectmanager Mijnbouwschade 0,2 fte	Programmamiddelen	5.1.4	22	22	22	22	22	
GS 5-12-2023 Toekomst de Vondst	Post Onvoorzien	6.2.1	90	90	90	90		
GS 20-2-2024 Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2027	Stelpost	7.2.1	11.572	11.126	10.818	10.818		
GS 30-1-2024 Vaststelling Beschikbaarheidsvergoeding Openbaar Vervoer 2021	SPUK	7.2.2	360					
GS 14-5-2024 Tijdelijke regeling specifieke uitkering ERTMS (Arriva Greenbox)	SPUK	7.2.2	2.900					
GS 14-5-2024 CEF-subsidie Rhombus Upside II	Bijdrage derden	7.3.1	2.608					
GS 14-5-2024 Provinciale Regietafels	Bijdrage IPO	8.2.5	225					
GS 14-5-2024 Actualiseren van de personeelskosten n.a.v. de nieuwe CAO2024	P-budget	9.2.5	5.215	6.710	6.710	6.610	6.610	
GS 14-5-2024 Vrijval middelen resultaten voorgaande dienstjaren ten gunste van de taakstelling	Taakstelling	9.2.5	2.500					
Totaal overige voorstellen			80.737	29.356	21.578	17.838	6.686	

Behoud van duurzaam structureel financieel evenwicht: structurele en incidentele impact

De taakstelling ligt in financiële zin op koers, maar de impact van de bijdragen is incidenteel van aard. Er zijn op basis van het coalitieakkoord, de Programmabegroting 2024 en de nieuwe beleidskaders tot nu toe geen structurele bezuinigingen ingeboekt. Dat is ook geen gemakkelijke opgave. Zoals beschreven in de inleiding lopen wij echter nog altijd het risico op een forse korting van het provinciefonds als gevolg van de herijking. In het kader van behoud van een duurzaam en structureel financieel evenwicht, zonder additionele belastingverhogingen, zijn er strategische verkenningen gevoerd naar bezuinigingen op de langere termijn. Dat vraagt om politiek-bestuurlijke afwegingen die wij met uw Staten willen doorlopen. Wij zien daarbij de volgende ontwikkelingen:

Opwaartse druk op structurele budgetten

- Vanuit diverse programma's hebben we een opwaartse druk op onze begroting kunnen zien. Dit heeft zich in de Programmabegroting 2024 vertaald in ophoging structurele budgetten voor OV, Maaslijn, Nota Kapitaalgoederen, kostenstijgingen bij de RUD, versterking VTH, landschapsbeheer en aanvullend structureel budget voor het Filmfonds, Oud-Limburgse Schuttersfederatie, Limburgse taal, versterking fractie-ondersteuning en Sporttakplatforms;
- Ten aanzien van OV, infra en Natuur is onlangs een rapport gepubliceerd door BMC waaruit blijkt dat de kosten harder stijgen dan de inkomsten die wij hiervoor ontvangen van het rijk;
- We zien stijgende kosten in onze bedrijfsvoering, zoals inzet van ICT;
- Verduurzaming als ambitie is duur;
- De nieuwe beleidskaders zorgen ook voor een verdere druk op de uitvoeringskracht van onze organisatie. Ambities kosten meestal geld in de vorm van reguliere middelen, maar ook inzet van fte's en daarvoor benodigde personele budgetten. En zoals uit de analyse van slagkracht blijkt, zit er ook druk op de wettelijke taken;
- Bij de behandeling van de beleidskaders zijn er politieke wensen geuit tot verbreding en verzwaring van onze inzet.

Keuzes maken is lastig: ongerichte taakstellingen vormen een risico

Bovenstaande ontwikkelingen maken keuzes tot bezuinigingen een stuk lastiger, zeker nu het te voeren beleid ver is uitgekristalliseerd. Hier treedt ook het risico van een ongerichte taakstelling op. Er kan voor wat betreft de taakstelling geleund worden op incidentele meevallers. Echter, als we de taakstelling slechts incidenteel inlossen, verliezen we aandacht voor het langjarig gezond financieel perspectief. Nog steeds dreigt korting op het provinciefonds waardoor de druk op de meerjarenraming toeneemt en de meerjarige begroting niet meer structureel sluitend gemaakt kan worden. En ondanks dat de provincie Limburg een vermogende provincie is, zijn wij verplicht ons huishoudboekje op orde te hebben. Structurele lasten moeten gedekt worden uit structurele baten. En dan zijn er simpelweg twee knoppen waar aan gedraaid kan worden: structureel bezuinigen of structurele inkomsten verhogen.

Structurele en incidentele impact

Uit onze analyses blijkt dat er in de regel weinig ruimte zit in de structurele budgetten, die veelal bestaan uit wettelijke taken en structurele subsidierelaties. De jaarlijkse onderbesteding zit vooral in de incidentele projectmatige uitvoering van de beleidskaders. Er is daarmee dus weinig laaghangend fruit als het gaat om structurele bezuinigingen. Ook relevant is dat grotere ingrepen meer tijd kosten om zowel juridische als bestuurlijke redenen. Een structurele subsidie kan niet zomaar worden stopgezet.

Focus

Een terugblik leert dat in het eerste jaar van deze Statenperiode vooral de focus heeft gelegen op beleidsontwikkeling en nieuwe kaders. Nu verschuift de focus zich natuurlijk naar de operationalisering van deze kaders, maar zijn strategische verkenningen naar moeilijke keuzes eveneens noodzakelijk. De elementen die wij actief gaan onderzoeken zijn:

Herziening uitvoeringsniveaus:

- van onderhoud wegareaal met specifiek het functioneel beheer en aanbestedingsmethodiek;
- van natuurbeheer en natuurherstel.

Inhoudelijke en financiële evaluatie culturele en maatschappelijke instellingen ;

Evaluatie begrotingsinstellingen verdeeld over diverse portefeuilles;

SPUKS inzetten voor uitvoeringskosten én ter vervanging reguliere begrotingsmiddelen;

Waardecreatie via:

- grondbeleid;
- herijkte inzet SIS 4.0;
- geslaagde EU en Rijks fundraising strategie;
- substitutie van financieringsinstrumenten door wettelijke instrumenten;
- reductieprogramma overheadkosten.

Voor deze onderdelen geldt dat wij in deze fase onderzoeken. Doorvoeren doen wij op basis van het onderzoek en de doorontwikkeling in onze financiële positie. Naast bovenstaande geleidelijke maatregelen, zijn er ook een aantal noodgrepen denkbaar indien het begrotingssaldo negatief wordt:

Natuurbeheer- en herstelmiddelen niet langer oormerken in de begroting, maar op basis van uitvoeringstempo faseren;

Terugzakken in onderhoudsniveau wegareaal;

Afbouw bijdrage musea, kennisinstellingen en campussen;

Affromen deel van de intensiveringsmiddelen van de coalitieperiode die gefinancierd zijn uit meerjarig begrotingsresultaat.

Dit zijn evident ingrijpende maatregelen. Bij het materialiseren van de risico's is dit zonder dergelijke maatregelen niet om te buigen. Hierbij is het uitgangspunt dat de uitvoeringscapaciteit op peil wordt gebracht. Ook belangrijk is aandacht voor structurele impact. Bijdragen aan bijvoorbeeld campussen en kennisinstellingen zijn tijdelijk en het korten op deze budgetten levert daarmee ook slechts een tijdelijk effect en niet de beoogde structurele impact. Dat geldt ook voor het temporiseren van investeringen. Of het afkomen van de ingestelde programmareserves ter uitvoering van beleidskaders. Ook deze leiden tot een tijdelijk effect en missen ook de beoogde structurele impact. Zulke maatregelen kunnen wel op de korte termijn financiële ruimte opleveren in het aanbieden van een sluitende begroting.

Verhogen van de inkomsten

Als het gaat om het verhogen van de inkomsten zijn de mogelijkheden tot structurele impact beperkt:

- denkrichtingen als waardecreatie via grondbeleid, fundraising strategieën bij het Rijk en de EU bieden mogelijkheden, maar ook hier gaat het meestal om tijdelijke en dus incidentele impact. In de regel participeren overheidspartners op projectbasis;
- er zijn structurele kansen als het gaat om een herijkte inzet van Sturing in Samenwerking (SIS 4.0). Maar meer rendement gaat ook hand in hand met hogere risico's. En ook daar zijn wettelijke restricties op;

Echte structurele inkomsten kunnen alleen gegenereerd worden door het verhogen van de opcenten Motorrijtuigenbelasting. Dit betekent echter direct doorbelasten van onze kosten naar de burger.

De structurele opgave is nog niet geheel duidelijk: terughoudendheid in aangaan van structurele lasten is gevraagd

Onze meerjarige begroting laat nu vooral goede cijfers zien. En de Rijksvoorjaarsnota doet daar een schepje bovenop. De structurele inkomsten lijken in de meerjarenraming met ca € 3 mln. te gaan stijgen. Op het moment van publiceren van deze voorjaarsnota is de meicirculaire provinciefonds 2024 nog niet gepubliceerd. Zolang het proces van herijking van het provinciefonds nog loopt, is er echter nog geen duidelijkheid over de precieze structurele financiële impact, behalve dat deze materieel kan zijn. Bij gelijkblijvend ambitieniveau kunnen structurele tekorten ontstaan.

Het belang van data en beleidsevaluatie

Leveren onze bijdragen de benodigde impact en outcome? Zijn we uitgekomen waar we willen zijn? Moet er een tandje bij of kunnen we afschalen? En wat betekent dit voor onze structurele lasten? Onze ambitie om van datagedreven naar databedreven te groeien, kan ons op termijn helpen bij beleidsevaluaties en het vervolgens maken van politiek-bestuurlijke keuzes als het gaat om de begroting structureel en duurzaam sluitend te houden. Maar ook invulling te gaan geven aan structurele taakstellingen. Dit geeft het belang van deze ontwikkeling aan.

GS-Mandaat over specifieke uitkeringen

In de Jaarstukken 2023 en deze voorjaarsnota zijn maatregelen aangekondigd om strakker te sturen op de financiën en de onderbestedingen te beperken. In lijn met de Financiële verordening 2023 wordt nu aan de voorkant onder meer strakker gestuurd op de inzet van programmareserves. En deze middelen kunnen pas worden ingezet nadat uw Staten hiermee hebben ingestemd.

In lijn met de verordening geldt dit voor alle budgetten. Echter door de toename van de specifieke uitkeringen, de daaraan gekoppelde termijnen en de terugbetaalverplichtingen bij niet besteden, zien wij dat er onnodig tijd verloren kan gaan. Ook zien wij dat de voorbereidingstijd enorm kan verschillen. Wij zijn daarbij sterk afhankelijk van informatie van het Rijk.

Mede gelet op de aard van de middelen (geld van het rijk), de beïnvloedbaarheid ervan (specifieke doelen, niet vrij besteedbaar) en de beoogde effecten voor Limburg (in lijn met onze eigen doelen) vragen wij uw Staten om het college van Gedeputeerde Staten te mandateren tot bestedingen van specifieke uitkeringen van het rijk.

Dit betekent:

- Vooruitlopend op de begrotingswijzigingen, die goedkeuring van uw Staten behoeven, gaat het college over tot inzet van deze middelen. Dit betekent dat uw Staten de begrotingswijzigingen achteraf goedkeuren.
- En indien de begroting in het lopende dienstjaar niet meer gewijzigd kan worden (in de periode tussen het aanbieden van de najaarsnota en de jaarstukken) worden bestedingen van specifieke uitkeringen als rechtmatig beschouwd.

Op deze wijze kan de uitvoeringskracht worden vergroot, zonder risico op begrotingsonrechtmatigheden. In de evaluatie van de Financiële verordening (verwachting Q4-2024) zal dit worden meegenomen. Met het Statenvoorstel lopen wij hier op vooruit.

Investeringsbesluiten

In het Statenvoorstel Voorjaarsnota 2024 wordt gevraagd het investeringsbesluit vast te stellen. Dit valt immers ook onder het budgetrecht. In de Programmabegroting 2024 is rekening gehouden met investeringen in weginfra. Zo zijn afschrijvingskosten begroot voor reguliere vervangingsinvesteringen. De afschrijvingslasten hiervan worden ook binnen de bestaande begroting opgevangen en vormen in die zin geen nieuw beleid of budgetvraag aan Provinciale Staten, maar het formaliseren van bestaand beleid in lijn met het budgetrecht. In de Financiële begroting is dit voorstel opgenomen onder het hoofdstuk "Financieel voorstel".

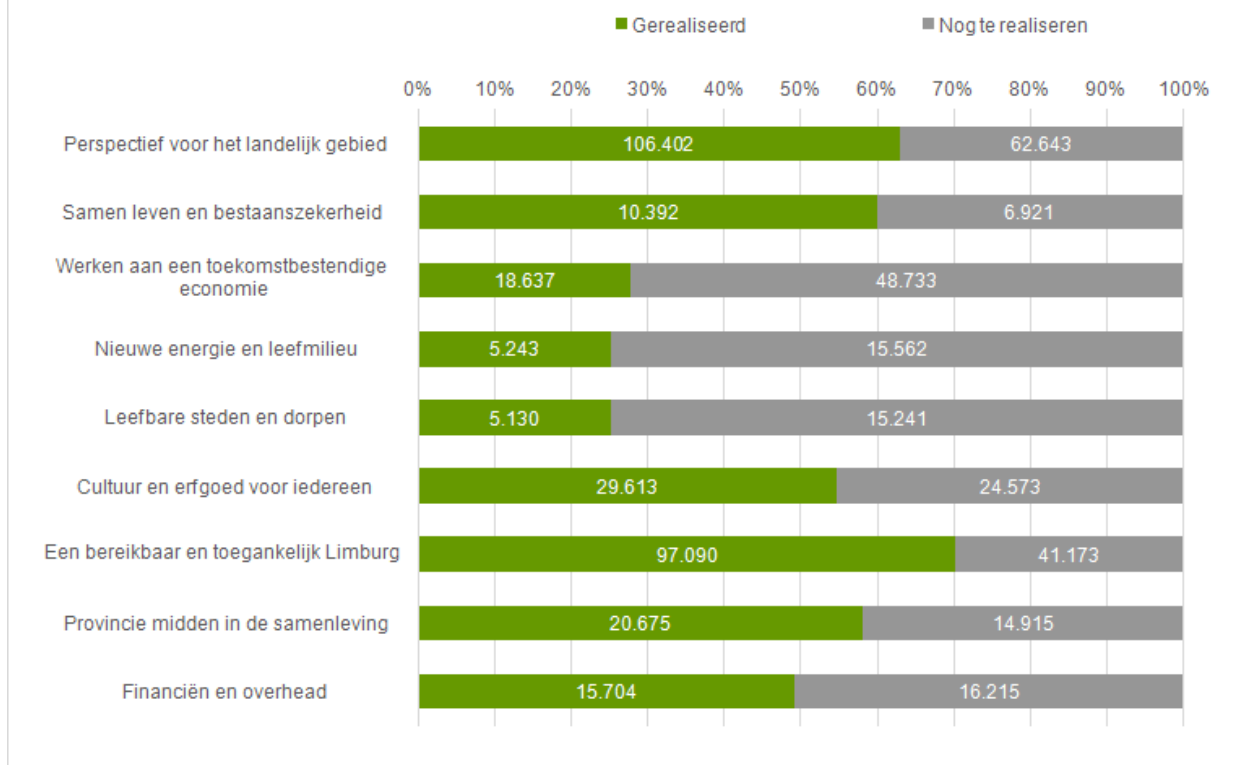
De begroting 2024 in uitvoering

Voortgang uitvoering begroting

Op de openingspagina is op het dashboard naast het verwachte financiële begrotingsresultaat ook de voortgang van de belangrijkste variabele Kwaliteit te zien. Dit dashboard kleurt volledig groen. Over het eerste kwartaal 2024 zijn er ook nog niet veel bijzonderheden en is er nog geen reden tot bijsturing van de inhoudelijke kant van de begroting. Voor de budgetten is er wel aanleiding om op basis van voortgang en prognoses om bij te sturen. Indien er sprake is van bijsturing hebben we de keurenindicator op oranje gezet.

Onderstaande grafiek geeft inzicht in de bestedingen tot 1 mei 2024 per programma (gerealiseerd). Onder de 'realisatie' zijn de daadwerkelijke uitgaven en de vastgelegde verplichtingen bedoeld. 100% staat voor de bijgestelde begroting tot aan deze voorjaarsnota. We merken hier op dat in de onderstaande grafiek alleen de reguliere middelen van de programmalasten zijn meegenomen. Reguliere middelen zijn bestedingen zoals opdrachten, subsidies, contributies enz. De personeelskosten en kapitaallasten zijn buiten beschouwing gelaten, vanwege van de mate van beïnvloedbaarheid en administratieve redenen.

Realisatie vs begroting 2024 van de reguliere lasten tot 1 mei 2024

In financiële zin is de peildatum 1 mei, rekenkundig 1/3 deel, oftewel 33,33%. De bestedingen van 3 programma's lopen op dit moment minder dan evenredig mee met het voortgangpercentage. Op basis van voortgangsanalyses voor alle programma's geeft dit in deze voorjaarsnota aanleiding tot fasering van middelen met betrekking tot:

- Programma 1 Perspectief voor het landelijk gebied: middelen voor Natuur en landschap € 4,40 mln.;
- Programma 3. Werken aan een toekomstbestendige economie: procesmiddelen "Einstein Telescope" € 1,02 mln. en middelen "Maastricht Aachen Airport" € 10,9 mln.;
- Programma 6. Cultuur en Erfgoed voor iedereen : middelen programma "Voordekunst" € 0,50 mln.

Voor de overige budgetten is dit nog niet aan de orde en zal bij de najaarsnota worden beslist of fasering nodig is.

Disclaimer

Bij deze grafiek hoort een voorbehoud over de realisatiecijfers:

- in het gerealiseerde bedrag zijn ook de verplichtingen opgenomen. Dit betreft inkoopopdrachten of subsidies. Deze zijn in financiële zin nog niet helemaal definitief, tot aan het moment dat de prestatie is geleverd;
- in de verplichtingen zijn ook projectsubsidies opgenomen, waarvan onzeker is of deze ultimo boekjaar ook daadwerkelijk tot realisatie leiden. Deze informatie komt pas beschikbaar als de begroting niet meer kan worden bijgesteld. Dit geldt ook voor diverse specifieke uitkeringen.

Taakstelling op koers: nog 27% te gaan oftewel € 13,46 mln.

De taakstelling 2023-2027 van € 50 mln. maakt onderdeel uit van het totale financiële dekkingplan van deze Statenperiode. Met de voorstellen uit de Jaarstukken 2023 is hier inmiddels bijna € 34,04 mln. van gerealiseerd. De invulling is incidenteel van aard en bestaat feitelijk uit meevallers en onderbesteding. Het coalitieakkoord 2023-2027 vormt hierbij het uitgangspunt (zie onderstaand citaat p99).

“Aanvullende financiële ruimte door meevallers wordt op integrale afwegingsmomenten (begroting, voorjaarsnota, najaarsnota, jaarstukken) met instemming PS (resultaat bestemming) met voorrang ingezet voor de in te vullen taakstelling, vervolgens bij voorkeur toegevoegd aan de immunisatiereserve en enkel bij uitzondering ingezet om nieuw/aanvullend beleid te formuleren.”

Zonder koerswijzigingen voorzien wij dat de lopende begroting en meerjarenraming nog over voldoende incidentele flexibiliteit beschikt om het restant van de taakstelling (€ 15,96 mln.) pijnloos in te vullen. In de tijd gezien moet het restant ultimo 2027 zijn gerealiseerd.

Met de in deze voorjaarsnota voorgestelde bijdrage over het eerste kwartaal 2024 inzake resultaten voorgaande dienstjaren kan € 2,50 mln. vrijvallen. Dit betreft vooral afrekeningen van subsidies, waarvan de lasten al in het verleden zijn genomen. Met deze bijdrage resteert van de oorspronkelijke € 50 mln. nog € 13,46 mln. (27%).

Stand van zaken taakstelling	x € 1.000	%
Taakstelling 2023-2027	50.000	100%
Bijdrage Jaarstukken 2023	34.036	68%
Vrijval resultaten voorgaande dienstjaren in deze Voorjaarsnota	2.500	5%
Gerealiseerd	36.536	73%
Restant taakstelling	13.464	27%

1. Perspectief voor het landelijk gebied

Perspectief voor het landelijk gebied

Blijvende prioriteit is nodig voor de grote uitdagingen waar het landelijk gebied van Limburg voor staat. De in gang gezette transitie vraagt de komende jaren majeure inzet van middelen en instrumenten om de landbouw te verduurzamen en toekomstperspectief te bieden, de natuur en waterkwaliteit te herstellen, stikstof- en broeikasgasemissies terug te dringen en verdroging en wateroverlast tegen te gaan.

Tegelijkertijd zetten wij ons in voor de leefbaarheid van het landelijk gebied en het behoud van het unieke Limburgse landschap. Extra aandacht willen wij de komende periode geven aan de kwaliteit van de Limburgse bodem en water. Aanvullend wordt in deze voorjaarsnota voorgesteld 2 miljoen euro beschikbaar te stellen voor initiatieven op het gebied van natuur en landschap die het bereiken van de hierbij gestelde doelen ondersteunen. Er is veel te doen, de urgentie is groot.

Met dit alles willen wij bijdragen aan perspectief voor het landelijk gebied, voldoen aan (inter)nationale verplichtingen en weer houdbare vergunningen verlenen voor nieuwe (economische) ontwikkelingen in Limburg.

Via het LPLG (Limburgs Programma Landelijk Gebied) worden de doelen en opgaven gebiedsgericht met onze partners uitgewerkt tot concrete maatregelen. Het Rijk dient ons hiertoe de randvoorwaarden in de vorm van langjarige middelen en instrumenten beschikbaar te stellen. Om beleid en praktijk bij elkaar te brengen is tegelijkertijd inzicht nodig in wat er op het erf en in de gebieden speelt. De transitie is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk, Provincie en regionale partners.

Wij willen nu aan de slag met de verduurzaming van de landbouw, onder meer via het Blijversfonds, dat met eigen Provinciale middelen wordt ontwikkeld (zie programma 3 Werken aan een toekomstbestendige economie). We zetten in op agrarisch natuurbeheer, de legalisatie van de PAS-melders en een extra impuls op natuur-, landschap- en waterherstel.

Via het programma WRL (Waterveiligheid en Ruimte Limburg) werkt de Provincie samen met het Waterschap Limburg en de Limburgse gemeenten aan een klimaatrobuust watersysteem dat bestand is tegen weersextremen. Door middel van aanpassingen in het watersysteem en in de ruimtelijke ordening is het mogelijk om de kans op overstromingen, zoals wij die in de zomer van 2021 hebben ervaren, te verkleinen.

In het Beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied is de ambitie opgenomen om de bodemvitaliteit te vergroten. Hiervoor is een Masterplan gemaakt samen met de gemeenten (Afvval Samenwerking Limburg) en het waterschap. Voor de uitvoering van dit masterplan is totaal € 2 miljoen beschikbaar vanuit de Programma reserve water en bodem.

Structuurwijzigingen in dit programma

Om de programmabegroting in lijn te brengen met de beleidskaders is de volgende structuurwijziging doorgevoerd:

- doel 1.2. Land- en tuinbouw en het daaraan gekoppelde product is verhuisd naar programma 3 Werken aan een toekomstbestendige economie, doel 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw, product 3.5.1. Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw. Hiermee sluit de doelenboom van de (gewijzigde) begroting en het beleidskader op elkaar aan. Doel 1.2. is in de doelenboom niet langer zichtbaar;
- ook de bijhorende budgetten zijn verhuisd. Voor de totale begroting is dit een budgettair neutrale operatie. In dit programma gaat het budget onder het oude doel 1.2. naar nul en wordt

toegevoegd aan programma 3. Het oorspronkelijke doel zal echter in de financiële tabellen (wettelijk verplicht), in tegenstelling tot de geactualiseerde doelenboom, wel zichtbaar blijven gedurende het dienstjaar 2024. Dit omdat de primitieve begroting op basis van deze structuur is vastgesteld. Op deze wijze blijven de financiën navolgbaar.

- onder doel 1.3. Water is een nieuw product 1.3.3. Bodemvitaliteit toegevoegd.

Maatschappelijke opgave

Door uitvoering van het beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied 2024-2027 werken we aan de grote uitdaging waar het landelijk gebied van Limburg voor staat. De maatschappelijke opgave die daarbij leidend is, is als volgt geformuleerd:

- *Een vitaal landelijk gebied waarin de mens met een goed toekomstperspectief kan leven en werken en de natuur, de bodem en het water in goede staat zijn.*

Aan de hand van indicatoren maken we zichtbaar hoe het over de lange termijn (trendmatig) gesteld is met deze maatschappelijke opgave.

Indicator 1: De mens met een goed toekomstperspectief (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen

Indicator 2: De indicatoren van water (i) (Zie doelstellingen 1.3. Water) (*in ontwikkeling*).

Bron: -

Indicator 3: De indicatoren van Limburgse bodem (ii) (Zie doelstellingen 1.3. Water) (*in ontwikkeling*).

Bron: -

Indicator 4: De indicatoren van biotopen en leefgebieden (iii) (Zie doelstellingen 1.1. Natuur en Landschap) (*in ontwikkeling*).

Bron: -

Onze beleidskaders

Het beleidskader Perspectief voor het Landelijk gebied voor de Statenperiode 2023-2027 is in voorbereiding en beoogd om vast te stellen op 24 mei aanstaande door uw Staten. Volgens de Financiële verordening 2023 blijven de vigerende beleidskaders van kracht zolang er geen nieuwe zijn vastgesteld. Het betreft de beleidskaders:

Provinciale omgevingsvisie
Provinciale omgevingsverordening
Provinciaal Waterprogramma 2022-2027
Natuurprogramma 2023-2030
Plan van aanpak invasieve exoten
Limburgse aanpak stikstofreductie en natuurverbetering
Nota Landschap verbindt Limburg

Wat willen we bereiken?

1.1. Natuur en landschap

Ten aanzien van Natuur en Landschap streven we deze statenperiode de volgende doelstellingen na:

- we hebben de kwaliteit van het Limburgse landschap versterkt, en daarmee ook de leefbaarheid van het landelijk gebied zowel voor de mens als de natuur;
- in 2027 is de bescherming van en de staat van instandhouding ten gunste van biotopen en leefgebieden van dieren en planten verbeterd;
- in 2027 is uitstoot van broeikasgassen en ammoniak door de landbouw in Limburg verminderd.

Wat merkt de Limburger ervan?

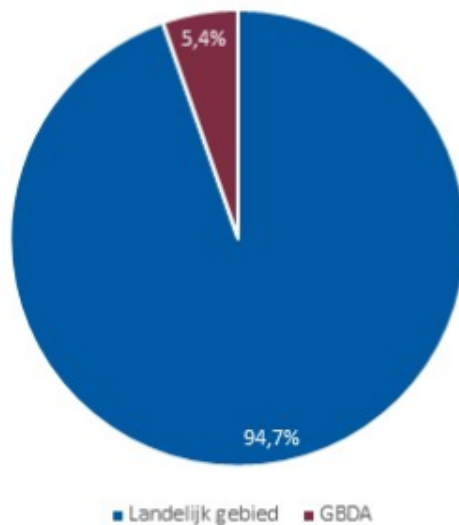
Indicatoren bij 'we hebben de kwaliteit van het Limburgse landschap versterkt, en daarmee ook de leefbaarheid van het landelijk gebied zowel voor de mens als de natuur'

Indicator 1: Percentage groenblauwe dooradering in Limburg.

Bron: Data beleidscluster

Percentage groenblauwe dooradering in Limburg

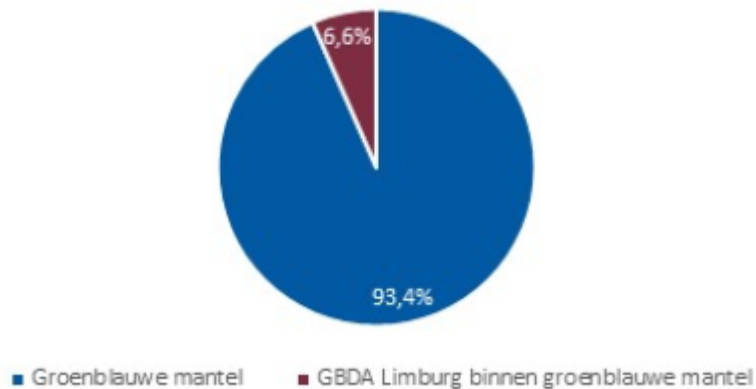
2024

Indicator 2: Percentage groenblauwe dooradering binnen de groenblauwe mantel in Limburg.

Bron: Data beleidscluster

Percentage groenblauwe dooradering binnen de groenblauwe mantel 2024

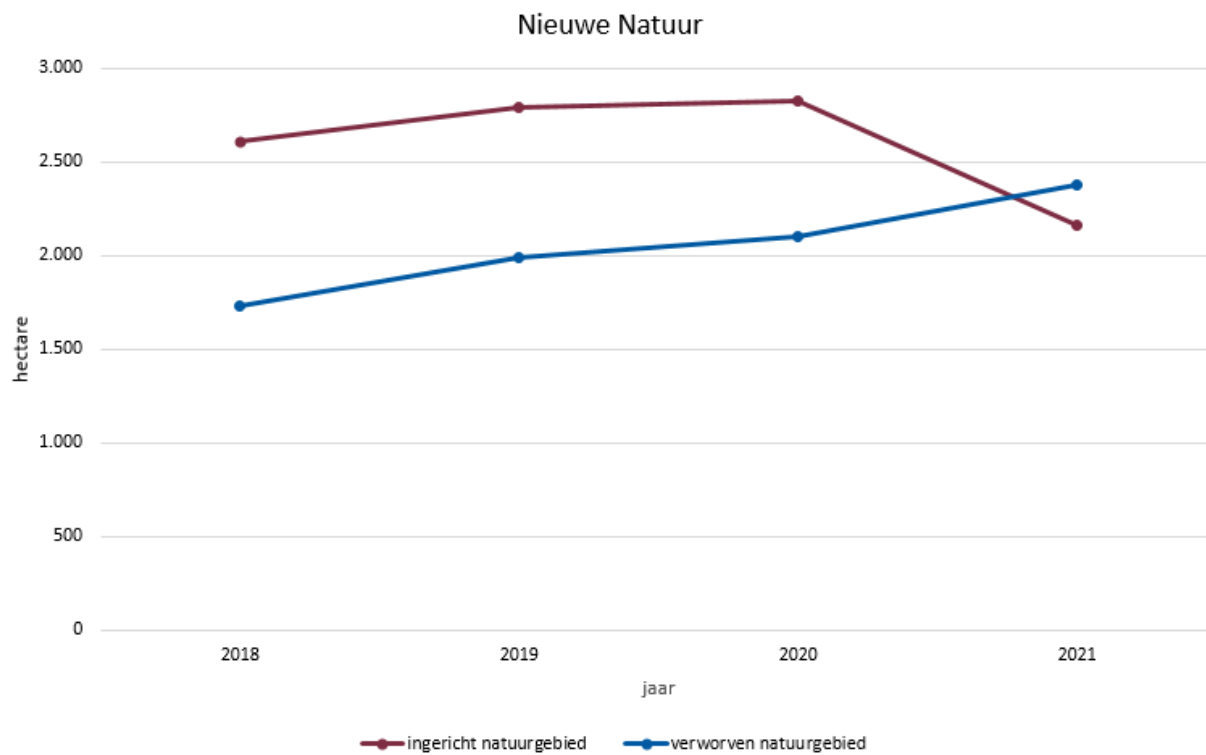

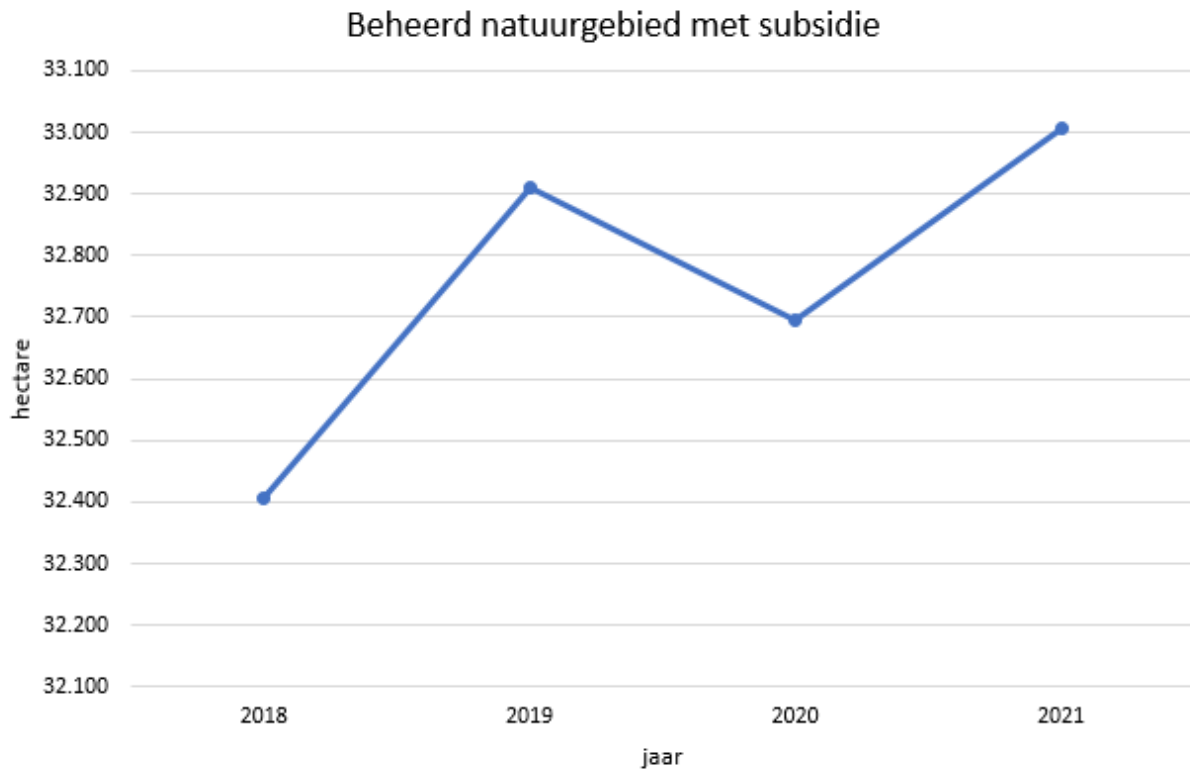
Indicatoren bij 'In 2027 is de bescherming van en de staat van instandhouding ten gunste van biotopen en leefgebieden van dieren en planten verbeterd'

Indicator 3: Trend van het gerealiseerde areaal NNN en ANLb in Limburg tussen 2023 en 2027.
Bron: Data beleidscluster

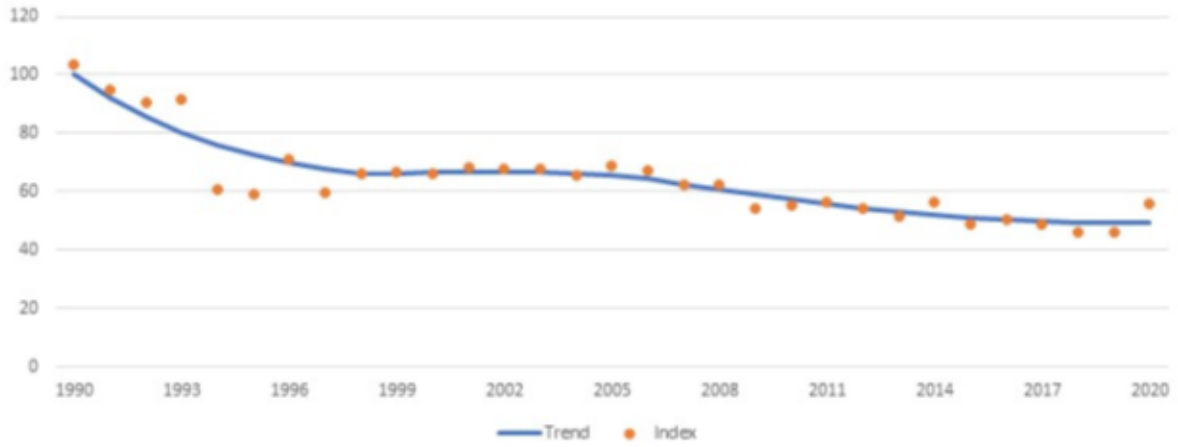
Indicator 4: Areaal nieuw ingerichte natuur (BBV)
Bron: Data beleidscluster

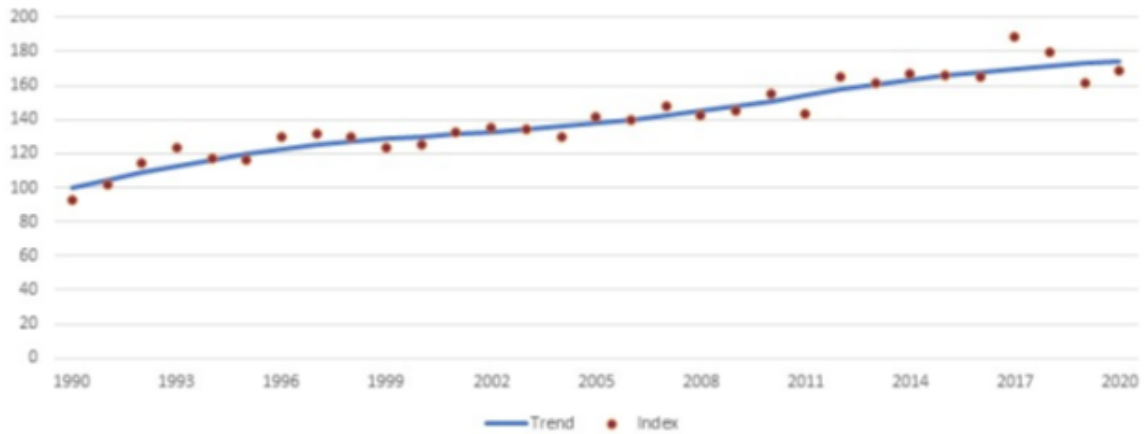
Indicator 5: Trends van het voorkomen van diersoorten en planten in Limburg (*deels in ontwikkeling*).
Bron: CBS

Trends faunasoorten Limburgse boerenlandvogels
NEM, (Sovon, CBS) 2021

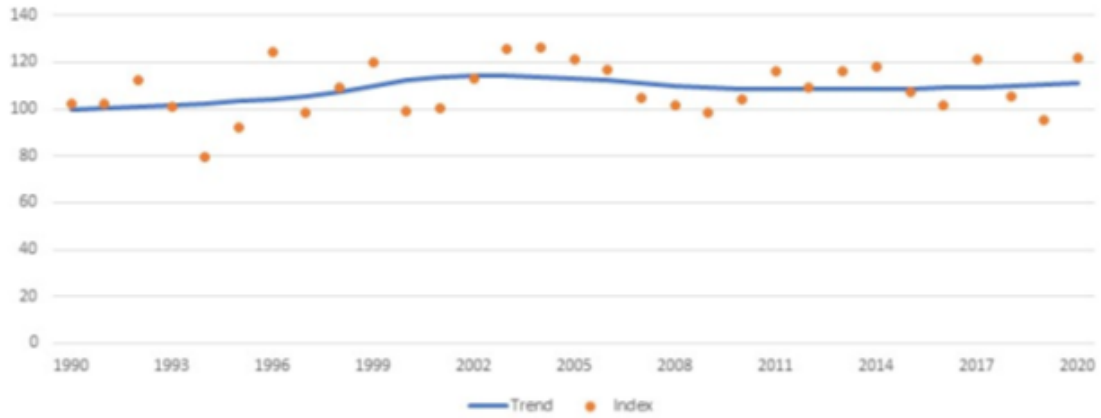
Sterke afname	Matige afname	Onzeker	Stabiel	Matige toename	Sterke toename
	Patrijs Roek	Spreeuw Kievit Wulp	Graspieper Gele kwikstaart Geelgors Torenvalk Veldleeuwerik	Grasmus	

Trends faunasoorten Limburgse bosgebieden
NEM, (soortenorganisaties, CBS) 2021

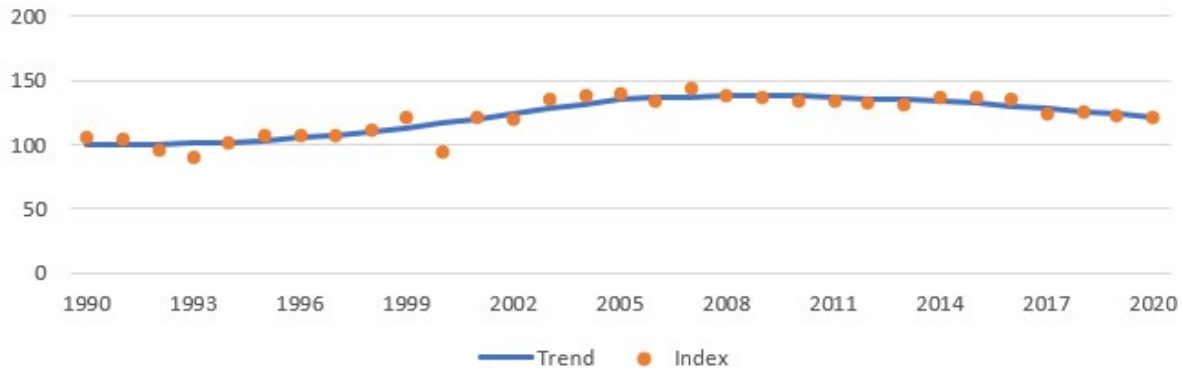
Sterke afname	Matige afname	Onzeker	Stabiel	Matige toename	Sterke toename
Boswitje	Fluiter	Vuurgoudhaan	Grote lijster	Boomkruiper	Boomklever
	Matkop	Grauwe vliegenvanger	Wielewaal	Vink	Goudvink
		Glanskop	Kleine bontspecht	Buizerd	Appelvink
		Havik	Rosse woelmuis	Groene specht	Kleine ijsvogelvlinder
		Sperwer	Bont dikkopje	Grote bonte specht	
		Bosuil		Franjestaart	
		Zwarte specht			
		Eekhoorn			
		Bruine eikenpage			

Trends faunasoorten Limburgse heidegebieden
NEM, (soortenorganisaties, CBS) 2021

Sterke afname	Matige afname	Onzeker	Stabiel	Matige toename	Sterke toename
Groentje	Levendbarende hagedis	Wulp	Boompieper	Roodborsttapuit	Spiegeldikkopje
Heideblauwtje		Tapuit	Graspieper	Grauwe Klauwier	
		Heivlinder	Boomleeuwerik	Nachtzwaluw	
			Zandhagedis		
			Gladde slang		

Trends faunasoorten Limburgse zoetwater- en moerasgebieden NEM, (soortenorganisaties, CBS) 2021

Sterke afname	Matige afname	Onzeker	Stabiel	Matige toename	Sterke toename
Vuursalamander	Geelbuikvuurpad	Kamsalamander	Vinpootsalamander	Alpenwatersalamander	Grauwe gans
Zwarte heidelibbel	Rietgors	Sprinkhaanzanger	Kleine watersalamander	Boomkikker	Bever
Kolblei	Gewone pantserjuffer	Zomertaling	Vroedmeesterpad	Krakeend	
Pos	Lantaarntje	Slobeend	Gewone pad	Bosbeekjuffer	
Tiendoorlige stekelbaars	Vuurjuffer	Tafeleend	Rugstreeppad	Tengere pantserjuffer	
	Watersnuffel	Kuifeend	Heikikker	Blauwe breedscheenjuffer	
	Kanaaljuffer	Waterral	Bruine kikker	Kleine roodoogjuffer	
	Grote roodoogjuffer	Tangpantserjuffer	Blauwborst	Vroege glazenmaker	
	Koraaljuffer	Venglazenmaker	Bosrietzanger	Bruine korenbout	
	Beekrombout	Bandheidelibbel	Kleine karekiet	Beekoeverlibel	
	Blauwe glazenmaker	Buidelmees	Wilde eend	Vuurlibel	
	Metaalglanslibel	Alver	Dodaars	Zwervende heidelibbel	
	Viervlek	Kroeskarper	Fuut	Bloedrode heidelibbel	
	Noordse witsnuitlibel		Weidebeekjuffer	Bittervoorn	
	Rivierdonderpad		Bruine winterjuffer	Serpeling	
	Giebel		Tengere grasjuffer		
	Aal		Azuurwaterjuffer		
	Driedoorlige stekelbaars		Variabele waterjuffer		
	Roofblei		Plasrombout		
	Bermpje		Glassnijder		
	Winde		Bruine glazenmaker		
	Zeelt		Paardenbijter		
	Snoekbaars		Grote keizerlibel		
			Smaragdlibel		
			Platbuik		
			Gewone oeverlibel		
			Bruinrode heidelibbel		
			Steenrode heidelibbel		
			Venwitsnuitlibel		
			Kopvoorn		
			Brasem		
			Snoek		
			Riviergrondel		
			Vetje		
			Baars		
			Blankvoorn		
			Ruisvoorn		
			Kleine modderkruiper		
			Karper		
			Watervleermuis		
			Meervleermuis		

Indicatoren bij 'n 2027 is uitstoot van broeikasgassen en ammoniak door de landbouw in Limburg verminderd'

Indicator 6: De daling van de ammoniakemissie in Limburg door de landbouw, afgezet tegen de reductieopgave van 3Kton tussen 2018 en 2030 (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen

Indicator 7: De daling van de CO₂-eq emissie tegen de reductieopgave van 0,3 Mton tussen 2018 en 2030 (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna

Omschrijving

Wij willen de biodiversiteit in Limburg in stand houden en waar mogelijk versterken. Vanuit onze wettelijke taken en gemaakte afspraken, zetten wij in op behoud en herstel van habitattypen en leefgebieden van planten en dieren. Om dit te bereiken realiseren en beheren wij een robuust Natuurnetwerk Limburg (NNL) van goede kwaliteit. Wij versterken het beheer van de Limburgse natuurgebieden kwalitatief en kwantitatief en wij verlenen subsidies die nodig zijn voor afwaardering, inrichting en (agrarisch) natuurbeheer.

Wij zorgen voor adequate beheerplannen voor de Limburgse N2000-gebieden en werken Natuurdoelanalyses uit naar concrete maatregelen. Wij concretiseren VHR-doelen buiten N2000 gebieden en inventariseren ecologische verbindingzones. Wij ondersteunen initiatieven die bijdragen aan VHR doelbereik en vergroting van het areaal en revitalisering van de Limburgse bossen. Wij ondersteunen bedreigde diersoorten actief en passief en zorgen voor behoud van beschermde natuurwaarden; wij stellen grenzen scherp van wat daarbij aan regionale inspanning verwacht kan worden.

Als bevoegd gezag, op grond van de Wet natuurbescherming (inmiddels Omgevingswet), verlenen wij ontheffingen en vergunningen, monitoren wij, houden wij toezicht en handhaven wij. Wij ontwikkelen instrumenten die adequate uitvoering mogelijk maken.

Het goed samenleven van mens en natuur verbeteren wij door versterking van het faunabeheer. Wij verlenen subsidies en opdrachten voor preventieve maatregelen om schade te voorkomen en voor het verwijderen van exoten.

Wij verbeteren inzicht in de staat van instandhouding van de natuur zodat middelen effectief kunnen worden ingezet (natuurmonitoring).

Als bevoegd gezag verlenen wij ontheffingen en vergunningen, monitoren wij, houden wij toezicht en handhaven wij. Wij ontwikkelen instrumenten die adequate uitvoering mogelijk maken.

Om te komen tot een natuurinclusieve samenleving leggen wij verbindingen met de aanpak van maatschappelijke opgaven, waaronder de natuurinclusieve isolatie van gebouwen met het oog op vleermuizen en vogels, zodat van hieruit ook wordt bijgedragen aan de realisatie van natuurdoelen. Zo stimuleren wij meervoudig doelbereik van de financiële middelen die voor deze opgaven beschikbaar zijn.

Kansen dienen zich aan op het gebied van leefbaarheid (leefbaarheidsfonds), klimaat en energie (pre-soortenmanagementplannen genoemd in het coalitieakkoord 'Elke Limburger telt'), de woonopgave, natuurinclusieve landbouw, landschapsonwikkeling en het LPLG (transitiefonds).

Rol Provincie: *bevoegd gezag, subsidient, partner, toetsers, procesmanager, ondersteuner*

Kwaliteit

Limburg beschikt over een rijke natuur. In 2027 is het natuurnetwerk gerealiseerd en dit wordt goed beheerd. Het netwerk biedt daarmee leefgebied aan gezonde populaties van dier- en plantensoorten. Door groenblauwe dooradering en agrarisch natuurbeheer leven er populaties en soorten die aan het agrarisch cultuurlandschap zijn verbonden. Het gebruik van de leefomgeving is dusdanig dat ook algemeen voorkomende soorten het goed doen. De natuur is voor iedereen goed beleefbaar. Het bosareaal is toegenomen. Limburgers houden rekening met de natuur en leven de natuurwetgeving na. Dierpopulaties zijn in evenwicht met de omgeving en veroorzaken geen onaanvaardbare schade aan andere belangen. Invasieve soorten bedreigen de Limburgse biodiversiteit niet.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

In 2024 wordt vanuit wettelijke taken en in aansluiting op maatschappelijke opgaven invulling gegeven aan behoud en herstel van de biodiversiteit, in een natuurinclusieve samenleving.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product natuur, biodiversiteit en fauna wordt de begroting via deze voorjaarsnota als volgt bijgesteld:

verlaging van de lasten in 2024 met € 1,16 mln.

- verbijzondering budget voor N2000 onderzoeken € 3 mln. gefaseerd over 2 jaar. 2024 € 0,76 mln. 2025 € 2,24 mln. voor het verrichten van onderzoeken naar te treffen maatregelen voor een gunstige instandhouding van soorten en habitats. Dekking vanuit product 112 uitvoering maatregelen N2000 beheerplannen;
- inzet SPUK L29 monitoring € 0,13 mln. ten behoeve van het uitvoeren van de landelijke business case natuurmonitoring (VHR compleet) om de inzet van ambtelijke capaciteit te dekken;

- fasering van budget voor agrarisch natuurbeheer (ANLB) naar begrotingsjaar 2028, betreft restantmiddelen ANLB subsidiebeschikking 2016-2022 ter dekking van de jaarschijf 2028 € 2,17 mln. (GS-besluit 22-8-2023) ;
- structurele verhoging van de personele lasten € 0,12 mln. in 2024 en € 0,15 mln. in 2025 ev.

SPUK middelen worden budgettair neutraal (zowel voor de last, als voor de baat, opgenomen in de begroting).

de baten worden in 2024 verhoogd met € 0,13 mln.,

- dekking inzet SPUK L29 monitoring.

Geld (indicator)

1.1.2. Limburgs programma Landelijk Gebied

Omschrijving

Wij zetten in op een toekomstbestendig landelijk gebied waarmee wij de balans willen herstellen tussen de draagkracht van de natuur, bodem en water enerzijds en het economisch gebruik ervan anderzijds. In juni 2023 hebben wij een concept van het Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG) vastgesteld. Hierin zijn de doelen en opgaven voor het landelijk gebied gebiedsgericht met onze partners uitgewerkt tot maatregelen. Het Rijk dient ons voor de uitvoering daarvan de randvoorwaarden in de vorm van langjarige middelen en instrumenten beschikbaar te stellen. Tegelijkertijd is inzicht nodig in wat er op het erf en het platteland speelt. Een toekomstbestendig landelijk gebied is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk, provincie en regionale partners.

In 2024 gaan wij het concept LPLG (waarin aangegeven is dat wij regie voeren op de gebiedsgerichte aanpak voor de 10 NPLG-doelen en de 4 toegevoegde provinciale doelen) doorontwikkelen naar een voorontwerp LPLG, nu voorzien voor het 3e kwartaal van 2024. Dit doen wij onder meer via een PlanMER-traject en gebaseerd op adviezen van onder andere de Ecologische Autoriteit. Daarnaast gaan wij ook buiten (gebiedsgericht) aan de slag. Door middel van uitvoering van maatregelpakketten, het stimuleren van de aanpak piekbelasting en de inzet van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid gaan wij aan de slag met de verduurzaming van de landbouw en een extra impuls op natuur- en waterherstel.

Dit in aanvulling op alles wat wij regulier al doen en voortzetten met reeds gecommitteerde middelen, zoals de uitvoering van Natuurprogramma, waaronder de realisatie van het natuurnetwerk in Limburg (de Ontwikkelopgave), het Landschapsprogramma en het Programma Water.

Deze activiteiten richten zich op de realisatie van opgaves in het landelijk gebied. Het gaat dan om natuurherstelmaatregelen (zowel uitbreiding van hectares als ook kwalitatieve maatregelen in de vorm van inrichting en (cyclisch) beheer en uitvoering van de bossenstrategie), het herstel van het hydrologische systeem om te kunnen voldoen aan KRW-normen en het terugdringen van stikstof-uitstoot ten behoeve van natuur. Ter uitvoering van de natuurherstelmaatregelen vertalen wij de uitkomsten van de opgestelde Natuurdoelanalyses in concrete maatregelen om hiermee middelen vanuit het Rijk te ontvangen en vervolgens de uitvoering hiervan te organiseren.

Dit alles in samenspraak en samenwerking met de partners in het landelijk gebied, Hierbij wordt gekozen

voor een gebiedsgerichte aanpak, vrijwillig en van onderop, waarbij lokaal wordt gekeken naar de (ruimtelijke) invulling. Daarbij streven wij naar ruimtelijk en financieel effectieve maatregelen met meervoudig doelbereik; middelen en ruimte zijn immers schaars.

Rol Provincie: subsidient, partner, toetsers, procesmanager

Kwaliteit

Via het Limburgs Programma Landelijk Gebied wordt in 2024 naar verwachting 100 hectare omgevormd naar natuur en zal er daarnaast 110 hectare provinciaal bezit als natuur worden ingericht. Dit ter completering van het Natuurnetwerk Limburg NNL (natuurpact 2013), waarbij in 2027 1270 ha natuur is ingericht en voor 990 ha nog functieverandering nodig is.

Daarnaast geven wij reeds uitvoering aan diverse SPUK's, waaronder de Quick Wins 2022, Maatregel Gerichte Aankoop (MGA) en ondersteuning van de Rijksaanpak rondom Piekbelasting.

Ook wordt de uitvoering van de zogenaamde maatregelpakketten (wanneer deze door het Rijk zijn goedgekeurd en voor financiering in aanmerking komen) opgestart, onder andere door het verlenen van subsidie. Daarnaast worden diverse aanvragen voor rijksmiddelen voorbereid, waaronder een aanvraag voor de tweede SPUK-programma Natuur, de Maatregel Gerichte bedrijfsbeëindiging (MGB) en de Regeling provinciale maatregelen PAS-melders (RpmP).

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De transitie van het landelijk gebied is een proces dat loopt tot en met 2035.

De meest urgente doelen en opgaven zijn:

1. Het voorkomen van verslechtering van de natuur in N2000-gebieden (per direct);
2. Het realiseren van de ontwikkelopgave natuur (2027);
3. De kwaliteits- en kwantiteitsdoelen voor grond- en oppervlaktewater (2027).

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product Limburgs programma landelijk gebied wordt de begroting via deze voorjaarsnota als volgt bijgesteld:

verlaging van de lasten in 2024 met € 1,49 mln.

- dekking voor product 1.1.1. verbijzondering budget voor N2000 onderzoeken -/- € 3 mln. vanuit uitvoering maatregelen N2000 beheerplannen;
- verschuiving van product landbouw naar programma 3 in de begroting en de hiermee verband houdende -/- € 10 mln. voor blijversfonds coalitieakkoord middelen;
- inzet SPUK L8 MGA aankoop piekbelasters € 13,65 mln. ten behoeve van de notariële aktes die dit jaar afgewikkeld worden, voor sloopkosten, vergoeding productierechten, zonnepanelen, afwaardering percelen en opstallen;
- cofinanciering GLB/NSP voor de openstelling van het subsidieplafond voor integrale gebiedsontwikkeling € 0,05 mln.; en voor 2025 € 2,24 mln. Dekking vanuit de stelpost GLB/NSP (voorjaarsnota 2022) binnen programma 9 Financiën en overhead;
- inzet SPUK L25 provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied t.b.v. coulance regeling aankoop piekbelasters € 0,22 mln. ;
- inzet SPUK L32 uitvoering aanpak piekbelasting € 0,45 mln. voor de jaren 2024 en 2025. De aanpak piekbelasting biedt de doelgroep extra mogelijkheden om versneld hun uitstoot van stikstof fors te reduceren. De betrokken agrarische ondernemers kunnen een beroep doen op ondersteuning van onder meer zaakbegeleiders van regionale uitvoeringsteams. ;
- structurele verhoging van de personele lasten € 0,12 mln. in 2024 en € 0,16 mln. in 2025 ev.

SPUK middelen worden budgettair neutraal (zowel voor de last, als voor de baat) opgenomen in de begroting.

de baten worden in 2024 verhoogd met € 14,33 mln.

- inzet SPUK L8 MGA t.b.v. aankoop piekbelasters € 13,65 mln.
- inzet SPUK L25 t.b.v. coulance regeling aankoop piekbelasters € 0,22 mln.
- inzet SPUK L32 uitvoering aanpak piekbelasting € 0,45 mln. voor de jaren 2024 en 2025.

Geld (indicator)

1.1.3. Landschap

Omschrijving

De kwaliteit van het landschap is voor de leefbaarheid – zowel voor de mens als voor planten en dieren – een belangrijke drager. Het Limburgse landschap is uniek voor Nederland, dat koesteren wij. Daarom zetten wij ons in – in samenhang met de andere opgaven – voor de versterking van het Limburgse landschap. Wij zien het liefst dat zoveel mogelijk mensen en organisaties hieraan meedoen, en dat zullen wij de komende jaren extra ondersteunen. Het Limburgse landschap is tenslotte van ons allemaal. Door het landschap te versterken verbeteren wij tegelijkertijd de basiskwaliteit natuur waardoor algemene soorten kunnen herstellen.

Wij richten ons op 5 resultaten uit het beleidskader landelijk gebied en daaraan gekoppeld 4 actielijnen die uitvoering gaan geven aan de verbetering van het landschap:

• *Mits hiertoe voldoende middelen door het rijk beschikbaar zijn gesteld, hebben we in 2027 met initiatieven van onderop een betekenisvolle bijdrage geleverd aan de toename van de groenblauwe dooradering in het landelijk gebied (gbda).*

Het rijk vraagt via het NPLG aan de provincies om tot 2030 de helft van de restopgave (d.w.z. de helft van

het gat tot 10%) te realiseren, en voor de prioritare gebieden de volledige 10% tot 2030. We zullen met deze ambitie aan de slag gaan, voor zover de randvoorwaarden voor realisatie ook beschikbaar zijn of worden gesteld. Meer specifiek benutten we hiervoor het ANLb, de subsidieregeling landschapselementen en voedselbossen, de propositie Heuvelland en de rijksmiddelen die beschikbaar komen in het kader van het LPLG. We zullen de gbda realisatie zoveel mogelijk combineren met de andere NPLG-opgaven (doelstapeling).

• Door de uitvoering van onder meer LPLG, WRL en het Hoogwaterveiligheidsprogramma Maasvallei is de kwaliteit van het landschap verbeterd.

De genoemde programma's veranderen het landschap, dus we zullen vanaf het begin van deze programma's heldere afspraken maken over de gewenste kwaliteit van het landschap als uitkomst, en dit gedurende elke planfase inclusief uitvoering en beheer. Hierbij zullen we gebruik maken van de methodiek van de Kwaliteits-estafette.

• In 2027 is het Steunpunt Landschapsbeheer Limburg doorontwikkeld tot een centrale speler in de ondersteuning van vrijwillige landschapsinitiatieven. Tevens is het aantal inwoners (vrijwilligers, agrariërs, etc.) dat betrokken is bij beheer, onderhoud en kennisdeling over het landschap substantieel vergroot.

Het Limburgs Landschap faciliteert het Steunpunt landschapsbeheer Limburg en heeft hiervoor een subsidie van ons ontvangen van € 1,2 mln. met een looptijd tot september 2025. In de tweede helft van 2024 (uiterlijk januari 2025) zal de provincie een nieuwe afweging maken over een (structurele) provinciale bijdrage aan het landschapsbeheer inclusief het Steunpunt.

Ook ondersteunen wij initiatieven en organisaties die gericht zijn op educatie over natuur en landschap, voor zowel kinderen als voor volwassenen. Een belangrijke speler in deze – naast organisaties zoals de Natuur- en Milieufederatie, de Stichting Limburgs Landschap en het Natuurhistorisch Genootschap die een exploitatiesubsidie krijgen - is IVN-Limburg. Natuureducatie is voor het IVN een kerntaak. Ook via de Nationale parken en Grensparken ondersteunen wij initiatieven die gericht zijn op educatie over natuur en landschap. IVN heeft hier bij de Nationale parken ook een belangrijke rol.

Vanuit het Europees programma LEADER stimuleren wij voor Zuid-Limburg en Weerterland initiatieven - van lokale gemeenschappen - die bijdragen aan het verbeteren van de leefbaarheid op het platteland en hun leefomgeving. Daarbij spelen natuur, landschap en cultuurhistorie een belangrijke rol. Op 19 maart 2024 is de nieuwe LEADER regeling voor projecten voor beide gebieden geopend.

In en rond steden en dorpen zetten wij in op vergroening van de leefomgeving. Dit om hier recreatie en biodiversiteit te bevorderen en hittestress en wateroverlast te beperken. In samenwerking met gemeenten stimuleren wij initiatieven van inwoners en vrijwilligers in dit kader. Ook stimuleren wij de groene schoolpleinen. Wij zien deze vergroening als een van de maatregelen die wij financieren uit het Leefbaarheidsfonds om de leefbaarheid in wijken of kernen te bevorderen.

• De nationale Parken en (grens)parken in Limburg hebben in verbinding met hun omgeving een aantoonbare substantiële bijdrage geleverd aan de bescherming, ontwikkeling en beleving van Limburgse natuur en landschap.

De Nationale Parken de Groote Peel/ Peelvenen, Nationaal Park de Maasduinen en Nationaal Park de Meinweg werken met de omliggende gebieden aan een transitie. Het Rijk werkt, op basis van het nationale beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030 aan een ondersteuningsregeling voor 2024 en 2025-2030. Voor deze laatste periode zal de provincie voor ondersteuning gevraagd worden. De Nationale Parken hebben de provincie voor 2024 om cofinanciering gevraagd. Wij beoordelen onze bijdrage aan de Nationale parken op basis van ingediende plannen, de hoogte van de rijksbijdrage (multiplier) en hun meerwaarde voor de doelen van dit beleidskader.

Wij bevorderen de samenwerking ten behoeve van natuur, landschap en vrijetijdseconomie voor de grensoverschrijdende parken. Voor Maas-Swalm-Nette en Kempen~Broek kent onze ondersteuning een tijdpad tot en met 2026. Voor het Drielandenpark tot en met 2027 en voor het Grenzeloos Bocageland tot en met 2025.

Het Limburgse landschap is van ons allemaal. Het vertegenwoordigt een waarde op zich. Ook de niet-beschermde delen buiten de bestaande natuurgebieden moeten wij koesteren zodat ook toekomstige generaties nog kunnen genieten van alles wat Limburg te bieden heeft. Wij willen daarom meer mensen

betrekken bij de omgeving en boeren, natuurbeheerders, bedrijven en inwoners samen voor het landschap laten zorgen.

Kwaliteit

Limburg beschikt over een rijk en afwisselend landschap. In de langjarige transitieopgave van het landelijk gebied zetten wij in op het versterken van de landschappelijke (kern)kwaliteiten via de grote programma's zoals het LPLG. Dit veelal door het stapelen van doelen. De focus ligt hierbij op behoud, bevordering, beheer en beleving van het landschap. Dit onder andere door versterking van de groenblauwe dooradering en vergroting van het bosareaal. Wij leveren maatwerk en regelingen gericht op het stimuleren van initiatieven van vrijwilligers, agrariërs en andere inwoners die gericht zijn op het onderhouden en beheren van landschap en natuur. Via ondersteuning van de grensparken en Nationale parken versterken we de samenwerkingsprocessen gericht op versterking van de unieke kwaliteiten van de grensoverschrijdende Limburgse landschappen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

In 2024 staat de subsidieregeling landschapselementen en voedselbossen open, gericht op versterking van de groenblauwe dooradering. Wij ondersteunen de nieuwe periode van het EU-programma LEADER (Zuid-Limburg en Weerterland) die in 2024 is opengesteld. De transitie van het landelijk gebied is een proces dat loopt tot en met 2035. Vanuit de nationale en provinciale opgaven en tijdstermijnen rond natuur, water, landbouw en landschap worden in synergie met de grote programma's zoals het LPLG en WRL de Limburgse landschappelijke (kern)kwaliteiten versterkt.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product Landschap wordt de begroting via deze voorjaarsnota als volgt bijgesteld:

verhoging van de lasten in 2024 met € 0,91 mln.

- cofinanciering GLB/NSP openstelling subsidieplafonds voor Leader Weerterland en Zuid Limburg € 0,92 mln; dekking vanuit de stelpost GLB/NSG (voorjaarsnota 2022) binnen programma 9 Financiën en overhead;
- subsidie aan het samenwerkingsverband Bocagelandschap 2024-2025 2 maal € 0,06 mln. , dekking vanuit de restantmiddelen van de Nota landschap verbindt Limburg (binnen dit product) (GS 23-4-2024);
- structurele verhoging van de personele lasten € 0,05 mln. in 2024 en € 0,06 mln. in 2025 ev.

Voorjaarsnota 2024

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

1.3. Water

De beken zijn schoon, lopen meanderend door het landschap, zijn ecologisch gezond en passeerbaar voor vissen. De beken kunnen omgaan met langere perioden van droogte en sterke neerslag. Er is weinig wateroverlast vanuit de beken en ze vallen zo weinig mogelijk droog. De natuur en de landbouwgebieden hebben een aanvaardbare last van droogte en er is voldoende grondwater van een goede kwaliteit voor drinkwater, voedselvoorziening, natuur en industrie.

Verder is de Maas veiliger tegen hoogwater en is de ruimtelijke kwaliteit langs de Maas op diverse plekken verbeterd.

Om het bovenstaande te bereiken streven we deze collegeperiode ten aanzien van Water de volgende doelstellingen na:

- in 2027 is er een duurzamer, robuuster en ecologisch gezonder watersysteem dat beter kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water en verbeterde kwaliteit;
- in 2027 is de Limburgse bodem verbeterd.

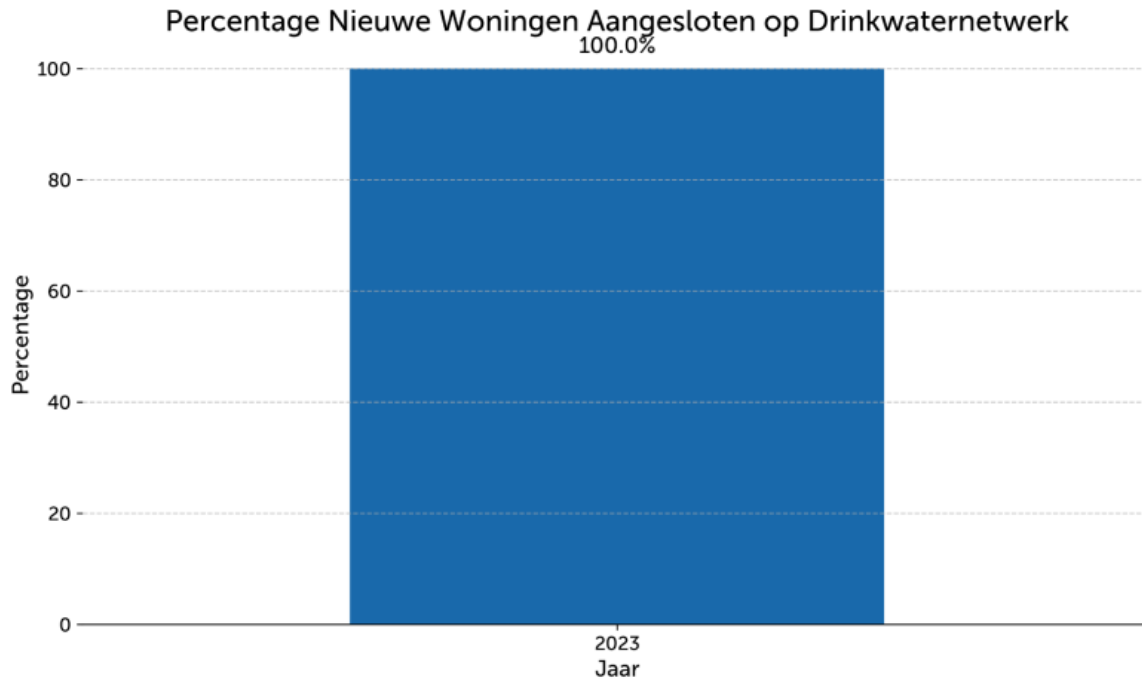
Wat merkt de Limburger ervan?

Indicatoren bij 'In 2027 is er een duurzamer, robuuster en ecologisch gezonder watersysteem dat beter kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water en verbeterde kwaliteit'

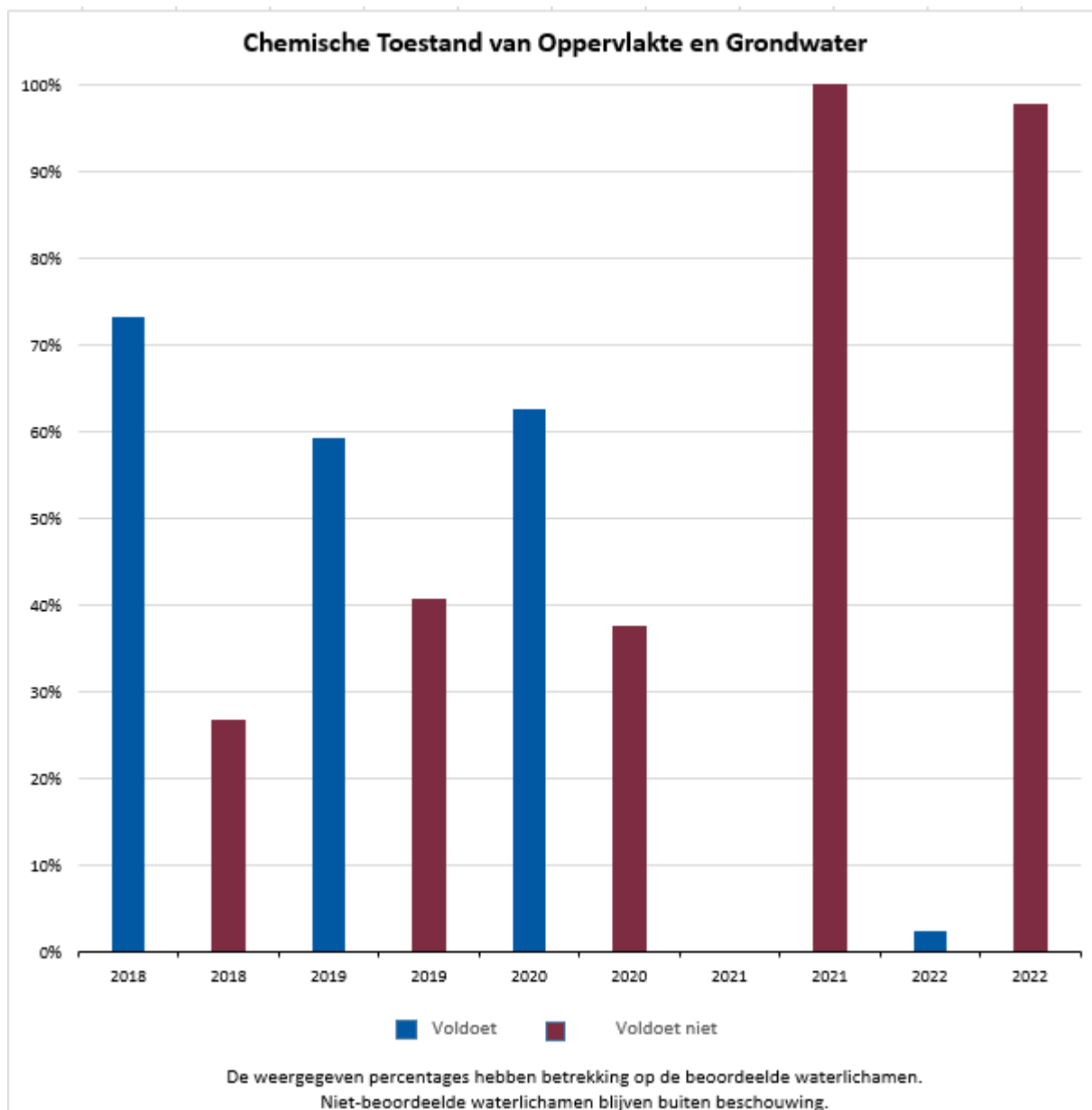
Indicator 1: Km beektrajecten of waterlichamen waar de ecologische doelen zijn behaald (*in ontwikkeling*).
Bron: Data beleidscluster

Indicator 2: Aantal ha of % verdroogde natuur (*in ontwikkeling*).
Bron: Data beleidscluster

Indicator 3: % of aantal nieuwe woningen aangesloten op drinkwaternetwerk.
Bron: Data beleidscluster

Indicator 4: Chemische toestand van oppervlaktewater en grondwater (BBV).
Bron: KRW

Indicatoren bij 'in 2027 is de Limburgse bodem verbeterd'

Indicator 5: Organisch stofgehalte meten: Mineral Associated Organic Matter (MAOM) in relatie tot Particulate Organic Matter (POM) (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen

Indicator 6: N30-60-90 metingen: Deze meting geeft informatie over de stikstofniveaus in je bodem op verschillende dieptes (0-30 cm, 30-60 cm en 60-90 cm) (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen

Indicator 7: Biologische activiteit meten a.d.h.v. fosfolipid fatty acids (fosfolipidenvetzuren, PFLA) (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen

Wat gaan we daarvoor doen?

1.3.1. Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem

Omschrijving

Wij dragen zorg voor een meer klimaatbestendig watersysteem, dat kan omgaan met droogte en wateroverlast. Daarvoor geven wij samen met het Waterschap Limburg invulling en uitvoering aan het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. In 2027 is er een duurzamer, robuuster en ecologisch gezonder watersysteem dat beter kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water en verbeterde waterkwaliteit. Met dit doel houden wij in de ruimtelijke inrichting zoveel mogelijk rekening.

Wij verbeteren de waterkwaliteit in onze beken en het grondwater om te voorzien in schoon en voldoende water voor natuur, landbouw, industrie en drinkwater, waarmee wij, binnen onze bevoegdheden, uitvoering geven aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). In Limburg worden maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren zoals de herinrichting van beken, het realiseren van vistrappen, verbetering van rioolwaterzuiveringsinstallaties en het verminderen van riooloverstorten voortgezet.

Wij hebben uitwerking gegeven aan het in het coalitieakkoord aangekondigde 'Aanvalsplan waterkwaliteit' dit hebben wij toegelicht aan de leden van de Statencommissie LEO en is onderdeel van het Beleidskader 'Perspectief voor het landelijk gebied. Dit beleidskader zal door PS worden vastgesteld op 24 mei 2024 . De Europese Kaderrichtlijn water vraagt van ons om uiterlijk in 2027 maatregelen te nemen om aan de waterkwaliteitsdoelen van deze richtlijn te voldoen. Wij zien dat met de huidige inzet het overall bereiken van deze doelen niet zal gaan lukken. Daarom is in het coalitieakkoord een Aanvalsplan waterkwaliteit aangekondigd, zodat wij een maximale inzet leveren om het bereiken van deze doelen dichterbij te brengen. Het aanvalsplan richt zich op die onderdelen waar wij als provincie het verschil kunnen maken of waar wij vanuit onze positie een relevante bijdrage kunnen leveren.

Wij zetten in op project- en procesondersteuning van gemeenten bij het tegengaan van riooloverstorten, ondersteuning van agrariërs in het toepassen van landbouwmethodes die tot minder uitspoeling leiden, het actualiseren van (lozings-)vergunningen van bedrijven, het afkoppelen van regenwater en het gebruik van het diepe grondwater van de Roerdalslenk. Na de (nationale) ex-ante evaluatie van de KRW zullen we deze evaluatie gebruiken om het Aanvalsplan Waterkwaliteit waar nodig bij te stellen.

Wij zorgen voor een goede en actuele bescherming van ons grondwater ten behoeve van het drinkwater en het industriewater voor menselijke consumptie (conserven, frisdrank, bier). Wij werken aan betere bescherming van het grondwater voor drinkwater en via verschillende programma's, waaronder het Limburgs programma Landelijk gebied (zie product 1.1.2), aan het verbeteren van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit, met name gericht op nutriënten en bestrijdingsmiddelen.

Wij zetten in op goede hydrologische omstandigheden voor onze Natura2000 gebieden die kwetsbaar zijn voor verdroging. Wij ondersteunen maatregelen om droogte tegen te gaan.

Wij komen de gemaakte afspraken van de Intentieovereenkomst Voldoende Zoetwater, gesloten op 17 november 2022 tijdens de Bestuurlijke klimaatadaptatietafel Limburg, na. Wij voeren een onderzoek uit naar de aanpak van droogte, om zicht te krijgen op de mogelijkheden om waterverbruik te besparen en om het water dat in natte periodes valt, vast te houden voor droge periodes. Zo zorgen wij dat zoveel mogelijk water beschikbaar blijft voor landbouw, industrie, natuur en de drinkwatervoorziening en leveren al deze sectoren een bijdrage aan de aanpak van de droogte. Wij streven er naar om met betrokken partijen een convenant af te sluiten en actualiseren de omgevingsverordening waarbij invulling wordt gegeven aan de motie 2810 Doelgerichte maatregelen waterkwaliteit.

Wij willen een goede en actuele bescherming van onze inwoners tegen wateroverlast en overstrooming. Wij participeren in het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) om de waterveiligheid voor de Limburgers te verbeteren. Maatregelen ter bevordering van de waterkwaliteit worden in balans gebracht met maatregelen ter beheersing van de waterkwantiteit. Wij maken met onze partners in de Euregio afspraken over inrichting en beheer van het watersysteem.

Rol Provincie: toetsers, ondersteuner, procesmanager, subsidient, partner, bevoegd gezag

Kwaliteit

Limburg beschikt over een natuurlijk, veerkrachtig en gezond watersysteem. De beken zijn schoon, lopen meanderend door het landschap, zijn ecologisch gezond en passeerbaar voor vissen. De beken kunnen omgaan met langere perioden van droogte en sterke neerslag. Er is weinig wateroverlast vanuit de beken en ze vallen zo weinig mogelijk droog. De natuur en de landbouwgebieden hebben een aanvaardbare last van droogte en er is voldoende grondwater van een goede kwaliteit voor drinkwater, voedselvoorziening, natuur en industrie.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

In 2024 ondersteunt de Provincie Limburg via eigen middelen en subsidie van het (Rijks) Deltafonds Hoge Zandgronden (DHZ) een gebiedsgerichte uitwerking, waarbij droogte in samenhang met andere doelen wordt aangepakt.

In 2024 wordt het waterveiliger maken van ons regionaal watersysteem in Limburg voortgezet via het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL). De provincie participeert samen met het Waterschap Limburg en de Limburgse gemeenten in dit programma.

In 2024 ondersteunen wij de 4 Limburgse (gemeentelijke) waterregio's met het uitvoeren van klimaatadaptieve maatregelen.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem wordt de begroting via deze voorjaarsnota als volgt bijgesteld:

verhoging van de lasten in 2024 met € 28,89 mln.

- inzet SPUK E87 DHZ in subsidieregelingen € 19,90 mln. in 2024 en € 6,31 mln. in 2025, inclusief € 6 mln. provinciale cofinanciering waarvan € 4,56 mln. in 2024 en € 1,44 mln. in 2025. Tijdelijke regeling stimuleren van maatregelen tweede fase Deltaprogramma Zoetwater, Deltaplan Hoge Zandgronden Zuid: 'Weerbaar tegen watertekort';
- inzet SPUK L31 Uitvoering bestuursovereenkomst nitraat 2023 van € 0,80 mln. , tbv subsidieverlening LLtB. Sinds 2017 wordt in de 34 meest kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden van Nederland gewerkt aan het reduceren van de nitraatuitspoeling uit agrarische bronnen door het aanpassen van de agrarische bedrijfsvoering in het kader van de bestuursovereenkomst 'Aanvullende aanpak nitraatuitspoeling uit agrarische bedrijfsvoering in specifieke grondwater-beschermingsgebieden'.;
- inzet SPUK E102 Beekdalen zijrivieren Maas € 12,73 mln. Met deze uitkering wordt een impuls gegeven aan het water robuust maken van het regionaal watersysteem in Limburg. De beekdalen van de zijrivieren van de Maas in Limburg worden weerbaarder gemaakt tegen extreme neerslag zodat schade en ontwrichting door overstroming van het regionale watersysteem wordt verminderd en/of voorkomen;
- raming subsidie risk-factory dekking door aanwending van de reserve waterveiligheid en bodem van € 1,00 mln. ;
- vaststelling en uitvoering aanvalsplan waterkwaliteit € 0,40 mln. voor 2024 en € 1,60 mln. voor 2025 dekking door aanwending van de programmareserve water en bodem ;
- structurele verhoging van de personele lasten € 0,06 mln. in 2024 en € 0,08 mln. in 2025 ev.

SPUK middelen worden budgettair neutraal (zowel voor de last, als voor de baat) opgenomen in de begroting.

de baten worden in 2024 verhoogd met € 28,88 mln.

- inzet SPUK E87 DHZ tbv openstelling subsidieregelingen € 15,35 mln. in 2024 en € 4,86 mln. in 2025;
- inzet SPUK L31 uitvoering bestuursovereenkomst nitraat € 0,80 mln.;
- inzet SPUK E102 Beekdalen zijrivieren Maas € 12,73;

de programmareserve water en bodem wordt aangewend ter dekking van vaststelling en uitvoering van het aanvalsplan waterkwaliteit € 0,40 mln. in 2024 en € 1,60 mln. in 2025;

de reserve waterveiligheid wordt aangewend ter dekking van de subsidie risk-factory voor € 1 mln.

Geld (indicator)

1.3.2. Waterveiligheid Maas

Omschrijving

Het beleid van de Provincie Limburg voor waterveiligheid langs de Maas is neergelegd in de Provinciale Omgevingsvisie en de uitwerking hiervan in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. De provincie acteert hierin als middenbestuur en gebiedsregisseur. Veel van de verantwoordelijkheden inzake het waterveiligheidsbeleid liggen niet bij de provincie, maar bij het waterschap en het Rijk.

In 2024 werken wij verder aan de hoogwaterprojecten waar de Provincie Limburg aan deelneemt, zoals verschillende HWBP-projecten met een brede gebiedsontwikkeling (zoals o.a. Lob van Gennep, Arcen, Well, Thorn-Wessem) en de MIRT-verkenningen Vierwaarden en Zuidelijk Maasdal. Voor de MIRT-verkenning Vierwaarden wordt de eerste bijdrage aan de Verkenningkosten met deze Voorjaarsnota verankerd in de begroting, zoals is afgesproken in de Samenwerkingsovereenkomst (DOC-00568070). Deze bijdrage aan de Verkenningkosten voor Vierwaarden is inclusief onze bijdrage aan de verkenning voor de verplaatsing van de jachthaven in Venlo.

Om invulling te geven aan onze rol als gebiedsregisseur participeren wij in het Programmabureau Delta Maas én voeren wij regie op de afstemming binnen de Maasvallei. Het Programmabureau Delta Maas organiseert de afstemming op het geheel van de Maas; van Eijsden tot Geertruidenberg en krijgt hiervoor van de Provincie Limburg een financiële bijdrage van € 100.000. Voor de afstemming op de Maasvallei is een werkbudget van € 25.000 beschikbaar om invulling te geven aan de afstemming tussen alle betrokken partners. Het totale bedrag van € 125.000 is vastgelegd in deze Voorjaarsnota.

Kwaliteit

Wij werken als partner door aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van de diverse hoogwaterprojecten en lopen op schema. Voor alle hoogwaterprojecten geldt dat de provincie geen trekkende rol heeft.

Vanuit onze rol als gebiedsregisseur blijven we ook aandacht vragen voor een goede invulling van de ruimtelijke kwaliteit. Daarbij pleiten wij voor maatwerk en innovatieve oplossingen voor de dijkverbetering.

Inmiddels heeft het ontwerp-Programma voor Integraal Riviermanagement ter inzage gelegen. Alhoewel het ontwerp-Programma onvoldoende concreet is, is er voldoende aandacht is voor de problematiek in de rivieren, namelijk het op orde brengen van de rivierbodemborg en de ruimte voor voldoende bergings- en afvoercapaciteit in de Maas, rekening houdend met klimaatverandering.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De hoogwaterprojecten worden hoofdzakelijk getrokken door het Waterschap Limburg. Een aantal hiervan moet in 2024 tot definitieve plannen komen en zodanig zijn voorbereid dat de projecten tot uitvoering komen; enkele 'andere' projecten werken verder in de verkenningfase. Alle projecten liggen op schema om de doelen te behalen in 2024.

Het definitieve Programma voor Integraal Riviermanagement zal, uiterlijk in het derde kwartaal van 2024, worden vastgesteld.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product Waterveiligheid Maas wordt de begroting in deze voorjaarsnota bijgesteld:

verhoging van de lasten in 2024 met € 0,53 mln.:

- Procesmiddelen Maasdal € 0,13 mln. m.b.t. Regioproces en IRM Maasvallei en een bijdrage aan het Programmabureau Delta Maas. Dekking vind plaats uit de post voor onvoorziene uitgaven (programma 9 Financiën en overhead). Het betreft met name een (jaarlijkse) bijdrage aan het programmabureau Delta Maas op grond van bestuurlijke afspraken met diverse overheidspartners.
- Verkenningkosten Maasproject Vierwaarden ad € 0,40 mln. De provincie draagt hiermee voor 2024 bij aan de verkenningkosten in dit Maasproject (incl. Jachthaven Venlo) conform fasering zoals in de bestuursovereenkomst afgesproken. Dekking vind plaats uit de bestemmingsreserve Waterveiligheid Limburg.

Geld (indicator)

1.3.3. Bodemvitalisering

Omschrijving

In het provinciaal coalitieakkoord is onder meer een ambitie opgenomen gericht op vitalisering van de Limburgse bodem. Deze ambitie is vertaald in de navolgende speerpunten:

- Door het organisch stofgehalte in de bodem te vergroten zorgen wij voor een groter watervasthoudend vermogen van de Limburgse bodem;
- Als provincie Limburg onderzoeken we samen met gemeenten hoe we kringlopen (bijvoorbeeld het hergebruiken gft-afval) kunnen sluiten om zo het organisch stofgehalte in de Limburgse bodem te vergroten.

Op basis van deze ambitie en speerpunten is in nauwe samenwerking met de Limburgse gemeenten, het Waterschap Limburg en de HAS green academy in Venlo gewerkt aan een Masterplan Bodemvitalisering Limburg (programma BVL). Het plan bevat drie sporen waarlangs het verbeteren van de bodemvitaliteit invulling krijgt:

1. Meten = weten, gericht op het zo precies mogelijk verkrijgen van inzicht in de staat van de Limburgse bodem en de beschikbare groene grondstofstromen;
2. Pilot projecten, gericht op het in de praktijk beproeven van locatiegerichte maatregelen voor verbetering van de bodemvitaliteit (door middel van organisch stofbeheer);
3. Kennisinfrastructuur, gericht op het komen tot een adequate en toegankelijke vorm van deling en borging van kennis en ervaring betreffende bodemvitaliteit en -vitalisering.

Kwaliteit

Resultaat spoor 1: een scherper zicht op en inzicht in het speelveld, hetgeen het mogelijk maakt om zo precies mogelijk te acteren;

Resultaat spoor 2: het opdoen van ervaring en daarmee verkrijgen van (randvoorwaardelijk) inzicht op basis waarvan tot een doelgerichte inzet van instrumenten en middelen kan worden gekomen;

Resultaat spoor 3: een adequate en toegankelijke vorm van deling en borging van kennis en ervaring betreffende bodemvitaliteit en -vitalisering.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Werken aan een betekenisvolle vitalisering van de bodem is een proces van lange adem. Een proces dat vraagt om een bestuursperiode overstijgende aandacht. De uitvoering van het masterplan kent een cyclisch karakter. Een 0-meting (2024-2025) brengt de precieze staat van de bodem en de kwantiteit, kwaliteit en gebruikswaarde van de groene grondstofstromen in beeld. Op basis van deze 0-meting wordt een advies gegeven over te nemen maatregelen voor de vitalisering van de bodem. Dit advies vormt de grondslag voor de feitelijke interventie. Na deze interventie vindt een 1-meting / 0-meting plaats aan de hand waarvan het resultaat van de genomen maatregelen wordt gemeten, een hernieuwd advies wordt gegeven en een hernieuwde interventie plaatsvindt. In de periode najaar 2024 - voorjaar 2027 wordt deze cyclus per project drie maal herhaald.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de financiering van het Masterplan Bodemvitalisering is voor de periode 2024-2027 een bedrag beschikbaar van € 2 mln. vanuit de programmareserve Water en bodem. Voor de uitvoering van het jaarschijf 2024 van dit plan vragen wij om vanuit deze programmareserve € 0,17 mln. beschikbaar te stellen bij deze Voorjaarsnota.

In tegenstelling tot het aanvalsplan water komen de restantmiddelen uit de programma reserve water en bodem voor het Masterplan Bodemvitalisering niet nu direct, maar in de begroting 2025, beschikbaar.

Geld (indicator)

Opvolging toezegging inzake € 2 mln.

Het coalitieakkoord 'elke Limburger telt' bevat geen intensiveringsmiddelen binnen het domein natuur en landschap. Daarmee ontbreekt de mogelijkheid om in te spelen op initiatieven in de samenleving die bijdragen aan het bereiken van doelen uit het coalitieakkoord en de vertaling daarvan in het beleidskader 'Perspectief voor het landelijk gebied'. Daarom wordt, conform aankondiging in het Statenvoorstel bij dat beleidskader, voorgesteld alsnog 2 miljoen euro vrij te maken voor initiatieven op het gebied van natuur en landschap die het bereiken van de in het beleidskader gestelde doelen passend ondersteunen. Voorstel is de financiering hiervan te bestemmen uit het voordelig jaarrekeningresultaat 2023, conform het Statenvoorstel Jaarstukken 2023.

Voorgesteld wordt om de inzet van deze intensiveringsmiddelen te richten op:

- faunabeheer (faunschadepreventie en uitvoering faunabeheer);
- Limburgse Aanpak Bossen (met nadruk op de lijnen 3 en 4 uit de Limburgse bossenaanpak);
- vermaatschappelijking (initiatieven voor versterking kwaliteiten landschap en natuurinclusieve samenleving; waaronder ook ruimte voor cofinanciering van (transitie van) nationale parken en grensparken en het onderdeel vermaatschappelijking/ vrijwilligersbijdragen).

Deze keuze sluit aan bij de informatie aan Provinciale Staten over initiatieven die bij gebrek aan intensiveringsmiddelen niet meer bekostigd kunnen worden en waarvoor de mogelijkheid van alternatieve dekking zou worden gezien. Met de keuze voor deze onderwerpen wordt tevens invulling gegeven aan de (gewijzigde) motie 3034 inzake uitvoering van het natuurprogramma Lijn 3.

Voor de inzet van deze middelen zal gezocht worden naar slimme verbindingen met projecten en investeringen van derden, om zo een financiële multiplier te creëren en het maatschappelijk effect te versterken. Daarom wordt PS ook niet op voorhand gevraagd het bedrag toe te delen aan de individuele onderwerpen. Via de P&C-cyclus zal PS jaarlijks worden geïnformeerd over bestede bedragen en kunnen zij daarnaast besluiten over het deel van deze middelen dat jaarlijks uit de programmareserve ter beschikking wordt gesteld. Voor zover er in 2024 nog inzet van middelen aan de orde is, dan zal dit bij de najaarsnota worden verwerkt.

Wat mag het kosten?

In deze Voorjaarsnota 2024 wordt het budget van programma Perspectief voor het Landelijk gebied bijgesteld. Aan de lasten van de exploitatiebegroting 2024 wordt € 34,46 mln. aan voorstellen van deze Voorjaarsnota toegevoegd.

Voor het realiseren van onze doelen voor Natuur en landschap zijn de lasten met € 11,52 mln. opgehoogd. Deze bijstelling heeft betrekking op de volgende besluiten:

- GLB-NSP cofinanciering subsidieplafonds LEADER Weerterland en Zuid-Limburg;
- GLB-NSP cofinanciering subsidieplafond integrale gebiedsontwikkeling;
- Instellen nadere subsidieregels preventie faunaschade 2024;
- Instellen onderzoeksbudget N2000;
- Subsidieverlening voor het samenwerkingsverband Landschapspark Grenzeloos Bocageland 2024-2025;
- Inzet SPUK L8 Regeling Maatwerk Gerichte Aankoop (MGA-1) veehouderijen;
- Inzet SPUK L25 Coullance regeling MGA-1;
- Inzet SPUK L29 monitoring natuur;

- Inzet SPUK L32 regeling uitvoering aanpak piekbelasters.

Verder zijn bij het uitwerken van het beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie voor Limburg 2024-2027' de doelen voor Land- en tuinbouw onder programma 3 'Werken aan toekomstige economie' gebracht. In het financiële overzicht hierna is de overheveling van de middelen als negatief bedrag zichtbaar. (-/- €4,31 mln.)

Vervolgens zijn voor het realiseren van onze doelen voor Water en bodemkwaliteit de lasten met € 27,25 mln. opgehoogd:

- inzet SPUK E87 en provinciale cofinanciering Openstelling subsidieplafonds Deltaprogramma Hoge Zandgronden;
- inzet SPUK L31 Uitvoering bestuursovereenkomst nitraat;
- programmareserve Water en bodem Vaststelling aanvalsplan waterkwaliteit 4-2024;
- procesmiddelen project Bodemvitalisering;
- procesmiddelen Waterveiligheid Maas 2024;
- inzet SPUK E102 Beekdalen zijrivieren Maas;
- inzet reserve waterveiligheid en bodem;
- procesmiddelen Maasdal;
- verkenning Maasproject (Vierwaarden).

Ten slotte laat de tabel een voordelig resultaatteffect van € 18,75 mln. zien. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de hierboven genoemde overheveling van middelen naar programma 3 en de CAO-bijstelling van de personeelskosten.

Voor nadere details verwijzen wij naar de toelichtingen op product-niveau bij 'Wat gaan we daarvoor doen? (variabele Geld)'.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
1 Perspectief voor het landelijk gebied			
1.1 Natuur en landschap			
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna			
60470 Exploitatiesubsidie St Het Limburgs Landschap	1.083	0	1.083
60471 Expl subs Natuur en Milieufederatie Limburg	452	0	452
60472 Exploitatiesubsidie IVN	274	0	274
60473 Expl subs Natuurhistorisch Genootschap	116	0	116
67995 Bijdr proj Ontwikkelopg Natuur onvoorz	-413	0	-413
68167 NL RVO aflossing Groenfonds 30 jarig	2.401	0	2.401
68169 Natuur en landschap SNL monitoring beheer	189	0	189
68170 Natuur en landschap organisatiekosten	2.423	0	2.423
68172 N2000 onderzoeken	0	764	764
68173 N2000 organisatie	803	0	803
68174 Wet Natuurbescherming	2.170	-578	1.593
68180 Uitvoeringskosten POP3 uitloop	819	0	819
68181 Natuur en landschap ANLB GLBNSP	5.615	-2.165	3.450
68194 N2000 overige	26	0	26
68573 Doorberekende personeelskosten	1.848	100	1.948
68574 Doorberekende personeelskosten	277	15	292
68673 Actieve soortenbescherming	1.050	0	1.050
68675 Aanpak invasieve exoten	315	0	315
68780 Natuurgebiedenbeheer SVNL	9.805	-250	9.555
69023 Subsidieplafond soorten	449	0	449
69389 Achtervang budgetschuif POP3	0	0	0
69440 Gebiedsontwikkeling Maasheggen	375	0	375
69469 Subsidieregeling invasieve exoten	285	0	285
69590 Passieve soortenbescherming	35	0	35
69591 Faunaschade en schadepreventie	0	0	0
69611 L16 SPUK Natuur boscompensatie	1.815	0	1.815
69700 Natuur inclusief naisoleren	630	0	630
69707 Nadere subsidieregels preventie faunaschade	73	200	273
69724 Natuur en Landschap Beheer OoijenWanssum	169	0	169
69851 Faunabeheereenheid	0	378	378
69855 Cofin Interreg Vlaanderen natuur in bouw	0	0	0
69859 SPUK L29 Monitoring	0	128	128
69938 Natuurbeheer eigen gronden	0	250	250
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	33.086	-1.158	31.928
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied			

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
68112 Bijdrage ontwikkelopgave Natuur	6.910	0	6.910
68171 N2000 subsidiebeschikkingen	25.043	0	25.043
68193 N2000 monitoring	10	0	10
68924 N2000 beheerplannen uitvoering maatregelen	16.206	-3.000	13.206
69065 L7 SPUK Propositie Heuvelland	6.750	0	6.750
69180 Werkbudget stikstofreductie natuurverbeterin	24	0	24
69463 L16 SPUK Natuur subsidieregeling	31.230	0	31.230
69467 L16 SPUK Natuur onderzoeksprogr	2.748	0	2.748
69612 L16 SPUK Natuur uitv overig kostprijsverh	8.588	0	8.588
69664 L8 SPUK MGA1 Vergoeding productierechten	0	1.477	1.477
69689 Doorberekende personeelskosten	2.231	121	2.352
69712 L25 SPUK Versnelling transitie land gebied	12.020	222	12.242
69830 L8 MGA1 koopsom opstallen vrijgesteld	0	9.623	9.623
69832 L8 MGA1 vergoeding sloopkosten belast	0	2.461	2.461
69852 L8 MGA1 vergoeding zonnepanelen belast	0	370	370
69895 L32 Regeling uitvoering aanpak Piekbelasting	0	450	450
69961 Cofin GLBNSP samenw integr gebiedsontwikk	0	46	46
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	111.760	11.770	123.530
1.1.3 Landschap			
68127 Maasgaard	1.076	0	1.076
68166 POP3 Leader subsidies	11	0	11
68586 Leasetermijnen wagenpark PLA	6	0	6
68596 Brandstof wagenpark PLA	2	0	2
68676 Grensparken	160	60	220
68856 Bijdr proj Ontwikkelopg Natuur onvoorz	-11	0	-11
69197 Nota Landschap verbindt Limburg	390	-90	300
69269 POP3 Leader organisatiekosten	30	-30	0
69648 Subsidieregeling landschapselementen	1.468	0	1.468
69649 L25 SPUK Quick wins bv voedselbossen	761	0	761
69690 Doorberekende personeelskosten	832	45	877
69782 Landschapsbeheer	1.000	0	1.000
69849 Cofin GLBNSP LEADER Weerterland en ZLimburg	0	925	925
Totaal 1.1.3 Landschap	5.724	910	6.633
Totaal 1.1 Natuur en landschap	150.570	11.521	162.091
1.2 Land- en tuinbouw			
1.2.1 Land- en tuinbouw			
68007 Doorberekende personeelskosten	564	-533	31
69226 LLA1a Missiegedreven innoveren Sector	1.002	-1.002	0
69230 LLA4 Grensoverschrijdend verbinden	30	-30	0

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69658 Uitvoeringskosten GLBNSP	2.747	-2.747	0
Totaal 1.2.1 Land- en tuinbouw	4.343	-4.312	31
Totaal 1.2 Land- en tuinbouw	4.343	-4.312	31
1.3 Water			
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem			
63422 Meetnetten grondwaterkwaliteit	52	0	52
64081 Oppervlaktewater algemeen	285	0	285
65689 Grondwaterbeheer algemeen	952	-315	637
66046 Grondwatermonitoring	226	315	541
67990 Deltafonds Limburg	649	0	649
68060 Doorberekende personeelskosten	543	29	572
68571 Doorberekende personeelskosten oppervlaktew	185	10	195
68572 Doorberekende personeelskosten grondwater	370	20	390
68927 Leasetermijnen wagenpark Water	26	0	26
68928 Brandstof wagenpark Water	7	0	7
68948 DU Grondwaterbeschermingsgebieden	297	0	297
69288 Waterprogramma 20222027	6.225	-6.000	225
69739 Klimaatadaptatie	851	0	851
69856 E87 SPUK Subsidie Deltaplan Hoge Zandgronden	0	19.904	19.904
69864 SPUK E102 Beekdaelen zijrivieren Maas	0	12.729	12.729
69866 L31 Duurzaam Schoon Grondwater	0	800	800
69949 Aanvalsplan waterkwaliteit	0	400	400
69999 Subsidie riskfactory	0	1.000	1.000
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	10.666	28.892	39.559
1.3.2 Waterveiligheid Maas			
65052 Procesmiddelen Maasdal	0	125	125
67349 MP Voorfinanciering hoogwatermaatregelen	1.500	0	1.500
67946 Kapitaallasten	307	0	307
68041 Doorberekende personeelskosten	619	34	653
68907 Koploper Oeffelt MIRT	450	0	450
69359 Systeemmaatregel Well	4.000	0	4.000
69361 Systeemmaatregel Baarlo	1.000	0	1.000
69617 Procesmiddelen verkenningsfase WRL	365	0	365
69663 Systeemmaatregel ThornWessem	500	0	500
69840 Jachthaven Venlo	2.500	-2.376	124
69957 Verkenningskosten Vierwaarden	0	396	396
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	11.242	-1.822	9.420
1.3.3 Bodemvitalisering			

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69953 Bodemvitaliteit	0	175	175
Totaal 1.3.3 Bodemvitalisering	0	175	175
Totaal 1.3 Water	21.909	27.245	49.154
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	176.821	34.455	211.276
Totaal Lasten	176.821	34.455	211.276
Baten			
1 Perspectief voor het landelijk gebied			
1.1 Natuur en landschap			
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna			
69611 L16 SPUK Natuur boscompensatie	1.815	0	1.815
69859 SPUK L29 Monitoring	0	128	128
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	1.815	128	1.943
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied			
69065 L7 SPUK Propositie Heuvelland	3.932	0	3.932
69463 L16 SPUK Natuur subsidieregeling	31.230	0	31.230
69467 L16 SPUK Natuur onderzoeksprogr	2.748	0	2.748
69612 L16 SPUK Natuur uitv overig kostprijsverh	8.588	0	8.588
69664 L8 SPUK MGA1 Vergoeding productierechten	0	1.477	1.477
69712 L25 SPUK Versnelling transitie land gebied	12.020	222	12.242
69830 L8 MGA1 koopsom opstallen vrijgesteld	0	9.623	9.623
69832 L8 MGA1 vergoeding sloopkosten belast	0	2.461	2.461
69852 L8 MGA1 vergoeding zonnepanelen belast	0	370	370
69895 L32 Regeling uitvoering aanpak Piekbelasting	0	450	450
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	58.519	14.603	73.122
1.1.3 Landschap			
69649 L25 SPUK Quick wins bv voedselbossen	511	0	511
Totaal 1.1.3 Landschap	511	0	511
Totaal 1.1 Natuur en landschap	60.845	14.731	75.576
1.3 Water			
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem			
63172 Opbrengst grondwaterheffing	1.104	0	1.104
69856 E87 SPUK Subsidie Deltaplan Hoge Zandgronden	0	15.348	15.348
69857 SPUK E87 DHZ 2e fase	0	0	0
69864 SPUK E102 Beekdaelen zijrivieren Maas	0	12.729	12.729
69866 L31 Duurzaam Schoon Grondwater	0	800	800
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	1.104	28.877	29.981
Totaal 1.3 Water	1.104	28.877	29.981
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	61.949	43.608	105.557

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Totaal Baten	61.949	43.608	105.557
Saldo van baten en lasten	-114.872	9.153	-105.718
Stortingen			
1 Perspectief voor het landelijk gebied			
1.1 Natuur en landschap			
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied			
69770 Toevoeging PR Landbouw	10.000	-10.000	0
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	10.000	-10.000	0
Totaal 1.1 Natuur en landschap	10.000	-10.000	0
1.3 Water			
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem			
69771 Toevoeging PR water en bodem	4.000	0	4.000
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	4.000	0	4.000
1.3.2 Waterveiligheid Maas			
69958 Toevoeging reserve waterveiligheid Limburg	0	2.500	2.500
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	0	2.500	2.500
Totaal 1.3 Water	4.000	2.500	6.500
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	14.000	-7.500	6.500
Totaal Stortingen	14.000	-7.500	6.500
Onttrekkingen			
1 Perspectief voor het landelijk gebied			
1.1 Natuur en landschap			
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna			
67548 Aanwending reserve Natuur	4.757	0	4.757
69706 Aanwending reserve DU OoijenWanssum	161	0	161
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	4.918	0	4.918
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied			
69520 Aanwending reserve N2000	25.043	0	25.043
69541 Aanwending reserve DU bodemsanering	24	0	24
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	25.066	0	25.066
1.1.3 Landschap			
67551 Aanwending reserve N2000	2.380	0	2.380
Totaal 1.1.3 Landschap	2.380	0	2.380
Totaal 1.1 Natuur en landschap	32.364	0	32.364
1.3 Water			
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem			
60500 Aanwending reserve Waterveiligheid Limburg	0	1.000	1.000
69948 Aanwending PR water en bodem	0	400	400

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	0	1.400	1.400
1.3.2 Waterveiligheid Maas			
69932 Aanwending algemene reserve vrije deel	2.500	0	2.500
69959 Aanwending reserve waterveiligheid Limburg	0	520	520
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	2.500	520	3.020
1.3.3 Bodemvitalisering			
69954 Aanwending PR water en bodem	0	175	175
Totaal 1.3.3 Bodemvitalisering	0	175	175
Totaal 1.3 Water	2.500	2.095	4.595
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	34.864	2.095	36.959
Totaal Onttrekkingen	34.864	2.095	36.959
Saldo mutatie reserves	20.864	9.595	30.459
Resultaat	-94.007	18.748	-75.260

2. Samen leven en bestaanszekerheid

Samen leven en bestaanszekerheid

Door uitvoering van het beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid 2024-2027 zetten we in op het versterken van het sociaal weefsel in Limburg. De maatschappelijke opgaven die daarbij leidend zijn, zijn als volgt geformuleerd:

- *terugdringen van armoede en laaggeletterdheid;*
- *jeugd die veilig, kansrijk en gezond opgroeit;*
- *vergroten van de sociale cohesie en gemeenschapszin;*
- *een gezonde Limburger door meer bewegen en sporten;*
- *Limburgse wijken en dorpen zijn leefbaarder en veiliger.*

In aanloop naar de vaststelling van het nieuwe beleidskader hebben onder andere we de volgende resultaten behaald:

- Diverse subsidieregelingen zijn verlengd, zodat initiatiefnemers, stichtingen en andere aanvragers vanaf januari 2024 aanspraak konden blijven maken op onze ondersteuning. Het gaat dan om de subsidieregelingen Bibliotheek, Maatschappij en Laaggeletterdheid, Bovenlokale evenementen, Opleiding jeugdtrainers en Participatie;
- Om alle organisaties die onderdeel uitmaken van de brede sociale basisinfrastructuur ook in 2024 te ondersteunen, hebben we voor de sporttakplatforms een overbruggingsregeling voor het jaar 2024 vastgesteld. De bestaande regeling voor de maatschappelijke organisaties liep al door tot en met 2024. Vanaf 2025 komt er één doorlopende regeling om de brede sociale basisinfrastructuur in staat te stellen hun bijdrage te (blijven) leveren aan onze doelstellingen. Hierover heeft in april 2024 een bijeenkomst plaatsgevonden met de sporttakplatforms, om hen te informeren en aandachtspunten vanuit hen mee te kunnen nemen. Eenzelfde soort bijeenkomst met de maatschappelijke organisaties is nog in voorbereiding;
- Vooruitlopend op de subsidieregeling Topsportevenementen 2024 zijn er al twee topsportevenementen die in 2024 in Limburg plaatsvinden, waaraan wij reeds één subsidiebijdrage hebben toegezegd;
- In mei 2024 hebben we gevierd dat de 30e basisschool in Limburg volgens het Gezonde Basisschool van de Toekomst-concept werkt. Dat is een resultaat van de inzet van ons en diverse partners in de afgelopen jaren.

Maatschappelijke opgave

Aan de hand van indicatoren maken we zichtbaar hoe het over de lange termijn (trendmatig) gesteld is met de bovenstaande maatschappelijke opgaven.

Indicatoren bij 'terugdringen van armoede en laaggeletterdheid'

Indicator 1: Percentage Limburgers dat laaggeletterd is (*in ontwikkeling*).

Bron: Geletterdheidinzicht

Indicator 2: Percentage Limburgers dat moeite heeft met rondkomen (*in ontwikkeling*).

Bron: CBS

Indicator bij 'jeugd die veilig, kansrijk en gezond opgroeit'

Indicator 3: Aantal kinderen dat geboren wordt in een gezin in een kwetsbare situatie (*in ontwikkeling*).
Bron: RIVM

Indicator bij 'vergroten van de sociale cohesie en gemeenschapszin'

Indicator 4: Schaalscore sociale cohesie (*in ontwikkeling*).
Bron: CBS

Indicator bij 'een gezonde Limburger door meer bewegen en sporten'

Indicator 5: Percentage Limburgers dat de ervaren gezondheid als goed/zeer goed beschouwt (*in ontwikkeling*).
Bron: CBS

Indicatoren bij 'Limburgse wijken en dorpen zijn leefbaarder en veiliger'

Indicator 6: Leefbaarometer deelscore sociale samenhang (*in ontwikkeling*).
Bron: Leefbaarometer

Indicator 7: Leefbaarometer deelscore overlast & onveiligheid (*in ontwikkeling*).
Bron: Leefbaarometer

Ons beleidskader

Het Beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid 2024-2027 is op 5 april 2024 door Provinciale Staten vastgesteld. Middels dit kader wordt uitvoering gegeven aan de doelen en ambities die beschreven staan in hoofdstuk 3 Samen leven en bestaanszekerheid van het coalitieakkoord 2023-2027 'Elke Limburger telt!'.

Wat willen we bereiken?

2.1. Sociale agenda

Ten aanzien van de Sociale agenda streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- in 2027 zijn er minder laaggeletterden, laagdigivaardigen en mensen in armoede dan in 2023;
- in 2027 participeren er meer jongeren op de arbeidsmarkt dan in 2023;
- in 2027 zijn er meer jongeren die voldoende bewegen en gezond eten dan in 2023;
- in 2027 zijn er relatief meer bewust gekozen zwangerschappen dan in 2023;
- in 2027 worden kinderen uit een kwetsbare thuissituatie eerder herkend, erkend en ondersteund door hun netwerk;
- in 2027 voelen bewoners in geselecteerde wijken/buurtten zich meer thuis dan in 2023;
- in 2027 is er in de geselecteerde wijken/buurtten meer buurtcontact dan in 2023;
- in 2027 zijn er meer vrijwilligers- en bewoners-initiatieven dan in 2023.

Wat merkt de Limburger ervan?

Indicatoren bij 'in 2027 zijn er minder laaggeletterden, laagdigivaardigen en mensen in armoede dan in 2023'

Indicator 1: Aantal laaggeletterde Limburgers dat herkend en bereikt is en effectieve ondersteuning heeft gekregen (*in ontwikkeling*).
Bron: Data beleidscluster

Indicator 2: Aantal laagdigivaardige Limburgers dat herkend en bereikt is en effectieve ondersteuning heeft gekregen (*in ontwikkeling*).
Bron: Data beleidscluster

Indicator 3: Aandeel huishoudens met een (langdurig) laag inkomen (*in ontwikkeling*).
Bron: CBS

Indicator 4: Aandeel huishoudens met problematische schulden (*in ontwikkeling*).
Bron: Kredietbank Limburg

Indicator bij 'in 2027 participeren er meer jongeren op de arbeidsmarkt dan in 2023'

Indicator 5: Percentage jongeren dat niet geregistreerd staat als werkzoekende bij UWV van het totaal aantal jongeren in Limburg dat geen formeel onderwijs volgt (*in ontwikkeling*).
Bron: CBS

Indicator bij 'in 2027 zijn er meer jongeren die voldoende bewegen en gezond eten dan in 2023'

Indicator 6: Percentage Limburgse jongeren die voldoen aan de bewegingsrichtlijnen (*in ontwikkeling*).
Bron: Gezondheidsmonitor CBS/RIVM

Indicator bij 'in 2027 zijn er relatief meer bewust gekozen zwangerschappen dan in 2023'

Indicator 7: Aantal onbedoelde zwangerschappen (*in ontwikkeling*).
Bron: Monitor onbedoelde zwangerschappen

Indicator bij 'in 2027 worden kinderen uit een kwetsbare thuissituatie eerder herkend, erkend en ondersteund door hun netwerk'

Indicator 8: Aantal meldingen bij Veilig Thuis en Handle with Care (*in ontwikkeling*).
Bron: Monitor kindermishandeling & Veilig Thuis

Indicator bij 'in 2027 voelen bewoners in geselecteerde wijken/buurtten zich meer thuis dan in 2023'

Indicator 9: Percentage Limburgers die het (helemaal) eens is met de stelling: 'Ik voel mij thuis bij mensen in deze buurt' (*in ontwikkeling*).
Bron: CBS veiligheidsmonitor

Indicator bij 'in 2027 is er in de geselecteerde wijken/buurtten meer buurtcontact dan in 2023'

Indicator 10: Percentage Limburgers die het (helemaal) eens is met de stelling: "Ik heb veel contact met andere buurtbewoners" (*in ontwikkeling*).
Bron: CBS veiligheidsmonitor

Indicator bij 'in 2027 zijn er meer vrijwilligers- en bewoners-initiatieven dan in 2023'

Indicator 11: Aantal subsidies verleend met betrekking tot vrijwilligers- en bewonersinitiatieven (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen

Indicator 12: Omschrijving activiteiten en uitgevoerde initiatieven (*in ontwikkeling*).

Bron: n.v.t. (kwalitatief)

Wat gaan we daarvoor doen?

2.1.1. Sociale Agenda

Omschrijving

In Limburg moet iedereen mee kunnen (blijven) doen: praktisch en theoretisch geschoold, jong en oud, met en zonder migratieachtergrond. We willen een samenleving waarin iedereen veilig kan opgroeien, gezond kan leven en elkaar kan ontmoeten. Dat is nu voor te veel Limburgers niet vanzelfsprekend en dat kunnen we als Provincie niet zomaar accepteren. De afgelopen jaren hebben we vanuit de Sociale Agenda goede lessen geleerd en samen met maatschappelijke partners mooie resultaten bereikt. Daar bouwen de komende jaren op voort, door bewezen effectieve aanpakken te continueren en versterken met focus op structurele verankering. We koersen daarbij waar mogelijk op structurele financiering vanuit de Rijksoverheid. De inzet van onze 'sociale basisinfrastructuur' heeft binnen deze thematische aanpak een centrale rol.

Rol Provincie: *ondersteuner, subsidiënt, financier, partner, verbinder*

Kwaliteit

- Als onderdeel van de brede sociale basisinfrastructuur zijn de maatschappelijke organisaties door onze ondersteuning in 2024 in staat om hun bijdrage te leveren binnen de gestelde doelen. Daarbij wordt in 2024 met het vaststellen van een nieuwe subsidieregeling een beweging ingezet om deze organisaties in de komende jaren effectiever te laten bijdragen aan deze doelen en hierbij meer mensen te bereiken.
- Via vijf projecten gericht op de doelgroep NEET- en VSV-jongeren wordt passend perspectief geboden aan jongeren uit de doelgroepen NEET en VSV. Deze projecten blijven in 2024 in uitvoering en/of worden afgerond.
- In 2024 komen 5.500 kinderen uit kansarme gezinnen in aanraking met sport en cultuur, door ondersteuning die zij ontvangen van het Jeugdfonds Sport en Cultuur.
- In 2024 zijn er 30 scholen in Limburg die via het concept van de Gezonde Basisschool van de Toekomst werken, waardoor ruim 6.000 kinderen gezonder eten en meer bewegen.
- Er hebben in 2024 (inclusief voorgaande jaren) minimaal 400 gevolgde trajecten 'Voorzorg' en 'Nu Niet Zwanger' in Limburg plaatsgevonden. Daardoor neemt het aantal onbewust gekozen zwangerschappen af.
- Er zijn in 2024 (inclusief voorgaande jaren) minimaal 20 verloskundigen/gynaecologen in Limburg die zijn opgeleid om conform de methode 'Centering Pregnancy' te werken en minimaal 200 trajecten Stevig Ouderschap gestart. Hierdoor worden (nieuwe) ouders beter begeleid, waardoor de thuissituatie voor deze kinderen verbeterd.

- Alle Limburgse scholen (primair onderwijs) in Zuid-Limburg nemen in 2024 deel in het Handle with Care netwerk en de uitrol richting Noord- en Midden-Limburg is in voorbereiding. Daardoor worden meer Limburgse kinderen in een kwetsbare thuissituatie eerder herkend, erkend en ondersteund door hun netwerk.
- Met minimaal één sociaal fonds wordt in 2024 samengewerkt om projecten op het gebied van sociale cohesie te bevorderen.
- In 2024 worden minimaal 5 projecten (waaronder burgerinitiatieven) met steun van de Provincie uitgevoerd, waardoor participatie en sociale cohesie bevorderd wordt.
- In 2024 wordt door Cubiss Limburg samen met de Vereniging Limburgse Bibliotheken een verkenning naar het gratis bibliotheeklidmaatschap voor Limburgers (met een kleine beurs) uitgevoerd en is hiervoor een concreet implementatievoorstel met (diverse) mogelijkheden voor de Limburgse bibliotheken uitgewerkt en opgeleverd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De subsidieverleningen aan de maatschappelijke organisaties alsmede de jaarlijkse bijdrage aan begrotingsinstelling Jeugdfonds Sport en Cultuur hebben reeds plaatsgevonden, zodat de uitvoering van hun werkplannen (looptijd 2024) conform planning kan plaatsvinden. Ten aanzien van de hierboven genoemde programma's en projecten, is het relevant te melden dat een aantal al voorafgaand aan deze beleidsperiode is gestart. In het gewenste resultaat houden we dan ook rekening met het resultaat dat al is bereikt en waar vanaf 2024 op wordt voortgeborduurd. De samenwerking met het sociale fonds wordt uitgewerkt in samenhang met het gebiedsgerichte spoor binnen het kader Samen leven en bestaanszekerheid 2024-2027. We verwachten hierin Q4-2024 meer duidelijkheid over te hebben. De projecten op het gebied van participatie en sociale cohesie worden ondersteund vanuit de subsidieregeling Participatie die een looptijd heeft tot en met 2024. Daarnaast zijn de resterende middelen uit het amendement 50 LHBTI's beschikbaar ten behoeve van initiatieven op het bredere vlak van inclusie en participatie t/m 2027.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van het product 2.1.1. Sociale Agenda wordt het budget in 2024 verhoogd met € 0,46 mln. Dit betreft de volgende begrotingswijzigingen:

- Procesmiddelen actielijn Terugdringen van armoede en laaggeletterdheid € 0,10 mln.: Deze middelen worden in 2024 onder andere ingezet voor de ontwikkeling van het actieplan tegen armoede, het aanvalsplan laaggeletterdheid en digitale vaardigheden en de voorbereidingen op de te organiseren twee conferenties. De gevraagde procesmiddelen komen ten laste van de programmareserve Sociale Agenda.

- Actielijn Een jeugd die veilig, kansrijk en gezond opgroeit € 0,20 mln.: Deze middelen zijn onder andere bestemd voor de ondersteuning van de Beweging tegen Kindermishandeling en het project Handle with Care. We verwachten de helft van deze middelen in te zetten als procesmiddelen en de andere helft via projectsubsidies. De gevraagde middelen komen ten laste van de programmareserve Sociale Agenda.
- Procesmiddelen Actielijn Vergroten van de sociale cohesie en gezamenlijkheidszin € 0,10 mln.: Voor de ontwikkeling van de vervolgaanpak eenzaamheid en het actieplan vrijwilligers wordt voorgesteld om voor het jaar 2024 een bedrag van € 0,10 mln. te dekken uit de programmareserve Sociale Agenda.
- CAO-bijstelling van de personeelskosten € 0,06 mln.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

2.2. Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen

Ten aanzien van krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen streven we deze collegeperiode de volgende doelstelling na:

- in 2027 zijn de Limburgse wijken, buurten en dorpen leefbaarder en veiliger geworden dan in 2023.

Wat merkt de Limburger ervan?

Indicator 1: Rapportcijfer veiligheid in de buurt/Percentage Limburgers dat zich wel eens onveilig voelt in de buurt (*in ontwikkeling*).

Bron: CBS veiligheidsmonitor

Indicator 2: Schaalscore sociale cohesie (zie MO indicator 4) (*in ontwikkeling*).

Bron: CBS

Indicator 3: Trend in buurten met veel sociale overlast (*in ontwikkeling*).

Bron: CBS

Wat gaan we daarvoor doen?

2.2.1. Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen

Omschrijving

De leefbaarheid van wijken, buurten en kernen in Limburg wordt niet alleen vanuit fysieke kwaliteit bepaald, maar ook door het “sociale weefsel”. In bepaalde wijken is de (sociale) problematiek dermate groot en complex dat de thema’s in samenhang moeten worden opgepakt en een “van onderop”

benadering niet meer voldoende is. Hierbij gaat het om thema's zoals veiligheid, gezondheid, leren, werken en wonen. Willen wij in deze wijken waar de nood het hoogst is (zie ook de Limburg Factor) de beoogde trendbreuk realiseren om de gezondheidsachterstanden in te lopen dan is naast een samenhangende benadering ook een structurele lange termijn aanpak met focus vereist. Wij willen aan de hand van data (waaronder de leefbaarheidsmonitoring) en gesprekken met de stakeholders een vijftal wijken aanpakken. Bij deze aanpak kiezen wij voor een coalition of the willing, die bereid is om additioneel in de wijk te investeren.

Wij willen nog dit jaar komen tot de eerste samenwerkingsovereenkomsten voor aandachtswijken waarna de uitvoeringsplannen worden opgesteld en uitgevoerd. Wij zullen onze ervaring zoals opgedaan bij Trendbreuk Zuid-Limburg, Kansrijke Start, Gezonde Basisschool van de Toekomst, positieve gezondheid, Donderberg en Vastenavondkamp inbrengen.

Wij zien onze rol als facilitator bij het proces om tot een keuze van de vijf aandachtswijken, een verbindende rol om samen met de stakeholders tot een gezamenlijke aanpak en uitvoering te komen. Wij willen mee investeren aan initiatieven die een bijdrage leveren aan de vijf doelen van dit kader. Ook willen wij samen met de stakeholders de wijkenpropositie opstellen en richting Den Haag (en Brussel) de lobby faciliteren om een structurele aanpak mogelijk te maken. Voorts willen wij samen met stakeholders zoals zorgverzekeraars, woningcorporaties, brightlands campussen vernieuwende aanpakken om het gebied van eerder genoemde thema's mogelijk maken. Wij vragen ruimte om te experimenteren, bijvoorbeeld het schuldenvrij maken van een wijk door zorgverzekeraars, woningcorporaties of sociale fondsen. Kennisontwikkeling en -deling zullen wij faciliteren door onderzoek mede mogelijk te maken en de kennisdeling te faciliteren. Wie zien hierbij ook een rol weggelegd voor bijvoorbeeld de Academie voor sociale Stedelijke ontwikkeling (NPHN).

Bij dorpen en buurten zien wij dat vooral de voorzieningen onder druk staan en willen wij individuele initiatieven m.b.t. leefbaarheid mogelijk maken. Hierbij onderzoeken wij de samenwerking met sociale fondsen om zo de uitvoering bij de fondsen te beleggen en een multiplier mogelijk te maken. Voor groepen zoals stichtingen en verenigingen zullen wij een regeling opstellen die zowel fysieke als sociale initiatieven mogelijk maakt.

Ook voor dorpen is een samenhangende gebiedsgerichte aanpak mogelijk. In tegenstelling tot de aandachtswijken is vaak wel sprake van "samenredzaamheid" en willen wij vooral aansluiten bij de initiatieven "van onder op". Qua systematiek willen we hierbij aansluiten op de dorpen deals van het Rijk.

Rol Provincie: facilitator, subsidiënt, financier, verbinder, partner

Kwaliteit

Integrale aanpakken in Limburgse aandachtswijken:

- Wij zullen met gemeenten en partners, een impuls geven aan minimaal vijf nieuwe aandachtswijken in Limburg waar de nood het hoogst is. We maken, op basis van de beschikbare data, inzichtelijk in welke Limburgse aandachtswijken dit het geval is;
- Wij zullen een propositie opstellen voor de *Limburgse wijkaanpak* waarin we vragen aan het Rijk om ons hierbij te steunen en mee te doen;
- Wij zullen in 2024 voor de aandachtswijken een overeenkomsten sluiten om langjarig, structureel en integraal te investeren in een wijkaanpak;
- Wij zullen de kennisontwikkeling en -deling voor heel Limburg stimuleren;

- In overleg met de gemeenten onderzoeken we waar in de uitvoering van de lopende en eventueel nog toe te kennen Regio Deals een bijdrage geleverd kan worden aan het versterken van het sociale weefsel in de gebiedsgerichte wijkenaanpak.

Dorp- en buurtgerichte aanpakken:

Daarbij kijken wij zoveel mogelijk gebiedsgericht en in de volle breedte, zowel sociaal als fysiek, naar het begrip leefbaarheid.

- Wij willen in 2024 een regeling voor individuele initiatieven en groepsinitiatieven opengesteld hebben. Hierbij willen we dit uitvoeren met sociale fondsen.
- We investeren in kennisdeling omtrent de dorp- en buurtgerichte aanpakken, in samenspraak met bewoners en gemeenten;
- In overleg met de gemeenten onderzoeken we waar in de uitvoering van de Regio Deals een bijdrage geleverd kan worden aan het versterken van het sociale weefsel in de dorp- en buurtgerichte aanpakken;
- In 2024 bezien de kansen en mogelijkheden die het Rijk biedt met de aanpak van 'Town deals'.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

- Wij willen in 2024 de aandachtswijken geselecteerd hebben;
- Wij willen een regeling opgezet hebben waarin particuliere initiatieven en groepsinitiatieven gestimuleerd worden;
- Wij willen in 2024 een propositie Limburgse wijkaanpak opgesteld hebben.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van het product 2.2.1. Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen wordt het budget in 2024 verhoogd met € 0,06 mln.:

In deze Voorjaarsnota vragen we aan Provinciale Staten in te stemmen met het beschikbaar stellen van € 0,05 mln. procesmiddelen voor de alliantievorming om te komen tot de gebiedsgerichte aanpakken. Dit is in lijn met het beleidskader Samenleven en Bestaanszekerheid 2024-2027. De gevraagde procesmiddelen komen ten laste van de programmareserve Sociale Agenda.

Het resterende bedrag betreft CAO-bijstelling van de personeelskosten.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

2.3. Sport en bewegen

Ten aanzien van Sport en Bewegen streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- in 2027 voldoen meer Limburgers aan de beweegrichtlijn dan in 2023;
- in 2027 worden er meer Limburgers bereikt door de sport-/beweegactiviteiten van de sociale basisinfrastructuur dan in 2023.

Wat merkt de Limburger ervan?

Indicator bij 'in 2027 voldoen meer Limburgers aan de beweegrichtlijn dan in 2023'

Indicator 1: Percentage Limburgers dat aan de beweegrichtlijnen voldoet (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen

Indicator bij 'in 2027 worden er meer Limburgers bereikt door de sport-/beweegactiviteiten van de sociale basisinfrastructuur dan in 2023'

Indicator 2: Aantal Limburgers dat bereikt is door activiteiten van de subsidieregelingen (*in ontwikkeling*).

Bron: Gezondheidsmonitor CBS/RIVM

Wat gaan we daarvoor doen?

2.3.1. Sport en bewegen

Omschrijving

In onze provincie is sport en bewegen van groot belang. We scoren immers niet goed bij allerlei indicatoren die onze gezondheid meten. Bovendien leiden sporten en sportevenementen tot nieuwe ontmoetingen en andere manieren van samenzijn. Dat is belangrijk voor de sociale cohesie. Daarom moet iedereen die wil sporten, kunnen sporten. Voor de Provincie zien we daarbij eerder een rol in het ondersteunen van initiatieven uit de samenleving, dan in het zelf organiseren daarvan. Een cruciale rol is daarbij weggelegd voor de Limburgse sporttakplatforms.

Rol Provincie: subsidient, procesmanager, financier

Kwaliteit

- Als onderdeel van de brede sociale basisinfrastructuur zijn de Limburgse sporttakplatforms met behulp van onze subsidiebijdrage in 2024 in staat om breedtesport, talentontwikkeling en

sportevenementen binnen hun sporttak te ondersteunen en stimuleren. Daarbij starten we dit jaar met hen de beweging om hen in de komende jaren meer Limburgers te laten bereiken.

- Minimaal 750 topsporters en talenten ontvangen in 2024 ondersteuning van Coöperatie Limburg Sport, waarmee zij in hun (top)sportcarrière worden geholpen.
- Met ondersteuning van de Provincie zijn er in 2024 15 bovenlokale sportevenementen en 4 topsportevenementen georganiseerd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De uitvoering van de werkplannen van de sporttakplatforms hebben een looptijd over 2024. We verwachten in Q2-2024 alle subsidies aan de platforms te hebben verleend. De opdracht van Coöperatie Limburg Sport heeft een looptijd van 2023 t/m 2025 met een optionele verlening t/m 2027. We verwachten dat de doelstelling ten aanzien van de bovenlokale sport- en topsportevenementen eind Q4-2024 gerealiseerd is.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van het product 2.3.1. Sport en Bewegen wordt het budget in 2024 verhoogd met € 0,07 mln.:

- In lijn met de motie 2e Gewijzigde Motie 2997 Continuïteit in beleid wordt de nadere subsidieregels Opleiden jeugdtrainers in Limburg het budget bijgesteld met € 0,01 mln. Deze bijstelling komt ten laste van de programmareserve Sociale Agenda. (Mededeling portefeuillehouder inzake 2e Gewijzigde Motie 2997 Continuïteit in beleid, brief gedeputeerden Kuntzelaers en Van Caldenberg van 20-2-2024).
- Het Huis voor de Kunsten (HKL) heeft het Jeugdcultuurfonds in het kader van haar werkplan afgelopen jaren administratief ondersteund. Op eigen initiatief heeft het HKL in 2023 besloten om deze inzet te kapitaliseren en vervolgens € 0,04 mln. aan het fonds overgemaakt. Het is dus geen formele doorbetaling op verzoek van de Provincie geweest. Daarom wordt er € 0,04 mln. van het budget Huis voor de Kunsten (product 6.1.1. Cultuur) overgeheveld naar het budget Jeugdfonds Sport en Cultuur van het product 2.3.1. Sport en Bewegen. Dit betreft een administratieve wijziging en heeft geen invloed op het begrotingsresultaat.
- CAO-bijstelling personeelskosten € 0,02 mln. structureel.

Geld (indicator)

Wat mag het kosten?

In deze Voorjaarsnota 2024 wordt het budget van dit programma bijgesteld. De lasten worden als volgt met € 0,59 mln. opgehoogd:

- uit de programmareserve 2024 is € 0,45 mln. vrijgemaakt voor de uitvoering van het beleidskader Samen leven en Bestaanszekerheid;
- voor de uitvoering 2e Gewijzigde Motie 2997 Continuïteit in beleid is € 0,01 mln. aan het budget van de doelstelling Sport en bewegen toegevoegd.

Het nadelige exploitatieresultaat van deze begrotingswijziging ad € 0,12 mln. heeft met name betrekking op de CAO-bijstelling van de personeelskosten. Voor nadere details verwijzen we u naar de toelichtingen op product-niveau bij 'Wat gaan we daarvoor doen? (variabele Geld)'.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
2 Samen leven en bestaanszekerheid			
2.1 Sociale agenda			
2.1.1 Sociale agenda			
60366 Burgerkracht Limburg	2.759	0	2.759
63349 CUBISS Limburg	1.549	0	1.549
63350 Maatschappelijke organisaties subsidie	3.408	0	3.408
63894 Subs regels Bibliotheek en Maatsch 2023	365	0	365
65089 Beleidsontwikkeling welzijn en jeugdzorg	0	0	0
67706 Beleidsregels bibliotheekvernieuwing opdr	53	0	53
67707 Maatschappelijke organisaties opdrachten	21	0	21
68016 Doorberekende personeelskosten	961	52	1.013
68570 Doorberekende personeelskosten bibliotheek	46	3	49
69145 SAL 2023 lijn 1 Opgroeien en ontplooen	1.058	0	1.058
69146 SAL 2023 lijn 2 Kans op ontwik en werk	132	0	132
69152 Subs Regeling Brede Participatie	352	0	352
69189 Participatie en inclusie vh amendement 50	318	0	318
69190 SAL 20202023 amendem 52 Laaggeletterdheid	340	0	340
69191 SAL 20202023 amendement 52 Armoede	116	0	116
69257 Beleidsbrief Integratie	250	0	250
69405 Toegankelijkheid zorg motie 2697	164	0	164
69448 Programma Vitaal Gezond	109	0	109
69981 L1 Terugdringen armoede en laaggeletterdheid	0	100	100
69982 L2 Veilige kansrijke gezonde jeugd	0	200	200
69983 L3 Sociale cohesie en eenzaamheid	0	100	100
Totaal 2.1.1 Sociale agenda	11.999	455	12.454
Totaal 2.1 Sociale agenda	11.999	455	12.454
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen			
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen			
68017 Doorberekende personeelskosten	184	10	194
68175 Subsidieregeling opruimen drugsafval Limb	178	0	178
69119 Wijkaanpak Vastenavondkamp Venlo	1.207	0	1.207
69275 Tegengaan van ondermijning	110	0	110
69277 Veilig buitengebied	150	0	150
69984 L1 Integrale aanpak aandachtswijken	0	50	50
Totaal 2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	1.830	60	1.889
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	1.830	60	1.889

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
2.3 Sport en bewegen			
2.3.1 Sport en bewegen			
60521 Lijn 4 Subs regeling opleiding jeugdtrainers	0	12	12
67072 Bijzonder in Beweging	105	0	105
67885 Subs Regeling Sporttakplatforms	2.500	0	2.500
68023 Doorberekende personeelskosten	457	25	482
68647 Jeugdfonds Sport en Cultuur	79	35	114
69207 Kansrijke vernieuwingen	230	0	230
69208 Infrastructuur gehandicaptensport	18	0	18
69209 Subs Regeling Sport en bewegen voor senioren	14	0	14
69210 Subs Regeling Sport en bewegen voor jeugd	45	0	45
69312 Subsidieregeling opleiding jeugdtrainers	9	0	9
69374 Ondersteuningsstructuur Sport	1.225	0	1.225
69735 Sport en bewegen voor senioren en jeugd	100	0	100
69871 lijn4 Subsidieregeling bovenlok evenementen	100	0	100
69872 lijn4 Subsidieregeling topsport evenementen	250	0	250
Totaal 2.3.1 Sport en bewegen	5.133	71	5.204
Totaal 2.3 Sport en bewegen	5.133	71	5.204
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	18.962	586	19.548
Totaal Lasten	18.962	586	19.548
Baten			
2 Samen leven en bestaanszekerheid			
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen			
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen			
68156 Provinciefonds DU opruiming drugsafval	176	0	176
Totaal 2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	176	0	176
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	176	0	176
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	176	0	176
Totaal Baten	176	0	176
Saldo van baten en lasten	-18.785	-586	-19.371
Stortingen			
2 Samen leven en bestaanszekerheid			
2.1 Sociale agenda			
2.1.1 Sociale agenda			
69772 Toevoeging PR Sociale Agenda	27.000	0	27.000
Totaal 2.1.1 Sociale agenda	27.000	0	27.000
Totaal 2.1 Sociale agenda	27.000	0	27.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	27.000	0	27.000
Totaal Stortingen	27.000	0	27.000
Onttrekkingen			
2 Samen leven en bestaanszekerheid			
2.1 Sociale agenda			
2.1.1 Sociale agenda			
69986 Aanwending PR Sociale Agenda	0	400	400
Totaal 2.1.1 Sociale agenda	0	400	400
Totaal 2.1 Sociale agenda	0	400	400
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen			
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen			
69527 Aanwending reserve Transitiefonds	518	0	518
69985 Aanwending PR Sociale Agenda	0	50	50
Totaal 2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	518	50	568
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	518	50	568
2.3 Sport en bewegen			
2.3.1 Sport en bewegen			
69873 Aanwending PR Sociale Agenda	350	12	362
Totaal 2.3.1 Sport en bewegen	350	12	362
Totaal 2.3 Sport en bewegen	350	12	362
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	868	462	1.329
Totaal Onttrekkingen	868	462	1.329
Saldo mutatie reserves	-26.132	462	-25.671
Resultaat	-44.917	-124	-45.042

3. Werken aan een toekomstbestendige economie

Werken aan een toekomstbestendige economie

We gaan werken aan de randvoorwaarden voor een veerkrachtige en wendbare regionale economie. Een economie die toekomstbestendig is en waarin slimme en duurzame innovaties snel tot ontwikkeling komen. Zodat de veranderingen die op ons afkomen niet alleen opgaven zijn, maar ook kansen bieden. Vanuit groene industrie politiek versterken we de circulaire economie in Limburg. De lijn voor de Brightlands campussen zetten we door. We werken mee aan een conventiebureau voor héél Limburg dat gebruik maakt van de Brightlands kansen en zo het zakelijk toerisme stimuleert. Ook andere toeristische bedrijvigheid ondersteunen we. We stimuleren innovaties in het mkb gekoppeld aan de maatschappelijke opgaven in alle sectoren en ondersteunen de inrichting van fondsen voor innovatieve mkb'ers. We werken er de komende jaren aan om aantrekkelijker te worden voor werknemers en bedrijven om zich hier te vestigen. Daar hoort een selectieve acquisitie-aanpak bij. We maken ons sterk voor een juiste waardering van vakmanschap, het beroepsonderwijs en onze verwerkende industrie (van groot tot klein), met blijvend leren, ontwikkelen en samenwerken als uitgangspunten. Wij gaan ons inzetten om de beschikbaarheid van voldoende en adequaat opgeleide arbeidskrachten te verbeteren wat een noodzakelijke randvoorwaarde is om in te kunnen inspelen op de uitdagingen in het sociaal en economisch domein. Via het 'Blijversbudget' gaat de provincie gerichte innovatie en conceptuele ontwikkeling ondersteunen, die de bedrijvigheid op het platteland perspectief op een minder milieubelastend voortbestaan biedt. Daarmee vullen we de instrumentenkoffer om succesvol de transitie in de landbouw te maken.

We werken aan de kansen die onze (lands- en provincie)grenzen bieden. Samen met het Rijk delen we de ambitie om te komen tot een kandidatuur met de regeringen van België en Duitsland, om de Einstein Telescope in de Euregio Maas-Rijn, te realiseren. Die internationale ligging en grensoverschrijdende samenwerking zijn belangrijk voor onze nieuwe verdien capaciteit. We blijven inzetten op een aantal omvangrijke en langlopende projecten als verduurzaming Chemelot, VDL/NedCar, MAA.

In aanloop naar de vaststelling van het nieuwe beleidskader heeft niet alles stilgelegen. We geven enkele hoogtepunten weer:

- de subsidieregeling Economie en Innovatie is verlengd, zodat initiatiefnemers, bedrijven en andere aanvragers vanaf januari 2024 aanspraak konden blijven maken op onze ondersteuning;
- we continueren het MKB innovatieprogramma Limburg Toekomstbestendig tot en met 2025 om het MKB te ondersteunen om slimmer, digitaler en gezonder te worden;
- we organiseerden in Brussel een expositie en een forum voor de Einstein Telescope, gericht op het informeren (en betrekken) van meerdere relevante partijen over (en bij) Einstein Telescope en onze eigen grensregio als een van de meest kansrijke locaties voor dit unieke ondergrondse observatorium;
- in het eerste kwartaal is onze Europese aanvraag Circular Economy Limburg 4 LIFE 'ready for a circular future' (CEL4LIFE) gericht op het versterken van de uitvoeringskracht voor de realisatie van de strategie voor de circulaire economie ingediend onder het EU-LIFE programma. Eind 2024 wordt bekend of het CEL4LIFE project wordt toegekend;
- we zijn als lead partner samen met Limburgse stakeholders gestart met het Europees project CHEERS4EU (Circular Hubs serving as an Engine for European Regions to foster a Strong Green Economy 4 Europe). CHEERS4EU is een project gericht op het versnellen van de overgang (transitie) naar een Europese circulaire economie door in te zetten op circulaire hubs;
- wij ondersteunen het project circulaire economie in het MBO in Limburg. Het mbo in Limburg gaat gezamenlijk een ontwikkelcultuur in gang zetten richting circulaire economie door lesmodules te verrijken en een basismodule te ontwikkelen voor alle niveaus binnen het mbo om zo de jongeren op te leiden voor de arbeidsmarkt voor de toekomst;

- er is een Bestuurstafel Onderwijs gevormd, met vertegenwoordiging uit de hele onderwijswaaier. Binnen dit overleg is een manifest opgesteld, met daaraan gekoppeld een succesvol lobby- en public affairs-traject voor het thema 'internationale studenten'.
- er is een Bestuurlijk Overleg Arbeidsmarkt gerealiseerd, met hierin vertegenwoordigers van arbeidsmarktpartner en sociale partners.
- in de eerste helft van 2024 zijn diverse samenwerkingsprojecten ingediend binnen Europese en nationale regelingen o.a. op het gebied circulaire Landbouw, het ontwikkelen en behoud van zorgpersoneel en voor de arbeidsbemiddeling van de ontslagen Nedcar medewerkers;
- we hebben het Brightlands Startup League programma gelanceerd, de springplank voor innovatieve startups.

Structuurwijzigingen in dit programma

Om de programmabegroting in lijn te brengen met de beleidskaders is het volgende gewijzigd in de structuur:

- onder doelstelling 3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven, hebben wij het product 3.2.2. Brightlands toegevoegd en de daaraan gekoppelde budgetten meeverhuisd. Dit is nu zichtbaar in de doelenboom en in de financiële tabel;
- een nieuw doel 3.4. Verduurzaming en circulaire economie is toegevoegd. Hieronder valt het beleidsproduct 3.4.1. eveneens "Verduurzaming en circulaire economie";
- vanaf 2025 komt het product 3.1.2. Industrie en Vakmanschap te vervallen.;
- het bestaande doel uit programma 1, Land- en tuinbouw en het daaraan gekoppelde product is nu opgenomen in dit programma en hernoemd in: doel 3.5. Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw, product 3.5.1. Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw.
- de naam van de programmareserve LPLG wordt gewijzigd in programmareserve Landbouw.

Hiermee sluit de doelenboom van de (gewijzigde) begroting en het beleidskader Werken aan een Toekomstbestendige Economie op elkaar aan. Dit is ook terug te zien in de gewijzigde financiële tabel, waar budgetten budgettair neutraal zijn overgeheveld.

Maatschappelijke opgave

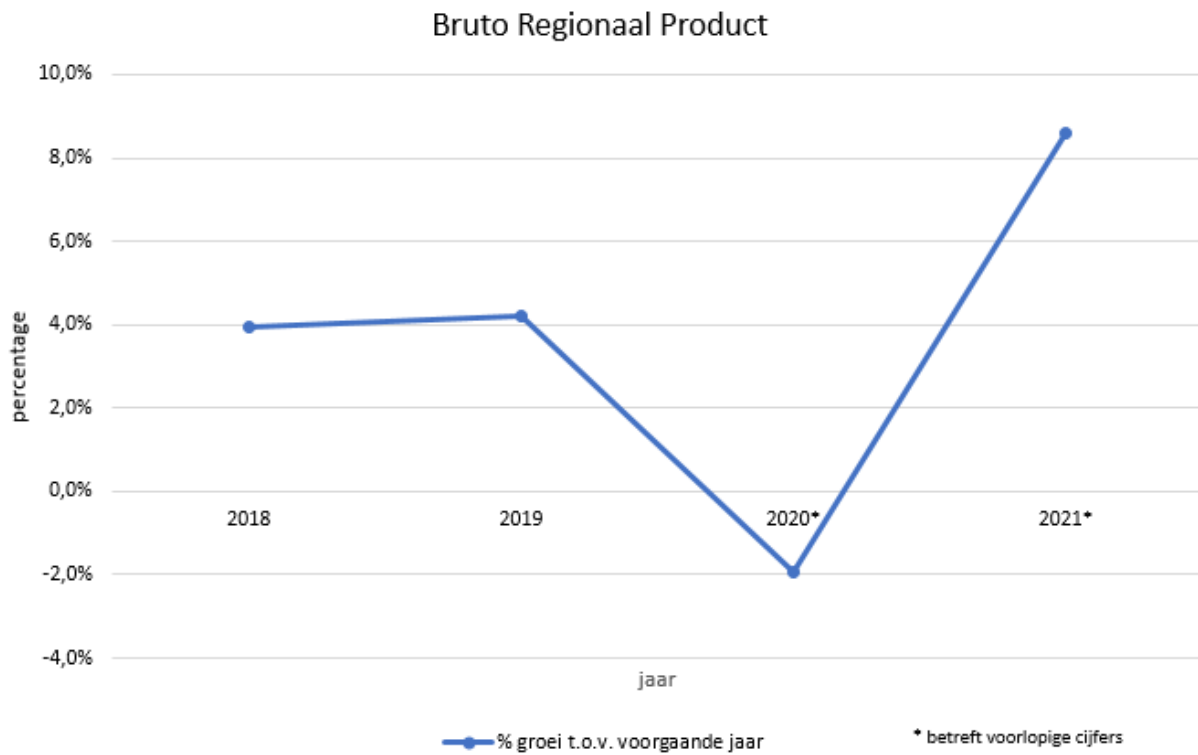
Door uitvoering van het beleidskader Werken aan een toekomstbestendige economie 2024-2027 werken we aan de versterking van onze regionale economie. De maatschappelijke opgave die daarbij leidend is, is als volgt geformuleerd:

- *Een veerkrachtige, toekomstbestendige en wendbare Limburgse economie, met stevige ambities als het gaat om slimme en duurzame innovaties.*

Aan de hand van indicatoren maken we zichtbaar hoe het over de lange termijn (trendmatig) gesteld is met deze maatschappelijke opgave.

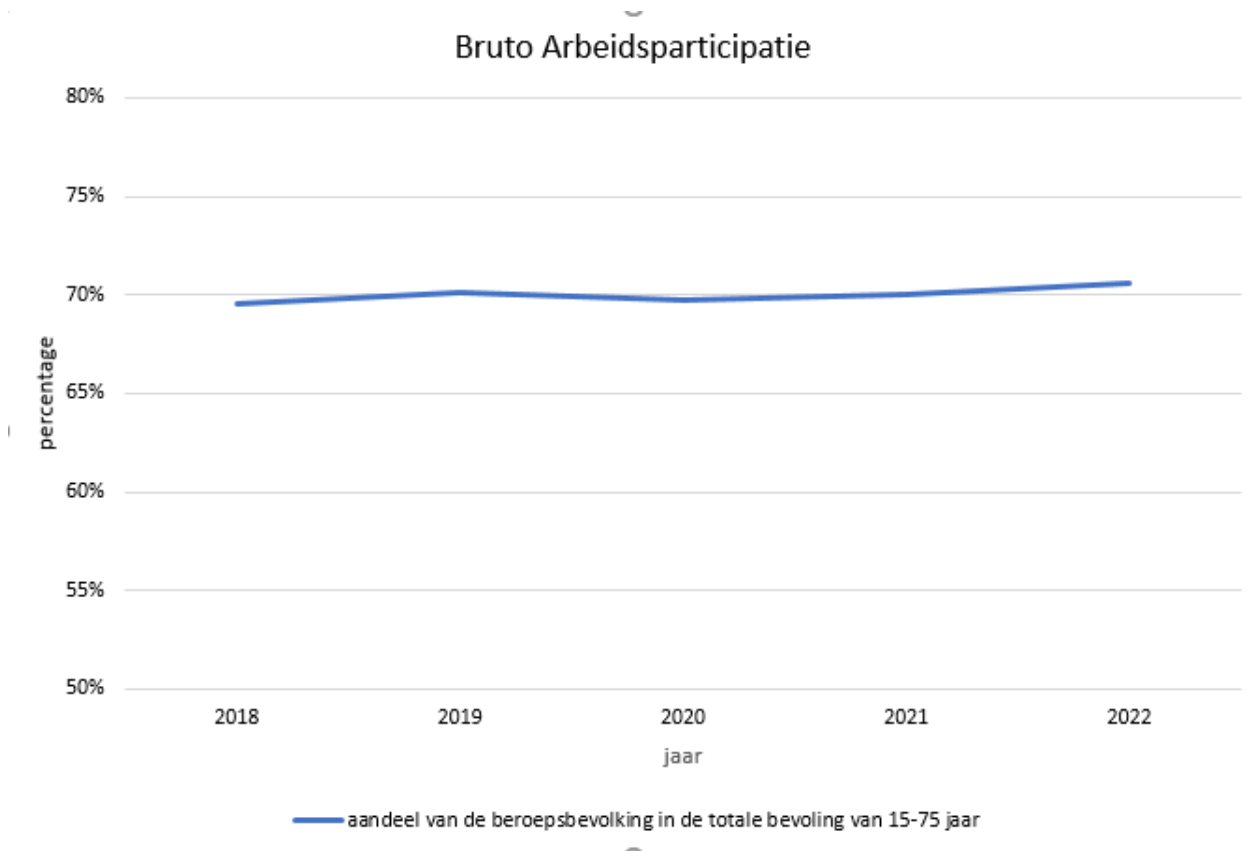
Indicator 1: Bruto Regionaal Product (BBV).

Bron: CBS

Indicator 2: Werkgelegenheid (% bruto arbeidsparticipatie) (BBV).

Bron: CBS

Indicator 3: Opbouw werkgelegenheid Limburgs bedrijfsleven naar beroepen en grootteklasse (*in ontwikkeling*).

Bron: ntb

Indicator 4: Opbouw van de beroepsbevolking (*in ontwikkeling*).

Bron: ntb

Indicator 5: Arbeidsmarktkrapte (*in ontwikkeling*).

Bron: ntb

Indicator 6: Ontwikkeling arbeidsproductiviteit (*in ontwikkeling*).

Bron: ntb

Indicator 7: Vestigingsdynamiek naar grootteklasse (*in ontwikkeling*).

Bron: ntb

Indicator 8: Regional Innovation Score (*in ontwikkeling*).

Bron: EC Regional Innovation Scoreboard

Onze beleidskaders

Werken aan een Toekomstbestendige Economie 2024-2027 (PS 12 april 2024)

2e Gewijzigd Statenvoorstel inzake Brightlands - visie en rol Provincie Limburg (PS 24 juni 2022)

Gewijzigd Statenvoorstel Brightlands Campus Greenport Venlo - campus en vastgoed - visie en inzet tot 2030 (PS 19 december 2022)

Statenvoorstel Campus Vastgoed Greenport Venlo inzet en visie tot 2030 (PS 10 februari 2023)

Statenvoorstel inzake Uitwerking transitie Maastricht Aachen Airport (PS 16 december 2022)

Voor een aantal majeure integrale ontwikkelingen zijn door Provinciale Staten afzonderlijke kaderstellende besluiten genomen die toezien op inzet en middelen: verduurzaming Chemelot, Brightlands, VDL/NedCar en MAA.

Wat willen we bereiken?

3.1. Vestigingsklimaat van morgen

- In 2027 zijn onze acquisitieresultaten verbeterd, kennen wij het Limburgse bedrijfsleven beter en is het zakelijk toerisme gegroeid;
- In 2027 is de acquisitiesamenwerking met stakeholders in Limburg dusdanig versterkt dat nieuwe potentiële leads die kansrijk zijn voor Limburg, in gezamenlijkheid worden verkend;
- In 2027 zijn er betere (ruimtelijke) randvoorwaarden gecreëerd voor een toekomstbestendig en kwalitatief hoogwaardig vestigingsklimaat in 2027.

Wat merkt de Limburger ervan?

Indicatoren bij 'in 2027 zijn onze acquisitieresultaten verbeterd, kennen wij het Limburgse bedrijfsleven beter en is het zakelijk toerisme gegroeid'

Indicator 1: Beschrijving in welke mate het Limburgse bedrijfsleven beter bekend is (*in ontwikkeling*).
Bron: n.v.t. (kwalitatief)

Indicator 2: Zakelijk toerisme (*in ontwikkeling*).
Bron: te ontwikkelen

Indicator bij 'in 2027 is de acquisitiesamenwerking met stakeholders in Limburg dusdanig versterkt dat nieuwe potentiële leads die kansrijk zijn voor Limburg, in gezamenlijkheid worden verkend'

Indicator 3: Beschrijving bereikte versterking acquisitiesamenwerking (*in ontwikkeling*).
Bron: n.v.t. (kwalitatief)

Indicator bij 'in 2027 zijn er betere (ruimtelijke) randvoorwaarden gecreëerd voor een toekomstbestendig en kwalitatief hoogwaardig vestigingsklimaat in 2027'

Indicator 4: Beschrijving van de Ruimtelijke randvoorwaarden die zijn gecreëerd (*in ontwikkeling*).
Bron: n.v.t. (kwalitatief)

Wat gaan we daarvoor doen?

3.1.1. Vestigingsklimaat van morgen

Omschrijving

Een goed vestigingsklimaat is belangrijk voor ons bestaande bedrijfsleven als het verbinden van nieuwe economische spelers aan onze regionale economie. Het is onze ambitie om de acquisitiekracht van Limburg te versterken, om de behoeften van het bedrijfsleven in onze regio beter in beeld te hebben, om de kansen voor zakelijk toerisme verbonden aan innovatie beter te benutten en om de (ruimtelijke) randvoorwaarden van een toekomstbestendig en kwalitatief hoogwaardig vestigingsklimaat te verbeteren.

We richten op ons drie actielijnen:

- Strategische acquisitie en verankering
- Toerisme: innovatie, infrastructuur en zakelijk toerisme
- Internationale Economische samenwerking en diplomatie

Rol Provincie: aanjager, financier, ondersteuner, partner (aandeelhouder)

Kwaliteit

- In 2024 is het acquisitieteam versterkt zodat in 2027 er een acquisitieteam is dat in samenwerking met partners bijdraagt aan selectieve acquisitie;
- In 2024 is er een samenwerkingsagenda Limburg en Eindhoven/Noord Brabant, gericht op de versterking van elkaars economische ontwikkeling, in concept gereed;
- Het businessplan van Maastricht Convention Bureau is eind 2024 / begin 2025 in concept gereed;
- In 2024 is tenminste 1 project gerealiseerd dat bijdraagt aan de internationale samenwerking en profilering van de Brightlands campussen;
- Het programma voor export en grensoverschrijdend ondernemen (LIOF Trade) is in 2024 gelanceerd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Uitvoering van de genoemde resultaten zijn uiterlijk eind 2024 gerealiseerd.

Tijd (indicator)

Geld

In 2024 dalen de lasten van product Vestigingsklimaat van morgen met € 0,71 mln. door de volgende begrotingswijzigingen:

In deze Voorjaarsnota vragen we aan Provinciale Staten in te stemmen met het beschikbaar stellen van totaal € 1,26 mln. voor LIOF Trade voor de periode 2024-2025 (€ 0,32 mln. per jaar) uit de programmareserve Economie.

Daarnaast worden de procesmiddelen Einstein Telescoop meerjarig gefaseerd opgenomen in de begroting conform de huidige liquiditeitsprognose. Deze middelen worden onder andere ingezet voor het uitvoeren van de benodigde haalbaarheidsstudies, het voorbereiden van de ruimtelijke plannen en procedures, advisering en ondersteuning. Er wordt totaal € 1,02 mln. van 2024 overgeheveld naar de jaren 2025 en 2026. Omdat dit een bijsturingsactie van de begroting betreft, staat de indicator Geld op oranje.

Verder is het beleidskader 'Werken in een Toekomstbestendige Economie' concreet gemaakt in een aantal uitvoeringsgerichte hoofdstukken. Achtereenvolgens betreft het: 'Verduurzaming en Circulaire Economie', 'Vestigingsklimaat van morgen', 'Innovaties voor maatschappelijke opgaven', 'Toekomstbestendige arbeidsmarkt en onderwijs' en 'Een gezonde toekomst voor land- en tuinbouw in Limburg'. In lijn van deze hoofdstukken is de structuur van dit programma aangepast (zie ook toelichting 'Structuurwijzigingen in dit programma') en hebben er enkele verschuivingen van budgetten plaatsgevonden. Derhalve wordt er € 6,53 mln. (inclusief de dekking vanuit de reserve aandelentransactie LIOF € 1,46 mln.) van dit product overgeheveld naar het product 3.2.1. Innovaties voor de Maatschappelijke Opgaven en € 0,07 mln. naar het product 3.4.1. Verduurzaming en Circulaire Economie. Dit betreft een administratieve aanpassing en heeft geen invloed op het begrotingsresultaat.

Ten slotte betreft de CAO-bijstelling van de personeelskosten een verhoging van € 0,17 mln. in 2024 e.v.

Geld (indicator)

3.1.2. Industrie en vakmanschap

Omschrijving

Dit product komt niet meer als apart hoofdstuk terug in de het beleidskader Werken aan een Toekomstbestendige economie en is daarmee aflopend. We blijven volop inzetten op de maakindustrie en het groeiend belang van vakmensen. Verantwoording hierover valt onder product 3.4.1. Verduurzaming en circulaire economie.

Rol Provincie: aanjager, financier, ondersteuner, partner (aandeelhouder)

Kwaliteit

Dit product komt niet meer als apart hoofdstuk terug in de het beleidskader Werken aan een Toekomstbestendige economie en is daarmee aflopend. We blijven volop inzetten op de maakindustrie en het groeiend belang van vakmensen. Verantwoording hierover valt onder product 3.4.1. Verduurzaming en circulaire economie.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Dit product komt niet meer als apart hoofdstuk terug in de het beleidskader Werken aan een Toekomstbestendige economie en is daarmee aflopend. We blijven volop inzetten op de maakindustrie en het groeiend belang van vakmensen. Verantwoording hierover valt onder product 3.4.1. Verduurzaming en circulaire economie.

Tijd (indicator)

Geld

In 2024 dalen de lasten van het product Industrie en vakmanschap met € 1,46 mln. Deze daling betreft met name een overheveling van € 1,50 mln. naar het product 3.4.1. Verduurzaming en Circulaire Economie.

Het beleidskader 'Werken in een Toekomstbestendige Economie' is concreet gemaakt in een aantal uitvoeringsgerichte hoofdstukken. Achtereenvolgens betreft het: 'Verduurzaming en Circulaire Economie', 'Vestigingsklimaat van morgen', 'Innovaties voor maatschappelijke opgaven', 'Toekomstbestendige arbeidsmarkt en onderwijs' en 'Een gezonde toekomst voor land- en tuinbouw in Limburg'. In lijn van deze hoofdstukken is de structuur van dit programma aangepast (zie ook toelichting 'Structuurwijzigingen in dit programma') en hebben er enkele verschuivingen van budgetten plaatsgevonden. Derhalve wordt er € 1,50 mln. overgeheveld naar het product 3.4.1. Verduurzaming en Circulaire Economie. Dit betreft een administratieve aanpassing en heeft geen invloed op het begrotingsresultaat.

Het resterende bedrag van € 0,04 mln. betreft de CAO-bijstelling van de personeelskosten.

Geld (indicator)

3.1.3. Maastricht Aachen Airport

Omschrijving

De luchthaven Maastricht Aachen Airport (MAA) draagt bij aan zowel de Limburgse als ook aan de nationale economie door haar aandeel in de vervoers- en toeristische sector (vracht- en passagiersvervoer). Dit blijkt onder andere uit de bijdrage aan de werkgelegenheid in Limburg en de regionaal economisch toegevoegde waarde. Daarnaast leidt het tot samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs in Aviation Competence Center. Maar ook maakt MAA onderdeel uit van de nationale luchtinfrastructuur en is na Schiphol de enige luchthaven in Nederland met een vrachtfunctie.

Op 16 december 2022 hebben Provinciale Staten kennisgenomen van het Businessplan 'Transitie naar een duurzame, omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven' van MAA BV en MAABI BV ter invulling van Amendement 145 'Een omgevingsbewust en toekomstbestendig MAA'.

Het Businessplan beschrijft de wijze waarop de luchthaven zal transformeren naar een duurzame, omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven met de daarbij behorende doelen en beoogde fasering en tijdsplan. Als aandeelhouder van de luchthaven bewaken we de kaders die Provinciale Staten bij de besluitvorming in 2022 hebben aangegeven. Dit doen we aan de hand van reguliere ambtelijke en bestuurlijke overleggen maar ook aan de hand van de jaarlijkse aandeelhoudersvergaderingen.

Rol Provincie: procesmanager, bevoegd gezag, financier, partner (aandeelhouder), ondernemer, subsidiënt

Kwaliteit

Omgevingsfonds

De toegezegde provinciale bijdrage aan de stichting zal in de vorm van een subsidie worden toegekend; waarna de eerste tranche in 2024 wordt verstrekt.

Provinciaal Inpassingplan MAA proefdraaien

In 2023 zijn de uitgangspunten voor het PIP-proefdraaien geactualiseerd.

De verwachting is dat het definitieve PIP-proefdraaien in het vierde kwartaal van 2024 ter vaststelling aan Provinciale Staten wordt aangeboden.

Luchthavenbesluit

De verwachting is dat het ministerie van I&W de m.e.r.-beoordelingsnotitie rond de zomer zal kunnen toetsen. Indien geen milieueffectrapport hoeft te worden opgesteld dient MAA daarna de aanvraag luchthavenbesluit bij het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat in.

Provinciale Staten worden twee keer per jaar middels een voortgangsrapportage in het kader van de Regeling Grote Projecten geïnformeerd over de stand van zaken omtrent MAA.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Uitvoering van de genoemde resultaten zijn per ultimo 2024 gerealiseerd.

Tijd (indicator)

Geld

In 2024 dalen de lasten met € 12,58 mln. door de volgende begrotingswijzigingen:

- De incidentele inhaal NEDAB van € 10,90 mln. wordt conform de begroting van Maastricht Aachen Airport Beheer & Infrastructuur niet in 2024 afgeroepen, maar in 2025. Derhalve wordt € 10,90 mln. overgeboekt naar 2025. Omdat een bijsturingsactie van de begroting betreft, staat de indicator Geld op oranje.
- De eerste tranche van het omgevingsfonds van € 1,75 mln. wordt in 2024 uitbetaald. In de begroting 2024 is hiervoor € 3,50 mln. (2 tranches) voorzien. Derhalve wordt € 1,75 mln. overgeboekt naar 2028;
- Middels deze Voorjaarsnota vragen we aan Provinciale Staten in te stemmen met het beschikbaar stellen van € 0,06 mln. procesmiddelen MAA ten laste van de programmareserve Economie. De procesmiddelen worden ingezet voor het inhuren van (milieu)technische- of juridische adviseurs. Dit is in lijn met het beleidskader 'Werken in een Toekomstbestendige Economie';
- Verhoging personeelskosten n.a.v. nieuwe CAO 2024 € 0,04 mln.;
- Indexering dotatie voorziening onderhoud gebouwen € 0,04 mln.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven

- In 2027 is de innovatiekracht van het Limburgse MKB verbeterd, waardoor ondernemers via maatschappelijk verantwoorde innovaties en ondernemerschap bijdragen aan een duurzaam, circulair, gezond en digitaal Limburg;
- In 2027 zijn er meer startende innovatieve ondernemers vanuit de ecosystemen, het onderwijs en via acquisitie, allen gericht op de transities;
- In 2027 is er voor Limburg een dekkend financieringsinstrumentarium voor startende ondernemers.

Wat merkt de Limburger ervan?

Indicatoren bij 'in 2027 is de innovatiekracht van het Limburgse MKB verbeterd, waardoor ondernemers via maatschappelijk verantwoorde innovaties en ondernemerschap bijdragen aan een duurzaam, circulair, gezond en digitaal Limburg'

Indicator 1: Aantal MKB bedrijven in Limburg met proces- en productinnovaties (*in ontwikkeling*).
Bron: CBS

Indicator 2: Beschrijving van innovatiekracht van Limburgse MKB (*in ontwikkeling*).
Bron: n.v.t. (kwalitatief)

Indicator bij 'in 2027 zijn er meer startende innovatieve ondernemers vanuit de ecosystemen, het onderwijs en via acquisitie, allen gericht op de transities'

Indicator 3: Aantal startende innovatieve bedrijven vanuit: (i) Brightlands ecosystemen, (ii) Limburgse onderwijsinstellingen, (iii) acquisitie van de Provincie (*in ontwikkeling*).
Bron: *te ontwikkelen*

Indicator bij 'in 2027 is er voor Limburg een dekkend financieringsinstrumentarium voor startende ondernemers'

Indicator 4: Aanwezigheid financieringsinstrumentarium voor startende ondernemers, Ja/Nee (*in ontwikkeling*).
Bron: Data beleidscluster

Wat gaan we daarvoor doen?

3.2.1. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven

Omschrijving

Het Limburgse MKB is de drager van het verdienvermogen van de regio. Met trots zien we dat het veel ondernemers lukt om de kansen die uit de transities ontstaan om te zetten in bedrijvigheid. Daarmee leveren zij hun bijdrage aan de maatschappelijke opgaven voor Limburg. Er is ook nog een wereld te winnen, het MKB moet blijven innoveren. Het versterken van de innovatiekracht bij het Limburgse MKB blijft daarmee een belangrijke opgave.

Onze ambitie is dat de innovatiekracht van het Limburgse MKB verbeterd, zodat ondernemers in alle sectoren via slimme innovaties en ondernemerschap bijdragen aan een duurzaam, circulair, gezond en digitaal Limburg. Ook willen wij dat er meer startende innovatieve ondernemers ontstaan vanuit de Brightlands campussen, het onderwijs en via acquisitie. Wij dragen bij aan het realiseren van een regionaal financieringsinstrumentarium dat alle stadia van een startende ondernemingen kan ondersteunen.

Uitvoering verloopt via drie actielijnen:

- Innovatief Bedrijfsleven
- Innovatieve Ecosystemen
- Innovaties voor het brede MKB

Rol Provincie: aanjager, financier, ondersteuner, partner (aandeelhouder)

Kwaliteit

- LIOF voert voor de Provincie Limburg het MKB-innovatieprogramma 'Limburg Toekomstbestendig' uit. De operationele looptijd van het project eindigt in 2025. LIOF is verantwoordelijk voor de uitvoering van de valorisatiestrategie van de Einstein Telescope. Deze inzet is cruciaal vanwege de verbinding met de industrie (MKB), ook in de euregio. Primair gebeurt dit nu in de vorm van het Interreg project ET2SMEs;
- In 2024 hebben we bedrijven ondersteund bij innovatieve grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten in euregionaal verband;
- In 2024 hebben wij via onze instrumenten 75 ondernemingen gestimuleerd om (in samenwerking met kennisinstellingen) innovatieve projecten te starten op één of meer van de vijf maatschappelijke transities;
- In 2024 hebben wij 8 nieuwe start-ups en scale-ups ondersteund met inzet van fondsen en programma's in Limburg;
- In 2024 starten we met de doorontwikkeling van een MKB duurzaamheidsfonds;
- In 2024 gaan we voor het Limburgse MKB gericht aan de slag met mogelijkheden die de Actieagenda MKB-Dienstverlening 2024-2026 van het rijk ons biedt.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Deze activiteiten zijn continue doorlopend en duren de volledige collegeperiode.

Tijd (indicator)

Geld

In 2024 stijgen de lasten met € 4,37 mln. en de baten dalen met € 1,44 mln. door de volgende begrotingswijzigingen:

- Het beleidskader 'Werken in een Toekomstbestendige Economie' is concreet gemaakt in een aantal uitvoeringsgerichte hoofdstukken. Achtereenvolgens betreft het: 'Verduurzaming en Circulaire Economie', 'Vestigingsklimaat van morgen', 'Innovaties voor maatschappelijke opgaven', 'Toekomstbestendige arbeidsmarkt en onderwijs' en 'Een gezonde toekomst voor land- en tuinbouw in Limburg'. In lijn van deze hoofdstukken is de structuur van dit programma aangepast (zie ook toelichting 'Structuurwijzigingen in dit programma') en hebben er enkele verschuivingen van budgetten plaatsgevonden. Derhalve wordt er € 6,53 mln. lasten (inclusief de aanwending vanuit de reserve aandelentransactie LIOF € 1,46 mln.) van het product 3.1.1. Vestigingsklimaat van Morgen overgeheveld naar dit product en wordt er € 2,37 mln. lasten van dit product overgeheveld naar het nieuwe product 3.2.2. Brightlands ad. € 1,92 mln. en het product 3.4.1. Verduurzaming en Circulaire Economie € 0,45 mln. Verder worden de geraamde baten van € 1,44 mln., toevoeging reserve SIS van € 8,22 en aanwending programmareserve

Brightlands van € 2,15 mln. overgeheveld naar het nieuwe product 3.2.2. Brightlands. Dit betreft een administratieve aanpassing en heeft geen invloed op het begrotingsresultaat.

- Daarnaast vragen we Provinciale Staten middels deze Voorjaarsnota in te stemmen met het beschikbaar stellen van € 8,80 mln. cofinanciering Europese projecten voor de periode 2024 - 2027. Deze middelen worden ingezet voor de cofinanciering van samenwerkingsprojecten die aanspraak maken op Europese en nationale fondsen. Deze komt ten laste van:
 - de programmareserve Economie € 5,60 mln.,
 - de programmareserve Landbouw € 1,50 mln. (zie product 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg),
 - de programmareserve Arbeidsmarkt en Onderwijs € 1,50 mln. (zie product 3.3.1. Toekomstbestendige arbeidsmarkt en onderwijs) en
 - de programmareserve Energie € 0,20 mln. (zie product 4.1.1. Energie- infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen).

Hiervan is totaal € 5,60 mln. voorzien op dit product (€ 1,40 mln. in 2024, € 1,80 mln. in 2025, € 1,40 mln. in 2026 en € 1,00 mln. in 2027).

- Verhoging van de personeelskosten n.a.v. de nieuwe CAO 2024 € 1,18 mln. structureel.

Geld (indicator)

3.2.2 Brightlands

Omschrijving

Brightlands Chemelot Campus

In het eerste kwartaal heeft de focus gelegen op de afronding van de herziene samenwerkingsovereenkomst tussen de partners en de aanzet van de (her)financiering van de bancaire financiering. De campusorganisatie kan voor wat betreft de nieuwe vastgoedontwikkelingen putten uit de door de provincie toegezegde bijdrage van € 67 mln.

Begin 2024 is Brightlands Circular Space van start gegaan met TNO, UM en BCC als 'founding fathers' en waarbij afspraken worden gemaakt met andere strategische partner(s). Met toekenning uit het Nationaal Groeifonds en het Joint Transition Fund, plus de partnerbijdragen is ca. € 60 mln. beschikbaar voor de komende 8 jaar. In 2024 zullen de eerst bouw- en ontwikkel activiteiten worden gestart.

Brightlands Campus Greenport Venlo

In het eerste kwartaal is de campusorganisatie gestart met de uitvoering van het jaarplan 2024, welke is vastgesteld in de aandeelhoudersvergadering van 21 december 2023. Op basis van dit jaarplan wordt voor de versterking van de campusorganisatie van Brightlands Campus Greenport Venlo (BCGV) in 2024 € 0,25 mln. uit de programmareserve Brightlands gehaald. Zoals opgenomen in het jaarplan werkt de campusorganisatie aan de verdere uitvoering van het groeiplan BCGV. In het eerste kwartaal van 2024 is de campusorganisatie gestart met de uitvoering van het project Greenport Innovation and Learning Labs (GRILL) en zijn de (onderzoeks) faciliteiten 'Future Food Experience Center' (interactieve reis door de wereld van de Nederlandse land- en tuinbouw) en 'Brightlands NovaBite' (expertisecentrum voor consumentenonderzoek en productoptimalisatie, gericht op de beleving van de consument) geopend. De vastgoedorganisatie is bezig met de opgave rondom het onderhoud van de Villa Flora en Innovatoren, zoals de WKO en het dak. Deze opgaven zijn – met ondersteuning van een vastgoeddirecteur – in Q1 verder geconcretiseerd en worden in 2024 uitgevoerd. Daarnaast wordt vormgegeven aan de verdere

inrichting van de vastgoedorganisatie en worden acquisitietaken uitgevoerd gericht op het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid die zich willen vestigen in een van de campusgebouwen.

Brightlands Maastricht Health Campus

In het eerste kwartaal heeft de campusorganisatie de uitvoering van haar jaarplan voor 2024 opgepakt en zal dat doorzetten in 2024.

In relatie tot het nationale groeifonds zijn de project ontwikkel activiteiten gepauzeerd, net als het groeifonds zelf. Er wordt wel naar alternatieve funding gezocht.

Voor wat betreft de gebiedsontwikkeling zijn de hierin betrokken partijen UM, MUMC+ en gemeente Maastricht voornemens een businessplan op te stellen, dat zowel ruimtelijke als economische aspecten moet omvatten.

Wij dragen daar net als voornoemde partijen ieder maximaal € 0,25 mln. aan bij. Het gezamenlijke besluitvormingsproces van de betrokken partijen is het eerste kwartaal van 2024 gestart (dus ná de vaststelling Programmabegroting 2024) en wordt naar verwachting afgerond vóór het vaststellen van deze voorjaarnota.

Daarom wordt gebruik gemaakt van de 5% regel voor inzet van de programmareserve met goedkeuring door PS áchteraf middels onderhavige voorjaarsnota voor de provinciale bijdrage ad € 0,25 mln. middels de aanwending van de programmareserve Economie. Dit is in lijn met het beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige Economie'.

Brightlands Smart Services Campus

Per 1 januari 2024 is dhr. Walter Pijls gestart in de functie van CEO van de Brightlands Smart Services Campus (bestuurder Campus Heerlen Management & Development BV). De campusorganisatie is in het eerste kwartaal gestart met de uitvoering van het jaarplan 2024 dat eind 2023 door de aandeelhouders is vastgesteld. Bij het vaststellen van het jaarplan hebben de aandeelhouders aangegeven dat de directie en RvC van de campusorganisatie bijzondere aandacht moeten hebben voor het opstellen van een verdienmodel voor de campusorganisatie en de aandeelhouders over de voortgang hiervan periodiek moet informeren. Tevens is de campusorganisatie in het eerste kwartaal gestart met het vormgeven van het Smart Innovation and Learning Labs. Eind 2024 zal voor hiervoor een volledig projectplan gereed zijn. Binnen de AI Hub Brightlands wordt door de partners gewerkt aan het ontwikkelen van projecten. Deze projecten zullen ingediend worden binnen de verschillende calls uitgeschreven voor AI-Ned. Deze calls worden gefinancierd door de middelen die het Groeifonds heeft toegekend aan de NL-AI coalitie.

De Campus Heerlen Huisvesting BV is in gesprek met ABP over de overname van het gebouw waarin de campus is gehuisvest. In lijn met het vastgoedbeleid van haar moeder ABP, wil APG geen eigenaar van het vastgoed worden. Om de campusontwikkeling optimaal te faciliteren en de koop van het gebouw mogelijk te maken is APG bereid terug te treden als aandeelhouder van CHV BV. Uw Staten zullen gedurende het jaar worden geïnformeerd over het verloop van dit traject en waar aan de orde worden betrokken in dit proces.

Brightlands

Op 20 maart 2024 is het startup versnellingsprogramma 'Brightlands Startup League' gelanceerd. Vanuit deze gezamenlijke aanpak van de campussen, LIOF, UM en de Provincie worden startende bedrijven ondersteund zodat meer en meer succesvolle jonge bedrijven ontstaan en groeien. De eerste masterclasses zijn gepland en uitgevoerd.

Brightlands - procesmiddelen

De provincie Limburg vervult in deze ontwikkeling diverse rollen. Zo zijn we aandeelhouder in de vier campusorganisaties, dragen we bij aan projecten voor het verbinden van regionaal mkb en kennis op de campussen, ondersteunen we startups en dragen we bij aan investeringsfondsen. Voor de uitvoering sec van deze rollen zijn op diverse momenten procesmiddelen nodig. Daarvoor stellen wij voor om voor het

jaar 2024 € 0,05 mln. over te hevelen uit de programmareserve Economie , zoals opgenomen in het beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'.

Kwaliteit

In het Statenbesluit 'Brightlands - visie en rol Provincie Limburg' c.s. is vastgelegd wat de inzet van de Provincie gaat zijn in de periode tot 2030. Over de realisatie van de inhoudelijke doelen rapporteren wij in de Brightlands Rapportage (in het kader van de Regeling Grote Project). Daarin zijn ook de beoogde resultaten benoemd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De Statenbesluiten hebben betrekking op de periode 2023 - 2030. De inzet van de provincie is uitgezet voor dezelfde periode.

Tijd (indicator)

Geld

In 2024 stijgen de lasten met € 3,71 mln. en de baten stijgen met € 8,22 mln. door de volgende begrotingswijzigingen:

Verhoging van de personeelskosten n.a.v. de nieuwe CAO 2024 € 0,99 mln. structureel.

Het beleidskader 'Werken in een Toekomstbestendige Economie' is concreet gemaakt in een aantal uitvoeringsgerichte hoofdstukken. Achtereenvolgens betreft het: 'Verduurzaming en Circulaire Economie', 'Vestigingsklimaat van morgen', 'Innovaties voor maatschappelijke opgaven', 'Toekomstbestendige arbeidsmarkt en onderwijs' en 'Een gezonde toekomst voor land- en tuinbouw in Limburg'. In lijn van deze hoofdstukken is de structuur van dit programma aangepast (zie ook toelichting 'Structuurwijzigingen in dit programma') en hebben er enkele verschuivingen van budgetten plaatsgevonden. Derhalve worden de lasten ad. € 1,92 mln., baten ad. € 8,22 mln., aanwending programmareserve Brightlands ad. € 2,15 mln. van het 3.2.1. product Innovaties van de maatschappelijke opgaven overgeheveld naar dit product. Dit betreft een administratieve aanpassing en heeft geen invloed op het begrotingsresultaat.

Middels deze Voorjaarsnota vragen we aan Provinciale Staten in te stemmen met het beschikbaar stellen van:

- € 0,25 mln. Brightlands Campus Greenport Venlo (BCGV):
In het eerste kwartaal is de campusorganisatie gestart met de uitvoering van het jaarplan 2024, welke is vastgesteld in de aandeelhoudersvergadering van 21 december 2023. Op basis van dit jaarplan wordt voor de versterking van de campusorganisatie van Brightlands Campus Greenport Venlo (BCGV) € 0,25 mln. ingezet vanuit programmareserve Brightlands. Dit is in lijn met het PS besluit van 19 december 2022 (GEWIJZIGD Statenvoorstel Brightlands Campus Greenport Venlo - campus en vastgoed - visie en inzet tot 2030).
- € 0,25 mln. gebiedsontwikkeling Brightlands Maastricht Health Campus:
De hierin betrokken partijen UM, MUMC+ en gemeente Maastricht zijn voornemens een businessplan op te stellen, dat zowel ruimtelijke als economische aspecten moet omvatten. Wij dragen daar net als voornoemde partijen ieder maximaal € 0,25 mln. aan bij. Het gezamenlijke besluitvormingsproces van de betrokken partijen is het eerste kwartaal van 2024 gestart (dus ná de vaststelling Programmabegroting 2024) en wordt naar verwachting afgerond vóór het vaststellen van deze voorjaarnota.
Daarom wordt gebruik gemaakt van de 5% regel voor inzet van de programmareserve met goedkeuring door PS áchteraf middels onderhavige voorjaarsnota voor de provinciale bijdrage ad € 0,25 mln. middels de aanwending van de programmareserve Economie. Dit is in lijn met het beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige Economie'.
- Totaal € 1,50 mln. Brightlandscommunicatie 2024-2026 (€ 0,50 mln. per jaar): Het doel van Brightlands Communicatie is het verder ontwikkelen van de naamsbekendheid van de Brightlands campussen (in Sittard-Geleen, Venlo, Heerlen en Maastricht) op regionaal, landelijk en internationaal niveau en het versterken van de communities, inclusief het verbinden van het Limburgse mkb. Het Meerjarenplan communicatie 2024-2026 is gericht op het onderhouden en versterken van de (digitale) zichtbaarheid van Brightlands en daarmee ook het ondersteunen van de activiteiten op het gebied van public affairs (onder aanvoering van het Brightlands Office) en het versterken van de wervingskracht van de provincie in het meedingen naar nationale en Europese fondsen. De gevraagde provinciale bijdrage komt ten laste van de programmareserve Brightlands.
- € 0,05 mln. procesmiddelen Brightlands: Deze gevraagde procesmiddelen Brightlands zijn nodig voor de doorontwikkeling van Brightlands en de vier campussen. Deze procesmiddelen komen ten laste van de programmareserve Economie. Dit is in lijn met het beleidskader 'Werken aan een Toekomstbestendige Economie'.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

3.3. Een gezonde arbeidsmarkt

- In 2027 is de flexibiliteit en robuustheid van de onderwijsinfrastructuur (MBO, HBO en WO) in Limburg versterkt en vergroot;
- In 2027 is er een Leven Lang Ontwikkelen-infrastructuur die de inwoners van Limburg in staat stelt om hun kennis en vaardigheden op peil te houden;
- In 2027 werken onderwijs, bedrijfsleven en overheid samen aan de kritische factor human capital bij het doen slagen van de transitie.

Wat merkt de Limburger ervan?

Indicatoren bij 'in 2027 is de flexibiliteit en robuustheid van de onderwijsinfrastructuur (MBO, HBO en WO) in Limburg versterkt en vergroot'

Indicator 1: Leerlingenaantallen Limburgse onderwijsinstellingen (*in ontwikkeling*).

Bron: DUO Register Onderwijsinstellingen

Indicator 2: Aanwezigheid/beschikbaarheid opleidingen (*in ontwikkeling*).

Bron: DUO Register Onderwijsinstellingen

Indicator 3: Beschrijving van de omgang van de onderwijsinstellingen met dalende leerlingenaantallen (*in ontwikkeling*).

Bron: n.v.t. (kwalitatief)

Indicatoren bij 'in 2027 is er een Leven Lang Ontwikkelen-infrastructuur die de inwoners van Limburg in staat stelt om hun kennis en vaardigheden op peil te houden'

Indicator 4: Aanwezigheid van de LLO-infrastructuur Ja/Nee (*in ontwikkeling*).

Bron: Data beleidscluster

Indicator 5: Beschrijving werking van de LLO-infrastructuur (*in ontwikkeling*).

Bron: n.v.t. (kwalitatief)

Indicatoren bij 'in 2027 werken onderwijs, bedrijfsleven en overheid samen aan de kritische factor human capital bij het doen slagen van de transities'

Indicator 6: Het aantal publiek private samenwerking van het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven binnen de transities (*in ontwikkeling*).

Bron: Data beleidscluster

Indicator 7: Beschrijving van de publiek private samenwerkingen van het beroepsonderwijs en bedrijfsleven binnen de transities (*in ontwikkeling*).

Bron: n.v.t. (kwalitatief)

Wat gaan we daarvoor doen?

3.3.1. Een gezonde arbeidsmarkt

Omschrijving

Met de uitvoeringsagenda 'Een gezonde arbeidsmarkt' werken we aan een arbeidsmarkt waarin iedere (nieuwe) Limburger in staat is om een duurzame werkplek te vinden, mee te kunnen bewegen met veranderingen en zichzelf verder te ontwikkelen.

Hierbij richten we het arbeidsmarkt- en onderwijsbeleid op de sociaal maatschappelijke opgaven:

- Onderwijsopgave: een meer toekomstbestendig onderwijslandschap (mbo-hbo-wo) in Limburg dat de transities ondersteunt (kennis als brandstof voor innovatie) en minder kwetsbaar is voor de rigiditeit van het nationale systeem en met aanhaking van bedrijfsleven. Een onderwijslandschap dat ook binnen de demografische realiteit van Limburg in staat is om mensen op te leiden zodat deze goed blijven aansluiten op de behoeften in de regio;

- Kwalitatieve opgave: Het beter op peil houden van kennis en vaardigheden ('Leven Lang Ontwikkelen'), waarmee een bredere inzetbaarheid in een voortdurend veranderende arbeidsmarkt wordt bereikt. Blijven leren en ontwikkelen wordt gestimuleerd en is makkelijk toegankelijk, voor iedereen. Bedrijfsleven en onderwijs zijn hier samen voor verantwoordelijk;
- Kwantitatieve opgave: een betere balans tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Een dynamiek waarin de vraag naar personeel onderdeel is van strategisch HR beleid.

We gaan met dit uitvoeringsprogramma bijdragen aan deze arbeidsmarktopgaven via drie actielijnen:

- Actielijn 1: Toekomstbestendige onderwijsinfrastructuur
- Actielijn 2: Toekomstbestendige en wendbare beroepsbevolking
- Actielijn 3: Vraag en aanbod in balans

Voor de activiteiten in deze drie actielijnen is voornamelijk de inzet van € 10,0 mln. uit de programmareserve Arbeidsmarkt en Onderwijs voorzien.

Rol Provincie: ondersteuner, subsidiënt, partner

Kwaliteit

- In 2024 is de Bestuurstafel Onderwijs met alle hoger- en beroepsonderwijsinstellingen minimaal 2x bij elkaar gekomen.
- In 2024 heeft er minimaal 1 bestuurlijk overleg met strategische arbeidsmarktpartners (o.a. UWV, arbeidsmarktregio's, werkgeversverenigingen en vakbonden) plaatsgevonden.
- In 2024 is er in het kader van de Vakmanschapsagenda MBO 2030 een plan gemaakt met alle MBO-instellingen (Yuverta, Vista, Gilde) in Limburg om een Leven Lang Ontwikkelen-aanbod verder te ontwikkelen en te ontsluiten.
- In 2024 zijn er minimaal 2 arbeidsmarkt- of onderwijsprojecten met Limburgse partners ingediend binnen Rijks- of Europese regelingen.
- In 2024 zijn de mogelijkheden van het LLO Collectief (gericht op basisvaardigheden en laaggeletterdheid) verkend met de drie arbeidsmarktregio's in Limburg.
- In 2024 heeft er een evaluatie plaatsgevonden van de grensinformatiepunten en zijn er met de betrokken partners afspraken gemaakt over de verdere financiering.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De uitvoering van de genoemde resultaten zijn per ultimo 2024 uitgevoerd.

Tijd (indicator)

Geld

In deze Voorjaarsnota vragen we Provinciale Staten in te stemmen met het beschikbaar stellen van:

1. Totaal € 8,80 mln. cofinanciering Europese projecten voor de periode 2024 -2027. Deze middelen worden ingezet voor de cofinanciering van samenwerkingsprojecten die aanspraak maken op Europese en nationale fondsen. Deze komt ten laste van:

- o programmareserve Economie € 5,60 mln. (zie product 3.2.1. Innovaties voor Maatschappelijke opgaven);
- o programmareserve Landbouw € 1,50 mln. (zie product 3.5.1. Gezonde Toekomst van Land- en Tuinbouw in Limburg);
- o programmareserve Arbeidsmarkt en Onderwijs € 1,50 mln.;
- o Energie € 0,20 mln. (zie product zie product 4.1.1. Energie- infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen).

Hiervan is totaal € 1,50 mln. voorzien op dit product (€ 0,40 mln. in 2024, € 0,75 mln. in 2025, € 0,25 mln. in 2026 en € 1,00 mln. in 2027).

2. Totaal € 1,32 mln. uit de programmareserve Arbeidsmarkt en Onderwijs voor de uitvoering van de volgende actielijnen:

- o Actielijn 1: Toekomstbestendige Onderwijsinfrastructuur € 0,41 mln.;
- o Actielijn 2: Toekomstbestendige en wendbare beroepsbevolking € 0,16 mln.;
- o Actielijn 3: Vraag en aanbod in balans € 0,75 mln.

Hiervan wordt € 0,53 mln. ingezet als procesmiddelen voor de periode 2024-2027 (€ 0,16 mln. in 2024 en € 0,13 mln. per jaar voor de jaren 2025, 2026 en 2027) voor onder andere verkenningen, onderzoeken, algemene uitvoeringskosten, inwinnen van expertises, etc. De resterende € 0,79 mln. is bestemd voor het project EMR Lingua Coördinatiecentrum en Werkcentrum Zuid-Limburg.

3. € 0,23 mln. structurele verhoging van de personeelskosten n.a.v. nieuwe CAO.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

3.4. Verduurzaming en circulaire economie

- Tegen 2027 heeft de Limburgse economie een grotere mate van circulariteit bereikt door de implementatie van R-strategieën, waarmee we in lijn zijn met de nationale doelstelling van 50% circulariteit tegen 2030;
- In 2027 werken onderwijs, bedrijfsleven en overheid intensief samen om de menselijke factor in de circulaire transitie te versterken;
- In 2027 zijn de ruimtelijke, juridische, digitale en financiële randvoorwaarden zo ingericht om de uitrol van kansrijke ontwikkelingen mogelijk te maken.

Wat merkt de Limburger ervan?

Indicator bij 'tegen 2027 heeft de Limburgse economie een grotere mate van circulariteit bereikt door de implementatie van R-strategieën, waarmee we in lijn zijn met de nationale doelstelling van 50% circulariteit tegen 2030'

Indicator 1: Regionale toegevoegde waarde van de circulaire economie in Limburg naar R-strategie (*in ontwikkeling*).

Bron: CBS

Indicator bij 'in 2027 werken onderwijs, bedrijfsleven en overheid intensief samen om de menselijke factor in de circulaire transitie te versterken'

Indicator 2: Beschrijving van de mate waarin onderwijs, bedrijfsleven en overheid samenwerken op het gebied van human capital i.r.t. circulariteit (*in ontwikkeling*).

Bron: n.v.t. (kwalitatief)

Indicatoren bij 'in 2027 zijn de ruimtelijke, juridische, digitale en financiële randvoorwaarden zo ingericht om de uitrol van kansrijke ontwikkelingen mogelijk te maken'

Indicator 3: Beschrijving van de door de Provincie ingerichte ruimtelijke, juridische, digitale en financiële randvoorwaarden (bijv. monitoring ruimtelijk beleid (CELL4LIFE)) (*in ontwikkeling*).

Bron: n.v.t. (kwalitatief)

Indicator 4: Aantal (opgeloste) belemmeringen (*in ontwikkeling*).

Bron: Data beleidscluster

Wat gaan we daarvoor doen?

3.4.1. Verduurzaming en circulaire economie

Omschrijving

Het bedrijfsleven wordt versterkt door een duurzame circulaire economie. Dit heeft gunstige consequentie voor de concurrentiepositie van Limburg. We blijven ons actief inzetten voor nationaal en Europees beleid dat de industrie zoals die van het grote industriecluster Chemelot versterkt, verduurzaamd en vergroent. Verduurzaming en circulair ondernemen vraagt kennis, samenwerking en investeringen.

Wij zetten onze innovatie-instrumenten in (die bij LIOF zijn ondergebracht) en delen onze kennis en ervaring. Om versnelling, opschaling en impact te genereren is focus noodzakelijk. We zetten daarom in op vier prioritaire bedrijfsketens. Dit zijn:

- Chemie
- Biomassa en voedsel
- Circulair bouwen
- Duurzame maakindustrie.

Rol Provincie: bevoegd gezag, financier, partner, toetser, procesmanager, ondersteuner, aanjager

Kwaliteit

- Het circulair bouwend programma Zuid-Nederland is samen met Limburgse partners uitgevoerd . Circulaire en duurzame bouw is hierdoor aangejaagd.
- Impulsprogramma Biocirculaire Economie Limburg (IBEL) is voor Limburg uitgevoerd.
- Innovatie van het MKB om de transitie naar een circulaire economie te versnellen, is gestimuleerd door inzet van programma Limburg toekomstbestendig en door het benutten van regionale investeringsfondsen. LIOF voert het programma uit en beheert de fondsen.
- Provincie Limburg treedt op als 'eerste klant' (launching customer) via onze eigen inkoop (o.a. in de grond-, weg en waterbouw en facilitaire diensten). Op deze manier is innovatie en circulariteit binnen de leveranciersketen bevorderd.
- Nationale en Europese financieringsprogramma's zijn optimaal benut voor de provinciale doelen op het gebied van verduurzaming en circulaire economie.
- Onze provinciale rol, ten aanzien van ruimtelijke inpassing, verbetering mobiliteit in en rondom de Chemelot site, communicatie en participatie , is samen met partners ingevuld. Hiermee ondersteunen we Chemelot in de ambitie om in 2050 klimaatneutraal en circulair te zijn.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Uitvoering van de genoemde resultaten zijn per ultimo 2024 gerealiseerd waarbij de uitvoering van het circulair bouwend programma Zuid-Nederland en het programma Limburg Toekomstbestendig doorlopen naar 2025.

Tijd (indicator)

Geld

In 2024 stijgen de lasten met € 2,35 mln. en de baten stijgen met € 0,06 mln. door de volgende begrotingswijzigingen:

- Het beleidskader 'Werken in een Toekomstbestendige Economie' is concreet gemaakt in een aantal uitvoeringsgerichte hoofdstukken. Achtereenvolgens betreft het: 'Verduurzaming en Circulaire Economie', 'Vestigingsklimaat van morgen', 'Innovaties voor maatschappelijke opgaven', 'Toekomstbestendige arbeidsmarkt en onderwijs' en 'Een gezonde toekomst voor land- en tuinbouw in Limburg'. In lijn van deze hoofdstukken is de structuur van dit programma aangepast (zie ook toelichting 'Structuurwijzigingen in dit programma') en hebben er enkele verschuivingen van budgetten plaatsgevonden. Derhalve wordt er totaal € 2,02 mln. overgeheveld naar dit product bestaande uit de volgende producten:
 - 3.1.1. Vestigingsklimaat van Morgen € 0,07 mln.
 - 3.1.2. Industrie en Vakmanschap € 1,50 mln. en
 - 3.2.1. Innovaties voor de Maatschappelijke Opgaven € 0,45 mln.

Dit betreft een administratieve aanpassing en heeft geen invloed op het begrotingsresultaat.

- Middels deze Voorjaarsnota vragen we Provinciale Staten in te stemmen met het beschikbaar stellen van € 0,03 mln. procesmiddelen voor het jaar 2024 om uitvoering te kunnen geven aan de acties waaraan reeds een harde verplichting ten grondslag ligt. De gevraagde procesmiddelen komen ten laste van de programmareserve Economie.
- Interreg Europe project Cheers4EU: Dit project is gericht op het delen van good practices met andere Europese regio's en zet circular hubs centraal als motor voor de circulaire ontwikkeling in een regio. De provinciale bijdrage van dit project was reeds voorzien in 2024 en wordt middels deze voorjaarsnota gefaseerd in de begroting. Derhalve wordt er € 0,02 mln. overgeheveld naar 2025. Daarnaast wordt de bijdrage van de partners in de begroting toegevoegd (totaal € 0,37 mln. voor de periode 2024-2028) waarvan € 0,06 mln. in 2024.
- Verhoging van de personeelskosten n.a.v. de nieuwe CAO bedraagt € 0,33 mln. in 2024 e.v.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

3.5. Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg

- In 2027 is er meer kennis over de land- en tuinbouw in Limburg en daardoor begrip ten aanzien van de sector en de transities.

In 2027 zijn er 120 agrarische koplopers en innovatoren ondersteund met het marktrijp maken van kansrijke innovaties en concepten ten behoeve van de transities. Daarnaast zal er eind 2025 een uitgebalanceerd pakket beschikbaar zijn bij LIOF, tevens ten behoeve van de transities in de landbouw. Hierbij besteden we minimaal de helft van het beschikbare budget aan oplossingen die duurzaam en diervriendelijk zijn.

We werken aan een communicatiestrategie, waarmee we vanaf 2025 gaan zorgen voor actieve informatie naar de Limburgse agrariërs ten aanzien van kennis- en informatie overdracht en regelingen. Daarnaast beogen we met de communicatiestrategie ook educatieve en kleinschalige initiatieven te ondersteunen gericht op de relatie tussen boer en burger.

Tot slot werken we aan een platform waar partijen die betrokken zijn bij het perspectief van de blijvende ondernemer in Limburg met elkaar spreken over de strategie en aanpak om deze ondernemers te ondersteunen met het uitstippelen van de toekomstontwikkeling van hun bedrijf.

Wat merkt de Limburger ervan?

Indicator 1: Beschrijving van de mate waarin voldoende en juiste kennis aanwezig is over de land- en tuinbouw in Limburg (*in ontwikkeling*).

Bron: n.v.t. (kwalitatief)

Wat gaan we daarvoor doen?

3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg

Omschrijving

We zijn trots op onze Limburgse land- en tuinbouw die behoort tot de top van de wereld. De sector heeft zich in de afgelopen decennia meermaals opnieuw uitgevonden en zal dit de komende jaren opnieuw moeten doen. De Limburgse agrarisch ondernemers zijn hierbij een essentieel onderdeel van de oplossing voor alle uitdagingen die landen in het landelijk gebied. Ondernemers die de komende jaren willen doorgaan met ondernemen, of daarmee willen starten, hebben hun blik op de toekomst gericht.

We richten ons op de doorontwikkeling van (bewezen) conceptuele ontwikkelingen en implementeerbare innovaties bij de koplopers en innovators van de sectoren. Daarnaast achten we het in het belang van de Limburgse agrariër dat hij maximaal gebruik kan maken van kennis en informatie die hem ondersteunt bij het maken van duurzame investeringsbeslissingen voor zijn bedrijf.

Binnen dit beleidskader streven we ernaar om de middelen die hieraan verbonden zijn zo veel mogelijk te laten landen op het boeren erf.

Dit doen we door middel van drie actielijnen:

- 1: Opgavegericht innoveren
- 2: Strategisch verbinden
- 3: De Limburgse land- en tuinbouw in beeld.

Rol Provincie: bevoegd gezag, subsidient, partner, toetser, procesmanager, ondersteuner

Kwaliteit

Om onze doelen te bereiken gaan we het komende jaar aan de slag met de volgende concrete zaken:

- We ontwikkelen een communicatiestrategie rondom het informeren van ondernemers, het etaleren van koplopers, aanjagen van innovatie en het stimuleren van openheid en transparantie

ten aanzien van de transitie in de landbouw. Op basis van deze strategie gaan we ook zo snel mogelijk aan de slag met de uitvoering hiervan.

- We ondersteunen individuele ondernemers middels de openstellingen van het NSP met het doen van investeringen in verduurzaming en samenwerking
- We werken een plan uit om te komen tot een platform waar gesproken wordt over het perspectief van de blijvende agrarisch ondernemer in Limburg
- Met het LIOF werken we een pakket aan ondersteuningsmaatregelen uit dat aansluit op de behoeften van de agrarisch ondernemers. Dit moet eind 2025 klaar zijn als opvolging op Limburg Toekomstbestendig.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

in 2025 is de communicatiestrategie opgeleverd en is er met LIOF een instrumentenpakket overeen gekomen. Daarnaast is er een akkoord gesloten ten aanzien van het platform waarbinnen over het perspectief van de blijvers gesproken wordt.

In 2024 investeren we via de NSP openstellingen al in kleinere innovatieve initiatieven en ondersteunen we grotere kansrijke innovaties via de bestedingen vanuit actielijn 1.

Tijd (indicator)

Geld

In 2024 stijgen de lasten van dit product met € 7,69 mln. door de volgende begrotingswijzigingen:

1. In deze Voorjaarsnota vragen we aan Provinciale Staten in te stemmen met het beschikbaar stellen van:

- Totaal € 8,80 mln. cofinanciering Europese projecten voor de periode 2024 -2027. Deze middelen worden ingezet voor de cofinanciering van samenwerkingsprojecten die aanspraak maken op Europese en nationale fondsen. Deze komt ten laste van:
 - de programmareserve Economie € 5,60 mln. (zie product 3.2.1. Innovaties voor Maatschappelijke opgaven);
 - de programmareserve Landbouw € 1,50 mln. (zie product 3.5.1. Gezonde Toekomst van Land- en Tuinbouw in Limburg);
 - de programmareserve Arbeidsmarkt en Onderwijs € 1,50 mln. (zie product 3.1.1. Toekomstbestendige Arbeidsmarkt en Onderwijs);
 - en Energie € 0,20 mln. (zie product zie product 4.1.1. Energie- infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen).

Hiervan is totaal € 1,50 mln. voorzien op dit product (€ 0,50 mln. in 2024, € 0,65 mln. in 2025, € 0,25 mln. in 2026 en € 0,10 mln. in 2027).

- € 1,67 mln. uit de programmareserve Landbouw voor de uitvoering van het beleidskader “Werken aan een toekomstbestendige Economie van Limburg” onderdeel een gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg” betreffende de volgende actielijnen:
 - Actielijn 1: Opgavegericht innoveren € 0,75 mln.;
 - Actielijn 2: Strategisch Verbinden € 0,75 mln.;
 - Actielijn 3: De Limburgse land- en tuinbouw in beeld € 0,17 mln.

Hiervan is € 1,32 mln. voorzien in 2024, € 0,20 mln. in 2025 en € 0,08 mln. in 2026 en € 0,08 mln. in 2027. Deze middelen worden onder andere ingezet voor diverse subsidieprojecten, aanbesteding opstellen communicatiestrategie en procesmiddelen.

2. Cofinanciering GLB/NSP 2024-2027 openstelling voor de volgende interventies:

- Productieve investeringen Groen-Blauw en dierenwelzijn € 1,52 mln. in 2024 en € 1,52 mln. in 2026;
- Samenwerking EIP operationele groepen € 1,46 mln. in 2025 en € 1,46 mln. in 2026;
- Kennisverspreiding en informatie € 0,29 mln. in 2025 en € 0,29 mln. in 2026.

De openstelling van de bovengenoemde interventies komt ten laste van de stelpost GLB/NSP (zie evt. ook voor nadere toelichting Mededeling portefeuillehouder inzake de Inzet van cofinanciering in het GLB-NSP 2023-2027, brief gedeputeerde Kuntzelaers van 28-11-2023).

3. Het beleidskader 'Werken in een Toekomstbestendige Economie' is concreet gemaakt in een aantal uitvoeringsgerichte hoofdstukken. Achtereenvolgens betreft het: 'Verduurzaming en Circulaire Economie', 'Vestigingsklimaat van morgen', 'Innovaties voor maatschappelijke opgaven', 'Toekomstbestendige arbeidsmarkt en onderwijs' en 'Een gezonde toekomst voor land- en tuinbouw in Limburg'. In lijn van deze hoofdstukken is de structuur van dit programma aangepast (zie ook toelichting 'Structuurwijzigingen in dit programma') en hebben er enkele verschuivingen van budgetten plaatsgevonden. Derhalve wordt er totaal € 4,31 mln. van programma 1 Perspectief voor het landelijk gebied product 1.2.1. Land- en Tuinbouw overgeheveld naar dit product.

4. Verhoging van de personeelskosten n.a.v. de nieuwe CAO bedraagt € 0,03 mln. in 2024 e.v.

Geld (indicator)

Wat mag het kosten?

In deze Voorjaarsnota 2024 wordt het budget van programma Werken aan een toekomstbestendige economie bijgesteld.

Bij deze bijstelling dalen de totale lasten in 2024 van dit programma met € 1,68 mln. Enerzijds is deze daling veroorzaakt door de fasering van middelen (€ 13,61 mln.) naar 2025 m.b.t. MAA en Einstein telescoop.

Anderzijds voegen we nieuwe middelen aan de begroting 2024 toe voor de uitvoering van de beleidskaders uit deze Statenperiode. In deze voorjaarsnota onttrekken we € 6,26 mln. uit de programmareserves voor de volgende besluiten:

- Procesmiddelen Fundraising en cofinanciering Europese en nationale fondsen;
- LIOF Trade;
- Afroep procesmiddelen transitie MAA;
- Procesmiddelen Brightlands Campussen;
- Brightlandscommunicatie 2024-2026;
- Planvorming doorontwikkeling gebiedsontwikkeling BMHC;
- (Proces)middelen Arbeidsmarkt en Onderwijs;
- Uitvoering actielijnen Verduurzaming en Circulaire Economie.

Verder is bij het uitwerken van het beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie voor Limburg 2024-2027' het doel Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg van programma 1 Perspectief voor het landelijk gebied verplaatst naar programma 3 Werken aan toekomstbestendige economie. Dit betreft een verschuiving van budget tussen de programma's, die geen invloed heeft op het begrotingsresultaat.

Ten slotte heeft het nadelige exploitatieresultaat van deze begrotingswijziging ad € 2,50 mln. met name betrekking op de CAO-bijstelling van de personeelskosten en dit wordt gedekt uit de algemene dekkingsmiddelen (programma 9. Financiën en overhead).

Voor nadere details verwijzen we naar de toelichtingen op product-niveau bij 'Wat gaan we daarvoor doen? (Variabele Geld)'.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
3 Werken aan de toekomstige economie			
3.1 Vestigingsklimaat van morgen			
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen			
63252 NV Industriebank LIOF	2.885	-2.885	0
63253 Knelpuntenfonds	105	0	105
63258 Uitvoeringsprogramma economie en innovatie	80	0	80
65008 Technische bijstand Europese programmas	1.180	-1.180	0
68000 Doorberekende personeelskosten	2.792	151	2.943
68006 Doorberekende personeelskosten	411	22	434
68267 Procesmiddelen Einstein Telescope	1.919	-1.019	900
68554 REBIS	65	-65	0
68926 Partnership TEFAF	300	0	300
69237 MEB 21 MKB innovatieprogramma LIOF	1.460	-1.460	0
69239 MITregeling	1.000	-1.000	0
69246 MEB 52 Strategisch ondernemerschap	460	0	460
69247 MEB 53a Bruisend Ecosysteem	1.531	0	1.531
69863 DU Aanpak vakantieparken	40	0	40
69972 LIOF Trade	0	315	315
Totaal 3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	14.228	-7.120	7.108
3.1.2 Industrie en vakmanschap			
68001 Doorberekende personeelskosten	730	40	770
69238 MEB 21 BISC1	40	0	40
69249 MEB 6 Brightlands Inst Supply Chain Man	387	0	387
69265 Brightsite	1.500	-1.500	0
69601 SPUK omzetzerving watersnoodramp 2021	18.524	0	18.524
69713 Interreg Crossroads VLNL	49	0	49
Totaal 3.1.2 Industrie en vakmanschap	21.230	-1.460	19.769
3.1.3 Maastricht Aachen Airport			
66052 Kapitaallasten	250	0	250
67719 Vergoeding NEDABkosten luchthaven MAA	16.400	-10.900	5.500
67720 Procesmiddelen ontwikkeling luchthaven MAA	0	60	60
67753 Stichting Klachtentelefoon MAA	60	0	60
67893 Exploitatie cargoterminal MAA	30	0	30
67895 Toev voorz luchthavengeb gebouwen	76	-4	73
68004 Doorberekende personeelskosten	194	11	205
68569 Doorberekende personeelskosten Klachtentel	92	5	97
68638 Gemeentelijke bijdragen ivm toekomst MAA	400	0	400
69683 Bijdrage Omgevingsfonds MAA	3.500	-1.750	1.750

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69749 Vortex schade	133	0	133
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	21.136	-12.578	8.558
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	56.594	-21.158	35.435
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven			
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven			
60508 Cofinanciering Verduurzaming CE actielijn 2	0	133	133
67755 Kennisas project ITEM	400	0	400
67898 University College	3.500	0	3.500
68002 Doorberekende personeelskosten	2.447	-1.184	1.264
68153 BC Healthy Eating and Food Innovation	577	0	577
68296 KennisAs project LIME	650	0	650
68766 CHILL	500	0	500
68884 Kapitaallasten	65	-65	0
69235 MEB 14 Brightlands procesmiddelen	8	-8	0
69268 Europese cofinanciering	1.318	0	1.318
69305 CEL LIOF Ontwikkelprogramma	450	-450	0
69446 Procesgeldten Nationale en Europese fondsen	596	0	596
69608 Stelpost BMHC PS 2462022	0	0	0
69609 Stelpost BSSC PS 2462022	0	0	0
69610 Stelpost Brightlandsbreed PS 2462022	0	0	0
69637 Stelpost BCGV Voorjaarsnota 2022	0	0	0
69793 Proj Versterken kennisinfrastructuur BSSC	600	-600	0
69794 Project Smart Health Alliantie Limburg	500	-500	0
69797 Brightstart	750	-750	0
69897 NV Industriebank LIOF	0	2.885	2.885
69898 Technische bijstand Europese programmas	0	1.180	1.180
69901 Partnership TEFAF	0	0	0
69902 MEB 21 MKB innovatieprogramma LIOF	1.244	1.460	2.704
69903 MITregeling	67	1.000	1.067
69964 Cofinanciering Verduurzaming CE actielijn 1	0	133	133
69965 Cofin Vestigingsklimaat van morgen	0	336	336
69966 Cofin Innovaties maatschappelijke opgaven	0	798	798
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	13.675	4.367	18.042
3.2.2 Brightlands			
60505 Procesmiddelen Campussen	0	50	50
67767 Procesmiddelen Kennis As Brightlands	30	0	30
68215 Procesmiddelen gebiedsontwikkeling BLMHC	25	250	275
69079 Brightlands Cordinatie	36	0	36

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69083 Procesm Brightlands Chemelot Campus	16	0	16
69084 Procesm Brightlands Maastricht Health Camp	5	0	5
69124 Procesmiddelen Smart Services Campus	5	0	5
69293 Startupprogramma Brightlands 2023	100	0	100
69668 Brightlands Office en branding	130	0	130
69792 Project GRILL	265	0	265
69798 Regmed XB	235	0	235
69870 Brightlands Communicatie	0	500	500
69907 MEB 14 Brightlands procesmiddelen	4	8	12
69913 Proj Versterken kennisinfrastructuur BSSC	0	600	600
69914 Project Smart Health Alliantie Limburg	0	500	500
69915 Brightlands Startup League	0	750	750
69927 Kapitaallasten	0	65	65
69928 Doorberekende personeelskosten	0	989	989
Totaal 3.2.2 Brightlands	852	3.712	4.564
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	14.526	8.080	22.606
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt			
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt			
60509 Cofin Arbeidsmarkt en onderwijs actielijn 2	0	120	120
60510 Cofin Arbeidsmarkt en onderwijs actielijn 3	0	120	120
68013 Doorberekende personeelskosten	425	23	448
68091 Arbeidsmarktdata	70	0	70
69131 GIP Euregio Rijn Waal	6	0	6
69132 GIP Euregio Rijn Maas Noord	97	0	97
69133 GIP Aachen Eurode	187	0	187
69134 GIP Maastricht	274	0	274
69241 MEB31 Kwalitatief toekomstbest onderwijs	41	0	41
69934 Toekomstbestendige onderwijsinfrastructuur 51	0	260	260
69935 Toekomstbest en wendbare beroepsbevolking 52	0	48	48
69936 Vraag en arbeid in balans 53	0	638	638
69967 Cofin Arbeidsmarkt en Onderwijs actielijn 1	0	160	160
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	1.100	1.368	2.468
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	1.100	1.368	2.468
3.4 Verduurzaming en circulaire economie			
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie			
60506 Procesmiddelen Verduurz en Circ bedrijfsleven	0	5	5
69082 Procesmiddelen Circulaire Economie	18	0	18
69260 CEL actielijn 3 Goede Voorbeeld	76	0	76

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69261 CEL actielijn 1 Omdenken	84	0	84
69262 CEL actielijn 2 Samenwerking	277	0	277
69263 CEL actielijn 4 Delen	414	-92	322
69303 CEL actielijn 5 Circulair Agenderen	105	0	105
69444 Procesmiddelen gebiedsontwikkeling Chemelot	205	0	205
69638 HORIZONproject SYSCHEMIQ	6	0	6
69850 Veilige omgeving Pilot Chemelot	39	0	39
69892 Full proposal CEL4LIFE 20252028	0	20	20
69900 REBIS	0	65	65
69904 Brightsite	750	1.500	2.250
69908 CEL LIOF Ontwikkelprogramma	0	450	450
69929 Doorberekende personeelskosten	0	327	327
69951 Interreg Europe CHEERS4EU	0	72	72
Totaal 3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	1.974	2.348	4.322
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	1.974	2.348	4.322
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg			
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg			
69227 LLA1b Missiegedreven innoveren Campus	227	0	227
69228 LLA2 Circulair produceren	22	0	22
69229 LLA3 Sterker in de marktketen	180	0	180
69865 Cofinanciering GLBNSP GroenBlauwdierenwelz	0	1.523	1.523
69918 Doorberekende personeelskosten	0	564	564
69919 LLA1a Missiegedreven innoveren Sector	0	1.002	1.002
69920 LLA4 Grensoverschrijdend verbinden	155	30	185
69921 Uitvoeringskosten GLBNSP	0	2.747	2.747
69960 Cofin GLBNSP samenwerking EIP oper groepen	0	0	0
69962 Cofin GLBNSP Kennisverspreiding en informatie	0	0	0
69968 Cofinanciering Land en tuinbouw	0	500	500
69978 Opgavegericht innoveren	0	750	750
69979 Strategisch verbinden	0	395	395
69980 Limburgse land en tuinbouw in beeld	0	175	175
Totaal 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	584	7.686	8.270
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	584	7.686	8.270
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	74.778	-1.677	73.101
Totaal Lasten	74.778	-1.677	73.101

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Baten			
3 Werken aan de toekomstige economie			
3.1 Vestigingsklimaat van morgen			
3.1.2 Industrie en vakmanschap			
69601 SPUK omzetzerving watersnoodramp 2021	18.524	0	18.524
Totaal 3.1.2 Industrie en vakmanschap	18.524	0	18.524
3.1.3 Maastricht Aachen Airport			
67893 Exploitatie cargoterminal MAA	582	0	582
68638 Gemeentelijke bijdragen ivm toekomst MAA	400	0	400
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	982	0	982
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	19.506	0	19.506
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven			
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven			
68240 Dividend Chemelot Campus Vastgoed	1.275	-1.275	0
68899 Dividenden Greenport Venlo	160	-160	0
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	1.435	-1.435	0
3.2.2 Brightlands			
69905 Dividend Chemelot Campus Vastgoed	0	1.275	1.275
69906 Dividenden Greenport Venlo	0	160	160
Totaal 3.2.2 Brightlands	0	1.435	1.435
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	1.435	0	1.435
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt			
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt			
69132 GIP Euregio Rijn Maas Noord	64	0	64
69133 GIP Aachen Eurode	125	0	125
69134 GIP Maastricht	183	0	183
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	372	0	372
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	372	0	372
3.4 Verduurzaming en circulaire economie			
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie			
69638 HORIZONproject SYSCHEMIQ	6	0	6
69951 Interreg Europe CHEERS4EU	0	58	58
Totaal 3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	6	58	64
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	6	58	64
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	21.319	58	21.376
Totaal Baten	21.319	58	21.376
Saldo van baten en lasten	-53.460	1.735	-51.725

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Storting			
3 Werken aan de toekomstige economie			
3.1 Vestigingsklimaat van morgen			
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen			
69773 Toevoeging PR Economie	35.000	0	35.000
Totaal 3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	35.000	0	35.000
3.1.3 Maastricht Aachen Airport			
69502 Toevoeging risicoreserve SIS	5.228	0	5.228
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	5.228	0	5.228
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	40.228	0	40.228
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven			
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven			
69503 Toevoeging risicoreserve SIS Chemelot	165	-165	0
69504 Toevoeging risicoreserve SIS BMHC	650	-650	0
69505 Toevoeging risicoreserve SIS GPV	2.060	-2.060	0
69506 Toevoeging risicoreserve SIS SSC	600	-600	0
69843 Toevoeging PR Brightlands	4.749	-4.749	0
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	8.224	-8.224	0
3.2.2 Brightlands			
69909 Toevoeging risicoreserve SIS Chemelot	0	165	165
69910 Toevoeging risicoreserve SIS BMHC	0	650	650
69911 Toevoeging risicoreserve SIS GPV	0	2.310	2.310
69912 Toevoeging risicoreserve SIS SSC	0	600	600
69916 Toevoeging PR Brightlands	0	4.749	4.749
Totaal 3.2.2 Brightlands	0	8.474	8.474
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	8.224	250	8.474
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt			
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt			
69774 Toevoeging PR onderwijs en arbeidsmarkt	10.000	0	10.000
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	10.000	0	10.000
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	10.000	0	10.000
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg			
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg			
69922 Toevoeging PR Landbouw	0	10.000	10.000
Totaal 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	0	10.000	10.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	0	10.000	10.000
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	58.452	10.250	68.702
Totaal Stortingen	58.452	10.250	68.702
Onttrekkingen			
3 Werken aan de toekomstige economie			
3.1 Vestigingsklimaat van morgen			
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen			
68178 Aanwending reserve aandelentransactie LIOF	1.460	-1.460	0
69973 Aanwending PR Economie	0	315	315
Totaal 3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	1.460	-1.145	315
3.1.3 Maastricht Aachen Airport			
69974 Aanwending PR Economie	0	60	60
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	0	60	60
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	1.460	-1.085	375
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven			
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven			
69844 Aanwending PR Brightlands	2.150	-2.150	0
69899 Aanwending reserve aandelentransactie LIOF	1.070	1.460	2.530
69970 Aanwending PR Economie	0	1.400	1.400
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	3.220	710	3.930
3.2.2 Brightlands			
69917 Aanwending PR Brightlands	0	2.900	2.900
69943 Aanwending PR Economie	0	300	300
Totaal 3.2.2 Brightlands	0	3.200	3.200
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	3.220	3.910	7.130
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt			
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt			
69937 Aanwending PR Onderwijs en Arbeidsmarkt	0	1.345	1.345
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	0	1.345	1.345
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	0	1.345	1.345
3.4 Verduurzaming en circulaire economie			
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie			
69893 Aanwending PR Economie	0	25	25
Totaal 3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	0	25	25
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	0	25	25

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg			
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg			
69971 Aanwending PR Landbouw	0	1.820	1.820
Totaal 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	0	1.820	1.820
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	0	1.820	1.820
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	4.680	6.015	10.695
Totaal Onttrekkingen	4.680	6.015	10.695
Saldo mutatie reserves	-53.772	-4.235	-58.007
Resultaat	-107.232	-2.500	-109.732

4. Nieuwe energie en leefmilieu

Nieuwe energie en leefmilieu

Een Limburg dat vooruit wil heeft energie nodig. Betrouwbare en schone energie. Steeds vaker opgewekt uit duurzame bronnen, zodat de uitstoot van broeikasgassen wordt tegengegaan. De overgang naar duurzame energie zal niet vanzelf gaan en zowel van onze huishoudens als de industrie veel vragen. We zullen samen moeten komen tot een verantwoord tempo, zodat de effecten van verandering voor iedereen te dragen zijn. Hoe ingrijpend die effecten kunnen zijn, hebben we het voorbije jaar gezien. De oorlog in Oekraïne leidt tot een sterke beperking van de import van Russisch gas, en de effecten daarvan voelen we allemaal in onze portemonnee. Tegelijkertijd heeft dit gezorgd voor een herbezinning op onze afhankelijkheid van grondstoffen en een nieuwe kijk op strategische allianties en internationale handel. Veel Limburgers vragen zich af of ze de energierekening en de boodschappen aan het einde van de maand wel kunnen betalen. De thermostaat is de afgelopen winter massaal omlaag gedraaid en de term 'energie-armoede' heeft z'n intrede gedaan. Bedrijven leggen daarnaast hun productie stil vanwege de hoge energielasten. Willen ze omschakelen van gas naar stroom, dan worden ze geconfronteerd met wachtlijsten voor een zwaardere aansluiting op het elektriciteitsnet. Omdat de materialen daarvoor niet beschikbaar zijn en de benodigde vakmensen ook voor energiebedrijven nauwelijks te vinden zijn. Tegelijkertijd proberen overheden in de hele wereld de energielasten voor hun burgers wat dragelijker te maken door miljarden te investeren. Veelal in combinatie met inspanningen om te verduurzamen, om te schakelen naar lokaal opgewekte energie, en om regio's weer concurrerend te maken. Dat is dan weer een voordeel van de huidige moeizame energiesituatie.

Het gevoel voor urgentie rond de zogeheten 'energietransitie' is door al deze factoren groter dan ooit. Ook in Limburg zijn we klaar om nieuwe wegen te bewandelen. Een kwestie van pionieren en ondernemen, experimenteren, vallen, opstaan en weer doorgaan. Daarbij heeft onze regio een aantal extra uitdagingen. Bijvoorbeeld door onze geografische ligging, ver van de Noordzee waar een steeds groter deel van de Nederlandse elektriciteit in windmolenparken wordt opgewekt. Hoe komt die schone energie voor ons beschikbaar? We hebben daarnaast de beschikking over slechts beperkte fysieke ruimte in onze Provincie om aan energievoorzieningen te spenderen. De mogelijke komst van de Einstein Telescope is daarop ook van invloed. Limburg heeft relatief veel energie-intensieve industrie en een verouderde woningvoorraad, dus onze energieopgave is ook daarom relatief groot. Dit zijn geen effecten die nu ineens zijn ontstaan en daarom is er de afgelopen jaren al veel in gang gezet om de Limburgse energieopgave te lijf te gaan. Op basis van de ingezette koers willen we de komende periode ideeën en plannen die eerder zijn geformuleerd daadwerkelijk uitvoeren. Waar nodig scherpen we ze aan en maken we ze groter en robuuster. Tegelijkertijd zijn er op nationaal en Europees niveau nog nooit zoveel financiële middelen beschikbaar geweest rond het vraagstuk van energie en een schoon leefmilieu. Daar gaat Limburg met nog meer gewicht op inspelen.

Nieuwe Energie

We werken aan een toekomstbestendig energiesysteem in en voor Limburg. Het energiesysteem omvat alle processen, structuren en componenten die betrokken zijn bij (a) het winnen/opwekken van energie, (b) het transport/opslag en (c) het gebruik van energie. De totale keten van energieproductie tot eindgebruik. Het omvat zowel traditionele energiebronnen, zoals fossiele brandstoffen, als hernieuwbare energiebronnen, zoals zonne-energie en windenergie.

Om beter inzichtelijk te krijgen waar we nu aan moeten werken ten behoeve van het energiesysteem van de toekomst, gaan we aan de slag met een energievisie. Deze visie zal tevens ingaan op de toekomstige energiemix en hoe systeemintegratie wordt beoogd. Hierbij gaat het om hoe de verschillende onderdelen van het (Limburgse) energiesysteem zich verhouden tot elkaar, bijvoorbeeld als het gaat om de inzet van

gas, elektriciteit en warmte. De Provincie Limburg gaat het komende jaar in samenwerking met de betrokken partijen een energievisie voor Limburg opstellen, waarin het toekomstperspectief richting 2050 uiteen zal worden gezet.

Ruimte en de energietransitie zijn nauw met elkaar verbonden. De ruimte in Limburg is schaars, terwijl het nieuwe energiesysteem juist om veel ruimte vraagt. Het is van belang dat nieuwe manieren van energie opwek en de hiervoor benodigde energie-infrastructuur goed ruimtelijk wordt ingepast, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd zijn, en dat bestaande en nieuwe energie-infrastructuur optimaal wordt benut om de aanleg van onnodig (lange) nieuwe aansluitingen te voorkomen. Hiervoor hebben we ook aandacht gevraagd middels het Ruimtelijk Voorstel van de Provincie aan het Kabinet.

Ook aan de specifieke ketens en onderdelen van het energiesysteem – de gebouwde omgeving, warmtetransitie, verduurzaming van de industrie en bedrijventerreinen, energie-infrastructuur en grootschalige opwek – draagt de Provincie bij.

Gezonde en veilige leefomgeving

Een gezond en veilige leefomgeving is een thema dat veel inspanning vraagt en de komende periode meer prioriteit vergt. Hier is de rol van de Provincie als regulerende overheid nodig met het uitoefenen van het formele bevoegd gezag. Een overheid, die haar inwoners beschermt tegen ongeoorloofde en ongewenste risico's én werkt aan een beter leefmilieu. Met het beleidskader 'Nieuwe energie & schoon leefmilieu' gaan wij de komende jaren toewerken naar een robuuster beleid en uitvoering voor het Limburgse leefmilieu. Een gezond en veilig leefmilieu draagt immers bij aan de leefbaarheid in Limburg. Na het landelijke advies van de Commissie Van Aartsen en het daaruit voortvloeiende Nationale Interbestuurlijk Programma, het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer over het Limburgse VTH-stelsel in het milieudomein en een in 2023 uitgevoerde verkenning naar concretiserend milieubeleid, neemt de Provincie sterker dan voorheen haar verantwoordelijkheid. We gaan van een minimalistische aanpak naar een robuuste uitvoering op basis van een realistisch en uitvoerbaar perspectief. Niet alleen omdat het moet, maar omdat wij als provinciale 'overheid' hier een zorgplicht voor dragen om het Limburgse leefmilieu te verbeteren.

Structuurwijzigingen in dit programma

Om de programmabegroting in lijn te brengen met het beleidskader is de volgende structuurwijziging doorgevoerd:

- 4.1. Duurzame energie en duurzaam ondernemen en wonen is vervangen door: 4.1. Nieuwe energie;
- 4.1.1. Duurzame opwek, transport en inpassing van energie is vervangen door: 4.1.1. Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen;
- 4.1.2. Duurzaam ondernemen en wonen is vervangen door: 4.1.2. Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.

Maatschappelijke opgave

Door uitvoering van het beleidskader Nieuwe energie & schoon leefmilieu 2024-2027 werken we aan een toekomstbestendig energiesysteem en een gezonde en veilige leefomgeving. De maatschappelijke opgaven die daarbij leidend zijn, zijn als volgt geformuleerd:

- *energie wordt efficiënt benut, is betaalbaar en CO2-arm;*
- *een schone, gezonde en veilige leefomgeving.*

Aan de hand van indicatoren maken we zichtbaar hoe het over de lange termijn (trendmatig) gesteld is met deze maatschappelijke opgave.

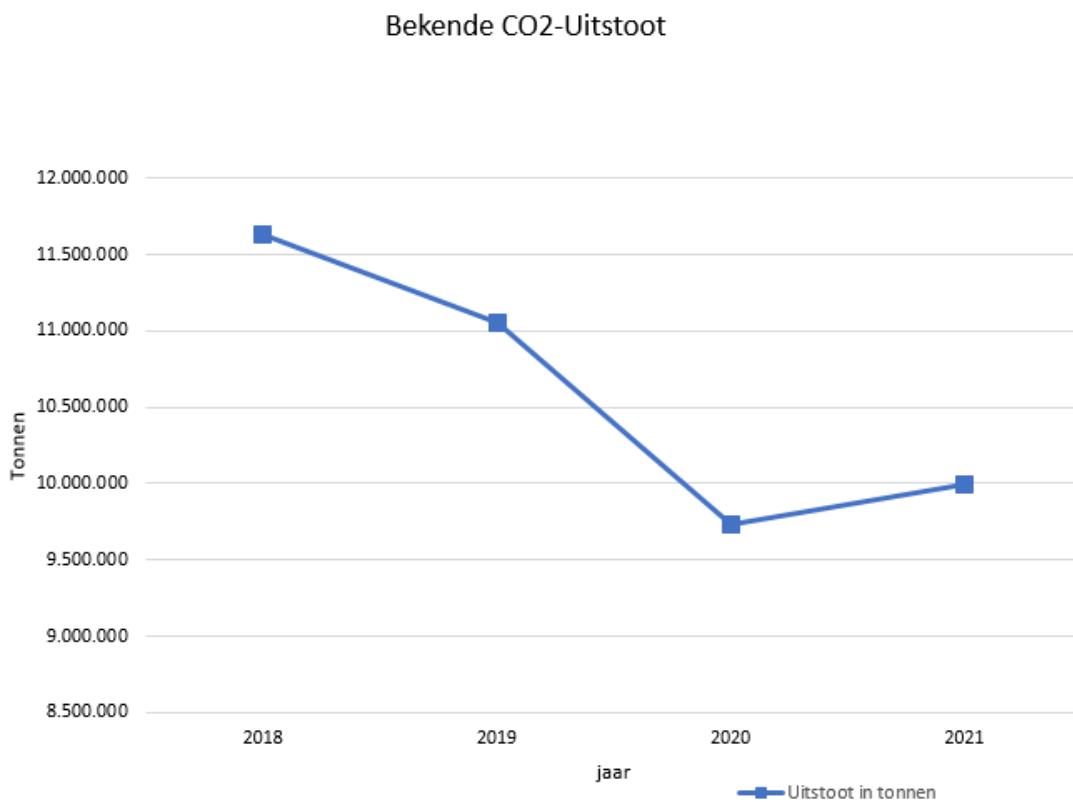
Indicatoren bij 'energie wordt efficiënt benut, is betaalbaar en CO2-arm'

Indicator 1: Energieverbruik afgezet tegen het Limburgs bruto regionaal product (*in ontwikkeling*).
Bron: Regionale Klimaatmonitor

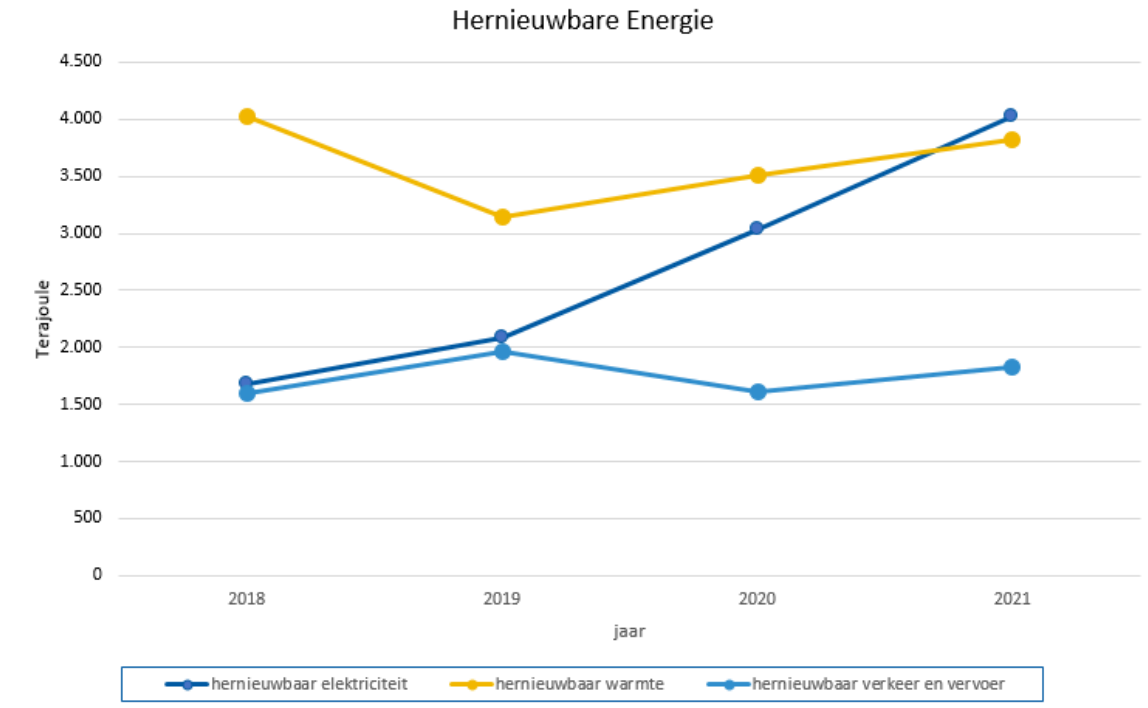
Indicator 2: Ontwikkeling consumentprijzen voor energie (*in ontwikkeling*).
Bron: CBS

Indicator 3: Energieverbruik afgezet tegen de CO₂-emissie ten gevolge van het energieverbruik Limburg (*in ontwikkeling*).
Bron: Kerndataset regionale klimaatmonitor & CBS regionale kerncijfers

Indicator 4: Bekende CO₂-uitstoot (BBV)
Bron: Klimaatmonitor Rijkswaterstaat; bewerking: Kurtosis

Indicator 5: Hernieuwbare Energie (BBV)
Bron: Klimaatmonitor Rijkswaterstaat; bewerking: Kurtosis

Indicatoren bij 'een schone, gezonde en veilige leefomgeving'

Indicator 4: Milieugezondheidsrisico (%) in de milieugezondheidsrisicokaart (*in ontwikkeling*).
Bron: Atlas leefomgeving / RIVM

Indicator 5: Aantal verloren levensjaren en de gemiddelde levensduurverkorting door luchtverontreiniging (*in ontwikkeling*).
Bron: RIVM (Schone luchtakkoord)

Indicator 6: Ervaren gezondheid (*in ontwikkeling*).
Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en ouderen RIVM

Indicator 7: Externe veiligheid, gebruik makend van de risicokaart (*in ontwikkeling*).
Bron: Risicokaart

Ons beleidskader

Op 12 april 2024 is het beleidskader 'Nieuwe energie & schoon leefmilieu' vastgesteld door Provinciale Staten.

Wat willen we bereiken?

4.1. Nieuwe energie

Nieuwe energie

We streven deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- in 2030 is het aandeel huishoudens met een laag inkomen en een woning van lage energetische kwaliteit gedaald van nu 6,6% naar 5%;
- in 2030 is op 70% van de geschikte daken kleinschalige opwek (<15 kWp) via gemiddeld 10 zonnepanelen op dak gerealiseerd, concreet moet dit leiden tot 1.300 MW PV-vermogen in 2030;
- in 2030 bedraagt de CO₂-emissie reductie van de gebouwde omgeving 55% t.o.v. 1990;
- in 2030 bedraagt CO₂/N₂O-reductie van de industrie 55% t.o.v. 1990;
- de energie-infrastructuur is betrouwbaar, wordt efficiënt benut en voorziet beter in de transportcapaciteit voor invoeding en afname van elektriciteit;
- in 2030 is er 2,5 TWh duurzame opwek van energie gerealiseerd voor grootschalige installaties (>15 kWp) in Limburg.

Een Limburg dat vooruit wil, heeft een schoon en gezond leefmilieu nodig met een toekomstbestendige energievoorziening. De gevolgen van klimaatverandering zijn ingrijpend en zorgen ervoor dat onze huidige brede welvaart en bestaanszekerheid onder druk staan. Landelijk wordt daarom, via het Klimaatakkoord, ingezet op een klimaatneutrale samenleving in 2050. Dat betekent dat we nu al werken aan energiebesparing en omschakelen naar nieuwe bronnen en dragers van energie. Energie is een basisvoorziening voor mensen én bedrijven. De leveringszekerheid en betaalbaarheid van energie is belangrijk. Door internationale ontwikkelingen en geopolitieke onzekerheden steeg de prijs van energie de afgelopen tijd aanzienlijk. Het zijn basisvoorzieningen en randvoorwaarden die de overheid in brede zin moet garanderen en die niet (alleen) aan de markt overgelaten kunnen worden. Vanuit de algemene verantwoordelijkheid ontwikkelt de Provincie daarom beleid en initiatieven op het gebied van 'Energie-infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding en Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen' (4.1.1.) en 'Verduurzaming Gebouwde omgeving & Warmte en Grootschalig opwek' (4.1.2.).

Conform het coalitieakkoord 2023-2027 is er een nieuwe PS cyclus vorm gegeven, waarbij wordt ingezet op het vaker tussentijds informeren van PS via onder andere werkbezoeken en informerende sessies. De frequentie van de Voortgangsrapportages van het programma Nieuwe Energie passen we daarom aan tot eens per jaar. De afhankelijkheid van openbare databronnen en de frequentie waarmee in die bronnen actualisaties worden doorgevoerd zijn tevens argumenten die een jaarlijkse update rechtvaardigen. De doelen en daarbij behorende indicatoren van de Voortgangsrapportage zijn opgesteld in lijn met het op 12 april 2024 door PS vastgestelde beleidskader 'Nieuwe Energie en een Schoon Leefmilieu'.

Wat merkt de Limburger ervan?

Indicator bij 'in 2030 is het aandeel huishoudens met een laag inkomen en een woning van lage energetische kwaliteit gedaald van nu 6,6% naar 5%'

Indicator 1: Het aandeel huishoudens in Limburg met een laag inkomen én een woning van laag energetische kwaliteit (in ontwikkeling).

Bron: Regionale Klimaatmonitor

Indicator bij 'in 2030 is op 70% van de geschikte daken kleinschalige opwek (<15 kWp) via gemiddeld 10 zonnepanelen op dak gerealiseerd, concreet moet dit leiden tot 1.300 MW PV-vermogen in 2030'

Indicator 2: Het geplaatste PV-vermogen (MW) op dak op woningen in Limburg (in ontwikkeling).

Bron: CBS

Indicator bij 'in 2030 bedraagt de CO2-emissie reductie van de gebouwde omgeving 55% t.o.v. 1990'

Indicator 3: CO2-emissie conform klimaatakkoord (in ontwikkeling).

Bron: Regionale Klimaatmonitor

Indicator bij 'in 2030 bedraagt CO2/N2O-reductie van de industrie 55% t.o.v. 1990'

Indicator 4: CO2/NO2-emissie conform het klimaatakkoord (in ontwikkeling).

Bron: NEA

Indicator bij 'de energie-infrastructuur is betrouwbaar, wordt efficiënt benut en voorziet beter in de transportcapaciteit voor invoeding en afname van elektriciteit'

Indicator 5: betrouwbaarheid van de energie-infrastructuur (in ontwikkeling).

Bron: te ontwikkelen

Indicator bij 'in 2030 is er 2,5 TWh duurzame opwek van energie gerealiseerd voor grootschalige installaties (>15 kWp) in Limburg'

Indicator 6: Elektriciteitsproductie (TWh) door grootschalige zon-pv en windturbines (in ontwikkeling).

Bron: Regionale Klimaatmonitor

Wat gaan we daarvoor doen?

4.1.1. Energie Infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding en Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen

Omschrijving

Zoals bovenstaand beschreven, werken we de komende periode aan een betrouwbare energie-infrastructuur, die efficiënt wordt benut en beter voorziet in de transportcapaciteit voor invoeding en afname van elektriciteit. Tevens zetten we in op 55% CO2/N2O reductie van de industrie. Hiertoe beogen we onderstaande resultaten op korte termijn (2024 en 2025) te behalen.

Rol Provincie: ondersteuner, procesmanager, partner, subsidient, financier

Kwaliteit

Energie Infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding

- In 2024 hebben we in kaart welke mogelijkheden de Provincie heeft voor het versnellen van ruimtelijke procedures voor uitbreiding en/of verzwaring van de elektriciteits- infrastructuur;

- In 2024 heeft de Provincie de bevoegd gezag rol overgenomen van het Rijk voor project 380kV Maasbracht-Graetheide en is de projectbesluitprocedure gestart met als doel om versnelling te realiseren;
- In 2024 is de toekomstgerichte studie Claus centrale opgeleverd.

Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen

- In 2024 hebben alle bedrijven met een energiebesparingsplicht die vallen onder bevoegd gezag van de Provincie een actueel energie- besparing onderzoeksrapport opgeleverd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Energie Infra & Ruimtelijke Inbedding

In 2024 starten en/of continueren wij de volgende meerjarige activiteiten:

- De uitwerking van de energievisie voor Limburg start in 2024 en wordt in 2025 opgeleverd;
- De uitwerking van het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat Limburg start in 2024 en wordt in 2025 vastgesteld;
- Ook in 2024 zullen wij de strategische waarde van de Clauscentrale (Maasbracht) en Chemelot (incl. Graetheide) in onze lobby benadrukken en zullen wij de projecten Delta Rhine Corridor, 380kV en aanlandingspunten Wind-op- zee ruimtelijk borgen.

Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen

In 2024 starten en/of continueren wij de volgende meerjarige activiteiten:

- Verankeren van benodigde capaciteit voor uitvoering van energiebespaarplicht bij RUD-ZL o.a. door benutten rijksregeling;
- Participeren in de voor Limburg relevante 'maatwerk-afspraken' onder regie van EZK;
- Continueren van de samenwerking met de LEA-bedrijven en geven gezamenlijk uitvoering aan het 'Landelijk actieplan verduurzaming cluster 6-bedrijven';
- Invulling geven aan een ondersteuningsprogramma verduurzaming bedrijventerreinen via o.a. de SPUK-regeling verduurzaming bedrijfsmatig vastgoed en landelijk programma Verduurzaming Bedrijventerreinen;
- Ondersteunen van ondernemerschap en innovatie bij Limburgse bedrijven via Limburgs Energiefonds

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van het product 4.1.1. Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen wordt het budget in 2024 verhoogd met € 0,58 mln. Dit betreft de volgende begrotingswijzigingen:

- Proces- en begeleidingsmiddelen € 0,03 mln. gekoppeld aan de uitvoering van het Kader Nieuwe Energie. De gevraagde procesmiddelen komen ten laste van de Programmareserve Energie.
- Cofinanciering Europese programma's € 0,20 mln. Deze middelen worden ingezet voor de cofinanciering van samenwerkingsprojecten die aanspraak maken op Europese en nationale fondsen. De gevraagde procesmiddelen komen ten laste van de Programmareserve Energie.
- SPUK Programma Management Organisatie BO PMO BO EVI cluster Chemelot € 0,29 mln. voor het versnellen van de verduurzaming van de industrie. Dit bedrag is zowel als last en baat aan de begroting toegevoegd en heeft dus geen consequenties voor het resultaat.
- CAO-bijstelling van de personeelskosten € 0,06 mln.

Geld (indicator)

4.1.2. Verduurzaming Gebouwde Omgeving & Warmte en Grootschalige opwek

Omschrijving

Zoals bovenstaand beschreven, werken we de komende periode aan een afname van energiearmoede, een toename van zowel kleinschalige, als ook grootschalige opwek en de reductie van CO2-emissie van de gebouwde omgeving. Hiertoe beogen we onderstaande resultaten op korte termijn (2024 en 2025) te behalen.

Rol Provincie: toetser, ondersteuner, procesmanager, subsidient, financier

Kwaliteit

Onderstaand volgen de doelstellingen waar we ons de komende periode op richten. Dit zijn doelen waar meerdere partners aan bijdragen:

Gebouwde omgeving & Warmte

- In 2025 is er een 'proof of concept' gestart voor WZL

Grootschalige opwek

- In 2024 zijn de instructieregels uit de Provinciale omgevingsverordening voor zonnepanelen aangepast in overeenstemming met het bestuursakkoord Rijk-IPO-VNG UvW;
- In 2024 is er inzicht in de potentie van zon-pv in de treden 1 t/m 3 en zijn de mogelijkheden voor innovatieve toepassingen voor zon op landbouwgrond inzichtelijk;

- In 2024 is onderzocht of en met wie een aanvraag wordt gedaan voor de nationale programmaanpak SMR's.

Provinciale Energie Maatschappij

- In 2025 is een Statenbesluit genomen inzake de oprichting van de Provinciale Energie Maatschappij.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Gebouwde omgeving & Warmte

In 2024 starten en/of continueren wij de volgende meerjarige activiteiten:

- Ontwikkelen en continueren van de ontzorgingsprogramma's voor bedrijfsmatig en maatschappelijk vastgoed;
- Ondersteunen energiebesparing samen met de Limburgse RESregio's en woningcorporaties;
- Afronden Duurzaam Thuis regeling en doorverwijzen burgers naar het nationaal Warmtefonds;
- Ondersteunen energiearmoede aanpakken d.m.v. het inrichten van een ondersteuningspool;
- Blijven inzetten op Mijnwater en nemen deel aan de publieke samenwerking Warmtenet Zuid-Limburg (WZL).

Grootschalige opwek

In 2024 starten en/of continueren wij de volgende meerjarige activiteiten:

- Wij zijn partner in de RES-regio's en spannen ons in om de RES-doelen te behalen met tenminste 51% lokaal eigenaarschap bij elk project waarbij de omgeving kan meeprofiteren;
- Samen met de RES-regio Zuid-Limburg werken aan een actieprogramma om te zorgen voor nieuwe grootschalige opwek-locaties met innovatieve manieren van meervoudige ruimtegebruik;
- Hanteren van een strikt 'nee, tenzij' voor zonne-energie op landbouwgrond en aanpassen van de instructieregels in de Omgevingsverordening conform het landelijke bestuursconvenant;
- Samen met Limburgse stakeholders gaan we in gesprek met het Rijk over de condities van de nationale programma-aanpak SMR's.

Provinciale Energie Maatschappij

- In 2024 stellen wij een plan van aanpak op voor de Provinciale Energie Maatschappij waarbij we kijken naar warmtenetten, duurzame elektriciteit (o.a. kleinschalig zon-op-dak) en verduurzaming gebouwde omgeving. Dit plan zal in december 2024 sonderend aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van het product 4.1.2. Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek wordt het budget in 2024 verhoogd met € 2,43 mln. Dit betreft de volgende begrotingswijzigingen:

- SPUK Ontzorgingsprogramma bedrijventerreinen en MKB ad € 2,38 mln. voor het ontzorgen bij de verduurzaming van bedrijventerreinen en kleine en micro mkb-ondernemingen. verduurzaming is toegevoegd. Dit bedrag is zowel als last en baat aan de begroting toegevoegd, en heeft dus geen consequenties voor het begrotingsresultaat.
- CAO-bijstelling van de personeelslasten € 0,05 mln.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

4.2. Gezond en veilig leefmilieu

Gezond en veilig leefmilieu

We streven deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- in 2027 is de gezondheid van de Limburger bevorderd door verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving t.o.v. 2020 middels:
 - verminderen blootstelling aan luchtverontreinigende stoffen;
 - verminderen geluidsoverlast & bevorderen van stilte;
 - verminderen emissies verontreinigende stoffen naar lucht;
 - voorkomen van vermijdbare milieuschade, c.q. het (vooruit)schuiven van milieuschade;
- in 2027 zijn risico's op ongelukken met gevaarlijke stoffen bij bedrijven of tijdens transport ingeperkt t.o.v. 2020.

De ambitie is een aantoonbaar gezond en veilig leefmilieu in Limburg. Omdat bijvoorbeeld schone lucht en de kwaliteit van het leefmilieu van groot belang zijn voor de gezondheid vraagt deze ambitie om minder uitstoot van luchtverontreinigende stoffen (zoals fijnstof) en het terugdringen van omgevingslawaai.

Omgevingskwaliteit en andere aspecten van leefmilieu worden aan het begin van het realiseren van alle fysieke opgaven expliciet meegenomen. Gezorgd wordt voor een verantwoorde manier van omgaan met de schaarste in zowel fysieke als milieuruimte. Hier ligt een nauwe relatie met hoofdstuk 5 "Leefbare steden en dorpen".

Het verwezenlijken van een gezond en veilig leefmilieu in Limburg vraagt om een robuust VTH-stelsel (vergunningen, toezicht en handhaving) voor de provinciale kerntaken waaronder milieu en natuur. Bij een robuust VTH stelsel behoort een uitbreiding van de uitvoeringscapaciteit. Daarbij wordt onder andere ingezet op een intensivering van provinciaal milieubeleid.

Wat merkt de Limburger ervan?

Het te verwachten maatschappelijke effect is dat Limburgers gemiddeld langer en in goede gezondheid leven. Enerzijds doordat zij minder ziek worden en stress beleven door de leefomgeving waarin ze verkeren en anderzijds dat zij minder risico lopen om te sterven bij een ongeval met gevaarlijke stoffen.

Het causale verband tussen levensduur en de effecten van de leefomgeving op die levensduur is moeilijk aan te tonen. Relevante, maar niet allesomvattende, indicatoren zijn 1) het percentage van de totale ziektelast door omgevingsgeluid en luchtvervuiling, 2) het aantal maanden korter leven door luchtvervuiling en 3) de ervaren gezondheid. Deze indicatoren geven enig inzicht in de lange termijn effecten van het gevoerde beleid (zie de Maatschappelijke Opgave hierboven). Op de middellange termijn wordt daarvoor gekeken naar de emissies en blootstelling aan luchtverontreinigende stoffen, ernstige geluidshinder en slaapverstoring en de geluidsbelasting in relatie tot de geluidsnorm in stiltegebieden. Voor externe veiligheid is nog geen indicator beschikbaar, maar wel beleidsinformatie via www.risicokaart.nl.

Indicatoren bij 'in 2027 is de gezondheid van de Limburger bevorderd door verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving t.o.v. 2020'

Indicator 1: Jaarlijks berekende blootstelling luchtkwaliteit in Limburg (*in ontwikkeling*).
Bron: RIVM / CIMLK

Indicator 2: Aantal (ernstig) gehinderden en slaapverstoorden door provinciaal wegverkeer (*in ontwikkeling*).
Bron: Actieplan Geluid Provinciale Wegen 2024

Indicator 3: Aantal klachten vliegverkeer (*in ontwikkeling*).
Bron: Klachten informatie centrum luchtverkeer

Indicator 4: Monitoring geluidsbelasting in stiltegebieden (*in ontwikkeling*).
Bron: Monitoringsrapportage RUD

Indicator 5: Aantal klachten in stiltegebieden (*in ontwikkeling*).
Bron: Jaarverslag VTH

Indicator 6: Emissie van NO₂ en fijnstof naar lucht (*in ontwikkeling*).
Bron: Emissieregistratie.nl, RIVM & GCN en GDN

Indicator bij 'in 2027 zijn risico's op ongelukken met gevaarlijke stoffen bij bedrijven of tijdens transport ingeperkt t.o.v. 2020'

Indicator 7: Risico's op ongelukken met gevaarlijke stoffen (*in ontwikkeling*).
Bron: Risicokaart

Wat gaan we daarvoor doen?

4.2.1. Gezond en veilig leefmilieu

Omschrijving

Er wordt meer prioriteit gesteld komende periode aan een gezond en veilig leefmilieu. De provincie pakt een regulerende rol op zich en beschermt op die manier haar inwoners beschermen tegen ongeoorloofde en ongewenste risico's.

Rol Provincie: toetser, ondersteuner, procesmanager, subsidient, financier

Kwaliteit

- Wij geven opvolging aan de appreciatie van de verkenning van aanvullend milieubeleid (naar verwachting in de vorm van een aanpassing van de verordening of beleidsregels);
- Wij meten de uitstoot bij de verschillende sectoren en zorgen voor meer Limburgse meetlocaties met specifieke aandacht voor het meten van Ultra Fijnstof. Hierbij wordt actief de samenwerking met de rijksinstanties en grensoverschrijdende partners wordt opgezocht;
- Milieueffecten van (eigen) plannen en projecten worden expliciet meegenomen bij de planvorming en bij het realiseren van alle fysieke opgaven (zoals bij het Limburgse Programma Landelijk gebied, Nationaal Programma Ruimte voor Defensie, Programma MAA, programma Chemelot en de energietransitie);
- Wij voeren onze wettelijke taken uit te voeren op het gebied van milieu- en omgevingseffecten voor plannen en projecten waarvoor wij bevoegd gezag zijn of wettelijk zijn aangewezen als adviseur (zoals vaststellen van geluidproductieplafonds voor regionale industrieterreinen en voor provinciale wegen);
- Wij stellen een nieuw Actieplan Omgevingslawaai vast in 2024 gericht op het beperken van geluidhinder en negatieve gezondheidseffecten rond onze provinciale wegen.
- In Q1 2024 is een standpunt ingenomen aangaande de reactivering van vliegbasis de Peel;
- Wij nemen deel aan de pilots ter uitvoering van het veiligheidsconvenant Chemelot;
- Wij zetten de pilot voor onderborden bij stiltegebieden voort;
- Wij herhalen de campagne voor stiltegebieden;
- Wij laten integrale gezondheidsindicatoren opstellen;
- In Q1 van 2024 hebben we het Rijk verzocht de gezondheidseffecten van Chemelot te onderzoeken;
- Wij regisseren de eeuwigdurende nazorg voorafgaande aan de sluiting van de stortplaatsen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

- De evaluatie van het Actieplan Omgevingslawaai Provinciale wegen 2019-2023 is door introductie van nieuwe rekenmethoden en vertraging in het beschikbaar komen van landelijke handreiking niet gestart in 2023. De evaluatie is in het eerste kwartaal van 2024 gestart. Het ontwerp actieplan wordt vóór 18 juli gepubliceerd en het streven is het Actieplan definitief in het derde kwartaal van 2024 vast te stellen. Dat is op tijd voor het Rijk om zich te verantwoorden over de Europese verplichting hierover.
- De advisering over projecten, ontwikkelen van producten en uitvoering van activiteiten vinden plaats binnen de wettelijke termijn of de afgesproken tijdsperiode.

- Er is gestart met voorbereidende werkzaamheden om geluidsproductieplafonds voor provinciale wegen en regionale industrieterreinen (opvolger van geluidszones) vast te stellen. Geluidproductieplafonds voor provinciale wegen zijn uiterlijk in 2026 vastgesteld. Geluidproductieplafond voor regionale industrieterreinen zijn uiterlijk in 2027 vastgesteld. Dat is binnen de overgangstermijn die binnenkort wettelijk wordt vastgesteld.
- Ten aanzien van het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie, waar de mogelijke reactivering van vliegbasis De Peel een onderdeel van is, zullen wij de belangen van een gezond en veilig leefmilieu inbrengen. Belangrijke mijlpalen zijn de vaststelling van het Nationaal Programma door het Kabinet (naar verwachting eind 2024), en het opstellen van een Luchthavenbesluit door Defensie voor vliegbasis De Peel in 2025 e.v.
- In Q1 van 2024 hebben wij het Rijk verzocht om een gezondheidsonderzoek bij Chemelot uit te voeren. In Q2 van 2024 informeren wij u over het vervolg.
- In Q2 van 2024 wordt de stiltegebiedencampagne herhaald. In 2024 kunnen gemeenten onderborden voor bij hun stiltegebiedenborden verkrijgen.
- In 2024 verkrijgen wij duidelijkheid over de (on)mogelijkheden op basis van de pilots (gestart 2024) bij het veiligheidsconvenant Chemelot om de veiligheid op de site bevorderen.
- In 2024 wordt een opdracht verleend om integrale gezondheidsindicatoren te ontwikkelen.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van het product 4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu wordt het budget in 2024 verhoogd met € 0,11 mln. Dit betreft de volgende begrotingswijzigingen:

- Proces- en begeleidingsmiddelen € 0,06 mln. voor het opstellen van integrale gezondheidsindicatoren en voor de stiltegebiedencampagne. Het bedrag ad € 0,06 is ten laste gebracht van de Programmareserve Energie.
- CAO-bijstelling van de personeelslasten € 0,05 mln.

Geld (indicator)

4.2.2. Vergunningen, toezicht en handhaving

Omschrijving

Wij versterken de VTH keten waardoor de kwaliteit van de uitvoering van de provinciale bevoegd gezag rol verbeterd wordt. Deze bevoegd gezag rol ziet toe op de Omgevingswet, Mijnbouwwet, Luchtvaartwet en de Omgevingsverordening Limburg.

De werkzaamheden bestaan uit het verlenen van vergunningen en ontheffingen, het afhandelen van meldingen, het houden van toezicht en bij overtredingen het handhavend optreden (bestuursrechtelijk en

strafrechtelijk) hierop. Het afhandelen van handhavingsverzoeken en klachten/meldingen maakt hier ook onderdeel van uit.

De wijze waarop de bevoegd gezag rol wordt ingevuld staat beschreven in het VTH Beleidsplan Limburg en in het VTH uitvoeringsprogramma.

Wij onderschrijven de ambitie van het Interbestuurlijk Programma VTH om te komen tot een robuuster VTH-stelsel. Het implementeren van de aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer ten aanzien van de RUD Zuid-Limburg is daar onderdeel van. Dit betekent een investering in de uitvoeringscapaciteit van zowel de RUD Zuid Limburg als het cluster VTH.

Rol Provincie: toetsers, bevoegd gezag, financier

Kwaliteit

Afgelopen januari (1-1-2024) is de Omgevingswet in werking getreden. Dit heeft een omslag in ons denken en in onze werkprocessen gevraagd. Inmiddels zijn de eerste aanvragen via het digitaal stelsel omgevingsrecht (DSO) goed binnen gekomen en voortvarend opgepakt. Meervoudige aanvragen hebben nog niet plaats gevonden. De precieze omvang en complexiteit van deze verandering zal echter pas gaandeweg 2024 echt helder worden. Dit heeft mogelijk gevolgen voor het kwaliteitsniveau van de uitvoering van onze VTH-taken.

Het streven is om de vergunningaanvragen, meldingen en ontheffingen binnen de daarvoor geldende wettelijke termijn af te handelen respectievelijk verlenen.

De afhandeling van klachten/meldingen en handhavingsverzoeken zal binnen de daarvoor geldende wettelijke termijn uitgevoerd worden.

De werkzaamheden worden conform het VTH Uitvoeringsprogramma 2024 uitgevoerd.

Om te gaan voldoen aan de robuustheidscriteria ten behoeve van een robuuste uitvoeringsdienst (IBP-VTH) hebben de RUD ZL en RUD LN op 28 maart 2024 een plan van aanpak vastgesteld en aan de staatssecretaris toegezonden. Hierin geven zij aan welke stappen zij gaan ondernemen om te komen tot een robuuste uitvoeringsdienst. De uitwerking en de financiële consequenties hiervan worden verwerkt in de begroting 2025 en verder.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De werkzaamheden worden uitgevoerd binnen de termijn van het collegeprogramma 2023-2027.

De uitvoering van de VTH-taken vindt plaats binnen de daarvoor geldende termijnen.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van het product 4.2.2. Vergunningen, toezicht en handhaving wordt het budget in 2024 verhoogd met € 2,35 mln. Dit betreft de volgende begrotingswijzigingen:

- Voor uitvoering van de Agenda bodem en ondergrond 2024-2030 wordt bij deze Voorjaarsnota een bestemmingsreserve ingesteld met een storting van € 1,30 mln. Zoals bij het Informerend stuk inzake Agenda bodem en ondergrond 2024-2030 en Actieprogramma bodem en ondergrond 2024, brief GS van 23-4-2024 vermeld is vragen bij deze Voorjaarsnota aan de lasten van de begroting 2024 € 0,69 mln. toe te voegen voor de uitvoering van de actieprogramma in 2024.
- CAO-bijstelling van de personeelslasten € 0,36 mln.

Geld (indicator)

Verduurzaming provinciale organisatie

Onder het mom van 'practice what you preach' willen wij als Provinciale organisatie het goede voorbeeld geven richting de Limburger door onze eigendommen (zoals de bedrijfsvoering en uitvoerende taken) verder te verduurzamen richting 2030. Op welke wijze wij dit doen, staat omschreven in het toekomstige uitvoeringsplan duurzaamheid 2024-2030. Met dit plan voldoen wij aan diverse wet- en regelgevingen (zoals de Klimaatwet) en bewegen wij mee met trends in het bedrijfsleven zoals de Corporate Sustainability Reporting Directive (hierna: CSRD) waarmee beursgenoteerde ondernemingen vanaf boekjaar 2024 en grote ondernemingen vanaf boekjaar 2025 over duurzaamheid moeten rapporteren. Over de voortgang van het uitvoeringsplan duurzaamheid wordt Provinciale Staten verder geïnformeerd. Hier wordt invulling aan gegeven door per 2025 integraal te rapporteren via de planning & control cyclus over de voortgang van het Uitvoeringsplan Duurzaamheid 2024-2030. Dit door het opnemen van een duurzaamheidsparagraaf in de begroting en jaarstukken. Zo'n paragraaf verbindt de duurzaamheidsaspecten over de diverse begrotingsprogramma's en biedt daarmee integraal en transparant inzicht over onze doelstellingen en onze "voetafdruk".

Wat mag het kosten?

In deze Voorjaarsnota 2024 wordt het budget van programma Nieuwe energie en leefmilieu bijgesteld.

We voegen € 4,17 mln. aan de lasten van de exploitatiebegroting 2024 toe.

Voor procesmiddelen Beleidskader nieuwe energie en schoonleefmilieu zijn € 0,29 mln. onttrokken uit de programmareserve.

Verder zijn in de begroting 2024 zowel aan de lasten als aan de baten rijksmiddelen toegevoegd voor de volgende afspraken:

- SPUK Programma Management Organisatie BO EVI - cluster Chemelot: € 0,29 mln.;
- SPUK Ontzorgingsprogramma bedrijventerreinen € 2,01 mln.;
- SPUK Ontzorgingsprogramma MKB € 0,37 mln.

Ten slotte zijn voor uitvoering in 2024 van de Agenda Bodem en ondergrond 2024-2030 € 0,69 mln. aan de begrotingslasten toegevoegd.

Het nadelige exploitatieresultaat van deze begrotingswijziging ad € 0,52 mln. heeft betrekking op de CAO-bijstelling van de personeelskosten en wordt gedekt uit de algemene dekkingsmiddelen (programma 9. Financiën en overhead).

Voor nadere details verwijzen we naar de toelichtingen op product-niveau bij 'Wat gaan we daarvoor doen? (Variabele Geld)'.
'

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
4 Nieuwe energie en leefmilieu			
4.1 Nieuwe energie			
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen			
67818 Inhuur ivm uitvoering duurzaamheidsmaatr	39	0	39
68048 Doorberekende personeelskosten	1.118	61	1.179
69185 Asbestsanering VDL Castings Weert	117	0	117
69377 SPUK Ontzorgingsprogr maatsch vastgoed	1.283	0	1.283
69399 PES 2 AL 1 Toekomstbest infrastructuur	55	0	55
69400 PES 2 AL 2 Innovatie en vakmanschap	99	0	99
69401 PES 2 AL 3 Kansen voor Limburgse warmte	50	0	50
69403 PES 2 AL 5 Het Goede voorbeeld	25	0	25
69587 PES2 Nadere Subsidieregels warmtenetten	500	0	500
69603 PES2 OPZuid energieopslag en omzetting	1.626	0	1.626
69605 PES2 Subs Aanjagen gem proj verduurz won	102	0	102
69613 Uitvoeringskosten DU Klimaatakkoord	402	0	402
69661 SPUK Ontzorging maatsch vastgoed 2e tranche	1.128	0	1.128
69760 SPUK CDOKE	2.751	0	2.751
69886 Aanpak energiearmoede toezegging 9012	259	0	259
69894 F44 SPUK PMO BO EVI cluster Chemelot	0	292	292
69975 Cofinanciering Energie Europese subsidies	0	200	200
69996 Proces en voorbereidingskosten Energie	0	25	25
Totaal 4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	9.554	578	10.132
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.			
69691 Doorberekende personeelskosten	896	48	944
69946 SPUK Ontzorgingsprogramma bedrijventerreinen	0	2.011	2.011
69947 SPUK Ontzorgingsprogramma MKB	0	373	373
Totaal 4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	896	2.432	3.327
Totaal 4.1 Nieuwe energie	10.450	3.009	13.459
4.2 Gezond en veilig leefmilieu			
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu			
63391 Uitvoering NMP BWL	49	-49	0
63968 Ontwikkeling milieubeleid BWL	54	-54	0
67641 Werkbudget milieuvadvis	58	103	161
68051 Doorberekende personeelskosten	922	50	972

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
68637 Impuls omgevingsveiligheid	50	0	50
69388 Procesgeld militaire luchthavens	9	0	9
69665 SPUK SLA 2203318662 Meetstations veehouderij	89	0	89
69666 SPUK SLA 2203318626 Meetstations grens	61	0	61
69667 SPUK SLA 2203318606 Meetnet ultrafijnstof	278	0	278
69742 Verbetering leefomgeving	112	0	112
69997 Proces en voorbereidingskosten Leefmilieu	0	63	63
Totaal 4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	1.683	113	1.796
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving			
63119 Werkbudget VTH	38	92	129
63120 Toezicht en handhaving	36	-36	0
63121 Peilwerkzaamheden ontgrondingsvergunningen	12	-12	0
63122 Bestuursdwang	124	0	124
63123 Wet Hygveiligheid zweminrichtcatCD	94	0	94
63127 Milieu Klachten Telefoon	11	0	11
63736 Handhavingsbeleidprocedures	44	-44	0
64038 Groene Brigade	96	0	96
67594 Provinciale bijdrage RUDNoord	94	0	94
67955 Kapitaallasten	7	0	7
68053 Doorberekende personeelskosten	6.663	361	7.023
68119 DU Besluit Risico Zware Ongevallen BRZO	137	0	137
68584 Leasetermijnen wagenpark VTH	120	0	120
68594 Brandstof wagenpark VTH	23	0	23
68871 Provinciale bijdrage RUDZL	10.119	0	10.119
69722 Kapitaallasten	0	0	0
69783 DU Hergebruik stedelijk afvalwater	227	0	227
69803 Stelpost RUDZL ZRKvoorstellen	434	0	434
69990 Uitvoering bodemsanering	0	685	685
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	18.279	1.046	19.325
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	19.962	1.159	21.120
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	30.411	4.168	34.579
Totaal Lasten	30.411	4.168	34.579
Baten			
4 Nieuwe energie en leefmilieu			
4.1 Nieuwe energie			
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen			
69377 SPUK Ontzorgingsprogr maatsch vastgoed	1.283	0	1.283
69613 Uitvoeringskosten DU Klimaatakkoord	29	0	29

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69661 SPUK Ontzorging maatsch vastgoed 2e tranche	1.128	0	1.128
69760 SPUK CDOKE	2.751	0	2.751
69894 F44 SPUK PMO BO EVI cluster Chemelot	0	292	292
Totaal 4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	5.191	292	5.483
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.			
69946 SPUK Ontzorgingsprogramma bedrijventerreinen	0	2.011	2.011
69947 SPUK Ontzorgingsprogramma MKB	0	373	373
Totaal 4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	0	2.383	2.383
Totaal 4.1 Nieuwe energie	5.191	2.675	7.866
4.2 Gezond en veilig leefmilieu			
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu			
69327 Provinciefonds DU Veiligheidsdiensten	50	0	50
69665 SPUK SLA 2203318662 Meetstations veehouderij	89	0	89
69666 SPUK SLA 2203318626 Meetstations grens	61	0	61
69667 SPUK SLA 2203318606 Meetnet ultrafijnstof	278	0	278
Totaal 4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	478	0	478
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving			
60131 Heffing ontgrondingen	58	0	58
60387 Vergunningverlening waterwet	0	0	0
60397 Vergunningverlening ontgrondingenwet	0	0	0
63122 Bestuursdwang	124	0	124
64038 Groene Brigade	26	0	26
65929 Legesopbrengst omgevingsvergunningen	0	0	0
68235 Leges vergunningen Wet Natuurbescherming 98	0	0	0
69565 Leges bodeminformatie	0	0	0
69766 Leges vergunning milieubelastende activiteiten	0	0	0
69783 DU Hergebruik stedelijk afvalwater	21	0	21
69807 Leges vooroverleg 22	30	0	30
69808 Leges bouwwerken 23	851	0	851
69809 Leges monumenten 24	0	0	0
69810 Leges aanlegactiviteiten 25	52	0	52
69811 Leges kappen houtopstanden 26	6	0	6
69812 Leges MBA omgevingsplan 27a	4	0	4
69813 Leges MBA 27b	986	0	986
69814 Leges maatwerkvoorschriften 28	0	0	0

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69815 Leges natuur 29	250	0	250
69816 Leges flora en fauna 210	273	0	273
69817 Leges maatwerkvoorschriften houtopst 211	27	0	27
69818 Leges ontgrondingsactiviteiten 215a	259	0	259
69819 Leges wateronttrekkingsactiviteiten 215b	29	0	29
69820 Leges overig 212	95	0	95
69821 Leges luchtvaartuigen TUGs 213	23	0	23
69822 Leges toestemming vuurwerk 214	23	0	23
69823 Leges niet benoemd rest 216	0	0	0
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	3.138	0	3.138
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	3.616	0	3.616
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	8.807	2.675	11.482
Totaal Baten	8.807	2.675	11.482
Saldo van baten en lasten	-21.605	-1.493	-23.097
Stortingen			
4 Nieuwe energie en leefmilieu			
4.1 Nieuwe energie			
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen			
69775 Toevoeging PR Energie	10.000	0	10.000
Totaal 4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	10.000	0	10.000
Totaal 4.1 Nieuwe energie	10.000	0	10.000
4.2 Gezond en veilig leefmilieu			
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving			
69991 Toevoeging reserve bodemsanering 20242030	0	1.300	1.300
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	0	1.300	1.300
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	0	1.300	1.300
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	10.000	1.300	11.300
Totaal Stortingen	10.000	1.300	11.300
Onttrekkingen			
4 Nieuwe energie en leefmilieu			
4.1 Nieuwe energie			
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen			
69976 Aanwending PR Energie	0	225	225
Totaal 4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	0	225	225

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Totaal 4.1 Nieuwe energie	0	225	225
4.2 Gezond en veilig leefmilieu			
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu			
69998 Aanwending PR Energie	0	63	63
Totaal 4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	0	63	63
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving			
69993 Aanwending reserve DU Bodemsanering	0	1.300	1.300
69994 Aanwending reserve bodemsanering 20242030	0	685	685
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	0	1.985	1.985
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	0	2.048	2.048
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	0	2.273	2.273
Totaal Onttrekkingen	0	2.273	2.273
Saldo mutatie reserves	-10.000	973	-9.027
Resultaat	-31.605	-519	-32.124

5. Leefbare steden en dorpen

Leefbare steden en dorpen

Provincies bepalen, conform Omgevingswet, samen met gemeenten hoe de fysieke leefomgeving van burgers en bedrijven wordt gebruikt. De ruimtelijke keuzes worden onder meer vastgelegd in de Provinciale Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening. Hiermee wordt ruimtelijk richting gegeven aan de ambities en doelen voor de Limburgse fysieke leefomgeving. Leefbaarheid vormt een rode draad in het coalitieakkoord. Het verbeteren van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving, het realiseren van een woonaanbod dat past bij de vraag van onze inwoners en duurzame zorg voor bodem en ondergrond zijn belangrijke elementen om vanuit het fysieke spoor in samenhang bij te dragen aan de leefbaarheid van Limburg.

Of het nu gaat om energie, klimaat, de woningbouwopgave, mobiliteit, landbouw, water of sociale rechtvaardigheid: de opgaven in Nederland zijn groot. We staan aan de vooravond van wat 'de grote verbouwing van Nederland' wordt genoemd. Alleen al het beeld tot 2030 maakt duidelijk dat er in Limburg simpelweg niet genoeg ruimte is om alle opgaven en doelen een plek te geven. Door slimme combinaties kunnen we ruimtewinst boeken, maar dit is niet altijd mogelijk. We zullen dus heldere ruimtelijke keuzes moeten maken.

Deze keuzes maken we niet alleen, omdat we tegen de grenzen van de beschikbare ruimte aanlopen, maar ook omdat we langs de lijn van deze keuzes kansen zien om bij te dragen aan de kwaliteit van de leefomgeving en om mede vorm te geven aan het Limburg dat we willen zijn. Door te sturen op 'de samenhang der dingen' en door te investeren in de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, zorgen we de komende periode voor een verbeterde leefbaarheid in onze Provincie, zowel op het platteland als in de steden. Hierbij hebben we aandacht voor de relatie tussen inwoner en de eigen leefomgeving en kijken we gebiedsgericht wat er nodig is. Dit maakt van Limburg niet alleen een aantrekkelijke omgeving om in te leven, maar stelt ons, met een krachtig platteland en sterke steden, ook in staat om in te spelen op de veranderingen die op ons afkomen.

De afgelopen jaren hebben gemeenten, woningcorporaties, bedrijven en inwoners, samen met de Provincie forse investeringen gedaan in de leefbaarheid van Limburgse dorpen en steden. Toch staat die leefbaarheid in Limburg op veel plekken nog onder druk. Waar in plattelandskernen steeds meer voorzieningen dreigen te verdwijnen en de bereikbaarheid achteruit gaat, zien we hoe in steden armoede zich concentreert in specifieke wijken met slechte woonomstandigheden, weinig ontmoetingsplekken en een lage sociale cohesie. Niet voor niets is leefbaarheid de rode draad die door het coalitieakkoord 'Elke Limburger telt!' loopt. We stellen hiermee een college-brede ambitie om met onze inzet bij te dragen aan de leefbaarheid voor elke Limburger.

Leefbaarheid kent een belangrijk uitgangspunt: het gaat om de relatie tussen de inwoner en de eigen leefomgeving. Bij de leefomgeving horen niet alleen de kenmerken die fysiek zichtbaar zijn (de woning, de bushaltes of de bomen), maar ook de aanwezige sociale kenmerken (de sociale cohesie, het verenigingsleven en de veiligheid). Wanneer deze leefomgeving, met haar sociale en fysieke kenmerken, aansluit bij de behoeften van de inwoner, spreken we van een leefbare omgeving. Inwoners uit St. Geertruid kunnen hele andere behoeften hebben met betrekking tot hun leefomgeving dan de inwoners van een woonwijk in Venlo. Hiermee is leefbaarheid dus per definitie plaatsgebonden en afhankelijk van de specifieke omstandigheden, de kenmerken van een locatie en van de mensen die hier wonen. Dit betekent dat we als provinciale overheid midden in de samenleving moeten staan om gebiedsgericht te bezien wat er nodig is om de leefbaarheid in onze Provincie in stand te houden of zelfs te verbeteren.

Vanuit het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen 2024-2027' versterken we de leefbaarheid door middels het Leefbaarheidsfonds te investeren in de fysieke leefomgeving, door de juiste omstandigheden te creëren voor de realisatie van een woningvoorraad die aansluit op de behoefte van de regio en door te sturen op samenhangende ruimtelijke keuzes voor meer omgevingskwaliteit.

Maatschappelijke opgave

Door uitvoering van het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen 2024-2027' versterken we de leefbaarheid door middels het Leefbaarheidsfonds te investeren in de fysieke leefomgeving, door de juiste omstandigheden te creëren voor de realisatie van een woningvoorraad die aansluit op de behoefte van de regio en door te sturen op samenhangende ruimtelijke keuzes voor meer omgevingskwaliteit. De maatschappelijke opgaven die daarbij leidend zijn, zijn als volgt geformuleerd:

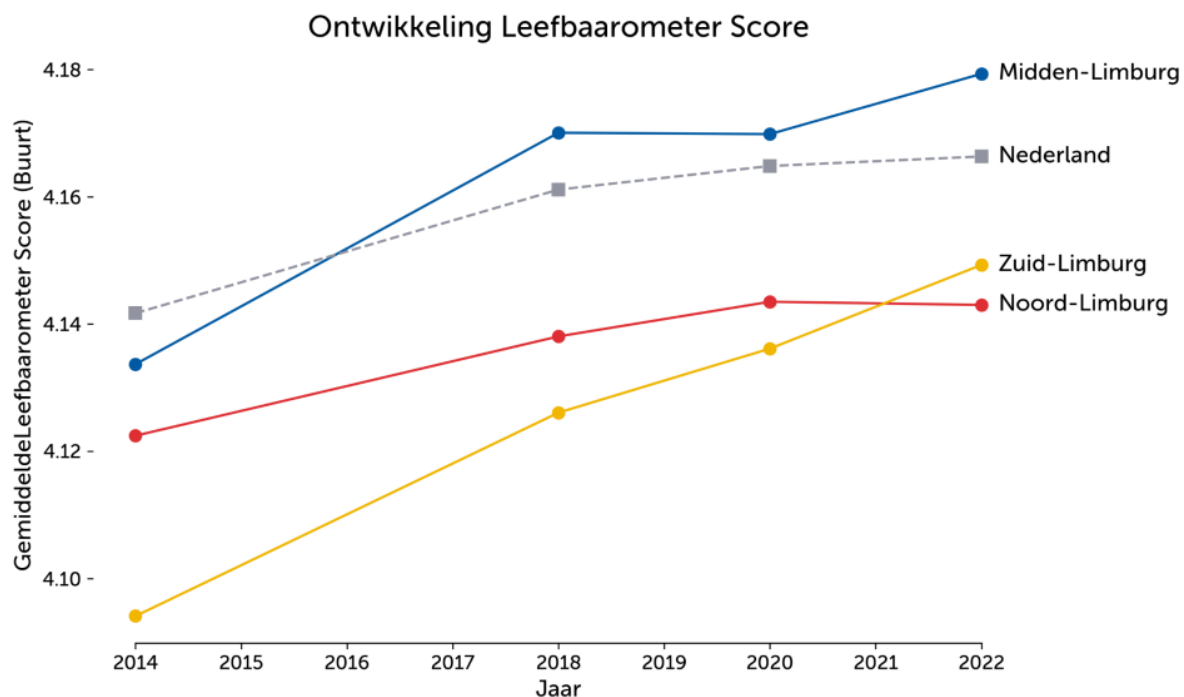
- verbetering van de leefbaarheid in Limburgse steden en dorpen;
- passende woonruimte voor iedereen die in Limburg een woning zoekt;
- balans tussen het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving.

Aan de hand van onderstaande indicatoren maken we zichtbaar hoe het over de lange termijn (trendmatig) gesteld is met deze maatschappelijke opgaven.

Indicatoren bij 'verbetering van de leefbaarheid in Limburgse steden en dorpen'

Indicator 1: Het percentage van de wijken met een statistisch significante verbetering in de totaalscore van de Leefbaarometer ten opzichte van 2023.

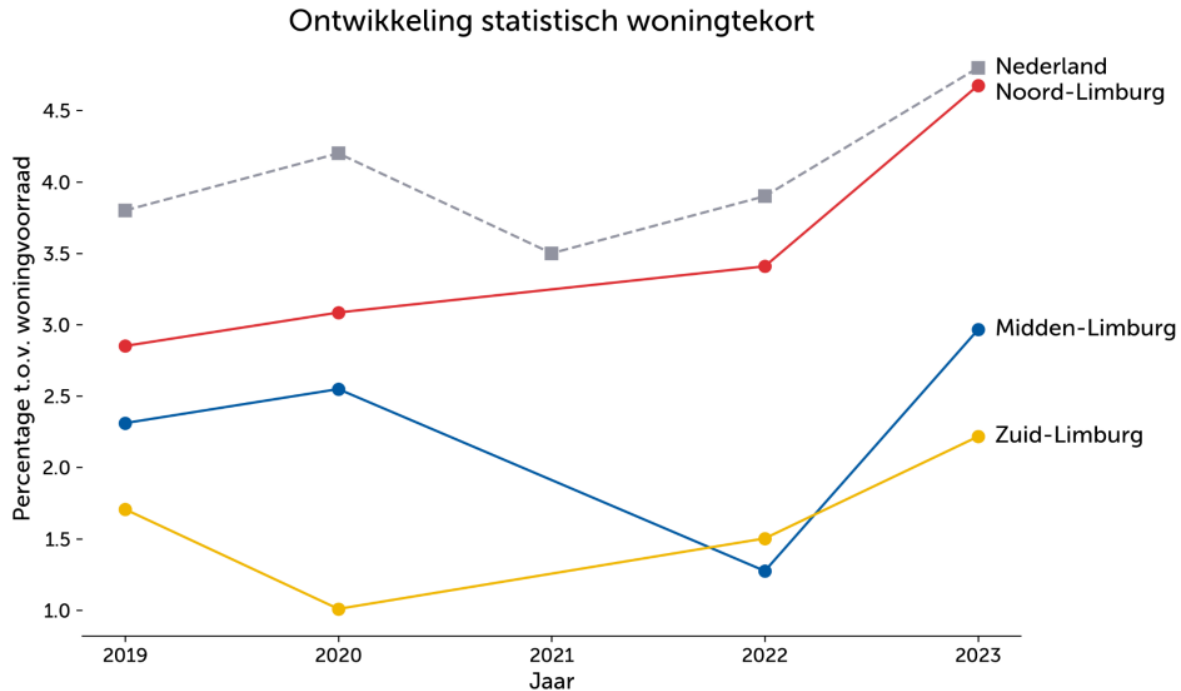
Bron: Leefbaarometer

Indicatoren bij 'passende woonruimte voor iedereen die in Limburg een woning zoekt'

Indicator 2: Statistisch woningtekort

Bron: ABF

Indicator 3: Ervaren tevredenheid met de woning/woonruimte (*in ontwikkeling*).

Bron: *Te ontwikkelen*

Indicatoren bij 'balans tussen het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving'

Indicator 4: De verhouding tussen oppervlak landelijk gebied versus bebouwd gebied (*in ontwikkeling*).

Bron: *Te ontwikkelen*

Indicator 5: Binnen het landelijk gebied de verhouding tussen agrarisch gebied, natuur, water en open ruimte enerzijds en vrijetijdseconomie, agrarische bebouwing en energievoorzieningen anderzijds (*in ontwikkeling*).

Bron: *Te ontwikkelen*

Indicator 6: Binnen het stedelijk gebied de verhouding tussen groenvoorziening, water in de stad en open ruimte versus stedelijke functies (*in ontwikkeling*).

Bron: *Te ontwikkelen*

Onze beleidskaders

Nieuw beleidskader

- Leefbare Steden en Dorpen 2023-2027 (ter vervanging van Limburgse Agenda Wonen 2020-2023)

Reeds bestaande kaders:

- Kader Stedelijke Ontwikkeling
- Kader Kwaliteit Limburgse centra

- IBA Parkstad
- Provinciale omgevingsvisie uit 2021 (traject aanscherping gestart)
- Provinciale omgevingsverordening
- Provinciaal waterprogramma

Wat willen we bereiken?

5.1. Leefbare steden en dorpen

Vanuit het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen' versterken we de leefbaarheid door middels het Leefbaarheidsfonds te investeren in de fysieke leefomgeving, door de juiste omstandigheden te creëren voor de realisatie van een woningvoorraad die aansluit op de behoefte van de regio én door te sturen op samenhangende ruimtelijke keuzes voor meer omgevingskwaliteit. Deze 3 maatschappelijke opgaven, met bijbehorende doelstellingen voor deze collegeperiode (2023-2027), worden hieronder nader toegelicht.

Verbetering van de leefbaarheid in Limburgse steden en dorpen

- In 2027 is de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte verbeterd, waarbij specifiek aandacht is voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving.

Vanuit het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen stellen we een Leefbaarheidsfonds in om benodigde fysieke investeringen mogelijk te maken die de leefbaarheid in steden en dorpen bevordert. Deze investeringen doen we samen met gemeenten, het maatschappelijk middenveld en met inwoners zelf. Als college kiezen we hierbij bewust voor een ondersteunende rol, omdat wij geloven dat we als provinciale overheid niet de aangewezen partij zijn om te bepalen wat nodig is in een specifieke wijk of kern. Het zijn juist de inwoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties die kennis hebben van en inzicht hebben in de lokale behoeften in relatie tot leefbaarheid. Zij zijn ook bij uitstek de partijen die kunnen duiden waarom een initiatief noodzakelijk is. Vanuit deze leefbaarheidsgedachte sluiten we dus maximaal aan bij de behoeften die leven in de Limburgse steden en dorpen, waarmee we rechtstreeks vormgeven aan de doelen van het coalitieakkoord. We zijn momenteel nog met partners in gesprek over de exacte uitwerking van het Leefbaarheidsfonds.

Passende woonruimte voor iedereen die in Limburg een woning zoekt

- in 2027 is het woningaanbod ten opzichte van 2023 verbeterd door de beschikbaarheid van meer (betaalbare) woningen. In 2027 zijn 17.500 woningen uit de Woondeal gerealiseerd;
- in 2027 past het woningaanbod bij de woningbehoefte zoals onderschreven in de Limburgse Woondeal;
- in 2027 zijn minstens 3.000 woningen van de ambitie van 20.000 woningen (planologisch) verankerd, waaronder de woningen van Limburg Centraal

Samen met gemeenten, woningbouwcorporaties en marktpartijen blijven we inzetten op een versnelling van de woningbouw, waarbij we streven naar een evenwicht tussen de woningbehoefte van onze inwoners en het woningaanbod. Als Provincie hebben we binnen deze opgave een stimulerende, ondersteunende en aanjagende rol richting partners om aan de vastgestelde ambitie uit de Woondeal Limburg van 26.550 te voldoen. Tevens is tijdens het sluiten van de Woondeal een ambitie uitgesproken voor 20.000 woningen extra. Inmiddels is de Woondeal eind 2023 reeds opgehoogd met 3.000 woningen. De Woondeal betreft daarmee 29.550 woningen. De ambitie krijgt vorm. Als een grootschalige woningbouwlocatie, zoals onlangs gepresenteerd in de vorm van 'Limburg Centraal', woningbouw bij de IC-stations. Maar er wordt ook geluisterd naar de behoefte van een aantal kernen, waar de leefbaarheid

onder druk staat, om aan de randen van de bestaande bebouwde kern nieuwe woningbouw te realiseren (het 'straatje erbij').

Balans tussen beschermen en benutten van fysieke leefomgeving

- In 2027 is de samenhang en integraliteit van afwegingen in de fysieke leefomgeving verbeterd, waarbij rekening gehouden wordt met de schaarste aan ruimte, water, milieuruimte en ruimte op het elektriciteitsnet.

De (ruimtelijke) opgaven in Limburg zijn groot, maar de ruimte is schaars. Als we alle sectorale ruimtevragen naast elkaar in onze Provincie willen toestaan, dan hebben we meer ruimte nodig dan we beschikbaar hebben in onze Provincie. Ruimtelijke Ordening is dan ook niet voor niets terug van weggeweest. Gedurende deze collegeperiode zal de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie, met bijbehorende bouwstenen zoals de ontwerpende onderzoeken, waarover uw Staten beslissen een groot thema zijn waarbij uw Staten actief betrokken zullen worden. Hier wordt ook een aanpassing van de Omgevingsverordening aan gekoppeld. Hierbij wordt onder andere gekeken naar aanpassingen die de Provincie meer grip geven om te sturen op specifieke opgaven.

Provincies bepalen samen met gemeenten en het Rijk hoe de fysieke leefomgeving van burgers en bedrijven wordt gebruikt. De (ruimtelijke) opgaven zijn groot en divers, terwijl de ruimte schaars is. De urgente maatschappelijke opgaven zoals het woningtekort, de kwaliteit van de natuur, de transitie van de landbouw en de verduurzaming van de energievoorziening hebben grote ruimtelijke impact.

In ons omgevingsbeleid moet volop aandacht zijn voor een goede balans tussen wonen, werken en ontspannen. Met oog voor een veilige en schone leefomgeving, waarbij de inrichting van de ruimte bijdraagt aan de leefbaarheid van steden en dorpen en de omgevingskwaliteit. Dit is ook een belangrijke factor voor het Limburgse vestigingsklimaat. De grote transities in onze samenleving leiden tot forse ruimteclaims. Dit vraagt om ruimtelijke afwegingen en scherpe keuzes voor de Provincie, in het bijzonder op het gebied van:

- landbouw, water, natuur en stikstof;
- klimaat en energie;
- wonen en bereikbaarheid;
- bedrijvigheid.

De ambities voor de fysieke leefomgeving en de ruimtelijke keuzes zijn/worden, conform de nieuwe Omgevingswet, vastgelegd in de Provinciale Omgevingsvisie (POVI), in daarmee verbonden sectorale programma's en in de Omgevingsverordening. Hiermee wordt ruimtelijk richting gegeven aan de ambities en doelen voor de Limburgse fysieke leefomgeving. Deze documenten maken onderdeel uit van de beleidscyclus van het omgevingsbeleid, waarvan monitoring en evaluatie onderdeel uitmaken.

Op nationaal niveau heeft het Rijk ervoor gekozen haar rol in de ruimtelijke ordening te versterken, gezien de grote ruimtelijke impact van de transities en opgaven waar Nederland voor staat. De Provincies hebben als regionale gebiedsautoriteit bij de uitwerking hiervan een centrale rol. Die uitnodiging hiervoor verbinden wij met onze eigen beleidscyclus.

De bodem en ondergrond worden in toenemende mate benut ten behoeve van de vele maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en duurzaam bodembeheer in de landbouw. Daarbij zetten wij in op duurzaam en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond, waarbij benutten en beschermen goed met elkaar in balans zijn. Dit vereist dat rekening wordt gehouden met het functioneren van bodem en ondergrond als natuurlijk systeem. Daarmee zijn bodem en ondergrond goed in staat om ecosysteemdiensten te leveren (vitale bodems), zijn kringlopen van (voedings)stoffen, water en energie in stand gehouden of hersteld en zijn verontreinigingen zoveel mogelijk voorkomen. Bij (ruimtelijke)

ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving worden vanaf het begin van de planvorming de bovengrond en de ondergrond in samenhang gezien. Driedimensionale ordening staat centraal. Duurzaam gebruik van bodem en ondergrond kent raakvlakken met veel andere werkvelden, zoals planologie, landbouw, klimaat, water en energie.

Belangrijk is dat de inzet op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, wonen, mobiliteit, energie en verduurzaming leidt tot verbetering van de leefbaarheid en tot een gezonde en veilige leefomgeving voor alle Limburgers. Zowel op het platteland als in de steden. Er wordt gekozen voor een samenhangende aanpak van sociale en fysieke vraagstukken, waar samen met gemeenten, corporaties, bewonersinitiatieven en andere partners invulling aan wordt gegeven. Waarbij ook impulsen uit de Sociale Agenda een bijdrage leveren. Dat moet leiden tot sterke steden en krachtige, bereikbare plattelandskernen, met voldoende voorzieningen en groen, aantrekkelijke ontmoetingsplekken, toegankelijke evenementen en een springlevend verenigingsleven. Daarbinnen is het streven om de Limburgse woonopgave te realiseren, zodat elke inwoner van Limburg in elke levensfase kan beschikken over adequate, betaalbare en toekomstbestendige woonruimte in de vertrouwde omgeving.

Naast het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen' wordt er reeds middels bestaande kaders zoals Stedelijke Ontwikkeling en IBA Parkstad (coalitieperiode 2015-2019), alsmede Kwaliteit Limburgse Centra (coalitieperiode 2019-2023) invulling gegeven aan het behalen van deze doelstellingen. De inspanningen vanuit deze kaders zullen in de collegeperiode (2023-2027) (voor het grootste deel) worden afgerond.

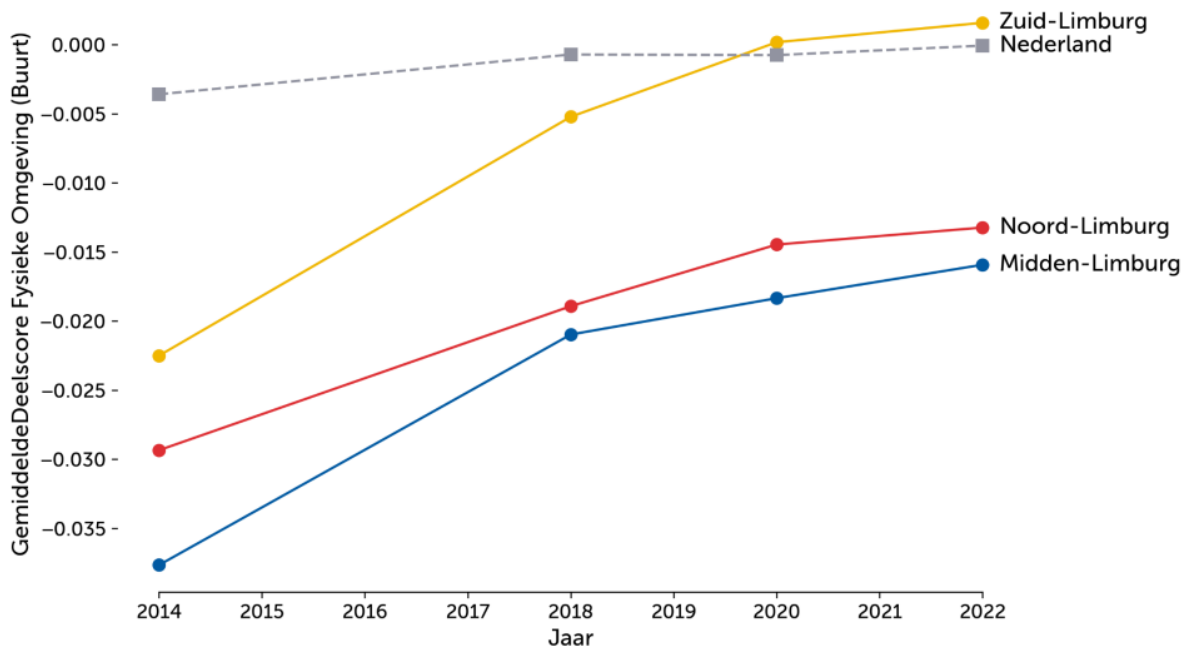
Wat merkt de Limburger ervan?

Indicator bij 'in 2027 is de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte verbeterd, waarbij specifiek aandacht is voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving'

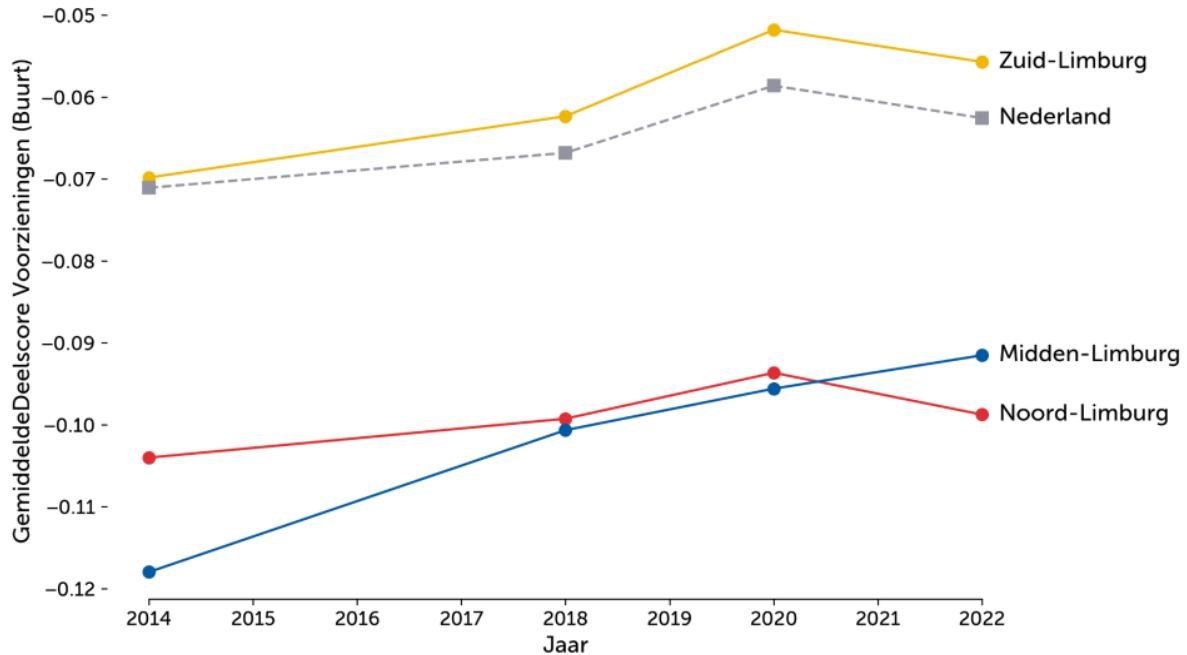
Indicator 1: Het percentage van de wijken met een statistisch significante verbetering in de deelscores van de Leefbaarometer voor de fysieke omgeving en voorzieningen ten opzichte van 2023.

Bron: Leefbaarometer

Ontwikkeling Deelscore Fysieke Omgeving

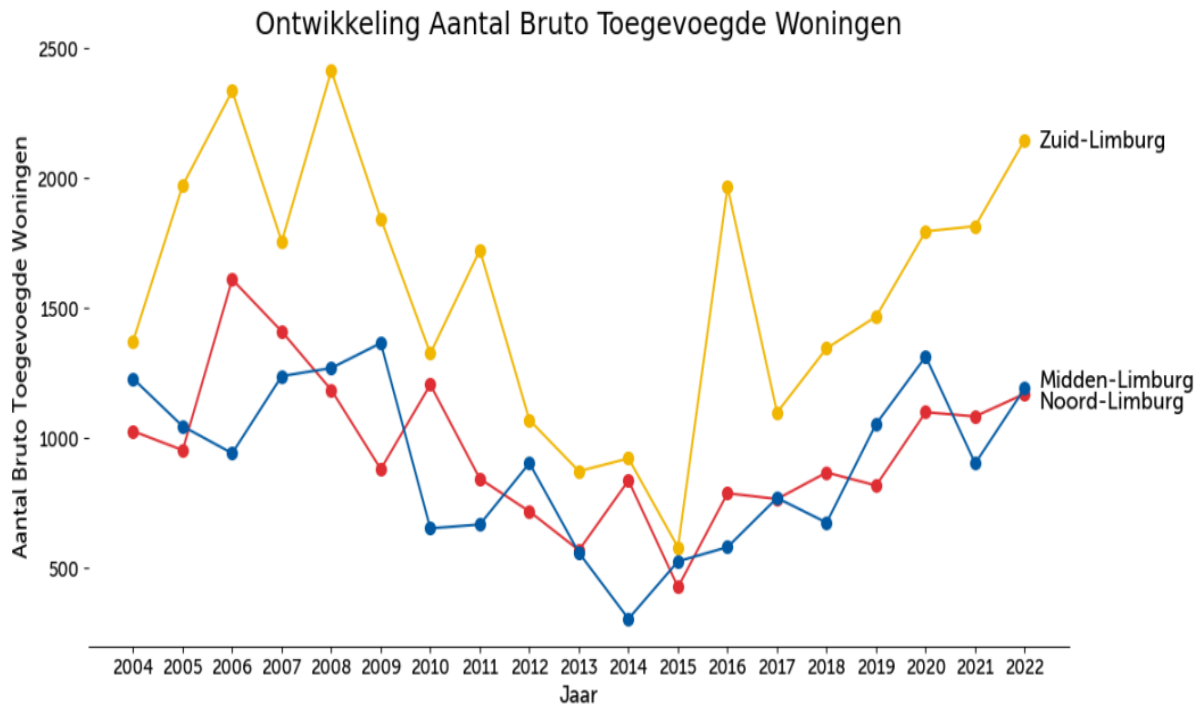

Ontwikkeling Deelscore Voorzieningen

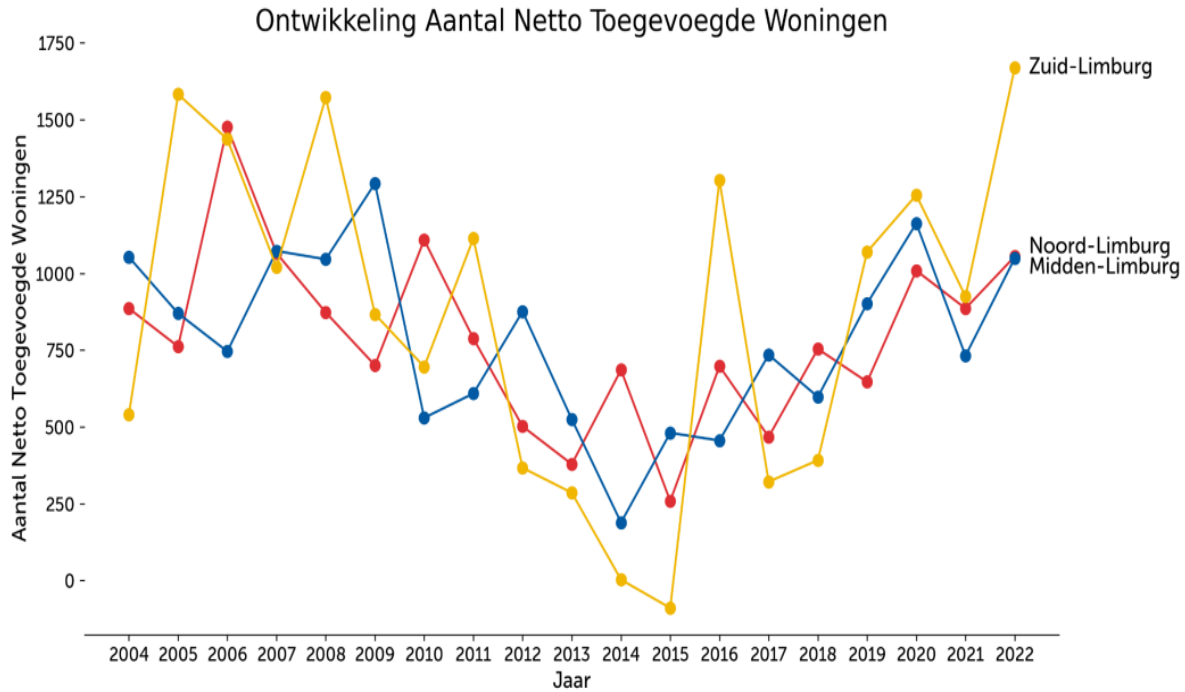

Indicatoren bij 'in 2027 is het woningaanbod ten opzichte van 2023 verbeterd door de beschikbaarheid van meer (betaalbare) woningen. In 2027 zijn 17.500 woningen uit de Woondeal gerealiseerd'

Indicator 2: Aantal bruto toegevoegde woningen.
Bron: PCM / Woonmonitor

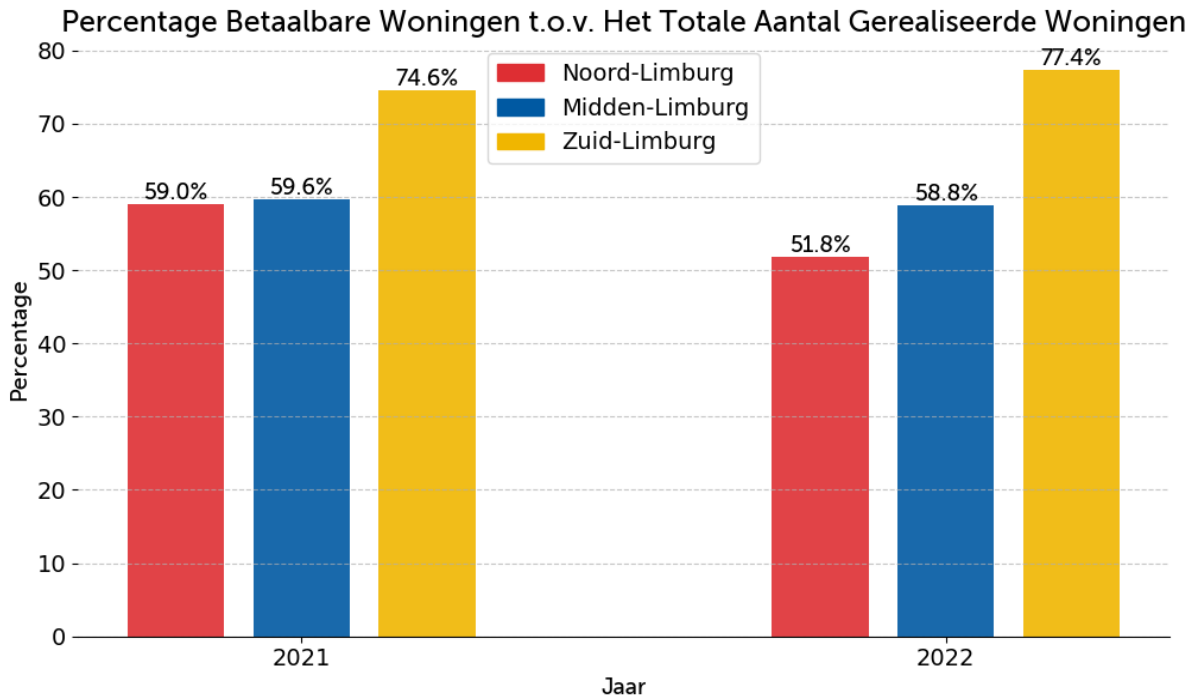
Indicator 3: Aantal netto toegevoegde woningen t.o.v. het totaal van 17.500 woningen.
Bron: PCM / Woonmonitor

Indicatoren bij 'In 2027 past het woningaanbod bij de woningbehoefte zoals onderschreven in de Limburgse Woondeal'

Indicator 4: Aandeel gerealiseerde woningen in de betaalbare prijsklasse t.o.v. het totale aantal gerealiseerde woningen.

Bron: PCM / Woonmonitor

Indicator 5: het percentage van de totale woonvoorraad in de betaalbare prijsklasse t.o.v. de totale woningvoorraad (*in ontwikkeling*).

Bron: PCM / Woonmonitor

Indicator bij 'in 2027 zijn minstens 3.000 woningen van de ambitie van 20.000 woningen (planologisch) verankerd, waaronder de woningen van Limburg Centraal'

Indicator 6: Woningen uit de ambitie zijn verankerd in de gemeentelijke omgevingsplannen en/of in het Provinciaal Volkshuisvestingsprogramma, Ja/Nee (*in ontwikkeling*).

Bron: *Te ontwikkelen*

Indicator bij 'In 2027 is de samenhang en integraliteit van afwegingen in de fysieke leefomgeving verbeterd, waarbij rekening gehouden wordt met de schaarste aan ruimte, water, milieuruimte en ruimte op het elektriciteitsnet'

Indicator 7: De in algemene zin ervaren kwaliteit/integraliteit van gemaakte afwegingen door externe partijen.

Bron: n.v.t. (kwalitatief)

Vanuit de bestaande kaders Stedelijke Ontwikkeling, IBA Parkstad en Kwaliteit Limburgse Centra zijn al vele projecten voortgekomen die allen (vrijwel) in uitvoering of afgerond zijn. Dit heeft zowel in stedelijke centra alsook de kleine kernen van Limburg (en specifiek voor regio Parkstad) geresulteerd in o.a. een kwalitatief beter en passender woningaanbod, waarbij er aandacht is voor de starter, de senior en de student, maar ook de internationale werknemer en statushouder niet wordt vergeten. Hierbij is een kwalitatieve impuls gegeven aan (het ruimtelijke aspect van) verschillende centra en wijken, is leegstand gereduceerd, is er meer groen gerealiseerd, meer sociale huurwoningen op de markt gekomen en kunnen meer mensen doorstromen naar een woning die bij hun behoeftes past. Hiermee is de juiste woning op de juiste plek voor de juiste doelgroep gerealiseerd en met de afronding van steeds meer projecten zal de merkbaarheid van dit effect blijven groeien.

Besluiten van PS ten aanzien van ruimtelijke ordening hebben via provinciale belangenbehartiging bij gemeentelijke plannen, via Omgevingsverordening en eventueel Projectbesluiten direct invloed op de leefwereld van de Limburgers.

Wat gaan we daarvoor doen?

5.1.1. Leefbare steden en dorpen

Omschrijving

Met het nieuwe beleidskader Leefbare Steden en Dorpen (en bestaande kaders) willen we uitvoering geven aan onze ambities wat betreft de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte en (semi) publiek toegankelijke ruimte en gebouwen. We gaan samen met gemeenten, het maatschappelijk middenveld en met inwoners zelf aan de slag om de leefbaarheid te verbeteren. Dit doen we bewust vanuit een ondersteunende rol omdat de inwoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties de kennis hebben van en inzicht hebben in de lokale behoeften in relatie tot leefbaarheid. We acteren vanuit vertrouwen in de initiatiefnemer, wat inhoudt dat wij zowel de kaders aan de voorkant als ook de verantwoording aan de achterkant willen beperken tot het noodzakelijke vanuit 'goed bestuur'.

Kwaliteit

In 2027 is de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte verbeterd, waarbij specifiek aandacht is voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving.

- Tussen 2023-2027 zijn er vanuit de Provincie minstens 100 inwonersinitiatieven ondersteund welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- Tussen 2023-2027 zijn er vanuit de Provincie minstens 10 initiatieven voor gemeenschapsvoorzieningen en/of ontmoetingsplekken ondersteund welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- Tussen 2023-2027 is er vanuit het leefbaarheidsfonds minstens bijgedragen aan minstens 10 leefbaarheidsdeals, welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk.
- We richten een Leefbaarheidsfonds op, passend bij het niveau van initiatiefnemers: inwoners, verenigingen/stichtingen/gemeenschappen en gemeenten. En het niveau van de fysieke ingreepkernen, wijken en buurten en straten;
- We stemmen onze werkwijze af op de complexiteit van het initiatief en de initiatiefnemer(s): we werken volgens het 'één Provincie' principe (één loket gedachte).

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Leefbaarheidsfonds

- Tussen 2023-2027 zijn er vanuit de Provincie minstens 100 inwonersinitiatieven ondersteund welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- Tussen 2023-2027 zijn er vanuit de Provincie minstens 10 initiatieven voor gemeenschapsvoorzieningen en/of ontmoetingsplekken ondersteund welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- Tussen 2023-2027 is er vanuit het leefbaarheidsfonds minstens bijgedragen aan minstens 10 leefbaarheidsdeals, welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk.

Bestaande kaders

- In 2024 worden alle afspraken die gemaakt zijn in het kader van Stedelijke Ontwikkeling uitgevoerd en worden de laatste subsidies vastgesteld.
- In 2025 is de realisatie van circa 5.000 woningen in het kader van Kwaliteit Limburgse Centra gestart, dan wel reeds (gedeeltelijk) afgerond.
- Begin 2027 zal IBA Parkstad BV worden afgerond en opgeheven.

Tijd (indicator)

Geld

In deze voorjaarsnota is het budget van Leefbare steden en dorpen opgehoogd met € 4,08 mln. Deze bijstelling heeft betrekking op de volgende begrotingswijzigingen:

- Subsidie gemeenschapsaccomodaties € 0,50 mln., gedekt uit de programmareserve Onvoorzien uitgaven. Met het opnieuw openstellen van deze regeling wordt invulling gegeven aan de 2e gewijzigde motie 2997 Continuïteit van beleid Absil c.s. (PS 10 november 2023). Aldus blijven wij ondersteuning bieden aan de (her)ontwikkeling van unieke gemeenschapsaccomodaties, zodat wordt voorzien in een brede ontmoetingsfunctie voor alle inwoners en specifieke ondersteuning van de inwoners in een kwetsbare positie. Deze regeling heeft een looptijd tot en met 31 juli 2024.
- Proces en voorbereidingsmiddelen: € 0,50 mln., gedekt uit de programmareserve Leefbaarheid. Vooruitlopend op een concretere uitvraag voor het Leefbaarheidsfonds zijn er en worden er kosten gemaakt om het Leefbaarheidsfonds nader uit te werken.
- Leefbaarheid: € 3,05 mln., gedekt uit de programmareserve Leefbaarheid. Ten behoeve van de verbetering van de leefbaarheid in Limburgse steden en dorpen wordt thans een bestedingsplan conform genoemd bedrag voor 2024 voorgesteld. Het betreft een financiële basis voor de aankomende subsidieregeling. Inwonersinitiatieven, verenigingen/stichtingen/gemeenschappen en gebiedsgerichte projecten van gemeenten en samenwerkende organisaties, met betrekking tot buurt, wijk en kerngerichte aanpak worden hiermee ondersteund.
- CAO-bijstelling van de personeelskosten met € 0,03 mln.

Geld (indicator)

5.1.2. Toekomstbestendige woonruimte

Omschrijving

Met de (nog in te voeren) Wet versterking regie Volkshuisvesting (WvrV), krijgt de Provincie ook een wettelijke taak toegedicht op het woondossier. Regie van de Rijksoverheid en de Provincie op de woningmarkt wordt via deze wet versterkt door een versteviging van het juridisch instrumentarium. Als Provincie hebben we een stimulerende, ondersteunende en aanjagende rol richting partners om aan de gemaakte afspraak uit de Woondeal Limburg van minimaal 26.550 woningen te voldoen en om daar waar zich kansen aandienen, bij te dragen aan de ambitie van 20.000 extra woningen. Inmiddels is de Woondeal eind 2023 reeds opgehoogd met 3.000 woningen. De Woondeal betreft daarmee 29.550 woningen. De ambitie krijgt vorm. Als een grootschalige woningbouwlocatie, zoals onlangs gepresenteerd in de vorm van 'Limburg Centraal', woningbouw bij de IC-stations, maar ook kijken we naar de stads- en dorpsranden (het straatje erbij). De samenwerking tussen de overheden, woningcorporaties, markt en bewoners wordt geïntensiveerd en wordt aan verschillende tafels verankerd in duidelijke afspraken over de bouwprogrammering en ieders aandeel daarbinnen. Zo heeft bijvoorbeeld op 15 april 2024 de Woonkeuken plaatsgevonden in aanwezigheid van minister De Jonge, waarin we de voortgang van het bovenstaande met onze partners hebben gedeeld.

Met de Woondeal, de Omgevingswet en de Wet versterking regie op de Volkshuisvesting wordt meer regie van de provincie en gemeenten gevraagd om de woningbouwopgave op te lossen. Om gemeenten te ondersteunen in deze nieuwe uitvraag, met als doel versnelling van de woningbouw, zullen we de middelen voornamelijk inzetten voor capaciteitsondersteuning bij gemeenten, te verdelen over divers instrumentarium en proces- en uitvoeringsmiddelen.

Voor Limburg is de totaalopgave complex. Nieuwbouw, verbouw en herbouw zijn communicerende vaten, niet los van elkaar te zien en hangen samen met de kenmerken van de beschikbare locaties en de omliggende wijken. Overheden bouwen geen huizen of hebben deze in bezit. Daar komt nog bij dat Limburg een grensprovincie is en woningmarktontwikkelingen aan de andere zijden van de landsgrenzen altijd in zekere mate van invloed en tevens lastig te voorspellen zijn. Dit alles vergt een intensief samenspel tussen overheden, corporaties, markt en bewoners, flexibiliteit en een integrale toekomstgerichte blik.

Rol Provincie: ondersteuner, procesmanager, partner

Kwaliteit

In relatie tot de volkshuisvestingsopgave willen we op termijn bereiken dat er in Limburg passende woonruimte is voor iedereen die in Limburg een woning zoekt. Hiertoe stellen we drie doelen met een tweetal subdoelen voor ons Provinciaal beleid tot 2027:

- In 2027 is het woningaanbod ten opzichte van 2023 verbeterd door de beschikbaarheid van meer (betaalbare) woningen; er zijn 17.500 woningen uit de Woondeal gerealiseerd;
- In 2027 past het woningaanbod bij de woningbehoefte zoals voor 2027 onderschreven in de Limburgse Woondeal;
- In 2027 zijn minstens 3.000 woningen van de ambitie van 20.000 woningen (planologisch) verankerd, waaronder de woningen van Limburg Centraal.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De Woondeal loopt van 2022 tot en met 2030, vorenstaande acties zijn beoogd in de jaren tot en met 2027.

- Tussen 2023-2027 draagt de Provincie bij aan een effectieve samenwerking met gemeenten, marktpartijen, woningcorporaties en het Rijk om woningen uit de Woondeal Limburg te realiseren;
- In 2024 hebben alle woonregio's (3) onder coördinatie van de Provincie een Woonzorgvisie vastgesteld;
- In 2025 is de Woondeal Limburg verrijkt met afspraken over de huisvesting van aandachtsgroepen;
- In 2026 geeft het provinciale Volkshuisvestingsprogramma duidelijkheid over de provinciale opgave.

- In 2027 hebben we samen met de gemeenten concrete invulling gegeven aan de ambities uit het LABO.

Tijd (indicator)

Geld

In deze Voorjaarsnota is het budget van Toekomstbestendige woonruimte opgehoogd met € 1,55 mln. Deze bijstelling heeft betrekking op de volgende begrotingswijzigingen:

- Proces en voorbereidingsmiddelen van € 0,25 mln., gedekt uit de Programmareserve Wonen. De proces- en voorbereidingsmiddelen zullen worden ingezet voor bijvoorbeeld de inhuur van ondersteuning van gemeenten bij aanvragen voor rijksregelingen en voor het kunnen leveren van bijdragen aan het organiseren van informatiebijeenkomsten (zoals bijv. informatiesessie met Provinciale Staten, externe werksessies, ontmoetingen, klankborden met externe stakeholders/marktoriëntatie/ marktconsultatie, etc.) en voor het dossier 'Limburg Centraal'.
- Woondeals € 0,32 mln., gedekt uit de specifieke uitkering woondeals 2e tranche (SPUK) vanuit het Rijk. Deze middelen worden ingezet conform het bestedingsplan 2024 binnen het programma Wonen. Het betreft geraamde bestedingen ten behoeve van het opstellen van een provinciaal Huisvestingsprogramma, ondersteuning van gemeenten en procesmiddelen.
- Provinciale middelen Woondeals : € 0,88 mln., gedekt uit de Programmareserve Wonen. Deze middelen worden eveneens ingezet conform het bestedingsplan 2024 binnen het programma Wonen. Het betreft geraamde bestedingen ten behoeve van het opstellen van een Provinciaal Huisvestingsprogramma, ondersteuning van gemeenten en procesmiddelen.
- CAO-bijstelling van personeelskosten met € 0,10 mln.

Geld (indicator)

5.1.3. Kwaliteit met minder ruimte

Omschrijving

Het Ruimtelijk Voorstel dat eind 2023 is aangeboden aan het Rijk vormt de opmaat naar een aanpassing van POVI en Omgevingsverordening in 2024/2025. Een concept plan van aanpak aanscherping POVI is eind maart 2024 ter sondering aan de Staten aangeboden. Ontwerpende onderzoeken per Limburgse regio, opgesteld in nauwe samenwerking met de gemeenten vormen belangrijke bouwstenen.

Het Ruimtelijk Voorstel vormt ook de basis voor een integraal arrangement met het Rijk. Bijzondere aandacht daarbij is er voor mogelijke uitvoeringafspraken met het Rijk met oog op de ontwikkeling van de NOVEX-gebieden De Peel en Zuid-Limburg, in aanvulling op en versterking van de afspraken die al via sectorale tafels worden gemaakt.

Na het sluiten van het Ruimtelijk Arrangement met het Rijk zullen we met de Gemeenten bezien hoe wij vorm en inhoud kunnen geven aan het borgen van de regionale samenwerking. Dit in aansluiting op de afspraken met het Rijk en voortbouwend op de regionale samenwerking van de afgelopen jaren die wordt ondersteund door regionale bestuursafspraken.

De provinciale rol in de uitvoering van het ruimtelijk beleid is gericht op het (mede) richting en uitvoering geven aan concrete maatschappelijke initiatieven en ruimtelijke ontwikkelingen, Hierbij worden steeds verbindingen gelegd tussen het beoogde initiatief met maatschappelijke opgaven, provinciale belangen (zoals verankerd in POVI en Programma's), bestuurlijke afspraken en wettelijke kaders. Dit doen we op de eerste plaats door beoordeling van gemeentelijke plannen vanuit de provinciale belangen. Deze beoordeling/beïnvloeding verschuift in toenemende mate naar de voorkant van het planproces, in lijn met het gedachtegoed van de Omgevingswet.

Daarnaast leveren we een bijdrage aan gebiedsontwikkelingen (in stedelijk gebied, landelijk gebied en op het grensvlak van stad en land). Daar waar nodig zet de Provincie het instrumentarium van het Projectbesluit (voorheen Provinciaal Inpassingsplan) in om gebiedsontwikkelingen te faciliteren.

Rol Provincie: ondersteuner, partner, bevoegd gezag

Kwaliteit

Als we afwegingen maken doen we dat op basis van de in de POVI verankerde Limburgse principes: we streven naar een inclusieve, gezonde en veilige samenleving. De kenmerken en identiteit van gebieden staan centraal. Meer stad en meer land (d.w.z. we koesteren de variatie in de verstedelijkte en landelijke gebieden en zetten in op duurzame verstedelijking; we gaan zorgvuldig om met onze (fysieke en milieu-) ruimte en voorraden, boven- en ondergronds.

Tot de Limburgse principes behoren ook een aantal procesmatige uitgangspunten: de maatschappelijke opgaven en kansen staan centraal, grensoverschrijdende samenwerking, participatie en eigenaarschap; we werken gebiedsgericht; we werken adaptief aan de opgaven; we werken als één overheid, met respect voor ieders rol en verantwoordelijkheden.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De beleidscyclus POVI heeft een cyclisch karakter, waarbij termijnen voor herziening van POVI of Omgevingsverordening vooral bepaald worden door de inhoudelijke behoefte. De resultaten van de sonderende rondes in de tweede helft van 2023 ter voorbereiding van het Ruimtelijk Voorstel alsmede de keuzes op nationaal niveau over de termijn waarop Ruimtelijke Arrangementen tussen Rijk en provincies gesloten zullen worden, zijn mede bepalend voor de planning. De uitvoering van het ruimtelijk beleid heeft een permanent karakter.

Tijd (indicator)

Geld

In deze Voorjaarsnota zijn ten aanzien van de begrote lasten en baten 2024 geen wijzigingen aan de orde, behalve de CAO-bijstelling van de personeelskosten met € 0,20 mln.

Geld (indicator)

5.1.4. Bodem en ondergrond

Omschrijving

Het werk van de provincie Limburg op het gebied van bodem en ondergrond verandert mee met de opgaven in de fysieke leefomgeving. De vastgestelde Agenda bodem en ondergrond 2024-2030 anticipeert op de uitdagingen / bodemopgaven, het veranderende speelveld en verschaft inzicht in de ambitie en doelen van de provincie voor de komende jaren op het gebied van bodem en ondergrond. In het licht van de ambitie “Bodem, een gezonde basis voor een beter en mooier Limburg” zijn vijf doelen geformuleerd, te weten:

- A. Verbeteren van de bodem zodat deze geschikt is voor het gewenste gebruik.
- B. Herstelen en benutten van de (ecosysteem)diensten van de bodem.
- C. Voorkomen, herstellen en beheersen van de negatieve effecten van ingrepen in de (diepere) ondergrond.
- D. Realiseren van een duurzaam veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond (3D-ordering).
- E. Ontwikkelen van een kennispositie die toekomstig beleid fundeert.

De agenda biedt een meerjarig kader bodem en ondergrond De te verrichten activiteiten worden jaarlijks geconcretiseerd in een Actieprogramma . Het vastgestelde Actieprogramma bodem en ondergrond 2024 is de eerste in de reeks .

Mijnbouwschade

Als gevolg van de voormalige steenkoolwinning treden na-ijlende effecten op in Zuid-Limburg. De verwachting is dat deze effecten nog geruime tijd zullen voortduren. In 2016 zijn afspraken gemaakt met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat over de uitvoering van een set beheersmaatregelen, met als doel de met de na-ijlende effecten gepaard gaande risico's in beeld te brengen en beheersbaar te maken. De Provincie Limburg heeft sindsdien de regie op de uitvoering hiervan.

De werkzaamheden voor de aankomende periode zullen worden vastgelegd in het Werkprogramma Nazorg steenkoolwinning. Het Informatiecentrum Nazorg Steenkoolwinning, één van de afgesproken beheersmaatregelen, zal een deel van deze activiteiten gaan uitvoeren. Gelijktijdig zal worden onderzocht op welke wijze het Informatiecentrum kan doorgroeien.

Rol Provincie: bevoegd gezag, partner

Kwaliteit

- Uitvoeren van de acties uit het Actieprogramma bodem en ondergrond 2024.
- Regie op de uitvoering van de met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat afgesproken beheersmaatregelen.
- Opstellen van en sturen op de uitvoering van het Werkprogramma Nazorg Steenkoolwinning .

Kwaliteit (indicator)

Tijd

- In december 2024 zijn de acties uit het Actieprogramma bodem en ondergrond 2024 uitgevoerd.
- De regie op de met het ministerie afgesproken beheersmaatregelen duurt, gelet op het voortduren van de na-ijlende effecten, nog geruime tijd voort.
- Het Werkprogramma Nazorg Steenkoolwinning wordt in 2024 opgesteld. De regie op de uitvoering hiervan zal nog geruime tijd na 2024 voortduren.

Tijd (indicator)

Geld

Ten behoeve van de meerjarige agenda Bodem en ondergrond 2024-2030 wordt een (nieuwe) bestemmingsreserve ingesteld. Uit deze reserve worden de jaarlijkse actieprogramma's bodem en ondergrond gedekt. In deze voorjaarsnota is als wijziging een ophoging begroot in de lasten van € 0,26 mln. voor het actieprogramma bodem en ondergrond 2024. Dekking vindt plaats uit deze (nieuwe) reserve bodem en ondergrond 2024-2030 .

Geld (indicator)

Wat mag het kosten?

In deze Voorjaarsnota 2024 wordt het budget van programma Leefbare steden en dorpen bijgesteld.

We voegen € 6,09 mln. aan de lasten van de exploitatiebegroting 2024 toe.

Voor de voorbereiding en uitvoering van de beleidskader Leefbare Steden en Dorpen 2023-2027 zijn uit de programmareserves de volgende lasten bij geraamd in 2024:

- proces- en voorbereidingsmiddelen ad € 0,50 mln.;
- Woondeals en leefbaarheidsfonds ad € 3,93 mln.;
- ondersteuning gemeenten kader LSeD € 0,25 mln.;
- subsidie gemeenschapsaccommodaties 2024 € 0,50 mln.;

Verder zijn in de begroting 2024 ad € 0,32 mln. voor de SPUK Woondeals 2e tranche Rijksmiddelen, zowel aan de lasten als aan de baten toegevoegd.

Ten slotte zijn voor uitvoering in 2024 van de Agenda Bodem en ondergrond 2024-2030 met € 0,26 mln. de begrotingslasten opgehoogd.

Het nadelige exploitatieresultaat van deze begrotingswijziging ad € 0,33 mln. heeft met name betrekking op de CAO-bijstelling van de personeelskosten en wordt gedekt uit de algemene dekkingsmiddelen (programma 9. Financiën en overhead).

Voor nadere details verwijzen we naar de toelichtingen op product-niveau bij 'Wat gaan we daarvoor doen? (Variabele Geld)'.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
5 Leefbare steden en dorpen			
5.1 Leefbare steden en dorpen			
5.1.1 Leefbare steden en dorpen			
68024 Doorberekende personeelskosten	564	31	594
69175 Procesmiddelen Kwaliteit Limburgse Centra	65	0	65
69270 Subsidie Gemeenschapsaccommodaties 2024	0	500	500
69329 Samenwerkingsagenda gemeente Vaals	268	0	268
69363 1e Samenwerkingsagenda gemeente Landgraaf	540	0	540
69382 1e Samenwerkingsagenda gem Horst ad Maas	175	0	175
69456 Samenwerkingsagenda gemeente Brunssum	1.000	0	1.000
69618 Samenwerkingsagenda gemeente Venlo	3.000	0	3.000
69651 Samenwerkingsagenda gemeente Beekdaelen	1.900	0	1.900
69701 2e Samenwerkingsagenda gemeente Peel en Maas	750	0	750
69702 Samenwerkingsagenda gemeente Heerlen	1.000	0	1.000
69709 2e Samenwerkingsagenda gemeente Maastricht	1.600	0	1.600
69710 2e Samenwerkingsagenda Horst aan de Maas	1.500	0	1.500
69719 Samenwerkingsagenda gemeente Stein	600	0	600
69725 Samenwerkingsagenda gemeente Maasgouw	250	0	250
69888 Proces en voorbereidingskst PR Leefbaarheid	0	500	500
69926 Proces en voorbereidingsmiddelen	0	0	0
69988 Leefbaarheid	0	3.050	3.050
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	13.211	4.081	17.292
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte			
63206 Stim nieuwe ontw volkshuisvesting	17	0	17
68038 Doorberekende personeelskosten	1.946	105	2.051
68723 Actieplan Wonen Zuid Limburg	12	0	12
68821 Grensoverschrijdende woonmonitor EMR	37	0	37
69116 Gebiedsontwikkeling Rolduckerveld TLW	0	0	0
69193 Subsidiereregels Stimulering Wonen 20202023	497	0	497
69378 SPUK Flex inzet ondersteuning woningbouw	8	0	8
69619 Subs Onderst Anal KK woningb proj	166	0	166
69630 Motie 2786 Aanvalsplan Limb woningmarkt	100	0	100
69650 Cofinanciering SPUK Flex woningbouw 2e tr	332	0	332
69657 SPUK Woondeals	244	0	244
69685 SPUK Flex inzet onderst woningbouw 2e tranch	680	0	680
69860 Proces en voorbereidingsmiddelen PR Wonen	0	250	250
69868 SPUK Woondeals 2e tranche	0	321	321
69989 Woondeals Provincie	0	875	875

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	4.039	1.551	5.591
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte			
63392 Provinciale Cie Omgevingsvraagstukken	15	0	15
63398 Ontwikkelingsgericht werken	145	0	145
63401 Budget RO internationaal	17	0	17
63992 Provinciale Omgevingsvisie	243	0	243
65443 Algemene kosten	61	0	61
65444 Beheer onroerende eigendommen	428	0	428
68040 Doorberekende personeelskosten	3.641	197	3.838
68803 Onderz ontwikkellocatie Oostflank Brunssum	239	0	239
69383 Proceskosten NOVIGebied ZuidLimburg	37	0	37
69592 Proceskosten NOVEX de Peel	56	0	56
69593 SPUK Novi de Peel	84	0	84
69596 SPUK NOVI ZuidLimburg	92	0	92
69862 DU Novex	300	0	300
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	5.358	197	5.555
5.1.4 Bodem en ondergrond			
65435 Bodemsanering in eigen beheer SEB	28	0	28
68052 Doorberekende personeelskosten	409	22	431
68196 Actieprogramma bodem en ondergrond	0	263	263
68710 Maatregelen naijl effect steenkoolwinning	630	-22	608
68984 Woningen Gulikstraat Eygelshoven	25	0	25
69443 Plan van aanpak 20 bodemsanering Chemelot	18	0	18
69824 Afvoer grondsanering de Straat Roermond	3.212	0	3.212
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	4.321	263	4.583
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	26.929	6.091	33.021
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	26.929	6.091	33.021
Totaal Lasten	26.929	6.091	33.021
Baten			
5 Leefbare steden en dorpen			
5.1 Leefbare steden en dorpen			
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte			
68821 Grensoverschrijdende woonmonitor EMR	26	0	26
69378 SPUK Flex inzet ondersteuning woningbouw	8	0	8
69657 SPUK Woondeals	244	0	244
69685 SPUK Flex inzet onderst woningbouw 2e tranch	680	0	680
69868 SPUK Woondeals 2e tranche	0	321	321
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	958	321	1.279
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte			

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
65439 Opbrengsten projecten	105	0	105
65444 Beheer onroerende eigdommen	652	0	652
67877 Erfpachtcanon	923	0	923
69593 SPUK Novi de Peel	84	0	84
69596 SPUK NOVI ZuidLimburg	92	0	92
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	1.856	0	1.856
5.1.4 Bodem en ondergrond			
68711 Provinciefonds DU effect steenkoolwinning	647	0	647
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	647	0	647
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	3.461	321	3.782
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	3.461	321	3.782
Totaal Baten	3.461	321	3.782
Saldo van baten en lasten	-23.468	-5.770	-29.238
Stortingen			
5 Leefbare steden en dorpen			
5.1 Leefbare steden en dorpen			
5.1.1 Leefbare steden en dorpen			
69776 Toevoeging PR Leefbaarheid	30.000	0	30.000
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	30.000	0	30.000
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte			
69777 Toevoeging PR Wonen	5.000	0	5.000
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	5.000	0	5.000
5.1.4 Bodem en ondergrond			
69992 Toevoeging reserve bodem en ondergrond 2430	0	3.660	3.660
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	0	3.660	3.660
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	35.000	3.660	38.660
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	35.000	3.660	38.660
Totaal Stortingen	35.000	3.660	38.660
Onttrekkingen			
5 Leefbare steden en dorpen			
5.1 Leefbare steden en dorpen			
5.1.1 Leefbare steden en dorpen			
69923 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	0	500	500
69925 Aanwending PR Leefbaarheid	0	3.550	3.550
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	0	4.050	4.050
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte			
69528 Aanwending reserve Transitiefonds	0	0	0
69924 Aanwending PR Wonen	0	1.125	1.125
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	0	1.125	1.125

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
5.1.4 Bodem en ondergrond			
69558 Aanwending reserve DU bodemsanering	0	3.660	3.660
69995 Aanwending reserve bodem en ondergrond 2430	0	263	263
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	0	3.923	3.923
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	0	9.098	9.098
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	0	9.098	9.098
Totaal Onttrekkingen	0	9.098	9.098
Saldo mutatie reserves	-35.000	5.438	-29.563
Resultaat	-58.468	-333	-58.801

6. Cultuur en erfgoed voor iedereen

Cultuur en erfgoed voor iedereen

Voor iedere inwoner van Limburg moet er een toegankelijk aanbod op het gebied van cultuur en erfgoed zijn, om samen van te genieten, om mee te doen, om zich in te herkennen en verbinding te ervaren. Niet alle inwoners van Limburg komen vanzelfsprekend in aanraking met cultuur en erfgoed. Dat verdient aandacht, omdat er juist in Limburg zoveel is om van te genieten. De Provincie Limburg is overtuigd van de intrinsieke waarde van cultuur en erfgoed, maar benadrukt ook de functie die cultuur en erfgoed hebben voor de maatschappij. Zij vormen een verbindende factor in een veranderende samenleving. Wij willen daarom dat cultuur en erfgoed voor elke inwoner van Limburg toegankelijk is. Zodat nog meer Limburgers geraakt worden door kunst, geïntrigeerd raken door ons verleden en mee kunnen doen met het Limburgse culturele leven. Daarom investeren wij in een breed en toegankelijk aanbod op het gebied van cultuur en erfgoed in Limburg. De Limburgse cultuur is daarnaast ook zichtbaar aanwezig in het openbare leven. Denk aan de Limburgse taal of de (volks)culturele evenementen. Of aan onze monumenten, zoals kerken, kastelen of industrieel erfgoed, die vaak beeldbepalend zijn in het Limburgse landschap. Dit verdient behoud en bescherming. Het is van belang dat de Limburgse geschiedenis zoveel mogelijk toegankelijk is voor inwoners, in het bijzonder voor onze jongeren.

Maatschappelijke opgave

Door uitvoering van het beleidskader Cultuur en Erfgoed voor iedereen 2024-2027 zetten we in op een toegankelijk aanbod op het gebied van cultuur en erfgoed in Limburg. De maatschappelijke opgaven die daarbij leidend zijn, zijn als volgt geformuleerd:

- *elke Limburger heeft toegang tot alle vormen van cultuur;*
- *behoud van erfgoed voor de huidige en toekomstige generaties.*

Aan de hand van indicatoren maken we zichtbaar hoe het over de lange termijn (trendmatig) gesteld is met deze maatschappelijke opgave.

Indicator bij 'elke Limburger heeft toegang tot alle vormen van cultuur'

Indicator 1: Ervaren toegang tot cultuur (*in ontwikkeling*).

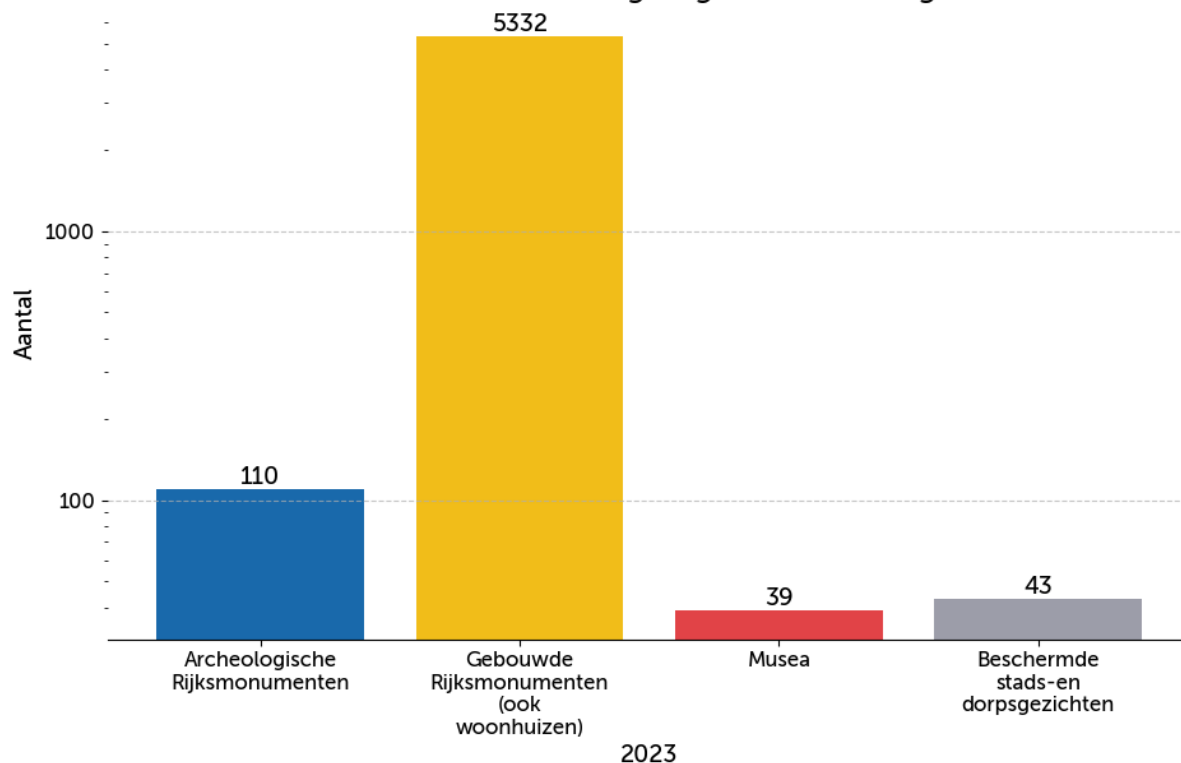
Bron: Te ontwikkelen

Indicator bij 'behoud van erfgoed voor de huidige en toekomstige generaties'

Indicator 2: Behoudenswaardig erfgoed in Limburg; (archeologie, musea, monumenten, landschap).

Bron: erfgoedmonitor

Behoudenswaardig Erfgoed in Limburg

Ons beleidskader

Beleidskader Cultuur en Erfgoed voor iedereen 2024-2027

Wat willen we bereiken?

6.1. Cultuur

Cultuur stimuleert de (talent)ontwikkeling en zet aan tot creatief en innovatief denken. Het prikkelt mensen en is aanleiding voor reflectie op zichzelf en de maatschappij. Cultuur vertelt aansprekende verhalen, biedt beleving, herkenning en identiteit. Het biedt ontmoeting, leidt tot onderlinge verbinding en versterkt de sociale cohesie. Toegang tot cultuur is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Wij werken daarom aan een beter gebalanceerd professioneel culturaanbod voor de hele provincie. De regio Noord- en Midden-Limburg verdient een groter en meer divers culturaanbod. De drie provinciale musea blijven belangrijke boegbeelden van en voor Limburg. Voor het Limburgs Museum zien wij een meer centrale rol in het uitdragen van de Limburgse identiteit. Kinderen maken op school door cultuureducatie vaak voor het eerst kennis met cultuur. Wij zetten tevens in op kansengelijkheid voor kinderen en jongeren door cultuureducatie op scholen te stimuleren. Veel mensen komen in aanraking met cultuur doordat zij lid zijn van een amateurkunstvereniging. Aandacht voor verenigingsondersteuning blijft van groot belang om laagdrempelige cultuurparticipatie te laten blijven bestaan. De kracht, inzet en passie van amateurs en vrijwilligers zijn een zichtbare eigenheid van Limburg en dragen wezenlijk bij aan het gemeenschapsgevoel en aan de ontwikkeling van de eigen en de gezamenlijke identiteit. Wij zetten daarom ook in op de doorontwikkeling van de Limburgse taal. Daarnaast ondersteunen wij vele lokale en regionale (volks)culturele festivals en evenementen in Limburg, die zorgen voor ontmoeting en bijdragen aan de levendigheid van wijken of kernen.

Ten aanzien van cultuur streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- in 2027 is het cultureel aanbod en de culturele infrastructuur in Noord- en Midden-Limburg niet alleen vergroot, maar vooral aan de basis versterkt t.o.v. 2023;
- in 2027 is een groter aandeel van de Limburgse jeugd in aanraking gekomen met het cultureel aanbod in Limburg;
- in 2027 is het lokale culturele aanbod dat door de Provincie wordt ondersteund versterkt;
- in 2027 is het gebruik en de zichtbaarheid van de Limburgse taal meer gestimuleerd en gericht op het behoud van het Limburgs.

Wat merkt de Limburger ervan?

Indicator bij 'in 2027 is het cultureel aanbod en de culturele infrastructuur in Noord- en Midden-Limburg niet alleen vergroot, maar vooral aan de basis versterkt t.o.v. 2023'

Indicator 1: Aantal door Provincie Limburg gehonoreerde subsidieaanvragen binnen de regelingen:

- Stimuleringsregeling bovenlokale evenementen;
- Nadere subsidieregels Cultuur;
- Participatieregeling;
- Nadere subsidieregels culturele infrastructuur 2025-2028;
- Plus nog een andere subsidieregeling vanaf 2024 (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen, beleid + subsidies (2025)

Indicator bij 'in 2027 is een groter aandeel van de Limburgse jeugd in aanraking gekomen met het cultureel aanbod in Limburg'

Indicator 2: Percentage Limburgse jeugd dat in aanraking is gekomen met het cultureel aanbod in Limburg (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen, beleid + subsidies (2025)

Indicator bij 'in 2027 is het lokale culturele aanbod, dat door de Provincie wordt ondersteund, versterkt'

Indicator 3: Aantal door Provincie Limburg gehonoreerde subsidieaanvragen binnen de regelingen (ntb welke regelingen) (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen, beleid + subsidies (2025)

Indicatoren bij 'in 2027 is het gebruik en de zichtbaarheid van de Limburgse taal meer gestimuleerd en gericht op het behoud van het Limburgs'

Indicator 4: Aantallen initiatieven/subsidieregels (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen, beleid + subsidies (2025)

Indicator 5: Omschrijving activiteiten (*in ontwikkeling*).

Bron: Kwalitatief

Wat gaan we daarvoor doen?

6.1.1. Cultuur

Omschrijving

Wij starten in 2024 met de uitvoering van het Beleidskader 2024-2027 'Cultuur en erfgoed voor iedereen'.

- Wij zetten in op de verdere lobby richting Rijk voor een evenwichtige spreiding van cultuur over Nederland. Wij voeren verder lobby voor tenminste één provinciaal museum met een Rijksstatus en voor een groter Rijkscommitment voor de Limburgse taal.
- Met de Nadere Subsidieregels Culturele Infrastructuur 2025-- 2028 sturen wij op een groter cultureel aanbod in Noord- Limburg en Midden-Limburg en bieden wij ruimte voor de ondersteuning van meer culturele instellingen in deze regio.
- Wij voeren in 2024 een visitatie uit bij de drie provinciale musea, zowel met betrekking tot het culturele aanbod, aansluiting met de maatschappelijke opgaven als met betrekking tot de bedrijfsvoering en governance.
- Wij komen met een aanpak die bijdraagt aan het behoud van de Limburgse taal. Daarbij is specifiek aandacht voor onderwijs, kinderopvang en de voor- en nadelen, uitgangspunten en randvoorwaarden van een Deel III versus een Deel II-erkenning.
- Wij subsidiëren het Huis voor de Kunsten Limburg enkel om zich in te zetten voor het versterken van de amateurkunsten en de erfgoedsector. Wij dragen zorg voor de borging van de ondersteuning aan de achterbannen van de muziekbonden.
- Wij continueren in 2024 de ondersteuning van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit in de huidige vorm en besluiten over de ondersteuning van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit voor de periode 2025-2028 door, samen met gemeenten, eveneens de Rijksbijdrage te matchen.
- Wij ondersteunen door onze subsidieregelingen lokale en regionale (volks)culturele festivals en evenementen. Deze zorgen voor ontmoeting, dragen bij aan de levendigheid van een wijk of kern en/of aan de eigenheid van Limburg.

De subsidieregelingen voor culturele festivals en evenementen zijn, met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2024, weer opengesteld. Mede door deze subsidies kunnen mensen gaan genieten van een divers aanbod van culturele festivals en evenementen.

Crowdfundingplatform voordekunst is voor de jaren 2024 en 2025 ondersteund, waardoor vele crowdfundingcampagnes succesvol ondersteund kunnen gaan worden.

Rol Provincie: subsidient, toetsers, procesmanager, ondersteuner, partner

Kwaliteit

Wij zijn tevreden als:

- door de lobby richting Rijk een evenwichtige spreiding van cultuur, tenminste één provinciaal museum met een Rijksstatus en een groter Rijkscommitment voor de Limburgse taal nadrukkelijk zijn geagendeerd;
- door de besluitvorming over de aanvragen binnen de Nadere Subsidieregels Culturele Infrastructuur 2025-2028 op een groter cultureel aanbod in Noord- Limburg en Midden-Limburg tot stand is gekomen;
- de visitatie van de provinciale musea is uitgevoerd en wij beschikken over een visitatierapport, om dit rapport te benutten voor de beleidsontwikkeling voor deze musea;
- er een aanpak tot stand is gekomen die bijdraagt aan het behoud van de Limburgse taal, met specifieke aandacht voor onderwijs, kinderopvang en de voor- en nadelen van een Deel III versus een Deel II-erkenning;

- de steunfunctie voor de verenigingen en vrijwilligers in de amateurkunstensector en erfgoedsector is uitgevoerd en de achterbannen van de muziekbonden zijn ondersteund;
- scholen hebben deelgenomen aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit, waardoor kinderen en jongeren in aanraking zijn gekomen met cultuur;
- lokale en regionale (volks)culturele festivals en evenementen mede door onze ondersteuning hebben plaatsgevonden, waarvan de bezoekers hebben kunnen genieten.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Aan de beoogde doelstellingen en te behalen resultaten zoals genoemd in het Beleidskader 2024-2027 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' wordt gewerkt in de jaren 2024-2027. De inzet is dat de onder Kwaliteit genoemde activiteiten in 2024 plaatsvinden.

Tijd (indicator)

Geld

Bij deze Voorjaarsnota wordt in totaal € 1,55 mln. toegevoegd aan de begrote lasten van dit product. Dit betreft de volgende berotingswijzigingen:

- De 2e gewijzigde motie 2997 Continuïteit in beleid van Absil c.s. (PS 10-11-2023). Op 20 februari 2024 hebben GS besloten een aantal subsidieregelingen met terugwerkende kracht te verlengen en daarbij behorende subsidieplafonds vast te stellen. PS zijn hierover geïnformeerd middels Mededeling portefeuillehouder van 29 februari 2024. Binnen dit product is voor een aantal subsidieregelingen een extra bedrag nodig van € 0,25 mln. uit de programmareserve.
- Na de vaststelling van het beleidskader 'Cultuur en Erfgoed voor iedereen 2024-2027' (PS 5-4-2024) zijn in 2024 vanuit de Programmareserve Cultuur extra middelen nodig ad € 0,72 mln. voor de Subsidieregeling Grote volksculturele evenementen en voor nieuwe ontwikkelingen Cultuur. Dekking vindt plaats uit de programmareserve.
- Een verplaatsing i.v.m. de doelstellingen van het budget Limburgse taal (€ 1,1 mln.) vanuit 6.2.1. Erfgoed naar 6.1.1. Cultuur;
- Programmering van het budget Voordekunst € 0,50 mln. Omdat dit een fasering betreft, is deze expliciet gemaakt met een oranje indicator.
- De personeelskosten zijn met € 0,56 mln. opgehoogd n.a.v. de CAO-bijstelling.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

6.2. Erfgoed

Erfgoed wordt vaak gezien als dat wat Limburg écht Limburgs maakt. Erfgoed is overal en geeft kleur aan de omgeving. We blijven ons dan ook inzetten voor het behoud van erfgoed voor de huidige en toekomstige generaties.

De Limburger kan hierdoor meer erfgoedlocaties bezoeken omdat de toegankelijkheid gestimuleerd is en meer monumenten zijn opgeknapt voor de toekomst. Hierdoor is het straatbeeld verbeterd, zowel in de stad als op het platteland. Leegstaand monumentaal erfgoed staat er immers vaak slecht bij. Door bij te dragen aan de restauratie van deze gebouwen komen meer van dit soort gebouwen in een betere staat. Ook is de Limburger die betrokken is als erfgoedvrijwilliger geholpen bij zijn/haar erfgoedproject als de Provincie deze ondersteunt. Tegelijkertijd is erfgoed in brede zin beter toegankelijk voor een breed publiek waardoor iedere Limburger makkelijker kan genieten van of meedoen met ons Limburgs erfgoed.

Ten aanzien van erfgoed streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- in 2027 is een groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023;
- in 2027 zijn meer vrijwilligers betrokken bij het in stand houden van erfgoed dat door de Provincie Limburg wordt ondersteund;
- in 2027 is door de Provincie ondersteunende erfgoed meer toegankelijk voor een breed publiek;
- erfgoed wordt als een provinciaal belang meegewogen in alle transitieopgaven.

Wat merkt de Limburger ervan?

Indicatoren bij 'in 2027 is een groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023'

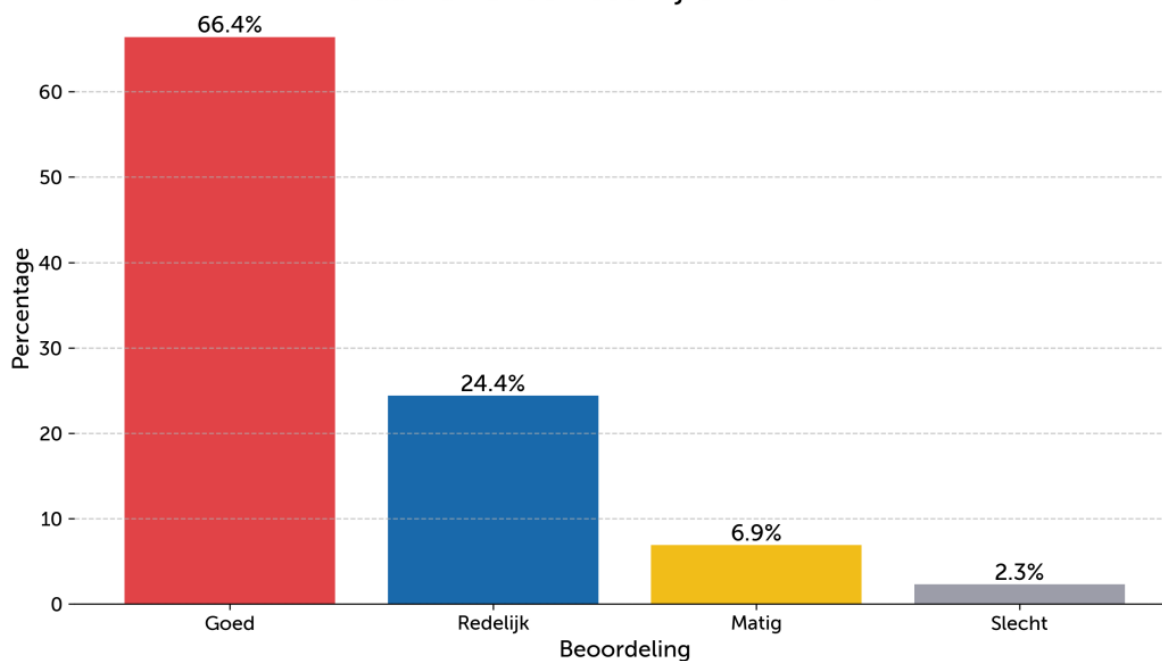
Indicator 1: Percentage rijksmonumenten met een betere staat van onderhoud (*in ontwikkeling*).

Bron: Erfgoedmonitor

Indicator 2: Percentage rijksmonumenten weergegeven naar de staat van het casco (matig/slecht) (BBV).

Bron: Fenicks, peildatum 23 maart 2023

Staat van Onderhoud Rijksmonumenten

Indicator bij 'in 2027 zijn meer vrijwilligers betrokken bij het in stand houden van erfgoed dat door de Provincie Limburg wordt ondersteund'

Indicator 3: Vrijwilligers betrokken bij instandhouding erfgoed met provinciale ondersteuning (*in ontwikkeling*).

Bron: "Te ontwikkelen, via Klein erfgoed-regeling, Archeologische subsidieregeling"

Indicator bij 'in 2027 is door de Provincie ondersteunende erfgoed meer toegankelijk voor een breed publiek'

Indicator 4: Toegankelijkheid van erfgoed met provinciale ondersteuning (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen, beleid + subsidies (2025)

Indicator bij 'erfgoed wordt als een provinciaal belang meegewogen in alle transitieopgaven'

Indicator 5: Meewegen erfgoed in transitieopgave (*in ontwikkeling*).

Bron: Kwalitatief

Wat gaan we daarvoor doen?

6.2.1. Erfgoed, monumenten en archeologie

Omschrijving

In 2024 voeren wij de volgende activiteiten uit die bijdragen aan het doel om erfgoed voor de huidige en toekomstige generaties te behouden.

- Wij blijven ondersteuning geven aan zowel rijks- als gemeentelijke monumenten met een urgente restauratieopgave. Hieronder vallen ook de categorieën 'industrieel' en 'religieus' erfgoed.
- Wij ondersteunen vanuit de Programmabegroting enkele grote restauratie opgaven in Limburg waaronder bijvoorbeeld Abdij Rolduc en het Romeins museum in Heerlen.
- Wij zetten onze ondersteuning aan archeologische projecten gericht op publieksbereik voort om de kennis over en het behoud van bijzondere Limburgse artefacten te stimuleren en om vrijwilligers te betrekken bij onderzoek.
- Wij zetten onze ondersteuning aan projecten gericht op publieksbereik voort, om de kennis over en het behoud van ons rijke en diverse erfgoed te bevorderen. Hierbij hebben we ook specifieke aandacht voor het klein Limburgs erfgoed.
- 2024 zetten wij in als overgangsjaar voor de Monulisaregeling. Deze stopt vanaf 2025 waarmee we meer focussen op de kerntaak van de Provincie, namelijk restauratie.
- Wij geven uitvoering aan onze wettelijke taken op het gebied van archeologie.
- In 2024 zetten wij onze subsidierelatie met de begrotingsinstellingen op het gebied van erfgoed voort.
- In 2024 zetten wij onze projectondersteuning aan de Coöperatie Erfgoed Limburg voort.
- Wij stellen in 2024 € 108.000 ter beschikking voor de ondersteuning van het hele schutterij- en gildewezen, inclusief het Oud Limburgs Schuttersfeest.
- We gaan door met onze provinciale lobby voor meer financiële steun van het Rijk bij grote monumentale opgaven en de bescherming van het Limburgse schutters- en gildewezen.
- Wij financieren binnen het reguliere werkplan de aanstelling van een digitaal erfgoedcoach bij het Huis voor de Kunsten Limburg (HKL) en ondersteunen digitaliseringsprojecten op het gebied van digitale infrastructuur en publiekprojecten bij erfgoed.

In aanloop naar vaststelling van het nieuwe beleidskader heeft niet alles stilgelegen. Stichtingen, vrijwilligers en andere aanvragers hebben gebruik kunnen maken van verschillende subsidieregelingen op het gebied van erfgoed. Het gaat dan om de subsidieregelingen: Archeologie en klein Limburgs erfgoed en Erfgoed (met o.a. onderdelen voor vrijwilligers, taal, erfgoedverhalen). Beide regelingen lopen nog door tot en met 31 december 2024.

Rol Provincie: subsidient, toetser, procesmanager, ondersteuner, partner

Kwaliteit

Wij zijn tevreden als:

- er rijks- en gemeentelijke monumenten met een urgente restauratieopgaven financieel zijn ondersteund door provinciale steun en daarmee zijn duurzaam instand zijn gehouden;
- de provinciale middelen voor de grote restauratie opgaven zoals Abdij Rolduc en het Romeins museum Heerlen zijn beschikt en de projecten van start gaan;
- archeologische projecten gericht op publieksbereik en projecten op het gebied van klein Limburgs erfgoed zijn ondersteund;
- de laatste projecten uit de Monulisaregeling zijn ondersteund waardoor eigenaren van kerken, molens en groen erfgoed een bijdrage hebben ontvangen voor het onderhoudsplan;
- er uitvoering is gegeven aan de wettelijke taken op het gebied van archeologie;
- de beschikbare middelen aan de begrotingsinstellingen op het gebied van erfgoed zijn beschikt;
- de beschikbare middelen voor ondersteuning aan de Coöperatie Erfgoed Limburg ten goede zijn gekomen aan effectieve samenwerking in het erfgoedveld;
- de subsidie voor de ondersteuning van het hele schutterij- en gildewezen, inclusief het Oud Limburgs Schuttersfeest, is verleend;

- door de lobby richting Rijk meer financiële steun van het Rijk bij grote monumentale opgaven en de bescherming van het Limburgse schutters- en gildewezen nadrukkelijk zijn geagendeerd;
- de digitale erfgoedcoach nog steeds via het HKL wordt uitbetaald en er projecten op het gebied van digitalisering en erfgoed hebben plaatsgevonden.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Aan de beoogde doelstellingen en te behalen resultaten zoals genoemd in het Beleidskader 2024-2027 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' wordt gewerkt in de jaren 2024-2027. De inzet is dat de onder Kwaliteit genoemde activiteiten in 2024 plaatsvinden.

Tijd (indicator)

Geld

Bij deze Voorjaarsnota wordt Binnen dit product € 0,85 mln. toegevoegd aan de lasten en € 2,04 mln. aan de baten. Dit betreft o.a. op:

- De 2e gewijzigde motie 2997 Continuïteit in beleid van Absil c.s. (PS 10-11-2023) : GS besloten om een aantal subsidieregelingen met terugwerkende kracht te verlengen en daarbij behorende subsidieplafonds vast te stellen. PS zijn hierover geïnformeerd middels Mededeling portefeuillehouder van 29 februari 2024. Binnen dit product is voor een aantal subsidieregelingen een extra bedrag nodig van € 0,29 mln. uit de programmareserve.
- Na de vaststelling van het beleidskader 'Cultuur en Erfgoed voor iedereen 2024-2027' (PS 5-4-2024) zijn middelen vanuit de Programmareserve nodig voor een bedrag van € 1,5 mln. voor de Subsidieregeling Kerken, subsidieregeling Grote volksculturele evenementen en voor nieuwe ontwikkelingen Erfgoed.
- Een verschuiving van het budget Limburgse taal (€ 1,1 mln.) naar 6.1.1. Cultuur.
- Lopende verplichtingen voortvloeiende uit de overeenkomst met betrekking tot de publieksruimte De Vondst (2024 t/m 2027 € 0,36 mln. (jaarlijks € 0,09 mln.). Dit bedrag wordt gedurende de periode 2024 tot en met 2027 gedekt uit de begrotingspost voor onvoorziene uitgaven. PS zijn hierover geïnformeerd middels Mededeling portefeuillehouder van 5 december 2023.
- Een bedrag van € 0,07 mln. toegevoegd aan de personeelskosten i.v.m. de CAO-bijstelling.

Geld (indicator)

Wat mag het kosten?

In deze Voorjaarsnota 2024 wordt het budget van programma Cultuur en erfgoed voor iedereen bijgesteld.

We voegen € 2,40 mln. aan de lasten van de exploitatiebegroting 2024 toe.

Uit de programmareserves onttrekken we € 3,98 mln. om de lasten van de begroting op te hogen voor:

- uitvoering 2e Gewijzigde Motie 2997 Continuïteit in beleid € 0,55 mln.;
- beleidskaders Samen leven en Bestaanszekerheid € 2,22 mln., in 2024 en € 1,21 mln. in 2025.

Verder is in de begroting 2024 een bedrag ad € 0,09 mln. toegevoegd voor Toekomst de Vondst. De overige posten hebben betrekking op faseringen (zie toelichtingen Geld).

Het nadelige exploitatieresultaat van deze begrotingswijziging ad € 0,14 mln. heeft met name betrekking op de CAO-bijstelling van de personeelskosten en wordt gedekt uit de algemene dekkingsmiddelen (programma 9. Financiën en overhead).

Voor nadere details verwijzen we naar de toelichtingen op product-niveau bij 'Wat gaan we daarvoor doen? (Variabele Geld)'.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen			
6.1 Cultuur			
6.1.1 Cultuur			
60341 Huis voor de Kunsten	2.135	-35	2.100
60502 Grote volksculturele evenementen	0	515	515
60503 Nieuwe ontwikkelingen Cultuur	0	200	200
63344 Beleidsontwikkeling cultuur Cultuurtank	95	0	95
63373 Bonnefantenmuseum toevoeging voorziening	318	-15	303
63374 Limburgs Museum Venlo toev voorziening	269	-13	257
63375 Museumplein Limburg toev voorz	260	-12	247
63377 Subs Regeling Cultuurplaninstellingen	3.021	0	3.021
63997 Bonnefantenmuseum belasting en verzek	38	0	38
63998 Limburgs Museum belasting en verzek	61	0	61
63999 Museumplein Limburg belasting en verzek	123	0	123
64023 Bonnefantenmuseum	6.342	0	6.342
64024 Limburgs Museum Venlo	5.064	0	5.064
64025 Stichting Discovery Museum	5.084	0	5.084
67452 Bijdrage philharmonie ZuidNederland	2.033	0	2.033
67704 Beleidskader cultuur opdrachten	160	0	160
67766 Filmfonds Limburg	400	0	400
67918 Kapitaallasten	362	0	362
68018 Doorberekende personeelskosten	1.026	56	1.081
68159 Subsidieregeling festivals en evenementen	46	504	550
68160 Subs Regeling Grensover Cult samenwerking	129	-129	0
68163 Subsidieregeling Subinfrastructuur	1.020	0	1.020
68258 Cultuureducatie met Kwaliteit 20212024	631	0	631
68736 Stichting Popmuziek Limburg	765	0	765
68814 Cultuurtank Limburg	140	0	140
68887 Kapitaallasten BR Creative City	706	0	706
68888 Kapitaallasten BR Limburgs Museum	187	0	187
68891 Kapitaallasten BR duurzaamheid gebouwen	82	0	82
69137 Subs Regeling bovenlok evenementen 2023	208	112	320
69309 Stichting Van Eyck	195	0	195
69310 Stichting Opera Zuid	423	0	423
69418 Muziekbonden	510	0	510
69457 SPUK Impuls regionale cult infrastructuur	333	0	333
69616 Comp Corona 2021 Culturele instellingen	150	0	150
69647 Nadere subsidieregels Cultuur	225	-225	0

Voorjaarsnota 2024

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69748 Subsidiereregeling Cult infrastructuur 2528	0	0	0
69858 Limburgse taal	0	1.032	1.032
69876 Voordekunst	1.000	-500	500
69877 Matching Basis Infrastructuur	250	0	250
69939 Visitatie provinciale musea	150	0	150
69940 Limburgs Museum versterking N en M Limburg	250	0	250
69952 Subsidiereregeling Carnavalsevenementen	0	60	60
Totaal 6.1.1 Cultuur	34.192	1.549	35.742
Totaal 6.1 Cultuur	34.192	1.549	35.742
6.2 Erfgoed			
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie			
60340 Sociaal Historisch Centrum Limburg	543	0	543
60354 Steunpunt Archeologie en Monumenten	153	0	153
60477 Monumentenwacht	747	0	747
60501 Subsidiereregeling Kerken 20242027	0	1.000	1.000
60504 Nieuwe ontwikkelingen Erfgoed	0	500	500
60907 Limb Geschied en Oudheidk Genootschap	230	0	230
63459 Uitvoering archeologiebeleid	255	-255	0
65087 Stichting Restauratie Atelier Limburg	503	0	503
65481 Depot bodemvondsten	109	0	109
65753 DUitkering restauratie rijksmonumenten	1.939	0	1.939
67635 Archeol onderz Maaspark Well oud ILG	656	0	656
67919 Kapitaallasten	3	0	3
68019 Doorberekende personeelskosten	1.286	70	1.355
68222 Erfgoedlab	76	0	76
68229 Subs Regeling Kerkenprogramma	2.446	0	2.446
68230 Bijdrage aan grote projecten	3.394	0	3.394
68232 Restauratie monumenten	3.062	0	3.062
68234 Inspelen op incidentele ontwikkelingen	1.458	0	1.458
68256 Erfgoed OLS	108	0	108
68269 Beleidsmiddelen erfgoed	103	255	358
68650 Publieksfunctie De Vondst	0	90	90
68728 Via Belgica	80	0	80
68753 Subsidierregel restauratieopgaven monumenten	308	0	308
69155 Subsidiereregeling lokale en regionale musea	100	0	100
69291 Subsidiereregeling Archeologie	345	0	345
69292 Subsidiereregeling Klein Limburgs Erfgoed	143	0	143
69501 Europees erfgoedlabel	1.753	0	1.753
69726 Subsidiereregeling Cooperatieve projecten CEL	20	120	140

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69727 Subsidieregel Erfgoed 2 Federatie OLS 2023	20	0	20
69728 Subsidieregel Erfgoed 2 Schutterijen 2023	20	0	20
69729 Subsidiereregeling Limburgse taal	87	8	95
69731 Subsidieregel Erfgoed 4 Dig Publieksproj 23	27	123	150
69733 Subsidieregel Erfgoed5 Verenig en vrijw 23	37	3	40
69734 Subsidieregel Erfgoed6 Verhalen erfgoed 2023	22	38	60
69738 Ontwikkeling Kloosterdorp Steyl	1.000	0	1.000
69750 Hoes veur t Limburgs	79	0	79
69764 Limburgse taal	1.100	-1.100	0
69861 DU Gebiedsbiografie	41	0	41
69878 Stichting Liberation Route Limburg	15	0	15
69884 Romeins museum Heerlen Thermenmuseum	1.000	0	1.000
69885 Restauratie Openluchttheater De Lichtenberg	379	0	379
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	23.646	852	24.498
Totaal 6.2 Erfgoed	23.646	852	24.498
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	57.838	2.401	60.240
Totaal Lasten	57.838	2.401	60.240
Baten			
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen			
6.1 Cultuur			
6.1.1 Cultuur			
64023 Bonnefantenmuseum	1.102	0	1.102
64024 Limburgs Museum Venlo	934	0	934
64025 Stichting Discovery Museum	1.697	0	1.697
69457 SPUK Impuls regionale cult infrastructuur	333	0	333
Totaal 6.1.1 Cultuur	4.066	0	4.066
Totaal 6.1 Cultuur	4.066	0	4.066
6.2 Erfgoed			
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie			
68133 Provinciefonds DU restaur rijksmonumenten	1.939	0	1.939
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	1.939	0	1.939
Totaal 6.2 Erfgoed	1.939	0	1.939
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	6.005	0	6.005
Totaal Baten	6.005	0	6.005
Saldo van baten en lasten	-51.833	-2.401	-54.234
Storting			
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen			
6.1 Cultuur			
6.1.1 Cultuur			

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69778 Toevoeging PR Cultuur	15.000	0	15.000
Totaal 6.1.1 Cultuur	15.000	0	15.000
Totaal 6.1 Cultuur	15.000	0	15.000
6.2 Erfgoed			
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie			
69779 Toevoeging PR monumenten erfgoed archeologie	15.000	0	15.000
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	15.000	0	15.000
Totaal 6.2 Erfgoed	15.000	0	15.000
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	30.000	0	30.000
Totaal Stortingen	30.000	0	30.000
Onttrekkingen			
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen			
6.1 Cultuur			
6.1.1 Cultuur			
66004 Aanw bruteringsreserve Limburgs Museum	187	0	187
69518 Aanwending bruteringsreserve prov gebouwen	82	0	82
69522 Aanwending bruteringsreserve Creative City	706	0	706
69879 Aanwending PR Cultuur	2.350	186	2.536
69987 Aanwending PR Sociale Agenda	0	34	34
Totaal 6.1.1 Cultuur	3.326	220	3.545
Totaal 6.1 Cultuur	3.326	220	3.545
6.2 Erfgoed			
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie			
69880 Aanwending PR Monumenten erfgoed archeologie	495	2.042	2.537
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	495	2.042	2.537
Totaal 6.2 Erfgoed	495	2.042	2.537
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	3.821	2.261	6.082
Totaal Onttrekkingen	3.821	2.261	6.082
Saldo mutatie reserves	-26.179	2.261	-23.918
Resultaat	-78.013	-140	-78.152

7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg

Een bereikbaar en toegankelijk Limburg

De bereikbaarheid voor personen- en goederenverkeer - evenals de ontsluiting van het platteland staat onder druk. Toegankelijke en betaalbare mobiliteit is een kerntaak van de Provincie. Dat komt primair tot uiting in de wettelijke verantwoordelijkheden op het gebied van beheer en onderhoud van provinciale infrastructuur en het regionale openbaar vervoer. Daarnaast liggen er Limburgse mobiliteitsopgaven rond gedragsverandering, multimodaliteit, verduurzaming en verkeersveiligheid. Hiermee dragen we bij aan de verbetering van de leefbaarheid in Limburg.

Maatschappelijke opgave

Door uitvoering van het beleidskader Een bereikbaar en toegankelijk Limburg 2024-2027 zetten we in op het aanpakken van de mobiliteitsopgaven van Limburg. De maatschappelijke opgave die daarbij leidend is, is als volgt geformuleerd:

- *Limburg is bereikbaarder en verkeersveiliger voor iedereen. Daarmee dragen we bij aan een duurzamer, leefbaarder en aantrekkelijker mobiliteitssysteem.*

De maatschappelijke opgave van Bereikbaar en Toegankelijk Limburg komt overeen met het totaal aan doelstellingen. De indicatoren voor de maatschappelijke opgave zijn in dit begrotingsprogramma dan ook gelijk aan die van de doelstellingen (zie hieronder).

Onze beleidskaders

Het vigerende beleidskader is het beleidskader 'Een bereikbaar en toegankelijk Limburg'. De 'Nota infrastructurele kapitaalgoederen 2024 - 2027' is gelijktijdig met het beleidskader vastgesteld. Daarnaast wordt het 'Ontwikkelplan OV Limburg' in 2024 geactualiseerd. Dit betreft, net als de Nota infrastructurele kapitaalgoederen, het verdiepend beleid rondom onze wettelijke taken.

- Een bereikbaar en toegankelijk Limburg
- Nota infrastructurele kapitaalgoederen 2024 - 2027

Wat willen we bereiken?

7.1. Mobiliteit en bereikbaarheid

We werken aan een bereikbaarder en verkeersveiliger Limburg voor iedereen. Daarmee dragen we bij aan een duurzamer, leefbaarder en aantrekkelijker mobiliteitssysteem.

Ten aanzien van mobiliteit en bereikbaarheid streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- in 2027 zijn dorpen en buitenwijken van steden beter bereikbaar t.o.v. 2023;
- in 2027 is er sprake van een verbeterde bereikbaarheid van Limburg nationaal en internationaal (goederen en personen) t.o.v. 2023;
- in 2027 vinden er meer duurzame verplaatsingen plaats (goederen en personen) t.o.v. 2023;
- in 2027 is de verkeersveiligheid verbeterd t.o.v. 2023.

Wat merkt de Limburger ervan?

Indicatoren bij 'in 2027 zijn dorpen en buitenwijken van steden beter bereikbaar t.o.v. 2023'

Indicator 1: De gemiddelde afstand tot voorzieningen in Limburg (*in ontwikkeling*).
Bron: CBS

Indicator 2: Bereikbaarheid detailhandel binnen 15/30/45 minuten reistijd (auto, fiets, OV) (*in ontwikkeling*).
Bron: Te ontwikkelen

Indicator 3: Bereikbaarheid onderwijslocaties binnen 15/30/45 minuten reistijd (auto, fiets, OV) (*in ontwikkeling*).
Bron: Te ontwikkelen

Indicator 4: Bereikbaarheid zorginstellingen binnen 15/30/45 minuten reistijd (auto, fiets, OV) (*in ontwikkeling*).
Bron: Te ontwikkelen

Indicator 5: Ervaren bereikbaarheid van mensen naar banen, supermarkten, scholen, zorginstellingen en euregionale steden (*in ontwikkeling*).
Bron: Te ontwikkelen, Plan Burgerkennis (2026)

Indicatoren bij 'in 2027 is er sprake van een verbeterde bereikbaarheid van Limburg nationaal en internationaal (goederen en personen) t.o.v. 2023'

Indicator 6: Reistijdverhouding tussen daluren en spitsen (*in ontwikkeling*).
Bron: NDW Floating Car Data

Indicator 7: Bereikbaarheid arbeidsplaatsen binnen 15/30/45/60 minuten reistijd (auto, fiets, OV) (*in ontwikkeling*).
Bron: Te ontwikkelen

Indicator 8: Bereikbaarheid euregionale steden vanuit Limburg met openbaar vervoer in vergelijking met bereikbaarheid auto (*in ontwikkeling*).
Bron: Te ontwikkelen

Indicator 9: De robuustheid van logistieke netwerken (*in ontwikkeling*).
Bron: Te ontwikkelen

Indicatoren bij 'in 2027 vinden er meer duurzame verplaatsingen plaats (goederen en personen) t.o.v. 2023'

Indicator 10: Aantal verplaatsingen per persoon per dag in Limburg (*in ontwikkeling*).
Bron: CBS

Indicator 11: Aandeel duurzame (volledig elektrisch en plug-in hybride) voertuigen in wagenpark in Limburg (*in ontwikkeling*).
Bron: CBS

Indicator 12: Aandeel kilometers duurzame voertuigen (volledig elektrisch en plug-in hybride) (*in ontwikkeling*).
Bron: CBS

Indicator 13: Totale CO2 uitstoot door mobiliteit (*in ontwikkeling*).
Bron: Te ontwikkelen

Indicator 14: Modal split (voor personen en goederenvervoer) (*in ontwikkeling*).
Bron: Te ontwikkelen

Indicatoren bij 'in 2027 is de verkeersveiligheid verbeterd t.o.v. 2023'

Indicator 15: Aantal geregistreerde verkeersongevallen per 100.000 inwoners (*in ontwikkeling*).
Bron: SWOV

Indicator 16: Aantal geregistreerde verkeersslachtoffers per 100.000 inwoners (*in ontwikkeling*).
Bron: SWOV

Wat gaan we daarvoor doen?

7.1.1. Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma

Omschrijving

We werken aan onze structurele beleidsvoorbereidende taken, waaronder monitoring, verkeers- en vervoersmanagement en verkeersveiligheid, en zijn aan de slag met een nieuwe mobiliteitsvisie 2050. Daarnaast werken we aan regionale mobiliteitsopgaven zoals gedragsbeïnvloeding en logistiek.

In het kader van de Verkeersactieve school zijn acties uitgevoerd op Limburgse onderwijsinstellingen. De voorbereiding voor het vervolg van de Verkeersactieve school vanaf 2025 zijn getroffen.

Het project "Inzicht in reisgedrag" is gestart. Het dashboard hiervoor is door de opdrachtnemer opgeleverd en de inwinning van de data is gestart. De deelnemers hiervoor worden op dit moment nog steeds geworven.

Met de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg zijn afspraken gemaakt over structurele gedragsverandering (zowel personen als goederen). O.a. werkgevers zijn benaderd om het mobiliteitsgedrag van werknemers te verduurzamen. De eerste fietsstimuleringscampagnes zijn uitgevoerd.

Rol Provincie: belangenbehartiger, kennisautoriteit, subsidiënt

Kwaliteit

Wij zijn tevreden als we in 2024 gestart zijn met het opstellen van de mobiliteitsvisie 2050, die we afstemmen met onze partners. Daarnaast borgen wij structureel de Limburgse belangen in nationale

programma's, waarin we Limburgse mobiliteitsopgaven onder de aandacht brengen (bijv. gedragsbeïnvloeding in het landelijke programma Mobiliteitstransitie). Op het gebied van monitoring en data zijn onze verkeersmeetnetten van voldoende kwaliteit om als input te dienen voor onze beleidsprocessen. Om de verkeersveiligheid te verbeteren zetten we ook in op gedragsbeïnvloeding, eventuele aanpassing van infrastructuur (zie 7.2.1.) en handhaving. In 2024 verlengen wij daarom onze samenwerking met de Limburgse gemeenten voor de verkeersactieve school en zijn we tevreden als het aantal deelnemende scholen is toegenomen. In 2024 voeren we samen met de gemeenten (via de drie Limburgse uitvoeringsorganisaties) fietsstimuleringscampagnes uit en zetten we in op een structurele gedragsverandering (zowel personen als goederen) via de doelgroepenbenadering. waarmee we doorstroming verbeteren (afname autoverkeer), en CO2-uitstoot voorkomen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De mobiliteitsvisie 2050 verwachten we in 2025 op te leveren. Het borgen van de Limburgse belangen in nationale programma's is een continu proces, evenals het inwinnen van data en het op orde houden van onze verkeersmeetnetten. De samenwerkingsovereenkomsten die we gaan sluiten met gemeenten voor de verkeersactieve school zijn voor het eind van het jaar gereed. De subsidieregeling doortrappen loopt reeds in 2024. De fietsstimuleringscampagnes en doelgroepenbenadering worden jaarlijks uitgevoerd.

Tijd (indicator)

Geld

In deze voorjaarsnota wordt een bedrag van € 0,07 mln. afgeraamd bij de lasten en € 0,25 mln. bij de baten. Dit betreft de volgende begrotingswijzigingen:

- correctie van de Rijksbijdrage voor de Havenvoorziening in verband met realisatie in 2023 - hiervoor is een bedrag zowel als last en baat afgeraamd (€ 0,25 mln.);
- in verband met gemaakte afspraken met het Rijk voor de Minder Hinder Aanpak (BO MIRT) zijn middelen van € 0,05 mln. binnen het programma verschoven;
- tot slot zijn de personeelskosten opgehoogd met € 0,13 mln. vanwege de CAO-bijstelling.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

7.2. Openbaar vervoer en wegbeheer

We werken aan een bereikbaarder en verkeersveiliger Limburg voor iedereen. Daarmee dragen we bij aan een duurzamer, leefbaarder en aantrekkelijker mobiliteitssysteem.

Ten aanzien van het openbaar vervoer en wegbeheer streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

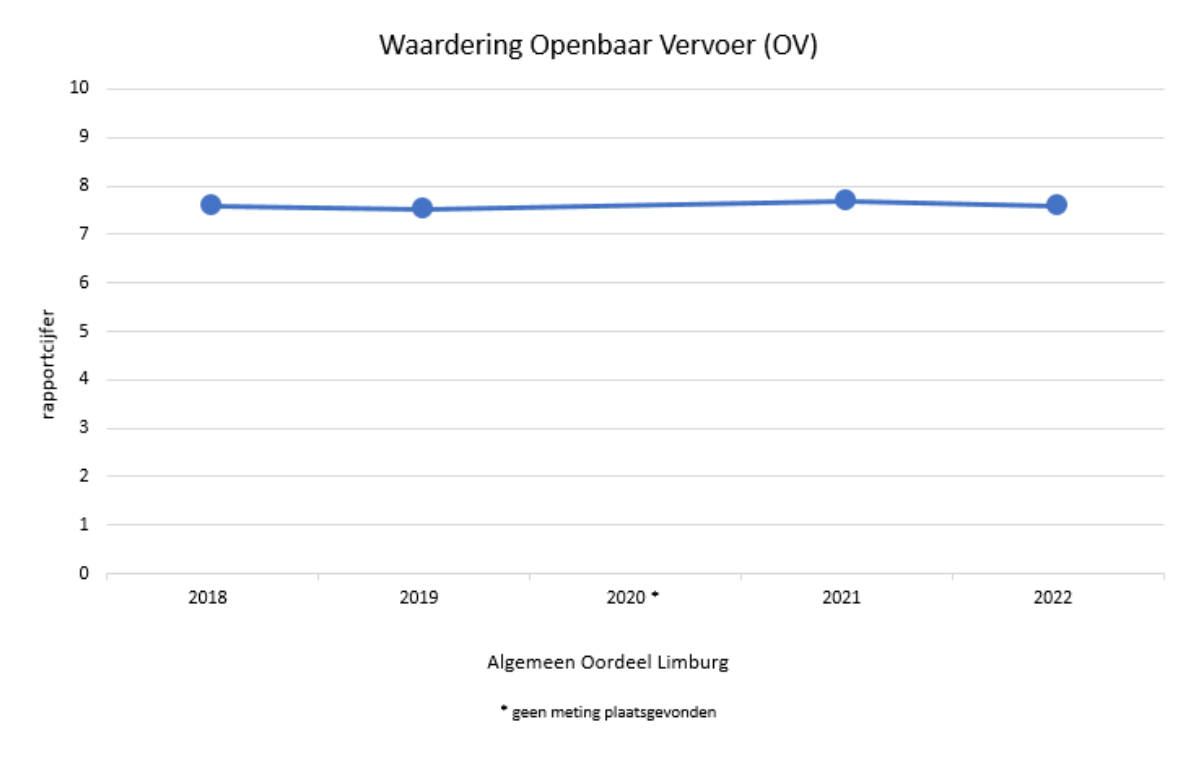
- in 2027 is de kwaliteit van het openbaar vervoer voor de Limburgers verbeterd t.o.v. 2023;
- in 2027 zijn dorpen en buitenwijken van steden beter bereikbaar t.o.v. 2023;
- in 2027 is de verkeersveiligheid verbeterd t.o.v. 2023.
- In 2027 voldoet het provinciale infrastructurele areaal aan het kwaliteitsniveau 'Basis'

Wat merkt de Limburger ervan?

Indicatoren bij 'in 2027 is de kwaliteit van het openbaar vervoer voor de Limburgers verbeterd t.o.v. 2023'

Indicator 1: Algemeen oordeel reizigers openbaar vervoer in Limburg (per OV-autoriteit, per OV-vervoerder) (BBV).

Bron: Klantenbarometer (CROW-KPVV)

Indicator 2: Percentage gerealiseerde aansluitingen (*in ontwikkeling*).

Bron: Arriva

Indicator 3: Prestatie indicatoren over aankomstpunctualiteit (*in ontwikkeling*).

Bron: Arriva

Indicator 4: Prestatie indicatoren over rituitval (*in ontwikkeling*).

Bron: Arriva

Indicator 5: Mate waarin het OV-aanbod in Limburg tegemoet komt aan de reisbehoefte (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen, Plan Burgerkennis (2026)

Indicatoren bij 'in 2027 zijn dorpen en buitenwijken van steden beter bereikbaar t.o.v. 2023'

Indicator 6: De gemiddelde afstand tot voorzieningen in Limburg (*in ontwikkeling*).

Bron: CBS

Indicator 7: Bereikbaarheid detailhandel binnen 15/30/45 minuten reistijd (auto, fiets, OV) (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen

Indicator 8: Bereikbaarheid onderwijslocaties binnen 15/30/45 minuten reistijd (auto, fiets, OV) (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen

Indicator 9: Bereikbaarheid zorginstellingen binnen 15/30/45 minuten reistijd (auto, fiets, OV) (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen

Indicator 10: Ervaren bereikbaarheid van mensen naar banen, supermarkten, scholen, zorginstellingen en euregionale steden (*in ontwikkeling*).

Bron: Te ontwikkelen, Plan Burgerkennis (2026)

Indicatoren bij 'in 2027 is de verkeersveiligheid verbeterd t.o.v. 2023'

Indicator 11: aantal geregistreerde verkeersongevallen per 100.000 inwoners (*in ontwikkeling*).

Bron: SWOV

Indicator 12: aantal geregistreerde verkeersslachtoffers per 100.000 inwoners (*in ontwikkeling*).

Bron: SWOV

Indicator bij 'In 2027 voldoet het provinciale infrastructurele areaal aan het kwaliteitsniveau 'Basis'

Indicator 13: Het percentage van ons areaal dat voldoet aan het kwaliteitsniveau 'Basis' (*in ontwikkeling*).

Bron: Data beleidscluster

Wat gaan we daarvoor doen?

7.2.1. Infrastructuur

Omschrijving

Basis op orde in het wegbeheer

De nieuwe Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2027, met daarin vastgelegd het gewenste kwaliteitsniveau 'Basis' voor beheer en onderhoud van wegen, kunstwerken en andere infrastructurele kapitaalgoederen is 26 april 2024 vastgesteld. Het provinciale infrastructurele areaal voldoet aan het kwaliteitsniveau 'Basis'.

De onderhouds- en vervangingsplanning van verhardingen en civiele kunstwerken is ook het moment om ingrepen uit het functioneel, natuurinclusief, administratief en duurzaam-circulair kader mee te nemen. In de periode 2024-2027 wordt het onderhoud voor wat betreft het functioneel kader zoveel mogelijk gecombineerd met de inrichtingseisen uit de Leidraad Inrichting Provinciale infrastructuur (LIPI).

In 2024 geven we uitvoering aan deze nieuwe Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2027 en we continueren de uitvoering van de reeds opgenomen weginfrastructuurprojecten in het IPML. En we geven uitvoering aan de genomen besluiten over (snel)fietspaden uit het beleidskader Focus op fiets 2020-2023.

De volgende projecten zijn inmiddels opgeleverd:

- N271 Plasmolen Mook
- N271 Ronde Well
- Bushaltes op orde

Rol Provincie: procesmanager, partner

Kwaliteit

De beschikbare middelen worden geprogrammeerd op basis van onderhoudsprioriteit waarbij conform de CROW-onderhoudssystematiek het onderhoudsniveau 'Basis' van de provinciale arealen wordt geborgd.

Alle beheersmatig geprogrammeerde onderhoudsactiviteiten worden uitgevoerd binnen de kaders van tijd en geld.

In 2027 is minimaal 1,4 miljoen m² deklaag aangebracht, waarvan minimaal 900.000 m² geluidsreducerend en waarvan min. 200.000 m² met recyclingasfalt.

In 2027 is 700 km lengtemarkering en 90.000 m² figuratie aangebracht.

In 2027 zijn 800 nieuwe bomen aangeplant.

In 2027 zijn 350 stuks conventionele verlichtingsarmaturen vervangen door LED-armaturen waardoor eind 2027 alle armaturen voorzien zijn van LED.

In 2027 zijn minimaal 100 stalen lichtmasten vervangen door botsvriendelijke masten.

In 2027 is minimaal 38 km geleiderailconstructie vervangen en minimaal 10 km nieuwe geleiderail geplaatst.

In 2027 zijn minimaal 16 verkeersregelininstallaties vervangen.

In 2027 zijn 13 weginfrastructuurprojecten uit het IPML gerealiseerd.

In 2027 zijn 7 projecten uit het beleidskader "Focus op de fiets" gerealiseerd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Het beheren en onderhouden van de provinciale infrastructuur is een continu proces conform de onderhoudsprogrammering die is opgenomen in de verplichte paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' als onderdeel van de programmabegroting 2024.

Tijd (indicator)

Geld

Met de vaststelling van de nieuwe Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2027 (PS 26-4-2024) zijn de reguliere exploitatiemiddelen over de jaren 2024-2027 opgehoogd. De middelen waren voorzien in de begroting en door dit besluit zijn gespecificeerd binnen de exploitatiebegroting: € 11,57 mln. in 2025 € 11,13 mln., in 2026 € 10,82 mln. en in 2027 eveneens € 10,82 mln. Dit heeft geen consequenties voor het begrotingsresultaat.

Tevens is in de Voorjaarsnota (Financieel voorstel) een investeringsbesluit ter vaststelling voorgelegd voor:

- vervangingsinvesteringen opgenomen in de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2027;
- aanvullend investeringskrediet voor de N595 Wittemer Allee (PS 3-11-2023) en de Parkstadroute (PS 15-12-2023);
- verschuiving van budget N280 van wegvak Roermond naar wegvak Leudal (VGR6 IPML);
- afronding van de projecten N293 Kunstwerk over de Roer en N556 Rehabilitatie.

Tot slot zijn de personeelskosten opgehoogd met € 0,55 mln. vanwege de CAO-bijstelling.

Geld (indicator)

7.2.2. Openbaar vervoer

Omschrijving

De Provincie Limburg is concessieverlener van het regionale openbaar vervoer in Limburg. Arriva is sinds december 2016 concessiehouder en verzorgt sindsdien het regionale trein- en busvervoer in Limburg.

We willen een aantrekkelijk, duurzaam en toegankelijk openbaar vervoer met goede aansluitingen en actuele reisinformatie. Het Limburgse openbaar vervoersysteem is een vitaal basiselement binnen de Limburgse mobiliteit en de transitie naar een duurzaam mobiliteitssysteem.

Anno 2024 is de nasleep van de coronapandemie nog steeds voelbaar in het openbaar vervoer. Het aantal reizigers in het openbaar vervoer in Limburg is lager dan in 2019. Hierdoor staat de concessie onder (financiële) druk. Ook in 2024 blijft dit een opgave.

Wij werken in 2024 aan:

- Arriva blijft volgens de concessieafspraken uitvoering geven aan de concessie.
- In 2024 is het Ontwikkelplan OV geactualiseerd.
- In 2024 is de mogelijke invoering van Dal Vrij Limburg (voorheen de 'Meedoenpas') onderzocht.
- In 2024 is een regionaal uitvoeringsprogramma beschikbaar dat invulling geeft aan de afspraken uit het bestuursakkoord Toegankelijkheid.
- In 2024 is de mogelijkheid om open-access nachttreinen vanuit Aken en Luik naar Schiphol te laten rijden onderzocht.
- In 2024 zijn er structurele financieringsafspraken met het Rijk gemaakt voor de gedecentraliseerde stoptreindiensten voor de periode vanaf 2025.

De internationale verbindingen, waaronder de Drielandentrein, zijn opgenomen onder product 7.3.1.

Met het vaststellen van het Statenvoorstel Dal Vrij Limburg kan de effectieve uitrol van dit product, waarbij we Limburgers tot 100% van het sociaal minimum gratis openbaar vervoer in de daluren kunnen bieden, samen met de gemeenten verder worden ingevuld. In samenhang hiermee zal Arriva de dienstregeling in stand houden en vanaf december gaan opschalen.

Rol Provincie: bevoegd gezag, toetser, financier, partner

Kwaliteit

Wij zijn tevreden wanneer:

- Het openbaar vervoer volgens de in het contract gemaakte afspraken rond kwaliteit is uitgevoerd, zoals punctualiteit, rituitval, etc.
- Het Ontwikkelplan OV Limburg is geactualiseerd. Onderdelen zijn de ontwikkelingen op het gebied van trein- en busverbindingen, knooppunten en de toekomstbestendig ontwikkeling van het openbaar vervoer.
- Dal Vrij Limburg (voorheen de 'Meedoenpas') is onderzocht en de gefaseerde invoering gestart is.
- Een regionaal uitvoeringsprogramma Toegankelijkheid is vastgesteld waarmee we invulling geven aan onderwerpen als het verbeteren van reisinformatie, de inzet van OV-ambassadeurs, reisassistentie en de toegankelijkheid van haltes.
- We de mogelijkheden hebben onderzocht om open-access nachttreinen vanuit Aken en Luik naar Schiphol te laten rijden.
- We structurele financieringsafspraken met het Rijk hebben gemaakt voor de gedecentraliseerde stoptreindiensten voor de periode vanaf 2025.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Het concessiebeheer en het ontwikkelen van het Limburgse openbaar vervoer is een continu proces.

De onder omschrijving genoemde onderwerpen worden in 2024 afgerond.

Tijd (indicator)

Geld

In deze Voorjaarsnota wordt een bedrag van € 5,91 mln. is toegevoegd aan de lasten en € 3,26 mln. aan de baten. Dit betreft de volgende begrotingswijzigingen:

- Ophogen van de concessiebijdrage van € 2,59 mln., in verband met de fors gestegen Landelijke Bijdrage Index (LBI). Deze ophoging wordt structureel in de begroting opgenomen ten laste van het begrotingsresultaat. PS zijn hierover geïnformeerd middels Mededeling portefeuillehouder van 10 april 2024.
- Een specifieke uitkering van het Rijk € 2,90 mln. voor de kosten van een Greenbox in de 27 elektrische treinstellen die Arriva inzet ter uitvoering van de Concessie. Het doel van deze uitkering is het ondersteunen van provincies bij de implementatie van het nieuwe treinbeveiligingssysteem European Rail Traffic Management System (ERTMS). De uitkering is zowel als last en baat opgenomen.
- De vaststelling van een specifieke uitkering van het Rijk (Beschikbaarheidsvergoeding 2021) met een bedrag van € 0,36 mln. Dit bedrag is zowel als last en baat geramd. Deze beschikbaarheidsvergoeding is bedoeld om tegemoet te komen aan de financiële tekorten en de exploitatie van openbaar vervoer gedurende de Covid-19 periode.

Voor de volledige financiering van Dal Vrij Limburg wordt gekeken naar de middelen, die naar aanleiding van een Tweede Kamerdebat rond de Rijksbegroting beschikbaar worden gesteld om de betaalbaarheid van het regionaal openbaar vervoer te bevorderen, de zogenaamde Bikkergelden. Een deel van deze middelen is bedoeld om de tariefstijging 2024 in het openbaar vervoer te compenseren en zal derhalve met Arriva verrekend moeten worden, en een deel is bedoeld om het openbaar vervoer een kwaliteitsimpuls te geven. De precieze voorwaarden rond de Bikkergelden zijn vanuit het Rijk nog niet officieel bekendgemaakt. Het Rijk heeft aangekondigd deze middelen via de meicirculaire naar de provincies te laten vloeien.

Tot slot zijn de personeelskosten opgehoogd met € 0,05 mln. vanwege de CAO-bijstelling.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

7.3. Limburg nationaal en internationaal verbinden

We werken aan een bereikbaarder en verkeersveiliger Limburg voor iedereen. Daarmee dragen we bij aan een duurzamer, leefbaarder en aantrekkelijker mobiliteitssysteem.

Ten aanzien van Limburg nationaal en internationaal verbinden streven we deze collegeperiode de doelstellingen zoals geformuleerd voor product 7.1. na.

Wat merkt de Limburger ervan?

De doelstellingen en indicatoren voor product 7.3 zijn gelijk aan product 7.1.

Wat gaan we daarvoor doen?

7.3.1. Limburg nationaal en internationaal verbonden

Omschrijving

We werken aan de nationale en internationale bereikbaarheid van Limburg. Dit doen we door in te zetten op de aanpassing en/of realisatie van (grensoverschrijdende) spoorverbindingen, snelwegen en vaarwegen. De tijdige realisatie van de Maaslijn heeft daarbij onze prioriteit. Verder werken we aan de Drielandentrein, Intercity (Randstad)-Eindhoven-Heerlen-Aachen, Weert-Hamont-Antwerpen en de Intercity tussen Eindhoven, Venlo en Düsseldorf. Voor het vervoer over de weg gaat het over de verbreding van de A2 tussen Het Vonderen en Kerensheide, Knooppunt Zaarderheiken, de A67 en de doorstroming op de A2 tussen Weert en Eindhoven. Tot slot lobbyen we voor de bereikbaarheid van Limburg over het water en zetten we in op de uitbreiding van onze binnenhavens. Dit doen via de samenwerking met de binnenhavens in Blueports.

We hebben, gezamenlijk met het Limburgse bedrijfsleven, afspraken gemaakt met Minister Harbers over de bereikbaarheid van Limburg voor de binnenvaart tijdens de verruiming van het Julianakanaal tussen Berg aan de Maas en Born.

De Provincie Limburg is toegetreden tot het Project SPIES (Shore Power in European Shipping), gericht op het ontwikkelen van een Europees netwerk voor walstroom.

We hebben in januari Europese subsidie aangevraagd voor de Limburgse binnenhavens Stein (inclusief multimodale corridor naar Chemelot) en de Beatrixhaven in Maastricht. Uitsluitel over de subsidieverlening wordt in juni verwacht.

Rol Provincie: belangenbehartiger, subsidiënt

Kwaliteit

Wij zijn tevreden als de reiziger zich ongehinderd over de grens kan verplaatsen met het openbaar vervoer. Daarnaast zijn wij tevreden als Limburg multimodaal bereikbaar is via de weg (o.a. A2-Weert-

Eindhoven, A67), water (o.a. Julianakanaal en de Maas) en het spoor.
Tot slot zetten we in op Rijks- en Europese cofinanciering voor de Limburgse mobiliteitsopgaven.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Voor de realisatie van bovengenoemde opgaven zijn we veelal afhankelijk van andere partijen, waaronder het Rijk. We voeren een stevige lobby richting Rijk en Europa om de projecten volgens planning te kunnen uitvoeren en afronden. Dit blijft een doorlopend proces.

Tijd (indicator)

Geld

In deze Voorjaarsnota is een bedrag van € 2,64 mln. toegevoegd aan de lasten en aan de baten van dit product. Dit betreft een voorschot van het door Europa toegekende CEF-subsidie voor het project Rhombus Upside II (CEF3). Het subsidie is bedoeld voor de bereikbaarheid van Limburg over het water en uitbreiding van de binnenhavens (zoals hiervoor onder Omschrijving is opgenomen).

Geld (indicator)

Wat mag het kosten?

In deze Voorjaarsnota 2024 wordt het budget van programma Een bereikbaar en toegankelijk Limburg bijgesteld.

We voegen € 8,97 mln. aan de lasten van de exploitatiebegroting 2024 toe.

Voor het subsidiebesluit en bevoorschotting Arriva Deel II is jaarlijks € 2,59 mln. uit het begrotingsresultaat gehaald voor het ophogen van de lasten.

Verder zijn in de begroting 2024 ad € 5,87 mln. aan middelen, zowel aan de lasten als aan de baten, toegevoegd:

- Vaststelling Beschikbaarheidsvergoeding Openbaar Vervoer 2021 € 0,36 mln.;
- Tijdelijke regeling specifieke uitkering ERTMS (Arriva Greenbox) € 2,90 mln.;
- CEF-subsidie Rhombus Upside II € 2,61 mln.

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg			
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid			
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma			
60109 Reg Org Verkeersv Limb	854	0	854
67130 Procesmiddelen mobiliteit	210	-50	160
67625 Samenwerking Blueports	35	0	35
67862 Verkeers en vervoersmanagement	1.001	0	1.001
67929 Kapitaallasten	26	0	26
67931 Kapitaallasten	27	0	27
68029 Doorberekende personeelskosten	2.413	131	2.544
68187 Ronde Voorterstraat voorheen N300	1.250	0	1.250
68190 SmartwayZNL	5.219	0	5.219
68844 Fietsverbinding HeuvellandParkstad	160	0	160
68952 Langjarige verplichtingen	368	0	368
69163 Minder Hinder Aanpak BO MIRT	59	51	110
69164 Nat Agenda Laadinfrastructuur BO MIRT	520	0	520
69165 Digitalisering oa Data Top 15BO MIRT	523	0	523
69168 Clean Energie Hubs BO MIRT	29	0	29
69172 Beleidskader Fiets Fietsprojecten	6.436	0	6.436
69198 Subsidieregels doortrappen 2024	100	0	100
69199 Beleidskader Fiets onderzoek	77	0	77
69200 Snelfietsroute BeekElslooChemelot	1.690	0	1.690
69202 Dwarsverbindingen project A2 t Vonderen	0	0	0
69204 Doorontwikkeling verkeersmeetnet	328	0	328
69205 Doorontwikkeling verkeersmodel	151	0	151
69290 Verkeerseducatiebeleid Limburg	1.476	0	1.476
69326 Slim veilig duurzaam	2.622	0	2.622
69427 A67A73 Parallelbaan Zaarderheiken	0	0	0
69468 Verkeerseducatiebeleid Limburg comp BTW	116	0	116
69497 SPUK Verkeersinfrastructuur 2021 BO MIRT	1.126	0	1.126
69635 SPUK Versterking havenvoorziening	250	-250	0
69889 Procesmiddelen WAhaven Roermond	0	50	50
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	27.067	-68	26.999
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	27.067	-68	26.999
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer			
7.2.1 Infrastructuur			
63280 Wegbeheer algemene kosten	189	367	556
63284 Middelen	147	-66	81

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
63285 Schade aan provinciale wegen declarabel	248	0	248
63286 Schade aan prov wegnietdeclarabel	54	0	54
63287 Recognities	105	45	150
63288 Klussenbestek	341	159	500
63289 Groen incl faunavoorziening	32	740	772
63292 Bebording bebakening en wegmeubilair	121	-120	1
63293 Openbare verlichting	368	754	1.121
63294 Bewegwijzering UT GMS	221	-53	167
63295 Verkeersregelinstallaties VRI	252	198	450
63297 Afwatering incl oppervlaktewater	155	-140	16
63298 Gladheidsbestrijding	1.566	362	1.927
63300 Incidentmanagement	369	400	768
63301 Verhardingen	3.150	-2.918	233
63303 Kunstwerken incl geluidsvoorzieningen	709	324	1.032
63823 Contract CFOOR	4.468	-120	4.348
64075 Schade door diefstal wegmeubilair	8	0	8
65580 Klein onderhoud steunpunten wegen	55	0	55
65581 Toev odhvoorziening steunpunten wegen	106	-5	101
67768 Exploitatiesubsidie ZLSM	249	0	249
67933 Kapitaallasten infraprojecten	8.457	0	8.457
67934 Kapitaallasten BPL	4.207	0	4.207
67935 Kapitaallasten bruteringsreserve N280	1.022	0	1.022
68033 Doorberekende personeelskosten	10.080	545	10.625
68580 Leasetermijnen wagenpark provinciale wegen	450	0	450
68590 Brandstof wagenpark provinciale wegen	100	0	100
68825 Markering	29	0	29
68827 Overige elektrische installaties	121	72	193
68828 Verkeersveiligheid	58	-58	0
68829 Wegaanleg algemene kosten	58	0	58
68830 OMOP verhardingen	5.945	11.052	16.997
68831 Groot onderhoud kunstwerken contract	551	349	900
68832 Onderhoudscontract openbare verlichting	346	-86	260
68833 Onderhoudscontracten automaten VRA	158	43	200
68834 Onderhoudscontract buiteninstallatie VRI	173	123	296
68852 Kapitaallasten	204	0	204
69029 Kapitaallasten brut res VDLNedcar	570	0	570
69192 Beheer en onderhoud DRIS	95	96	191
69264 Kapitaallasten N266	-64	0	-64
69299 Kapitaallasten steunpunten	7	0	7

Voorjaarsnota 2024

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69386 Urgente functionele verkeersveiligheidszaken	131	0	131
69415 Overdracht wegvak N270 bodemsanering	200	0	200
69562 Voorbereidingskosten uitrol iVRIs	167	0	167
69634 Kapitaallasten BR N270 OoijenWanssum	721	0	721
69721 Kapitaallasten N270 OoijenWanssum	0	0	0
69740 Stelpost kaplst nota infrastrkapitaalgoed	0	0	0
69741 Stelpost kapitaallasten Risicocomponent	1.915	0	1.915
69762 Stelpost nota kapitaalgoederen exploitatie	11.572	-11.572	0
69763 Stelpost nota kapitaalgoederen kapitaallast	0	0	0
69765 Stelpost verlenging afschr termkapitaallast	0	0	0
69847 DU Verkeersveiligheid	188	0	188
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	60.369	489	60.858
7.2.2 Openbaar vervoer			
67867 OVconcessie 1631 exploitatie	72.706	2.594	75.301
67869 OVconcessie 1631 ontwikkelruimte	293	0	293
67872 OV projecten	105	-105	0
67873 OV projecten monitoring en bedrijfsvoering	305	105	410
67874 OV Beheer en onderhoud spoor	0	0	0
68032 Doorberekende personeelskosten	984	53	1.038
68184 OV Concessie 20162031 Wensbus	33	0	33
68785 Pilot Mobility as a Service MaaS	150	0	150
68849 Kapitaallasten	66	0	66
68966 Nadere subsidieregul de Wensbus	392	0	392
69211 Procesmiddelen concessieverlenging	347	0	347
69284 SPUK Programma ERTMS	0	2.900	2.900
69454 Uitvoeringskosten subsidieregul de Wensbus	0	0	0
69458 SPUK Beschikbaarheidsvergoeding 2021	0	360	360
69557 Herinrichting stationsomgeving Venray	2.164	0	2.164
Totaal 7.2.2 Openbaar vervoer	77.544	5.907	83.451
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	137.914	6.396	144.310
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden			
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden			
67928 Kapitaallasten	103	0	103
68031 Doorberekende personeelskosten	601	33	633
68850 Kapitaallasten	1.986	0	1.986
69311 Inframaatregelen WeertHamontAntwerpen	0	0	0
69411 CEF1 Rhombus Works proceskosten	18	0	18
69656 CEF2 Rhombus Studys proceskosten	194	0	194
69826 CEF1 Rhombus Works partners	9.027	0	9.027

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69827 CEF2 Rhombus Studys partners	6.251	0	6.251
69941 CEF3 Rhombus Upside II proceskosten	0	86	86
69942 CEF3 Rhombus Upside II partners	0	2.522	2.522
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	18.180	2.640	20.820
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	18.180	2.640	20.820
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	183.160	8.968	192.128
Totaal Lasten	183.160	8.968	192.128
Baten			
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg			
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid			
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma			
69205 Doorontwikkeling verkeersmodel	61	0	61
69290 Verkeerseducatiebeleid Limburg	490	0	490
69497 SPUK Verkeersinfrastructuur 2021 BO MIRT	1.126	0	1.126
69635 SPUK Versterking havenvoorziening	250	-250	0
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	1.927	-250	1.677
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	1.927	-250	1.677
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer			
7.2.1 Infrastructuur			
60281 Wegenbeheer legesheffing	25	0	25
63285 Schade aan provinciale wegen declarabel	368	0	368
63295 Verkeersregelinstallaties VRI	147	0	147
67769 Gebruiksvergoeding ZLSM basis	259	0	259
67771 Gebruiksvergoeding ZLSM huur station	26	0	26
69847 DU Verkeersveiligheid	94	0	94
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	919	0	919
7.2.2 Openbaar vervoer			
67882 Bijdrage Gelderland in OVconcessie	1.835	0	1.835
68118 SPUK exploitatie stoptreindiensten	6.000	0	6.000
68989 SPUK exploitatie sneltrein MHA	258	0	258
69284 SPUK Programma ERTMS	0	2.900	2.900
69458 SPUK Beschikbaarheidsvergoeding 2021	0	360	360
Totaal 7.2.2 Openbaar vervoer	8.093	3.259	11.353
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	9.013	3.259	12.272
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden			
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden			
69411 CEF1 Rhombus Works proceskosten	18	0	18

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69656 CEF2 Rhombus Studys proceskosten	194	0	194
69826 CEF1 Rhombus Works partners	9.027	0	9.027
69827 CEF2 Rhombus Studys partners	6.251	0	6.251
69941 CEF3 Rhombus Upside II proceskosten	0	86	86
69942 CEF3 Rhombus Upside II partners	0	2.522	2.522
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	15.490	2.608	18.098
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	15.490	2.608	18.098
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	26.430	5.617	32.047
Totaal Baten	26.430	5.617	32.047
Saldo van baten en lasten	-156.730	-3.351	-160.081
Stortingen			
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg			
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid			
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma			
69780 Toevoeging PR Bereikbaarheid	10.000	0	10.000
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	10.000	0	10.000
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	10.000	0	10.000
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer			
7.2.1 Infrastructuur			
67527 Toevoeging bestemmingsres realisatie N280	3.339	0	3.339
69950 Toevoeging bestemmingsreserve ZLSM	0	34	34
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	3.339	34	3.373
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	3.339	34	3.373
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden			
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden			
67601 Toevoeging bestemmingsreserve ZLSM	34	-34	0
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	34	-34	0
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	34	-34	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	13.373	0	13.373
Totaal Stortingen	13.373	0	13.373
Onttrekkingen			
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg			
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid			
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma			
69531 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	16.904	0	16.904

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69532 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	2.342	0	2.342
69533 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	647	0	647
69875 Aanwending PR Bereikbaarheid	0	0	0
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	19.893	0	19.893
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	19.893	0	19.893
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer			
7.2.1 Infrastructuur			
67528 Aanwending bruteringsreserve realisatie N280	1.022	0	1.022
69028 Aanwending bruteringsreserve VDL Nedcar	570	0	570
69534 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	167	0	167
69549 Aanwending reserve DU bodemsanering	200	0	200
69633 Aanw bruteringsreserve N270 OoijenWanssum	933	0	933
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	2.891	0	2.891
7.2.2 Openbaar vervoer			
69529 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	2.314	0	2.314
Totaal 7.2.2 Openbaar vervoer	2.314	0	2.314
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	5.205	0	5.205
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden			
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden			
69530 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	0	0	0
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0	0	0
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0	0	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	25.098	0	25.098
Totaal Onttrekkingen	25.098	0	25.098
Saldo mutatie reserves	11.725	0	11.725
Resultaat	-145.005	-3.351	-148.356

8. Provincie midden in de samenleving

Provincie midden in de samenleving

Een Provincie die midden in de samenleving staat en op een responsieve en dienstbare manier de urgente Limburgse opgaven gaat beetpakken. Waarbij niemand tot het onmogelijke zal worden gedwongen. In plaats daarvan gaan we als Provincie met elkaar, en samen met alle Limburgers elke dag een beetje beter maken. Tot in de wijken van onze steden en in de haarvaten van ons platteland. Elke regio, elke kern en elke Limburger telt. Daarvoor werken wij samen met onze Limburgse gemeenten, de Rijksoverheid, andere provincies, buurregio's en Brussel en behartigen wij de Limburgse belangen vanuit eigen kracht. Een weerbare en slagvaardige provinciale overheid is daarvoor cruciaal.

Ons beleidskader

Het Statenvoorstel 'Beleidskader Provincie Midden in de Samenleving' ligt voor ter besluitvorming in Provinciale Staten van 24 mei 2024.

Maatschappelijke opgave

Door uitvoering van het beleidskader 'Provincie Midden in de Samenleving 2024-2027' beogen we een meer betrokken overheid te zijn die midden in de samenleving staat, die betrouwbaar en dienstbaar is richting haar inwoners en die in staat is haar eigen ambities waar te maken. De maatschappelijke opgave die daarbij leidend is, is als volgt geformuleerd:

- *een betrokken, betrouwbaar en bekwaam openbaar bestuur in Limburg, dat midden in de samenleving staat en het vertrouwen krijgt van de Limburgers.*

Aan de hand van indicatoren maken we zichtbaar hoe het over de lange termijn (trendmatig) gesteld is met deze maatschappelijke opgave.

Indicator 1: Tevredenheid Limburgers over het functioneren van de democratie in Limburg (in ontwikkeling).

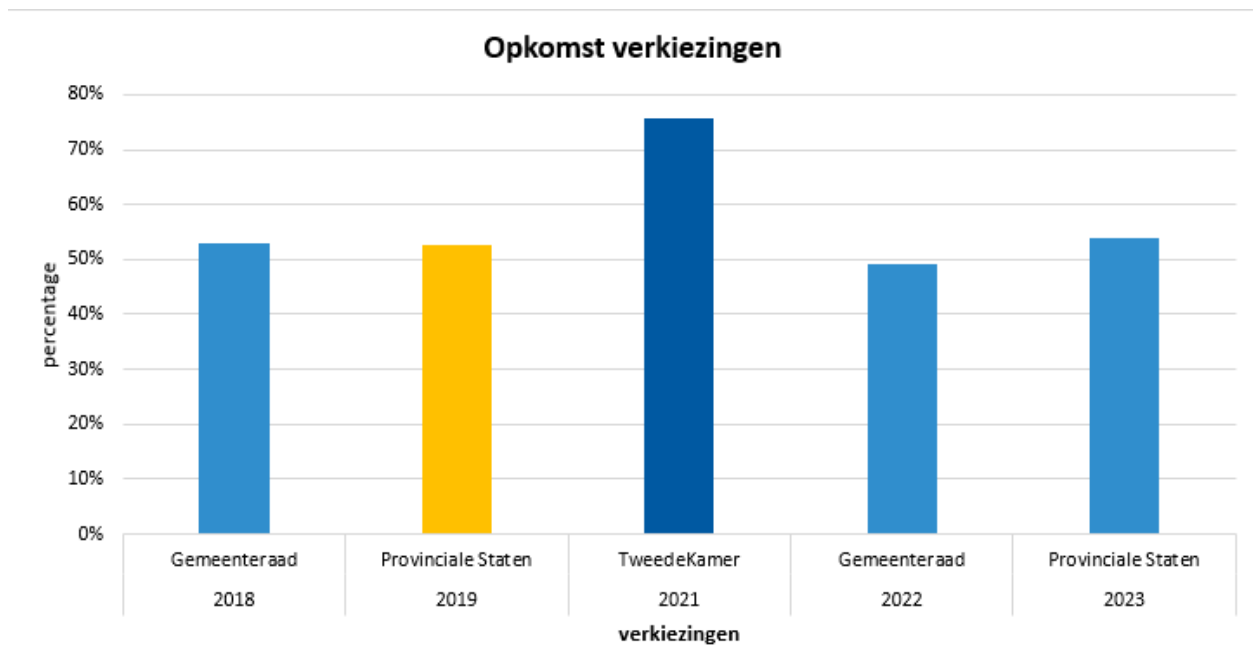
Bron: PWKO

Indicator 2: Het vertrouwen van Limburgers in personen en instellingen binnen de Limburgse overheid (in ontwikkeling).

Bron: PWKO

Indicator 3: Opkomst Provinciale Statenverkiezingen (BBV).

Bron: Kiesraad

Opkomst	2019	2023
Limburg	53%	54%
Nederland	56%	58%

Wat willen we bereiken?

8.1. Regio Deals

De Provincie draagt zorg voor een goed openbaar bestuur, waarbij bekwaamheid, kwaliteit, betrouwbaarheid en toegankelijkheid van bestuur sleutelementen zijn. In het beleidskader Provincie Midden in de Samenleving is het kader en de uitwerking geschetst voor de periode 2024-2027. Daarmee geven wij tevens invulling aan de wijze waarop wij willen werken met onze Limburgse gemeenten als het gaat om regionale samenwerking (Regio Deals en Elke Regio Telt).

Daarbij streven wij de volgende doelstelling na:

- In 2027 wordt de Provincie Limburg door gemeenten (individueel en in regioverband) ervaren als een betrokken partner voor de regiodeals en voor de versterking van de gemeentelijke uitvoeringskracht;

Wat merkt de Limburger ervan?

Indicator 1: Ervaren partnerschap van gemeenten binnen de regiodeals (*in ontwikkeling*).

Bron: Evaluaties Regio Deal Noord-Limburg en Regio Deal Midden-Limburg (kwalitatief)

Indicator 2: Voortgang in het behalen van de gestelde doelen in de Regio Deal Convenanten voor Midden-Limburg en Noord-Limburg (5e tranche Regio Deals) (*in ontwikkeling*).

Bron: Jaarlijkse voortgangsrapportages Regio Deal Noord-Limburg en Regio Deal Midden-Limburg

Indicator 3: Aantal projecten waarin Provincie Limburg projectpartner is voor de Regio Deals Parkstad 2.0 en Westelijk Zuid-Limburg (4e tranche Regio Deals) (in ontwikkeling).

Bron: Data beleidscluster

Wat gaan we daarvoor doen?

8.1.1. Regio Deals

Omschrijving

Wij zijn als provincie partner voor die regio's die een nieuwe propositie willen indienen voor 5e en 6e tranche Regio Deals van de Rijksoverheid. Dit betreft de laatste twee tranches. Voor de reeds in februari 2023 (bij de 4e tranche) toegekende Regio Deals voor Parkstad en Centraal-westelijk Zuid-Limburg zijn wij op projectbasis partner om die initiatieven te ondersteunen die passen binnen de inhoudelijke contouren van het coalitieakkoord. Daarnaast maken we als provincie de verbinding met het aspect bekwaam openbaar bestuur en bestuurlijke vernieuwing in relatie met de regiodeals in Zuid-, Midden- en Noord-Limburg.

Kwaliteit

Met de Regio Deal gaan Rijk en Regio een duurzaam partnerschap aan om de opgave die in de regio speelt gezamenlijk aan te pakken. De inzet is dat de middelen van het Rijk en haar regionale partners als een vliegwiel functioneren voor andere investeringen in de regio en een sterke regionale samenwerking. De bijdragen van het Rijk zijn bedoeld als een tijdelijke en eenmalige impuls voor regionale ontwikkeling met een duurzaam effect, waarbij structurele exploitatiekosten van lange termijn investeringen geborgd moeten zijn.

Wij zijn volwaardig partner in de toegekende 5e tranche (2024) van de Regio Deals voor Midden-Limburg en Noord-Limburg en projectpartner voor de tweede Regio Deals in Zuid-Limburg uit de 4e tranche (2023). Samen met de vier regio's en alle maatschappelijke partners werken wij aan projectinvesteringen in de brede welvaart van Limburg en bieden ondersteuning in het versterken van de regionale uitvoeringskracht.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De Regio Deals van Zuid-Limburg west en Parkstad Limburg zijn in de vierde tranche gehonoreerd. Vóór 1 november 2023 moesten proposities voor de vijfde tranche Regio Deals ingediend worden bij het Rijk. Beide Limburgse aanvragen van Midden-Limburg en Noord Limburg zijn in samenwerking met de

Provincie opgesteld en ondersteund. Provinciale Staten zijn hierover geïnformeerd op 26 oktober 2023 (zie DOC-00562726). Het Kabinet heeft beide voorstellen gehonoreerd op 9 februari 2024 (zie DOC-00616714). De gereserveerde rijksbijdrage voor de Regio Deal Midden-Limburg is € 20 mln. en de rijksbijdrage voor de Regio Deal Noord-Limburg is € 10 mln. (incl. btw). Deze voorgenomen rijksbijdragen dienen door de 'regio' (samenwerkende gemeenten en provincie) van een evenredige cofinanciering voorzien te worden. Uitgegaan wordt van een voorgenomen provinciale bijdrage van maximaal €10 mln. voor de Regio Deal Midden-Limburg en maximaal € 5 mln. voor de Regio Deal Noord-Limburg. Uitgangspunt daarbij is onder meer een minimaal gelijke publieke cofinancieringsbijdrage van de regio (zijnde de samenwerkende gemeenten) en een gelijkwaardig partnerschap in zowel inhoudelijke samenwerking als governance. Provinciale Staten zijn hierover op 17 april 2024 geïnformeerd (zie DOC-00640037).

De procedure om te komen tot een regio deal is vergelijkbaar met de vorige tranches regio deals. De proposities worden vanaf nu uitgewerkt in een convenant tussen Rijk, Provincie en samenwerkende gemeenten rond de zomer 2024, welke in het najaar van 2024 formeel ook ondertekend worden. Wat betreft de inhoudelijke onderbouwing en bijbehorend financiële verdeling over programmalijnen per regio deal, is het nog op te stellen convenant leidend. Daarnaast zullen wij als Provincie ook formele afspraken maken met beide regio's die wij vastleggen in twee samenwerkingsovereenkomsten. De financiële inzet behorend bij de convenanten zal verwerkt worden in het voorstel voor de Begroting 2025.

Tijd (indicator)

Geld

Bij de Voorjaarsnota wordt de begroting voor het product Regiodeals structureel verhoogd met € 0,02 mln. vanwege de CAO-bijstelling van de personeelskosten. De geplande activiteiten van dit jaar kunnen worden uitgevoerd binnen het beschikbare budget.

Geld (indicator)

Wat willen we bereiken?

8.2. Betrouwbare en integere overheid

In het beleidskader Provincie Midden in de Samenleving is het kader en de uitwerking geschetst voor de periode 2024-2027. Daarmee geven wij invulling aan de wijze waarop wij willen werken voor de Limburgers, hoe wij samenwerken met onze Limburgse gemeenten en andere overheden, en hoe wij ons daarop als provinciale organisatie organiseren en willen verbeteren. Provincies hebben de wettelijke taak om op onderdelen toezicht te houden op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en het Waterschap. Dit betreft het toezicht op de gemeentefinanciën, huisvesting vergunninghouders, informatie- en archiefbeheer, onderdelen van ruimtelijke ordening en erfgoed. Daarnaast heeft de Provincie Limburg een relatief grote historisch gegroeide rol binnen de bestuurlijke regionale ecosystemen in Limburg. Ook

onderhouden wij goede contacten met andere provincies, onder anderen via het Interprovinciaal Overleg (IPO).

Op het gebied van bestuurscultuur en integriteit zijn aan het einde van de vorige bestuursperiode betekenisvolle stappen gezet in antwoord op de bestuurscrisis; deze zetten we in 2023-2027 onverminderd voort en werken we verder uit. Ook op het gebied van veiligheid en ondermijning geldt ook dat we voortbouwen op reeds gezette stappen. De Provincie Limburg richt zich in deze aanpak van ondermijning en oneigenlijke beïnvloeding op zowel de eigen provinciale organisatie als ook op het ondersteunen van de gemeenten. De Provincie zet in op een actieve lobby richting de bestuurscentra in Den Haag en Brussel en werkt actief samen met de buurlanden.

Daarbij streven wij de volgende doelstellingen na:

- in 2027 wordt de Provincie Limburg als meer dienstbaar en als beter benaderbaar ervaren door de Limburgers t.o.v. de 0-meting in 2024;
- in 2027 wordt de Provincie Limburg door gemeenten (individueel en in regioverband) ervaren als een betrokken partner voor de regiodeals en voor de versterking van de gemeentelijke uitvoeringskracht;
- in 2027 zijn de geplande activiteiten voor een weerbare overheid in uitvoering binnen de provinciale organisatie, conform de checklist 'Limburgse norm' (ten opzichte van de 0-meting 2024);
- in 2027 is de provinciale organisatie beter toegerust op de grote opgaven door ontwikkelingen binnen de organisatie.

Wat merkt de Limburger ervan?

Indicatoren bij 'in 2027 wordt de Provincie Limburg als meer dienstbaar en als beter benaderbaar ervaren door de Limburgers t.o.v. de 0-meting in 2024'

Indicator 1: Ervaren dienstbaarheid Provincie (in ontwikkeling).
Bron: te ontwikkelen

Indicator 2: Ervaren benaderbaarheid Provincie (in ontwikkeling).
Bron: te ontwikkelen

Indicatoren bij 'in 2027 wordt de Provincie Limburg door gemeenten (individueel en in regioverband) ervaren als een betrokken partner voor de regiodeals en voor de versterking van de gemeentelijke uitvoeringskracht'

Indicator 3: Ervaren partnerschap van gemeenten binnen de versterking van de gemeentelijke uitvoeringskracht (*in ontwikkeling*).
Bron: te ontwikkelen via aanpak en versterken Gemeentelijke Uitvoeringskracht Nieuwe stijl (GUN)

Indicator 4: Preventief toezicht gemeenten (% onder preventief toezicht) (BBV).
Bron: Kurtosis

Indicator bij 'in 2027 zijn de geplande activiteiten voor een weerbare overheid in uitvoering binnen de provinciale organisatie, conform de checklist 'Limburgse norm' (ten opzichte van de 0-meting 2024)'

Indicator 5: Verbetering die zichtbaar is in de checklist 'Limburgse norm' (*in ontwikkeling*)
Bron: Checklist Limburgse Norm RIEC

Indicator bij 'in 2027 is de provinciale organisatie beter toegerust op de grote opgaven door ontwikkelingen binnen de organisatie'

Indicator 6: Omschrijving organisatieontwikkelingen op in ieder geval het gebied van personeelsbestand, kennis, digitalisering en concernstandaarden
Bron: n.t.v. (kwalitatief)

Wat gaan we daarvoor doen?

8.2.1. Bestuurlijke verhoudingen

Omschrijving

De provincie draagt zorg voor een goed openbaar bestuur, waarbij bekwaamheid, kwaliteit, betrouwbaarheid en toegankelijkheid van bestuur sleutelementen zijn. In het beleidskader Provincie Midden in de Samenleving is het kader en de uitwerking geschetst voor de periode 2024-2027. Daarmee geven wij invulling aan de wijze waarop wij willen werken voor de Limburgers, hoe wij samenwerken met onze Limburgse gemeenten en andere overheden, en hoe wij ons daarop als provinciale organisatie organiseren willen verbeteren. De provinciale doelenboom behorend bij het beleidskader is vertaald in deze Voorjaarsnota inclusief de bijbehorende indicatoren.

Provincies hebben de wettelijke taak om op onderdelen toezicht te houden op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en het Waterschap. Dit betreft het toezicht op de gemeentefinanciën, huisvesting vergunninghouders, informatie- en archiefbeheer, onderdelen van ruimtelijke ordening en erfgoed. Daarnaast heeft de Provincie Limburg een relatief grote historisch gegroeide rol binnen de bestuurlijke regionale ecosystemen in Limburg. Ook onderhouden wij goede contacten met andere provincies, onder anderen via het Interprovinciaal Overleg (IPO).

Kwaliteit

- In deze periode maken we plannen voor bestuurlijke vernieuwing (jongerenparticipatie, participatieverordening, transparante informatievoorziening), die ervaringen opleveren voor het functioneren als dienstbare en responsieve overheid (instellen provinciale contactfunctionaris, pilots VTH-beleid en uitvoering) en waarin de mens centraal staat. We betrekken PS in de voorbereiding en later dit jaar worden plannen en aanpak aan PS aangeboden met daarbij ook de financiële vertaling.
- In deze periode ondersteunen we de decentrale overheden in de regio's Zuid-, Midden en Noord-Limburg met bestuurlijke versterking gericht op samenwerking en uitvoeringskracht. Daartoe ontwikkelen wij scenario's voor uitvoeringskracht voor gemeenten. De voorbereidingen zijn inmiddels in volle gang.
- Wij participeren in het vervolg van de Rijksaanpak voor Elke Regio Telt! in de regio's Zuid-Limburg, Midden-Limburg en Noord-Limburg waarbij we de Limburgse belangen indienen als het gaat om herijking van de rijks-investeringslogica en het benodigde regionale maatwerk binnen Limburg en daarbij horende rijksondersteuning.
- Wij zullen waar mogelijk de regeldruk terugdringen en eigen procedures vereenvoudigen en doorlooptijden versnellen in het brede provinciale beleid.

- We vertegenwoordigen de Provincie Limburg in alle lagen van het IPO.
- We voeren onze wettelijke taken van het Interbestuurlijk Toezicht (IBT) adequaat uit.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

- Voor de bestuurlijke vernieuwing in de ontwikkeling richting een responsieve overheid zal in 2023 - 2027 een fundament gelegd worden. In 2024 wordt gestart met pilots responsieve overheid. In 2027 zijn deze pilots geëvalueerd, waarbij de evaluatie heeft geleid tot concrete voorstellen voor de inrichting van een responsieve overheid.
- Het versterken van de gemeentelijke uitvoeringskracht kent een gefaseerde aanpak waarbij de basis is gelegd in 2023 en tot aan de Provinciale verkiezingen 2027 uitvoering zal krijgen. In 2024 zal gestart worden met een pilot op schaal Zuid-Limburg, mede in de vorm van het aanstellen van een onafhankelijk verkenner. Daarnaast volgt er een onderzoek naar de mogelijkheden tot versterking van de uitvoeringskracht van gemeenten in Zuid-Limburg.
- Wij nemen deel aan de 'regiodialogen' die door het Ministerie van BZK in de periode april - juni 2024 worden georganiseerd vanuit de rijksaanpak Elke Regio Telt. Deze dialoogdagen bieden input voor de rijksoverheid voor het nieuwe beleid van het nog te vormen Kabinet.
- Wij organiseren een werksessie met Provinciale Staten over het terugdringen van regeldruk in 2024 waarbij ook ervaringen en expertise uit de samenleving wordt betrokken om te komen tot een brede aanpak in het terugdringen van regeldruk.
- De vertegenwoordiging in het IPO en de uitvoering van het IBT betreffen doorlopende activiteiten.

Tijd (indicator)

Geld

In deze Voorjaarsnota vragen we ophoging met € 0,62 mln. van het product Bestuurlijke verhoudingen vanwege:

- een structureel bedrag van € 0,21 mln. actualisering van de raming van de voorziening APPA (Algemene pensioen- en uitkeringswet politieke ambtsdragers) conform de berekening van de Algemene Pensioen Groep (APG);
- indexering van de Statenvergoedingen ad. € 0,03 mln. ;
- tijdens de Presidiumvergadering van 05-04-2024 is besloten om de bijdrage van de Zuidelijke Rekenkamer (ZRK) met ingang van 2023 structureel te verhogen met € 0,02 mln. , derhalve is de begroting 2024 verhoogd met € 0,04 mln.

De dekking van de bovengenoemde begrotingswijzigingen vindt plaats uit het begrotingsresultaat.

Verder stijgt de begroting van dit product met € 0,34 mln. in verband met de CAO-bijstelling van de personeelskosten.

Geld (indicator)

8.2.2. Grensoverschrijdende samenwerking

Omschrijving

In Limburg is de grens met onze burens nooit ver weg. En dat heeft impact. Of het nou gaat om de stikstofdepositie uit het buitenland, internationale acquisities, onze grensoverschrijdende treinverbindingen, samenwerking met bijvoorbeeld RWTH Aachen en de Brightlands-campusen, de GrensInfoPunten (GIP's) en arbeidsbemiddeling of de kwaliteit en kwantiteit van de Limburgse wateren. Wij zoeken vanuit de inhoudelijke aandachtsvelden actief de samenwerking met onze buurregio's en Europese instellingen op. We behartigen de Limburgse belangen in nauw overleg en goede verstandhouding met onze burens. We zijn vertegenwoordigd in verschillende gremia via het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel en de Grenspost Düsseldorf. Ook leveren we een financiële bijdrage aan drie Euregio's.

Kwaliteit

Het Limburgs belang is op alle relevante bestuurlijke en ambtelijke niveaus optimaal gediend.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Conform planning.

Tijd (indicator)

Geld

Bij de Voorjaarsnota wordt de begroting voor dit product structureel verhoogd met € 0,06 mln. vanwege de CAO-bijstelling van de personeelskosten. De geplande activiteiten van dit jaar kunnen worden uitgevoerd binnen het beschikbare budget.

Geld (indicator)

8.2.3. Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn

Omschrijving

De kern van het internationaliseringsbeleid van Limburg ligt in de brede samenwerking met de directe buurlanden Duitsland en België en hun grensregio's. In de samenwerking met Noordrijn-Westfalen wordt in een breed partnerschap met Rijk, Land, grensprovincies, Bezirke en Euregio's gewerkt aan de bilaterale samenwerking via onder andere een jaarlijkse Grenslandconferentie en een Grenslandagenda. Limburg is nauw betrokken bij de voorbereiding en uitvoering hiervan. De samenwerking met Vlaanderen krijgt gestalte via het regionaal bestuurlijk grensregio-overleg dat twee keer per jaar bijeenkomt. Het kader voor de samenwerking met Wallonië wordt gevormd door een routekaart die Nederland en Wallonië in 2022 overeenkwamen. Daarnaast vervult de Provincie Limburg de rol van Managementautoriteit van Interreg Euregio Maas-Rijn.

Kwaliteit

Het Limburgs belang is op alle relevante bestuurlijke en ambtelijke niveaus optimaal gediend.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Conform planning

Tijd (indicator)

Geld

Bij de Voorjaarsnota wordt de begroting voor dit product structureel verhoogd met € 0,08 mln. vanwege de CAO-bijstelling van de personeelskosten. De geplande activiteiten van dit jaar kunnen worden uitgevoerd binnen het beschikbare budget.

Geld (indicator)

8.2.4. Externe relaties en Public Affairs

Omschrijving

Provincie Limburg ziet zich geconfronteerd met steeds grotere en complexere opgaven, die (deels) door het rijk bij de regionale overheden worden belegd. Daarnaast ligt er een ambitieus Limburgs collegeakkoord, met duidelijke economische en maatschappelijke accenten, die vragen om ondersteunend nationaal en Europees beleid en om additionele middelen uit nationale en Europese fondsen. De optelsom hiervan maakt dat het belangrijker is dan ooit om vanuit het Gouvernement en de brede Limburgse regio doelgericht en strak georganiseerd lobby te bedrijven. Deze lobby dient om te komen tot de juiste beleidsbeslissingen en tot de invulling van de benodigde randvoorwaarden, waaronder nadrukkelijk ook het beschikbaar komen van additionele fondsen. Want de opgaven en ambities zijn dusdanig dat provincie Limburg deze niet allemaal uit eigen middelen kan realiseren.

Reden voor de Provincie om zich zowel op het gebied van fondsenwerving als in het domein van de lobby (Public Affairs en externe relaties) sterker te organiseren. Een effectieve fundraising aanpak richting Brussel en Den Haag vraagt om selectiviteit van proposities en een proactieve samenwerking met onze partners. Deze fundraisingaanpak wordt ontwikkeld en geïntensiveerd met een onlangs gestart kernteam fundraising. Op basis van de beleidskaders is er een eerste stap gezet in prioritering en fasering van dossiers die kansrijk zijn voor bijdragen uit externe fondsen. Per dossiers worden vanuit de systematiek van projecttafels een projectportfolio opgezet, kansrijke calls in beeld gebracht en aanvragen ingediend in samenwerking met externe partners. Hierbij wordt nadrukkelijk ingezet op de Regionale EU-programma's (OPZuid, Interreg en NSP-GLB), omdat de Provincie hier een bestuurlijke rol heeft voor wat betreft toekenning van middelen. Bovendien wordt aan de voorkant de uitwerking van proposities gestimuleerd met de inzet van procesmiddelen. De fundraisingaanpak wordt versterkt door dossiers met elkaar te verbinden en vanuit een integrale insteek proposities te ontwikkelen. Een voorbeeld hiervan is de integrale wijkaanpak, die nu verder verkent en uitgewerkt zal worden. In de najaarsnota van 2024 zal in het kader van de P&C cyclus gerapporteerd worden over de voortgang van de prioritering.

Ten aanzien van de lobby is de versterking via een programma in Q3 van 2023 ingezet. De basis daarvoor zijn de vastgestelde prioritaire lobbydossiers die door de lobbyoffice in samenwerking met programmamanagers en de PA posten worden uitgewerkt. Daarbij gebruikmakend van beschikbare eigen expertise (bijvoorbeeld in de posten die de Provincie al geruime tijd heeft in Den Haag, Brussel en Düsseldorf), en waar nodig in specifieke dossiers ook van in te huren externe expertise. Ook wordt gewerkt met kernteams op clusteroverstijgende onderwerpen. Een goed voorbeeld is de samenwerking rond het meerdaagse Einstein Telescope werkbezoek in Brussel. Ook ligt de focus op intensivering van contacten met departementen, zodat de provincie al eerder in beleids- en besluitvormingsprocessen inbreng kan leveren.

Parallel aan de nieuwe lobbyaanpak van de provincie wordt samen met de belangrijkste stakeholders in de regio gewerkt aan gezamenlijke afgestemde lobby-inspanningen bij relevante dossiers. Dit gebeurt onder de vlag van Brightlands, dat hiermee uitgroeit tot hét merk dat symbool staat voor het innovatieve Limburg (in al haar economische en maatschappelijke facetten). De Provincie verzorgt ook hiervan de coördinatie en de bijbehorende werkzaamheden zijn onderdeel van het takenpakket van de lobbyoffice.

Democratie in Nederland is een groot goed en vastgelegd in artikel 10 van onze grondwet. De Oekraïne-oorlog doet ons beseffen dat vrede en vrijheid niet vanzelfsprekend zijn. Herdenken en Vieren moeten we voor onze generaties onderhouden en blijven hernieuwen.

In 2024 beleeft Limburg twee langrijke mijlpalen rondom de herdenking en viering van 80 jaar vrijheid. Op 5 mei heeft in Roermond de Nationale Viering Bevrijdingsdag 2024 en de 5 Mei-lezing plaatsgevonden. Op 12 september vindt de Nationale start herdenking 80 jaar vrijheid plaats in Mesch, als eerste bevrijde dorp in Nederland. Beide mijlpalen kennen een grote nationale en internationale uitstraling en vragen om intensieve ondersteuning zowel inhoudelijk als financieel. De middelen die reeds zijn vrijgemaakt voor de periode 2024-2025 waarin 80 jaar bevrijding wordt gevierd, worden daarom in 2024 ingezet en bij de begroting 2025 worden de additionele kosten benodigd voor het jaar 2025 in beeld gebracht.

Het herdenkingsjaar beleven we door middel van verhalen over verzet, getuigenissen, dagboeken, foto's, oorlogsgraven, daderserfgoed etc. De Provincie, en in het bijzonder de Gouverneur, blijft jaarlijks met jongeren, ouderen en veteranen stilstaan bij aansprekende rituelen en ceremonies, plechtigheden, educatieve activiteiten en bevrijdingsconcerten en -feesten. In de periode 2024-2027 onderstrepen we dat vrijheid geen gegeven is. In hernieuwd herdenken en vieren, staan we ook stil bij de dieperebetekenis van vrijheid door bevrijd te zijn: "Leven met vrijheid".

Kwaliteit

De Limburgse belangen worden op alle relevante bestuurlijke niveaus (interprovinciaal, nationaal en Europees) zodanig gediend, dat beleidsmatig en financieel optimale randvoorwaarden ontstaan voor het vervullen van de provinciale opgaven en ambities.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Het behartigen van de Limburgse belangen is een doorlopend proces, zonder tijdshorizon. Het ondersteunende programma voor de nieuwe lobby-aanpak loopt van 1 september 2023 tot 1 september 2024.

De voorbereidingen voor 80 jaar bevrijding zijn eind 2023 gestart. De uitvoering vindt plaats van 5 mei 2024 en loopt tot medio 2025.

Tijd (indicator)

Geld

Bij de Voorjaarsnota wordt de begroting voor dit product verhoogd met € 0,27 mln. vanwege:

- GS-besluit van 23-04-2024 om € 1,50 mln. procesmiddelen fundraising beschikbaar te stellen voor de periode 2024-2027. Hiervan is € 0,25 mln. opgenomen in 2024. Dekking vindt plaats uit de programmareserve Onvoorziene uitgaven.

- De CAO-bijstelling van de personeelskosten met € 0,02 mln.

Geld (indicator)

8.2.5. Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid

Omschrijving

Rijks- en veiligheidstaken

De Commissaris van de Koning (CdK) voert zijn Rijkstaken – gebaseerd op zijn ambtsinstructie – uit. Deze rijkstaken behelzen onder meer Openbare Orde en Veiligheid, burgemeesterszaken & bestuurlijke verhoudingen, bestuurlijke integriteit gemeenten/ waterschap, Koninklijke Onderscheidingen & Predicaten, grenskwesties en worden separaat verantwoord aan de Rijksoverheid. Ook kan de CdK als Rijksorgaan een specifieke opdracht krijgen. Denk hierbij aan de rijksopdracht vluchtelingen, stikstof en grensoverschrijdende samenwerking.

Integriteit

De Commissaris van de Koning heeft op grond van de Provinciewet en zijn ambtsinstructie de verantwoordelijkheid de bestuurlijke integriteit te bevorderen. Deze verantwoordelijkheid valt uiteen in twee onderdelen:

- 1) De integriteit in eigen huis, de Provincie Limburg, waar het de ambtelijke organisatie, het college van GS en Provinciale Staten betreft (provinciewet).
- 2) De zorgplicht naar Gemeenten en Waterschap in Limburg (Rijkstaak).

Weerbare overheid

Naast bovenstaande taken is de CdK verantwoordelijk voor 'weerbare overheid', waarbinnen Veilige Publieke Dienstverlening (VPD), aanpak van ondermijning (o.a. Bibob, samenwerking RIEC), integriteit en bestuurscultuur worden ingezet. Provinciale (wettelijke) taken en rijkstaken gecombineerd uitgevoerd. De provinciale inzet voor een weerbare overheid en tegen ondermijning van het openbaar bestuur wordt de komende tijd verder geïntensiveerd.

Kwaliteit

Rijkstaken: worden doorlopend uitgevoerd.

In april 2024 is "de propositie van Limburg op de Asielopgave - Een middellang termijnperspectief" gepubliceerd. Hierin is door de LiRT aangegeven hoe we met de Asielopgave in Limburg willen omgaan.

Integriteit: doorontwikkeling en borgen integriteitsbeleid en integriteitsbesef door middel van acties op het gebied van preventie, morele oordeelsvorming en handhaving binnen de ambtelijke en politiek-bestuurlijke

provinciale omgeving. Binnen de Stuurgroep Kwaliteit Openbaar Bestuur Limburg is er aandacht voor Integriteit, Bestuurscultuur en Weerbare Overheid.

Weerbare overheid en bestuurscultuur: in 2024 is gestart met de implementatie handreiking Limburgse Norm in de provinciale organisatie. Tevens vindt in 2024 de uitbreiding van de onderzoekscapaciteit Bibob plaats gebaseerd op de hernieuwde Beleidslijn Bibob. En blijvende inzet op VPD en uitvoering van Kwaliteit openbaar bestuur.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Conform planning.

Tijd (indicator)

Geld

Bij de Voorjaarsnota wordt de begroting voor dit product verhoogd met € 0,27 mln. vanwege:

- Het Rijk heeft voor 2024 € 0,23 mln. beschikbaar gesteld voor uitvoeringskosten Limburgse Regietafel (LiRT) ter coördinatie van de asielopgave. Dit bedrag wordt zowel bij de lasten als bij de baten aan de begroting toegevoegd.
- De CAO-bijstelling van de personeelskosten met € 0,08 mln.

Geld (indicator)

Grond- en vastgoedbeleid

De nieuwe Nota Grond- en vastgoedbeleid is in voorbereiding. Onderdeel van dit beleid is het nadrukkelijk inzetten van het instrument anticiperende aankopen (t.b.v. oplossen ruimtelijke puzzel, verkrijgen ruilgronden en het -waar mogelijk- voorkomen van grondspeculatie en prijsopdrijving). Om in de praktijk hier uitvoering aan te kunnen geven is de beschikbaarheid van voldoende financiële middelen noodzakelijk. Dit betekent enerzijds de inzet van middelen om aankopen te financieren. Anderzijds om eventuele risico's af te dekken. Ook dienen er procesmiddelen ter beschikking te zijn om projecten te ontwikkelen dan wel te realiseren. Met het in het kader van strategisch portfoliomanagement meer inzetten op het strategisch aankopen van gronden zal het revolverend krediet ad € 22,1 miljoen dat Provinciale Staten in 2014 voor anticiperende aankopen beschikbaar heeft gesteld intensiever worden

ingezet. Hiervoor is het nodig om dit krediet significant te verruimen en er zal derhalve een separaat voorstel aan PS voorgelegd worden. Opgemerkt wordt dat een verruiming van het krediet geen invloed heeft op de vermogensomvang van de Provincie en het begrotingssaldo. Wel verandert het risicoprofiel van de Provincie.

Wat mag het kosten?

In deze Voorjaarsnota 2024 wordt het budget van programma Provincie midden in de samenleving bijgesteld.

We voegen € 1,35 mln. aan de lasten van de exploitatiebegroting 2024 toe.

Een bedrag van € 0,26 mln. aan noodzakelijke budgetophogingen wordt jaarlijks door het begrotingsresultaat opgevangen:

- ophoging van de statenvergoedingen i.v.m. indexeringen;
- toevoeging voorziening APPA cf. berekening APG;
- verhoging budget Zuidelijke Rekenkamer.

Verder is in de begroting 2024 € 0,25 mln. toegevoegd voor Fundraising door aanwending van de programmareserve.

Tenslotte is voor de Provinciale Regietafels € 0,25 mln. Rijksmiddelen ontvangen. Deze worden zowel aan de lasten, als aan de baten in de begroting 2024 toegevoegd.

Het nadelige exploitatieresultaat van deze begrotingswijziging ad € 0,87 mln. heeft grotendeels betrekking op de CAO-bijstelling van de personeelskosten en wordt gedekt uit de algemene dekkingsmiddelen (programma 9. Financiën en overhead).

Voor nadere details verwijzen we naar de toelichtingen op product-niveau bij 'Wat gaan we daarvoor doen? (Variabele Geld)'.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
8 Provincie midden in de samenleving			
8.1 Regiodeals			
8.1.1 Regiodeals			
68037 Doorberekende personeelskosten	360	20	380
69129 Center Court voor Gezondheid	1.357	0	1.357
69333 T1P1 Brightl Institute Future of Farming	9.777	0	9.777
69336 T2P5 Programma jeugd voeding en gezondheid	599	0	599
69337 T3P6 Fieldlab Future Farming	365	0	365
69338 T3P7 Fieldlab voeding en gezondheid	330	0	330
69339 T3P8 Fieldlab Techn Innovations smart I	314	0	314
69340 T3P9 Fieldlab grensoverschr ondernemen	255	0	255
69349 T5P18 Duurzaamheid circulariteit Fontys	56	0	56
69471 T1P21 Poultry Research Center	1.000	0	1.000
69473 T1P23 Ontwerp Food Factory Pilot Plant	350	0	350
69474 T1P24 Shared Facilities RD productontw	1.300	0	1.300
69475 T2P25 LIFI	645	0	645
69476 T3P26 Regio in de rugzak	416	0	416
69480 T4P31 Groene en rode spoor vakantiewon	400	0	400
69481 T4P32 Aanpak synth Drugscrimin fase 2	446	0	446
69482 T4P33 KVO gecertificeerd buitengebied	111	0	111
69483 T4P34 Restorative justice in NLimburg	74	0	74
69484 T4P35 Toek locaties stoppende agr ond	108	0	108
69489 Procesmiddelen VATkosten	265	0	265
69761 T1P42 Brightlands Next Generation Farming	3.470	0	3.470
69887 Investeringsagenda NoordLimburg	1.750	0	1.750
Totaal 8.1.1 Regiodeals	23.748	20	23.767
Totaal 8.1 Regiodeals	23.748	20	23.767
8.2 Betrouwbare en integere overheid			
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen			
63216 Uitbestede werkzaamheden	29	0	29
63217 Werkbezoekenconferenties	15	0	15
63219 Rekenkamer	360	40	400
63234 Interbestuurlijk toezicht	46	0	46
63244 IPO Interprovinciaal overleg	1.825	0	1.825
63384 Werkbudget toezicht Gemeentefinancin	5	0	5
63415 Bestuurskracht versterken	358	0	358
63665 Werkbudget Controlecommissie	68	0	68
65108 Limburg agenda	90	0	90

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
65322 Apparaatskosten verg Statenlidmaatschap	1.320	25	1.345
65737 Fractievergoedingen	820	130	950
65738 Overige kosten Griffie	11	0	11
65740 Reis en verblijfkosten PS	109	0	109
65741 Representatiekosten PS	14	0	14
65743 ICTkosten PS	9	0	9
65744 Apparaatskosten salariskosten Griffie	1.266	135	1.401
65745 Reis en verblijfkosten Griffie	17	0	17
65746 Vorming en opleiding Griffie	18	0	18
65800 Representatie Griffie	2	0	2
65938 Accountantskosten onderzoek Jaarstukken	143	0	143
66073 Toevoegingvrijval voorziening APPA	751	211	962
67173 Doorberekende personele lasten GS	1.177	0	1.177
67174 Doorberekende pers lst vml bestuur	375	0	375
67743 Integriteit PS	37	0	37
67744 Onvoorziene uitgaven PS en Griffie	11	0	11
67988 Kapitaallasten	26	0	26
68071 Doorberekende personeelskosten	3.780	205	3.985
68353 PSGS Keuken	74	0	74
68373 Mobiele telefonie Provinciaal Bestuur	9	0	9
68374 RV GS binnenland	563	0	563
68378 RV GS Buitenland	13	0	13
68380 Repr Protocol en decorum	19	0	19
68381 Repr Provinciaal bestuur	151	0	151
68506 Mobiele telefonie Griffie	4	0	4
68581 Leasetermijnen wagenpark Bestuur	170	0	170
68591 Brandstof wagenpark Bestuur	51	0	51
68823 Bijdrage oplossen Zeelandproblematiek	754	0	754
69142 Vergoeding burgercommissieleden	165	-130	35
69231 SIS webcast en notulen	108	0	108
69259 Scholing PS	25	0	25
69564 Referendumcommissie	45	0	45
69848 DU Veilig Wonen	7	0	7
Totaal 8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	14.841	615	15.456
8.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking			
63246 Euregio MaasRijn	137	0	137
63247 Euregio RijnMaasNoord	39	0	39
63248 Euregio RijnWaal	15	0	15
65818 Huis Nederlandse Provincies Brussel	80	0	80

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
68069 Doorberekende personeelskosten	1.091	59	1.150
Totaal 8.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking	1.361	59	1.420
8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn			
67631 Internationalisering	105	0	105
68068 Doorberekende personeelskosten	1.405	76	1.481
68132 Management Autoriteit Interreg VA EMR	304	0	304
69631 Management Autoriteit Interreg VI	200	0	200
Totaal 8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	2.014	76	2.090
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs			
60943 Bevrijdingsfestival Limburg	33	0	33
63242 Public affairs	285	0	285
67022 Regiobranding Limburg	1.940	0	1.940
68072 Doorberekende personeelskosten	393	21	414
69804 Bevrijdingsdag 2024 en 80 jaar bevrijding	880	0	880
69883 Project Nachtegaal	300	0	300
69963 Procesmiddelen Fundraising	0	250	250
Totaal 8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	3.830	271	4.101
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid			
63229 Grenspalen	9	0	9
65568 Integriteit	42	0	42
67752 Rijks en veiligheidstaken CdK	662	0	662
68070 Doorberekende personeelskosten	1.481	80	1.561
69404 Aanpak weerbaar bestuur kleinere gemeenten	275	0	275
69693 Provinciale Regietafel	0	225	225
Totaal 8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	2.470	305	2.775
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	24.516	1.327	25.842
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	48.264	1.346	49.610
Totaal Lasten	48.264	1.346	49.610
Baten			
8 Provincie midden in de samenleving			
8.1 Regiodeals			
8.1.1 Regiodeals			
69333 T1P1 Brightl Institute Future of Farming	7.325	0	7.325
69336 T2P5 Programma jeugd voeding en gezondheid	449	0	449
69337 T3P6 Fieldlab Future Farming	274	0	274
69338 T3P7 Fieldlab voeding en gezondheid	247	0	247
69339 T3P8 Fieldlab Techn Innovations smart I	235	0	235

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69340 T3P9 Fieldlab grensoverschrs ondernemen	191	0	191
69349 T5P18 Duurzaamheid circulariteit Fontys	42	0	42
69471 T1P21 Poultry Research Center	750	0	750
69473 T1P23 Ontwerp Food Factory Pilot Plant	263	0	263
69474 T1P24 Shared Facilities RD productontw	975	0	975
69475 T2P25 LIFI	540	0	540
69476 T3P26 Regio in de rugzak	312	0	312
69480 T4P31 Groene en rode spoor vakantiewon	290	0	290
69481 T4P32 Aanpak synth Drugscrimin fase 2	324	0	324
69482 T4P33 KVO gecertificeerd buitengebied	81	0	81
69483 T4P34 Restorative justice in NLimburg	54	0	54
69484 T4P35 Toek locaties stoppende agr ond	81	0	81
69489 Procesmiddelen VATkosten	190	0	190
69761 T1P42 Brightlands Next Generation Farming	2.603	0	2.603
Totaal 8.1.1 Regiodeals	15.225	0	15.225
Totaal 8.1 Regiodeals	15.225	0	15.225
8.2 Betrouwbare en integere overheid			
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen			
69848 DU Veilig Wonen	7	0	7
Totaal 8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	7	0	7
8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn			
68132 Management Autoriteit Interreg VA EMR	291	0	291
69631 Management Autoriteit Interreg VI	200	0	200
Totaal 8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	492	0	492
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid			
63229 Grenspalen	6	0	6
69693 Provinciale Regietafel	0	225	225
Totaal 8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	6	225	231
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	504	225	729
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	15.730	225	15.955
Totaal Baten	15.730	225	15.955
Saldo van baten en lasten	-32.534	-1.121	-33.655
Stortingen			
8 Provincie midden in de samenleving			
8.1 Regiodeals			
8.1.1 Regiodeals			
69767 Toevoeging PR Regiodeals 5e en 6e tranche	15.000	0	15.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Totaal 8.1.1 Regiodeals	15.000	0	15.000
Totaal 8.1 Regiodeals	15.000	0	15.000
8.2 Betrouwbare en integere overheid			
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen			
69768 PR Bestuurlijke vernieuwing	1.000	0	1.000
Totaal 8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	1.000	0	1.000
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs			
69769 Toevoeging PR 80 jaar bevrijding 2024	900	0	900
69944 Toevoeging PR Brightlands	1.083	0	1.083
Totaal 8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	1.983	0	1.983
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	2.983	0	2.983
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	17.983	0	17.983
Totaal Stortingen	17.983	0	17.983
Onttrekkingen			
8 Provincie midden in de samenleving			
8.1 Regiodeals			
8.1.1 Regiodeals			
69933 Aanwending algemene reserve vrije deel	1.750	0	1.750
Totaal 8.1.1 Regiodeals	1.750	0	1.750
Totaal 8.1 Regiodeals	1.750	0	1.750
8.2 Betrouwbare en integere overheid			
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs			
69805 Aanwending PR 80 jaar bevrijding 2024	900	0	900
69945 Aanwending algemene reserve vrije deel	1.083	0	1.083
69977 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	0	250	250
Totaal 8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	1.983	250	2.233
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	1.983	250	2.233
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	3.733	250	3.983
Totaal Onttrekkingen	3.733	250	3.983
Saldo mutatie reserves	-14.250	250	-14.000
Resultaat	-46.784	-871	-47.655

9. Financiën en overhead

Financiën en overhead

Dit programma bestaat uit twee onderdelen:

- overhead: betreft sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces, zoals huisvesting, ICT, management, facilitaire diensten etc.;
- overige financiële posten (onvoorzien, taakstelling 2023-2027 etc.) en algemene dekkingsmiddelen (provinciefonds, opcenten MRB, dividend etc.).

Onze beleidskaders en verordeningen

- Financiële verordening 2023 (evaluatie gepland in 2024)
- Sturing in Samenwerking 3.0
- Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid
- Controleverordening Provincie Limburg 2020

Organisatie-ontwikkelplan

Het takenpakket van de Provincie groeit én de aard van het werk verandert ook. De uitdagingen waar we voor staan, trekken zich niks aan van gemeentegrenzen. Tegelijkertijd zijn ze te ingewikkeld om vanuit Den Haag op één manier voor iedereen op te lossen. De sleutel naar oplossingen voor wonen, werken, energie, stikstof en al die andere dossiers, ligt op het niveau van de regio. Dicht bij de mensen en de gebieden die het raakt. De provincie is daarbij de logische overheid om het voortouw te nemen. Niet alleen om beleid te maken en toezicht te houden, maar juist ook om zelf de uitvoering van concrete oplossingen beet te pakken. Daar gaan we ons als Provincie Limburg op organiseren, zodat we wendbaar, snel en effectief tot tastbare resultaten kunnen komen. Niet alleen voor de nieuwe opgaven, maar ook ten aanzien van onze wettelijke taken die daarnaast natuurlijk ook uitgevoerd moeten worden.

Dit is gaan vanzelfsprekendheid en vraagt een stevige inzet. Hiertoe is het organisatie ontwikkelplan opgesteld. Om dit tot een succesvolle uitvoering te brengen hebben wij een jaarlijks budget van € 1,5 mln. opgenomen voor de duur van deze statenperiode. Deze middelen zijn nodig voor:

- De externe begeleiding en ondersteuning van het traject
- De implementatie van verbeteracties in clusters op gebied van ICT en processen
- De ontwikkeling en training van medewerkers
- Strategische personeelsplanning gericht op het matchen van competenties en taken

Dit betreft een initiële inschatting, waarbij ook afhankelijk van de scope van het organisatie ontwikkelplan, wij indien noodzakelijk tijdig en onderbouwd terugkomen met een aanvullende vraag. Hierbij is het uitgangspunt dat deze investering in de organisatie uiteindelijk uitmondt in meer tastbaar resultaat voor de burger.

Wat mag het kosten?

In deze Voorjaarsnota 2024 wordt de begroting van het programma Financiën en overhead bijgesteld.

We voegen € 3,40 mln. aan de lasten van de exploitatiebegroting 2024 toe. Dit heeft betrekking op:

- Het actualiseren van de personeelskosten door het bereikte akkoord over de nieuwe CAO provincies 2024-2025. Volgens deze nieuwe CAO worden de salarissen van de provinciale medewerkers opgehoogd met een inflatiecorrectie van ca. 5,68 %. Inclusief de overige afspraken leveren de verhogingen gezamenlijk een kostenstijging op van € 5,10 mln. Deze wordt voor € 4,00 mln. opgevangen door de gereserveerde middelen in de begroting voor loonstijgingen. Een bedrag van € 1,10 mln. wordt opgevangen door de reserve Persoonlijk Ontwikkel Budget (POB). De ophoging van het personeelsbudget heeft een structureel karakter.
- Het Organisatie-ontwikkelplan (OOP) jaarlijks € 1,50 mln. voor de periode 2023-2027, gedekt uit de programmareserve Onvoorziene uitgaven.

Verder wordt in deze voorjaarsnota een bijdrage van € 2,50 mln. ter invulling van de taakstelling voorgesteld. Dit voorstel betreft middelen van het eerste kwartaal 2024 van afrekeningen voorgaande dienstjaren, die vrijvallen. Dit zijn vooral afrekeningen van subsidies, waarvan de lasten al in het verleden zijn genomen. Voor meer informatie over het invullen van de taakstelling verwijzen we naar hoofdstuk 'De begroting 2024 in uitvoering'.

Vervolgens zijn de volgende besluiten voor dekking uit de post Onvoorzien genomen:

- Toekomst de Vondst (programma 6) ad € 0,09 mln.;
- Procesmiddelen Waterveiligheid Maas 2024 (programma 1) ad € 0,13 mln.

Ten slotte worden de baten van de begroting 2024 ook bijgesteld. Voor een bedrag van € 0,24 mln. wordt het dividend van Enexis over 2023 neerwaarts bijgesteld.

Volledigheidshalve merken we hier op dat in dit programma verschillende algemene financiële posten zijn opgenomen. De mutaties bij deze posten hebben een financieel-technisch karakter. Inhoudelijk worden ze toegelicht bij de betreffende begrotingsprogramma.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
9 Financiën en overhead			
9.1 Overhead			
9.1.1 Overhead	56.232	3.401	59.633
Totaal 9.1 Overhead	56.232	3.401	59.633
9.2 Algemene financiën			
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	18	1	19
9.2.2 Provinciefonds	18	1	19
9.2.3 Dividenden	18	1	19
9.2.4 Rente	1.000	1	1.001
9.2.5 Stelposten en overige financiën	12.711	-8.867	3.844
9.2.6 Onvoorzien	2.388	-214	2.174
Totaal 9.2 Algemene financiën	16.155	-9.077	7.078
Totaal 9 Financiën en overhead	72.387	-5.676	66.710
Totaal Lasten	72.387	-5.676	66.710
Baten			
9 Financiën en overhead			
9.1 Overhead			
9.1.1 Overhead	299	0	299
Totaal 9.1 Overhead	299	0	299
9.2 Algemene financiën			
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	119.048	0	119.048
9.2.2 Provinciefonds	246.792	0	246.792
9.2.3 Dividenden	6.340	-235	6.105
9.2.4 Rente	30.844	0	30.844
Totaal 9.2 Algemene financiën	403.024	-235	402.789
Totaal 9 Financiën en overhead	403.324	-235	403.089
Totaal Baten	403.324	-235	403.089
Saldo van baten en lasten	330.937	5.441	336.378
Stortingen			
9 Financiën en overhead			
9.2 Algemene financiën			
9.2.5 Stelposten en overige financiën	6.168	22.151	28.318
9.2.6 Onvoorzien	19.000	0	19.000
Totaal 9.2 Algemene financiën	25.168	22.151	47.318
Totaal 9 Financiën en overhead	25.168	22.151	47.318
Totaal Stortingen	25.168	22.151	47.318
Onttrekkingen			
9 Financiën en overhead			

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Voorjaarsnota	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
9.1 Overhead			
9.1.1 Overhead	118	2.720	2.838
Totaal 9.1 Overhead	118	2.720	2.838
9.2 Algemene financiën			
9.2.5 Stelposten en overige financiën	320.576	120	320.696
Totaal 9.2 Algemene financiën	320.576	120	320.696
Totaal 9 Financiën en overhead	320.694	2.840	323.534
Totaal Onttrekkingen	320.694	2.840	323.534
Saldo mutatie reserves	295.526	-19.310	276.216
Resultaat	626.463	-13.869	612.594

Financiële begroting

Financieel perspectief

Financiële positie: gezond maar aanhoudende druk op duurzaam financieel evenwicht

Een gezonde financiële positie komt tot uitdrukking in een sluitende begroting met een structureel evenwicht en voldoende weerstandsvermogen. Op deze bijgestelde begroting is het volgende van toepassing:

- de bijgestelde Programmabegroting 2024 en bijhorende meerjarenraming 2025-2028 zijn structureel sluitend;
- de generieke taakstelling is voor de jaarschijven 2024 en 2025 volledig gerealiseerd. Op basis van de nu voorliggende voorjaarsnota resteert € 13.46 mln. (27%);
- er is voldoende weerstandsvermogen om de financiële risico's te dekken (surplus weerstandsvermogen € 857 mln., bron Jaarstukken 2023);
- de onbenutte belastingcapaciteit bedraagt bijna € 79 mln. per jaar (stand 2024);
- solide eigen vermogenspositie van € 1,67 mld. per 1-1-2024. Dit beeld vertoont meerjarig een lichte daling, maar dat ligt in lijn met eerdere besluitvorming;
- een solide financieringspositie, waardoor de behoefte aan Vreemd Vermogen voorlopig beperkt is.

Daarmee concluderen wij dat puur vanuit financieel perspectief de financiële positie gezond is.

Tegelijkertijd staat de financiële positie onder druk als gevolg van zowel eigen ambities als externe ontwikkelingen. Zoals ook in de inleiding vermeld, vormt de herijking van het provinciefonds een belangrijk risico. Minder inkomsten zet het meerjarig structureel evenwicht immers verder onder druk (zie ook de analyse van het structurele evenwicht). Ondanks de behaalde resultaten in het bestuurlijk overleg rondom de financiële verhoudingen blijft er druk staan op het duurzaam financieel evenwicht. En het beeld kan daarom snel veranderen.

Het naar voren halen van de koppeling van het accres van het provinciefonds aan het Bruto Binnenlands Product zal naar verwachting voor meer stabiliteit zorgen in het fonds. Dit zal, zodra de herijking van het fonds bekend is, een gunstige invloed hebben op het structurele risicoprofiel en het beslag op het weerstandsvermogen.

Ontwikkeling begrotingsresultaat : daling als gevolg van onvermijdbare lasten

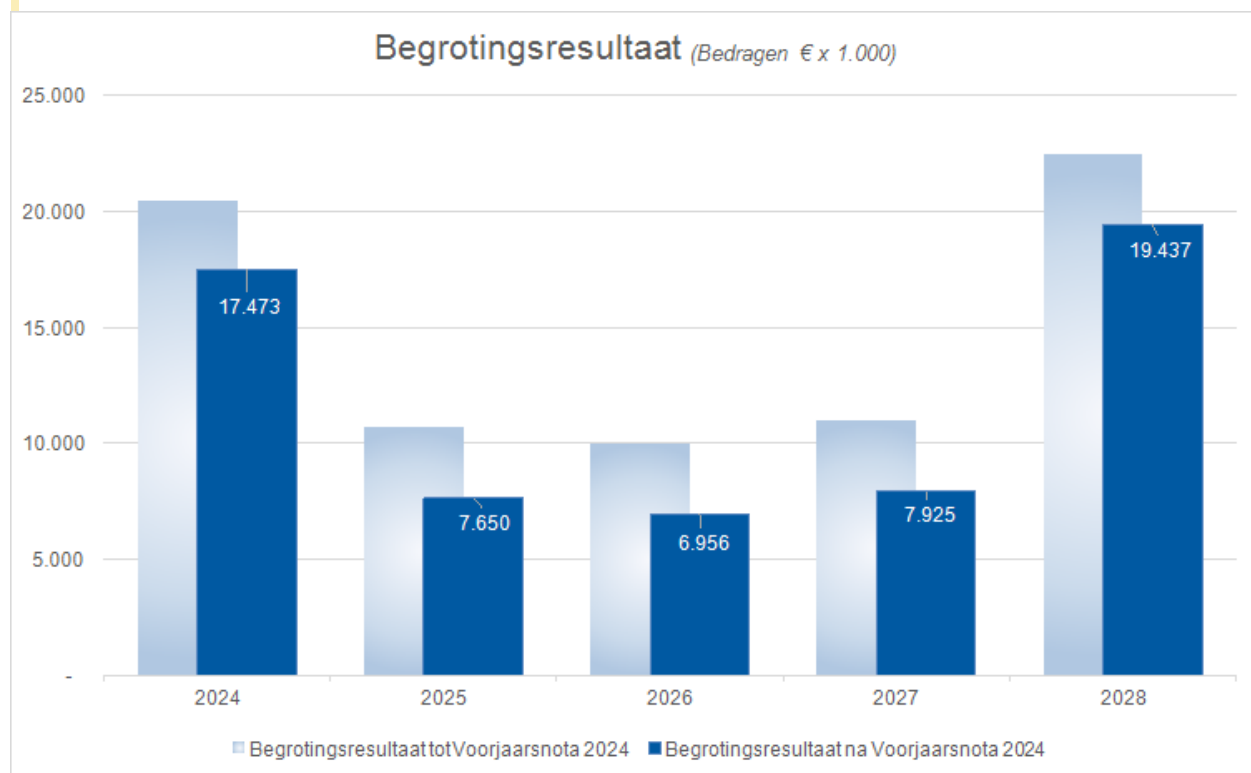
Bij de laatst bijgestelde begroting (Programmabegroting 2024 incl. Septembercirculaire provinciefonds 2023; PS 10 november 2023) bedroeg het begrotingsresultaat in 2024 € 20,24 mln. Door de voorstellen in deze voorjaarsnota is deze ruimte in 2024 gedaald met € 2,96 mln.

De volgende voorstellen beïnvloeden het begrotingsresultaat 2024 e.v. structureel:

- het subsidiebesluit en bevoorschotting Arriva Deel II (GS23-4-2024). Dit betreft een jaarlijkse indexering-aanpassing van € 2,59 mln.;
- noodzakelijke extra toevoegingen aan de voorziening APPA cf. berekening APG € 0,21 mln. per jaar;
- verhoging budget Zuidelijke Rekenkamer (€ 0,04 mln. in 2024, daarna € 0,02 mln. per jaar);
- ophoging van de statenvergoedingen i.v.m. indexeringen jaarlijks € 0,03 mln.;

- correctie m.i.v. 2025 subsidie maatschappelijke organisaties € 0,35 mln. per jaar;
- verlaging dotatie onderhoudsvoorziening gebouwen i.v.m. aanpassing indexering: € 0,15 mln. jaarlijks ten gunste van het resultaat.

Verder heeft de negatieve bijstelling van € 0,24 mln. op het gerealiseerde dividend van ENEXIS 2023 een incidenteel karakter.

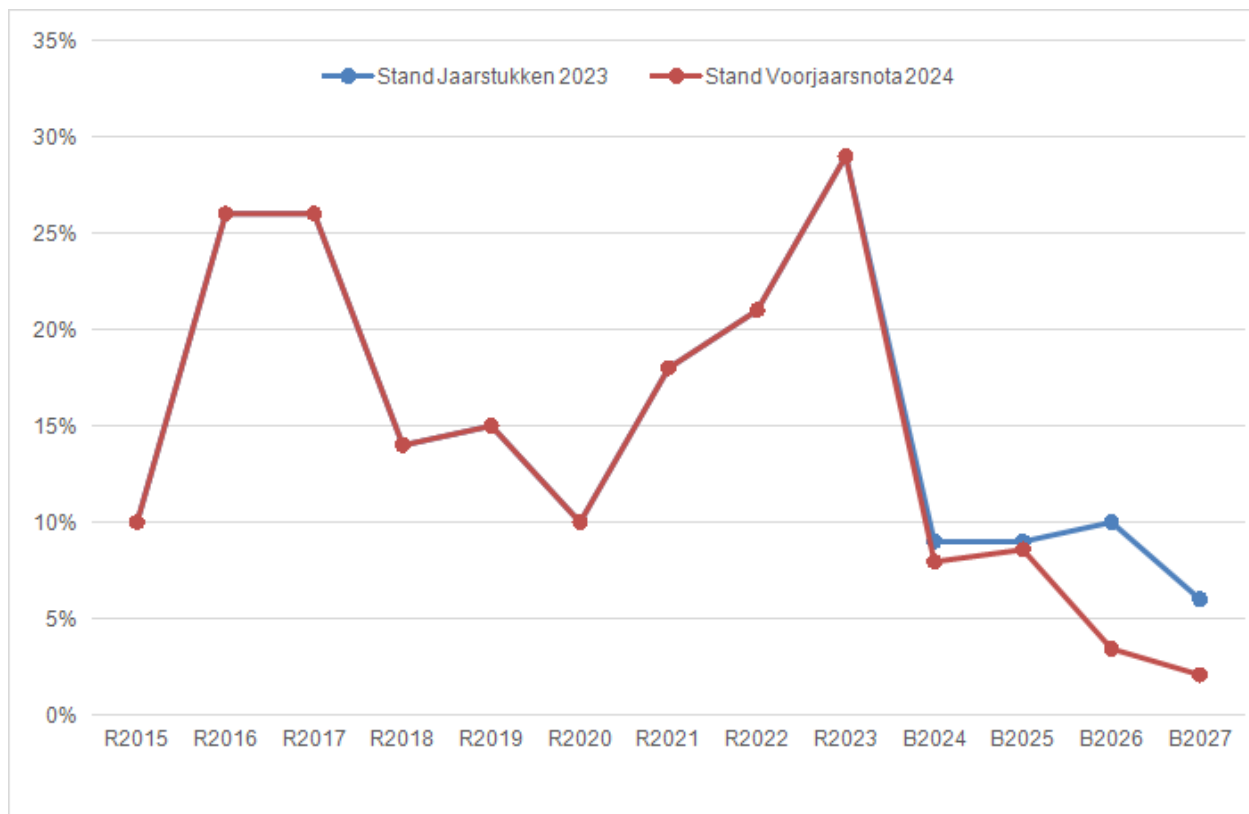
Volledigheidshalve merken wij op dat in de jaarschijf 2027 van de Programmabegroting 2024 een reservering voor de nieuwe Statenperiode is opgenomen van € 10,64 mln., gebaseerd op het feit dat er ook budget voor de nieuwe Staten aanwezig zal zijn. Dit is gebeurd in de vorm van een incidentele stelpost. Zonder deze stelpost zou het resultaat 2027 € 18,57 mln. bedragen. In 2028 is deze stelpost niet meer van toepassing.

Inzicht in de ontwikkeling van het structureel evenwicht: dit daalt nog steeds

In het kengetal Structureel evenwicht komt tot uitdrukking of de Provincie over voldoende structurele baten beschikt om de structurele lasten te dekken.

Dit percentage helpt mee te beoordelen welke structurele ruimte de Provincie heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit percentage negatief is, betekent dit dat het structurele deel van de baten onvoldoende ruimte biedt om de structurele lasten te blijven dragen.

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de financieringslasten) te dekken. Een cijfer van rond de nul (tussen -0,4 en +0,4) betekent dat de structurele baten en lasten min of meer in evenwicht zijn.

Uit de cijfers blijkt dat de gewijzigde begroting 2024 en bijhorende meerjarenraming structureel in evenwicht zijn.

De dalende trend vanaf 2024 kenmerkt zich door het structureel opnemen van enkele begrotingsposten, zoals vastgesteld bij de Programmabegroting 2023. Vanaf 2026 zijn de effecten nog zichtbaar van het zogenaamde ravijn in het Provinciefonds, waarbij het Rijk haar uitgaven niet structureel heeft door geraamd. Een extra risico daarbij is het nog niet afgeronde proces van herijking van het Provinciefonds. De nieuwe herverdeling kan nadelige effecten hebben.

Ten opzichte van de stand van de jaarstukken is het perspectief deels verslechterd. Dit wordt veroorzaakt door een jaarlijkse toename van € 3,10 mln. aan structurele lasten (zie hierboven de specificatie bij Ontwikkeling begrotingsresultaat).

Financiële voortgang beleidskaders: inzet van de programmareserves

In het hoofdstuk 'Financieel kader', in de inleiding van deze voorjaarsnota, is de inzet van de programmareserves in percentages uitgedrukt. In onderstaande tabel is deze inzet in absolute bedragen gepresenteerd. Deze tabel geeft een indicatie van de financiële voortgang van de beleidskaders. Ten aanzien van onderstaande tabel merken wij op:

- de stand van de programmareserves uit het coalitieakkoord bedraagt € 206,90 mln. Dat is exclusief de middelen voor Brightlands die al in de begroting zaten. De dotaties aan deze reserves zijn geraamd per jaar, maar in dit overzicht zijn de stortingen in de reserve t/m 2028 als een totaal bedrag opgenomen;

- in de het voorstel van de Jaarstukken 2023 wordt aan de programmareserves nog € 4,68 mln. toegevoegd. Het totaal bedrag aan intensiveringsmiddelen in de vorm van programmareserves bedraagt daarmee € 233,78 mln.;
- op basis van de programmabegroting, vaststelling beleidskaders en de voorstellen uit deze voorjaarsnota is in totaal € 47,62 mln. geprogrammeerd;
- er resteert op dit moment nog € 186,17 mln., oftewel 80%.

Voor het volledige beeld van de reserves verwijzen wij naar het onderdeel "Onze vermogenspositie".

€ x 1.000

Programma	Programmareserv e	Start Coalitieakkoord 2023-2027	Toevoeging Jaarstukke n 2023	Inzet			Totaal inzet t/m Voorjaarsnota a	Restant programm a- reserve
				Programma- begroting 2024	Vaststelling beleidskader s	Voorjaarsnota 2024*		
1. Perspectief voor het landelijk gebied	Water en bodem	4.000	0	0	0	2.175	2.175	1.825
2. Samen leven en bestaanszekerheid	Sociale Agenda	27.000	0	0	350	495	845	26.155
3. Werken aan een toekomstbestendig economie	Economie	35.000	0	0	0	7.374	7.374	27.626
	Onderwijs en arbeidsmarkt	10.000	0	0	0	2.820	2.820	7.180
	Landbouw (voorheen LPLG)	10.000	2.000	0	0	3.170	3.170	8.830
	Brightlands	22.197	1.083	3.950	0	1.750	5.700	17.580
4. Nieuwe energie en leefmilieu	Energie	10.000	0	0	0	288	288	9.712
5. Leefbare steden en dorpen	Leefbaarheid	30.000	0	0	0	3.550	3.550	26.450
	Wonen	5.000	0	0	0	1.125	1.125	3.875
6. Cultuur en erfgoed voor iedereen	Cultuur	15.000	0	0	4.750	716	5.466	9.534
	Monumenten, erfgoed, archeologie	15.000	0	0	1.980	3.222	5.202	9.798
7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	Bereikbaarheid	10.000	0	0	1.000	0	1.000	9.000
8. Provincie midden in de samenleving	Regiodeals 5e en 6e tranche	15.000	0	0	0	0	0	15.000
	Bestuurlijke vernieuwing	1.000	1.600	0	0	0	0	2.600
	80 jaar bevrijding 2024	900	0	400	500	0	900	0
9. Financiën en overhead	Onvoorzien uitgaven	19.000	0	0	0	8.000	8.000	11.000
		229.097	4.683	4.350	8.580	34.685	47.615	186.165

*De bedragen in deze kolom zijn als totaal van de meerjarige ramingen (2024-2028) opgenomen.

Onze vermogenspositie

Solide vermogenspositie

Het Eigen vermogen bestaat uit het resultaat en de provinciale reserves. Geprognotiseerde begrotingsresultaten zijn in het bovenstaande hoofdstuk weergegeven. In dit hoofdstuk geven we inzicht van de geprognotiseerde ontwikkelingen in de reserves op basis van de geraamde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves, ná de wijzigingen in de begroting 2024 e.v. van deze voorjaarsnota.

In de programmareserves zijn de intensiveringsmiddelen voor het realiseren van de ambities van het Coalitieakkoord 2023-2027 opgenomen. De gereserveerde programmamiddelen zullen op basis van de door PS vastgestelde beleidskaders en daaraan verbonden doelen ingezet worden in deze periode. Naar verwachting zullen deze aan het einde van deze statenperiode grotendeels uitgeput zijn, of via besluitvorming gecommiteerd.

Meerjarig gespecificeerd overzicht reserves: gebonden aan doelen en kaders

De inzet van de reserves volgt de gewijzigde Programmabegroting 2024 en meerjarenraming. Ten aanzien van deze reserves merken wij het volgende op:

- met het opheffingsbesluit van de Immunisatiereserve d.d. 10-11-2023 is dit restant op de balans toegevoegd aan de Algemene reserve;
- de overige bestemmingsreserves zijn ingesteld voor diverse beleidsdoelen en niet vrij beschikbaar.

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van deze reserves gespecificeerd weer:

€ x
1.000

	2023		2024			2025			2026			2027			2028		
	Balans ultimo 2023	Bestemming resultaat en balansmutaties	Vermoe dering	Vermoe dering	Eind stand	Vermoe dering	Vermoe dering	Eind stand	Vermoe dering	Vermoe dering	Eind stand	Vermoe dering	Vermoe dering	Eind stand	Vermoe dering	Vermoe dering	Eind stand
Algemene reserve	106.100	1.062.870	24.718	321.346	872.342	29.261	33.288	868.315	11.385	12.920	866.780	2.674	8.390	861.064	272	4.106	857.229
Immunisatiereserve*	957.409	-957.409	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Risicoreserve Financieel instrumentarium SiS	118.414	0	8.953	0	127.367	8.689	0	136.056	6.567	0	142.623	5.741	0	148.364	6.049	0	154.413
Reserve Campusorganisatie Chemelot	28	0	0	0	28	0	0	28	0	0	28	0	0	28	0	0	28
Reserve aandeeltransacties LIOF	3.094	0	0	2.530	564	0	0	564	0	0	564	0	0	564	0	0	564
Reserve knelpunten Economisch beleid	3.850	0	0	0	3.850	0	0	3.850	0	0	3.850	0	0	3.850	0	0	3.850
Bestemmingsreserve DU bedrijventerreinen	387	0	0	0	387	0	0	387	0	0	387	0	0	387	0	0	387
Bestemmingsreserve realisatie N280	117.648	0	3.339	1.022	119.964	0	2.324	117.641	0	3.134	114.507	0	3.134	111.373	0	3.134	108.239
Bestemmingsreserve ZLSM	68	0	34	0	102	34	0	136	34	0	170	34	0	204	34	0	238
Reserve Bereikbaarheidsmiddelen	35.703	0	0	22.373	13.330	0	4.695	8.635	0	801	7.834	0	6.601	1.234	0	0	1.234
Bruteringsreserve VDL Nedcar	50.976	0	0	570	50.407	0	1.150	49.257	0	1.275	47.983	0	1.275	46.708	0	1.275	45.434
Reserve DU Regiodeal Parkstad	22	0	0	0	22	0	0	22	0	0	22	0	0	22	0	0	22
Reserve grondwaterbeheer	760	0	0	0	760	0	0	760	0	0	760	0	0	760	0	0	760

Reserve DU Gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum	38.791	0	0	161	38.630	0	161	38.470	0	161	38.309	0	161	38.148	0	161	37.988
Reserve DU Zoetwatermaatregelen	2	0	0	0	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2
Reserve DU-uitkering bodemsanering	5.184	0	0	5.184	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve DU Najl-effecten mijnbouw	940	0	0	0	940	0	0	940	0	0	940	0	0	940	0	0	940
Reserve Transitiefonds	2.745	0	0	518	2.227	0	570	1.657	0	0	1.657	0	0	1.657	0	0	1.657
Reserve Stikstof & Natura 2000	34.599	0	0	27.423	7.176	0	0	7.176	0	0	7.176	0	0	7.176	0	0	7.176
Reserve Natuur	9.346	0	0	4.757	4.589	0	4.491	98	0	0	98	0	0	98	0	0	98
Bruteringsreserve duurzaamheid gebouwen	793	0	0	200	593	0	200	394	0	200	194	0	200	-6	0	200	-205
Bruteringsreserve Limburgsmuseum Venlo	1.472	0	0	187	1.284	0	187	1.097	0	187	909	0	187	722	0	187	534
Bruteringsreserve Creative City	8.475	0	0	706	7.769	0	706	7.063	0	706	6.356	0	706	5.650	0	706	4.944
Reserve POB cao provincie	2.476	0	0	1.220	1.256	0	304	952	0	304	649	0	204	445	0	204	241
Bruteringsreserve N270 Ooijen-Wanssum	10.744	0	0	933	9.811	0	933	8.878	0	933	7.946	0	933	7.013	0	933	6.080
Reserve Waterveiligheid	49.960	0	2.500	1.520	50.941	0	520	50.421	0	0	50.421	0	0	50.421	0	0	50.421
Programmareserve LPLG**	0	2.000	10.000	1.820	10.180	0	850	9.330	0	325	9.005	0	175	8.830	0	0	8.830
Programmareserve Water en bodem	0	0	4.000	575	3.425	0	1.600	1.825	0	0	1.825	0	0	1.825	0	0	1.825
Programmareserve Sociale Agenda	0	0	27.000	845	26.155	0	0	26.155	0	0	26.155	0	0	26.155	0	0	26.155
Programmareserve Economie	0	0	35.000	2.100	32.900	0	2.147	30.752	0	1.747	29.005	0	1.347	27.658	0	32	27.626

Programmareser ve Onderwijs en arbeidsmarkt	0	0	10.00 0	1.34 5	8.655	0	875	7.780	0	375	7.405	0	225	7.180	0	0	7.180
Programmareser ve Energie	0	0	10.00 0	288	9.712	0	0	9.712	0	0	9.712	0	0	9.712	0	0	9.712
Programmareser ve Leefbaarheid	0	0	30.00 0	3.55 0	26.45 0	0	0	26.45 0	0	0	26.45 0	0	0	26.45 0	0	0	26.45 0
Programmareser ve Wonen	0	0	5.000	1.12 5	3.875	0	0	3.875	0	0	3.875	0	0	3.875	0	0	3.875
Programmareser ve Cultuur	0	0	15.00 0	2.53 6	12.46 4	0	830	11.63 4	0	1.30 0	10.33 4	0	800	9.534	0	0	9.534
Programmareser ve Monumenten, erfgoed, archeologie	0	0	15.00 0	2.53 7	12.46 3	0	1.67 5	10.78 8	0	495	10.29 3	0	495	9.798	0	0	9.798
Programmareser ve Bereikbaarheid	0	0	10.00 0	0	10.00 0	0	250	9.750	0	250	9.500	0	500	9.000	0	0	9.000
Programmareser ve Regiodeals 5e en 6e tranche	0	0	15.00 0	0	15.00 0	0	0	15.00 0	0	0	15.00 0	0	0	15.00 0	0	0	15.00 0
Programmareser ve Bestuurlijke vernieuwing	0	1.600	1.000	0	2.600	0	0	2.600	0	0	2.600	0	0	2.600	0	0	2.600
Programmareser ve 80 jaar bevrijding 2024	0	0	900	900	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Programmareser ve Onvoorziene uitgaven	0	0	19.00 0	2.25 0	16.75 0	0	2.00 0	14.75 0	0	2.00 0	12.75 0	0	1.75 0	11.00 0	0	0	11.00 0
Programmareser ve Brightlands	0	1.083	4.749	2.90 0	2.932	3.800	1.55 0	5.181	4.550	1.25 0	8.481	4.550	0	13.03 1	4.550	0	17.58 0
Reserve bodemsanering 2024-2030	0	0	1.300	685	615	0	0	615	0	0	615	0	0	615	0	0	615
Reserve bodem en ondergrond 2024-2030	0	0	3.660	263	3.398	0	0	3.398	0	0	3.398	0	0	3.398	0	0	3.398
Totaal	1.559. 988	110.143	256.1 53	414. 368	1.511. 916	41.78 3	61.3 05	1.492. 395	22.53 6	28.3 62	1.486. 568	12.99 9	27.0 82	1.472. 485	10.90 5	10.9 37	1.472. 452

* Bij de besluitvorming over de Programmabegroting 2024 is besloten om na de Jaarstukken 2023 de Immunisatiereserve op te heffen en onder te brengen in Algemene reserve.

** De programmareserve LPLG wordt gewijzigd bij deze Voorjaarsnota i.v.m. de structuurwijziging van de doelstelling Landbouw.

Instellings- en opheffingsbesluiten

Voorjaarsnota 2024

In het meerjarig overzicht van de reserves zijn ook onderstaande voorstellen verwerkt.

Ter ondersteuning van de Agenda's "bodem en ondergrond 2024-2030" en "Bodemsanering 2024-2030" wordt de bestaande reserve DU-uitkering Bodemsanering opgesplitst in onderstaande nieuwe reserves en ultimo 2024 opgesplitst.

Instelling	Reserve bodem en ondergrond 2024-2030
Instellingsdatum PS	28 juni 2024
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie en dekkingsbron v.
Looptijd	2024-2030
Rentebijbeschrijving	Nee

Instelling	Reserve bodemsanering 2024-2030
Instellingsdatum PS	28 juni 2024
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie en dekkingsbron voor uitvoering van de Agenda bodem en ondergrond 2024-2030.
Looptijd	2024-2030
Rentebijbeschrijving	Nee

Opheffing	Reserve DU-uitkering Bodemsanering
Instellingsdatum PS	22 juni 2013
Doel van de reserve	Egalisatiefunctie. Via het convenant bodemontwikkelingsbeleid is voor 2010 t/m 2020 budget toebedeeld aan het bevoegde gezag Wet bodembescherming om bodemsaneringen uit te voeren.
Opheffingsdatum	31-12-2024

De reserve wordt om administratieve redenen opgesplitst in twee reserves:

Reden opheffing	1. Reserve bodem en ondergrond 2024-2030 2. Reserve bodemsanering 2024-2030
-----------------	--

Vrijval	€ 0. Het restantbedrag ultimo 2023 € 5.183.802 wordt verdeeld over bovengenoemde reserves.
---------	--

In lijn met het beleidskader Werken aan een toekomstbestendige economie is het bestaande doel 'Land- en tuinbouw' uit programma 1. Perspectief voor het landelijk gebied verplaatst naar programma 3. Naar aanleiding hiervan is de naam van programmareserve LPLG gewijzigd in programmareserve Landbouw. Daarnaast is hieronder het instellingsbesluit voor de reserve m.b.t. de doelen uit het coalitieakkoord en de vertaling daarvan in het programma 1, resp. beleidskader 'Perspectief voor het landelijk gebied'.

Gewijzigde naam reserve	Landbouw (voorheen Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG))
Datum wijzigingsbesluit PS	28 juni 2024
Doel van de reserve	Financiële dekking voor de ambities van het coalitieakkoord "Elke Limburger telt 2023-2027".
Bestedingsplan	<ul style="list-style-type: none">• Op basis van werkelijke realisatie, in lijn met de beleidskaders of afzonderlijke PS-besluiten.• Het college heeft mandaat van Provinciale Staten om een deel van de programmareserves in te zetten in aanloop naar vaststelling beleidskader (maximaal 5%) per intensiveringspost als proces- en voorbereidingsmiddelen van de beleidskaders
Rentebijbeschrijving	Nee
Looptijd reserve	In principe 2023-2027 onder voorbehoud van afhandeling van financiële verplichtingen.

Instelling	Perspectief voor het Landelijk gebied
Instellingsdatum PS	28 juni 2024
Doel van de reserve	Financiële dekking voor de ambities van het coalitieakkoord "Elke Limburger telt 2023-2027".

Voedingsplan	Resultaatbestemming bij de jaarrekening 2023 wegens ontbreken van intensiveringsmiddelen om adequaat in te kunnen spelen op initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan het bereiken van de doelen uit het coalitieakkoord en de vertaling daarvan in het beleidskader 'Perspectief voor het landelijk gebied'.
Bestedingsplan	<ul style="list-style-type: none"> • Op basis van werkelijke realisatie, in lijn met de beleidskaders of afzonderlijke PS-besluiten. • Het college heeft mandaat van Provinciale Staten om een deel van de programmareserves in te zetten in aanloop naar vaststelling beleidskader (maximaal 5%) per intensiveringspost als proces- en voorbereidingsmiddelen van de beleidskaders.
Rentebijbeschrijving	Nee
Looptijd reserve	In principe 2023-2027 onder voorbehoud van afhandeling van financiële verplichtingen.

Financieel voorstel

2e Begrotingswijziging 2024

In 2024 nemen de lasten in de begroting met € 80,52 mln. toe, waarvan € 50,66 mln. programmalasten en € 29,86 mln. stortingen in de reserves.

Zoals ook in de inleiding van de voorjaarsnota staat vermeld, betreffen de begrotingswijzigingen de nadere uitwerking van de beleidskaders, het programmeren van Specifieke uitkeringen en het bijstellen van de lopende begroting.

De toename van de begrote lasten ad € 80,52 mln. wordt gedekt uit:

- ruimte in het begrotingsresultaat 2024 € 2,96 mln.;
- programmabaten € 52,27 mln., grotendeels Rijksmiddelen;
- programmareserves € 16,52 mln.;
- overige bestemmingsreserves € 8,77 mln..

Per saldo beïnvloedt deze begrotingswijziging het resultaat 2024 nadelig met € 2,96 mln. Ná deze begrotingswijziging blijft een voordelig begrotingsresultaat 2024 van € 17,47 mln. over.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Wijziging 2025	Wijziging 2026	Wijziging 2027
Lasten				
1 Perspectief voor het landelijk gebied				
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	-1.158	2.386	150	150
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	11.770	2.844	157	157
1.1.3 Landschap	910	119	59	59
1.2.1 Land- en tuinbouw	-4.312	-1.952	-1.950	-1.918
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	28.892	7.983	77	77
1.3.2 Waterveiligheid Maas	-1.822	563	44	44
1.3.3 Bodemvitalisering	175	0	0	0
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	34.455	11.943	-1.464	-1.432
2 Samen leven en bestaanszekerheid				
2.1.1 Sociale agenda	455	419	419	419
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	60	13	13	13
2.3.1 Sport en bewegen	71	67	67	67
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	586	499	499	499
3 Werken aan de toekomstige economie				
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	-7.120	-3.989	-4.170	-4.589
3.1.2 Industrie en vakmanschap	-1.460	51	51	51
3.1.3 Maastricht Aachen Airport	-12.578	10.917	17	17
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	4.367	4.882	4.493	4.847
3.2.2 Brightlands	3.712	2.324	2.314	1.060
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	1.368	905	405	255
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	2.348	539	538	536
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	7.686	4.597	5.594	2.133

Exploitatie	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Wijziging 2025	Wijziging 2026	Wijziging 2027
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	-1.677	20.226	9.242	4.311
4 Nieuwe energie en leefmilieu				
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	578	79	79	79
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	2.432	612	612	251
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	113	65	65	65
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	1.046	470	470	470
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	4.168	1.225	1.225	865
5 Leefbare steden en dorpen				
5.1.1 Leefbare steden en dorpen	4.081	40	40	40
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	1.551	137	137	137
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	197	257	257	257
5.1.4 Bodem en ondergrond	263	7	7	7
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	6.091	440	440	440
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen				
6.1.1 Cultuur	1.549	1.157	1.597	1.097
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	852	231	-919	-919
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	2.401	1.388	678	178
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg				
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	-68	170	170	170
7.2.1 Infrastructuur	489	705	705	705
7.2.2 Openbaar vervoer	5.907	4.664	4.664	4.664
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	2.640	42	42	42

Exploitatie	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Wijziging 2025	Wijziging 2026	Wijziging 2027
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	8.968	5.581	5.581	5.581
8 Provincie midden in de samenleving				
8.1.1 Regiodeals	20	25	25	25
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	615	701	701	701
8.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking	59	77	77	77
8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	76	99	99	99
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	271	528	528	278
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	305	104	104	104
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	1.346	1.534	1.534	1.284
9 Financiën en overhead				
9.1.1 Overhead	3.401	3.913	3.913	3.813
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	1	1	1	1
9.2.2 Provinciefonds	1	1	1	1
9.2.3 Dividenden	1	1	1	1
9.2.4 Rente	1	1	1	1
9.2.5 Stelposten en overige financiën	-8.867	-10.778	-8.278	-10.778
9.2.6 Onvoorzien	-214	-89	-89	-89
Totaal 9 Financiën en overhead	-5.676	-6.948	-4.448	-7.048
Totaal Lasten	50.662	35.889	13.288	4.678
Baten				
1 Perspectief voor het landelijk gebied				
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	128	0	0	0
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	14.603	450	0	0
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	28.877	4.862	0	0
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	43.608	5.312	0	0

Exploitatie	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Wijziging 2025	Wijziging 2026	Wijziging 2027
3 Werken aan de toekomstige economie				
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	-1.435	-1.697	-2.282	-2.762
3.2.2 Brightlands	1.435	1.697	2.282	2.762
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	58	89	89	87
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	58	89	89	87
4 Nieuwe energie en leefmilieu				
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	292	0	0	0
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	2.383	549	549	188
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	2.675	549	549	188
5 Leefbare steden en dorpen				
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	321	0	0	0
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	321	0	0	0
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg				
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	-250	0	0	0
7.2.2 Openbaar vervoer	3.259	0	0	0
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	2.608	0	0	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	5.617	0	0	0
8 Provincie midden in de samenleving				
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	225	0	0	0
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	225	0	0	0
9 Financiën en overhead				
9.2.3 Dividenden	-235	0	0	0

Exploitatie	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Wijziging 2025	Wijziging 2026	Wijziging 2027
Totaal 9 Financiën en overhead	-235	0	0	0
Totaal Baten	52.269	5.950	638	276
Saldo van baten en lasten	1.607	-29.939	-12.650	-4.403
Stortingen				
1 Perspectief voor het landelijk gebied				
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	-10.000	0	0	0
1.3.2 Waterveiligheid Maas	2.500	0	0	0
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	-7.500	0	0	0
3 Werken aan de toekomstige economie				
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	-8.224	-7.074	-6.609	-6.609
3.2.2 Brightlands	8.474	7.074	6.609	6.609
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	10.000	0	0	0
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	10.250	0	0	0
4 Nieuwe energie en leefmilieu				
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	1.300	0	0	0
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	1.300	0	0	0
5 Leefbare steden en dorpen				
5.1.4 Bodem en ondergrond	3.660	0	0	0
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	3.660	0	0	0
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg				
7.2.1 Infrastructuur	34	34	34	34
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	-34	-34	-34	-34
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	0	0	0	0
9 Financiën en overhead				
9.2.5 Stelposten en overige financiën	22.151	75	0	2.373

Exploitatie	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Wijziging 2025	Wijziging 2026	Wijziging 2027
Totaal 9 Financiën en overhead	22.151	75	0	2.373
Totaal Stortingen	29.861	75	0	2.373
Onttrekkingen				
1 Perspectief voor het landelijk gebied				
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	1.400	1.600	0	0
1.3.2 Waterveiligheid Maas	520	520	0	0
1.3.3 Bodemvitalisering	175	0	0	0
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	2.095	2.120	0	0
2 Samen leven en bestaanszekerheid				
2.1.1 Sociale agenda	400	0	0	0
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	50	0	0	0
2.3.1 Sport en bewegen	12	0	0	0
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	462	0	0	0
3 Werken aan de toekomstige economie				
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	-1.145	315	315	315
3.1.3 Maastricht Aachen Airport	60	0	0	0
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	710	750	650	1.000
3.2.2 Brightlands	3.200	1.550	1.250	0
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	1.345	875	375	225
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	25	32	32	32
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	1.820	850	325	175
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	6.015	4.372	2.947	1.747
4 Nieuwe energie en leefmilieu				

Exploitatie	Begrotingswijziging Voorjaarsnota 2024	Wijziging 2025	Wijziging 2026	Wijziging 2027
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	225	0	0	0
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	63	0	0	0
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	1.985	0	0	0
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	2.273	0	0	0
5 Leefbare steden en dorpen				
5.1.1 Leefbare steden en dorpen	4.050	0	0	0
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	1.125	0	0	0
5.1.4 Bodem en ondergrond	3.923	0	0	0
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	9.098	0	0	0
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen				
6.1.1 Cultuur	220	30	500	0
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	2.042	1.180	0	0
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	2.261	1.210	500	0
8 Provincie midden in de samenleving				
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	250	500	500	250
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	250	500	500	250
9 Financiën en overhead				
9.1.1 Overhead	2.720	1.804	1.804	1.704
9.2.5 Stelposten en overige financiën	120	16.955	3.846	22
Totaal 9 Financiën en overhead	2.840	18.759	5.650	1.726
Totaal Onttrekkingen	25.294	26.961	9.598	3.723
Saldo mutatie reserves	-4.567	26.886	9.598	1.350
Resultaat	-2.960	-3.053	-3.053	-3.053

Investeringsbesluit

In het Statenvoorstel Voorjaarsnota wordt gevraagd om het investeringsbesluit vast te stellen. Dit valt immers ook onder het budgetrecht van PS.

In de Programmabegroting 2024 is rekening gehouden met investeringen in weginfra. Zo zijn afschrijvingskosten begroot voor reguliere vervangingsinvesteringen. De afschrijvingslasten hiervan worden ook binnen de bestaande begroting opgevangen en vormen in die zin geen nieuw beleid of budgetvraag aan Provinciale Staten, maar het formaliseren van bestaand beleid in lijn met het budgetrecht. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar product 7.2.1. Infrastructuur (variabele: Geld).

Investeringsbesluit Bedragen (x € 1.000)	Voorjaarsnota 2024			Fasering			
	Afschrijvingstermijn	Kredietbedrag	Looptijd	2024	2025	2026	2027
Fietsinfrastructuur	15	5.854	2024-2027	104	4.182	0	1.568
OMOP Verhandingen 2024 t/m 2027	40	34.006	2024-2027	9.943	7.781	10.875	5.406
N273 Kom Neer	40	4.620	2027	0	0	0	4.620
N595 Wittemer Allee	40	1.597	2026	0	0	1.597	0
N598 Hut de Plank	40	1.500	2024	1.500	0	0	0
N274 Brunssum-Posterholt	40	4.400	2027	0	0	0	4.400
Verlichting 2024-2027	15	1.463	2024-2027	716	180	287	280
Kunstwerken - kleine versterkingsmaatregelen 2024-2027	15	4.000	2024-2027	1.000	1.000	1.000	1.000
Wegmeubilair 2024-2027	15	520	2024-2027	130	130	130	130
Bewegwijzering 2024-2027	15	1.505	2024-2027	376	376	376	376
Afwatering 2024-2027	15	580	2024-2027	145	145	145	145
Groen 2024-2027	15	1.653	2024-2027	423	384	423	423
Afscherming 2024-2027	15	1.714	2024-2025	1.330	384	0	0
Elektrische systemen 2024-2027	15	400	2024-2027	100	100	100	100
Verkeersregelinstallaties 2024-2027	15	3.205	2024-2027	801	801	801	801
Functioneel kader (fietspaden en passeerhavens) 2024-2027	40	10.500	2025-2027	0	5.400	3.600	1.500
Functioneel kader 2024-2027	15	10.030	2025-2027	0	2.650	3.020	4.360
Natuur inclusief kader 2024-2027	15	998	2024-2027	57	603	142	195
Parkstadroute	40	1.050	2024-2025	1.050	0	0	0
N595 Wittemer Allee	40	7.980	2024-2025	0	7.980	0	0
N280 Leudal	40	1.100	2024-2027	1.100	0	0	0
N280 Roermond	40	-1.100	2024	-1.100	0	0	0
N293 Kunstwerk over de Roer	N.v.t	-451	2024	-451	0	0	0
N556 Rehabilitatie	N.v.t	-1.113	2024	-1.113	0	0	0
		96.008	14.176	16.110	32.097	22.496	25.305

Gedetailleerde besluitvorming

Overzicht begrotingsmutaties bij deze voorjaarsnota

In deze voorjaarsnota worden de lopende begroting 2024 en de bijhorende meerjarenraming bijgesteld. De begrotingswijziging (zie hoofdstuk 2e Begrotingswijziging 2024) is opgebouwd uit afzonderlijke deelwijzigingen, gebaseerd op:

- genomen besluiten door het college van GS;
- autonome ontwikkelingen;
- financieel-technische aanpassingen.

Deze deelbegrotingswijzigingen worden op de begrotingsprogramma's niet elk afzonderlijk toegelicht. Dit om hoofdzaken en bijzaken beter te scheiden. Bij de begrotingsprogramma's ligt de nadruk op de toevoeging aan de begroting van nieuwe middelen of significante autonome ontwikkelingen.

Voor de volledigheid zijn in onderstaande tabel de afzonderlijke besluiten nader gespecificeerd. Deze begrotingsmutaties hebben geleid tot de 2e begrotingswijziging.

We merken hier op dat binnen deze operationele informatie bedragen gesaldeerd zijn met o.a. de mutaties reserves. Dit kan leiden tot nul-regels in de specificatie. Ook verschuivingen binnen een programma (plussen en minnen) kunnen leiden tot nul-regels. Per saldo blijven de resultaat-effecten zichtbaar. De mutaties met effecten op het begrotingsresultaat zijn uitgelicht in de inleiding (financieel kader).

Programma	Begrotingswijziging	Indicatie structureel	Begroting (incl.mutaties reserves) 2024			Begroting (incl.mutaties reserves) 2025			Begroting (incl.mutaties reserves) 2026			Begroting (incl.mutaties reserves) 2027		
			Last en	Baten	Resultaat	Last en	Baten	Resultaat	Last en	Baten	Resultaat	Last en	Baten	Resultaat
1 Perspectief voor het landelijk gebied	1 GS 31-10-2023 GLB-NSP LEADER budgetreservering tbv subsidieopenstelling	N	925		925	0		0	0		0	0		0
	6 GS 19-12-2023 Openstelling subsidieplafonds Deltaprogramma Hoge Zandgronden	N	13.904	15.348	-1.444	6.306	4.862	1.444	0	0	0	0	0	0
	9 Verdeling personeelskosten na nieuwe CAO 2024	J	404		404	526		526	526		526	526		526
	1 GS 23-1-2024 GLB-NSP cofinanciering plafond 1 landbouwers	N	46		46	2.237		2.237	0		0	0		0
	1 GS 30-1-2024 Inzet SPUK L31 Duurzaam schoon grondwater	N	800	800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	1 Onderzoeksbudget N2000	N	0		0	0		0	0		0	0		0
	2 Wijziging productindeling programma 3 Werken aan een toekomstbestendige economie	J	-564		-564	-561		-561	-560		-560	-558		-558
	2 Wijziging productindeling programma 3 Werken aan een toekomstbestendige economie	N	-11.990		-11.990	-1.430		-1.430	-1.430		-1.430	-1.400		-1.400
	4 GS 16-4-2024 Vaststelling aanvalsplan waterkwaliteit 4-2024	N	400	400	0	1.600	1.600	0	0	0	0	0	0	0
	4 GS 23-4-2024 Instellen nadere subsidieregels preventie faunaschade 2024	N	0		0	0		0	0		0	0		0

47	GS 28-3-2024 Subsidieverlening voor het project Landschapspark Grenzeloos Bocageland 2024- 2025	N	-60		-60	60		60	0		0	0	0	
49	GS 23-4-2024 Uitvoering van het project Bodemvitalisering	N	175	175	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
53	GS 27-11-2024 Inzet SPUK L32 regeling uitvoering aanpak piekbelasting	N	450	450	0	450	450	0	0	0	0	0	0	
54	GS 7-7-2022 Inzet SPUK L8 Regeling Maatwerk Gerichte Aankoop (MGA) veehouderijen	N	13.931	13.931	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
55	GS 7-3-2023 Cou lance regeling MGA-1	N	222	222	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
56	GS 11-10-2023 Inzet SPUK L29 monitoring natuur	N	128	128	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
58	GS 21-11-2023 Verkenningkosten Vierwaarden (cf. betaalritme 2024 en 2025)	N	520	520	0	520	520	0	0	0	0	0	0	
59	GS 2-4-2024 Procesmiddelen Waterveiligheid Maas 2024	N	125		125	0		0	0		0	0	0	
68	Fasering budgetten product 111	J	0		0	0		0	0		0	0	0	
68	Fasering budgetten product 111	N	-4.401		-4.401	2.236		2.236	0		0	0	0	
72	GS 23-4-2024 Waterveiligheid en Ruimte Limburg	N	13.729	13.729	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
78	Correctie overboekingsvoorstelle n programma 1 (BW3.3)	N	-1.789		-1.789	0		0	0		0	0	0	
Perspectief voor het landelijk gebied - Totaal			26.955	45.702	-18.748	11.943	7.432	4.511	-1.464	0	-1.464	-1.432	0	-1.432

2	Samen leven en bestaanszekerheid	9	Verdeling personeelskosten na nieuwe CAO 2024	J	89		89	116		116	116		116	116		116	
		14	Aanpassing indexerings	J	0		0	348		348	348		348	348		348	
		38	GS 20-2-2024 Uitvoering 2e Gewijzigde Motie 2997 Continuïteit in beleid	N	12	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		44	Overboeken budget Huis voor de Kunsten naar budget Jeugdsportfonds	J	35		35	35		35	35		35	35		35	
		67	GS 23-4-2024 Vrijmaken Programmareserve 2024 beleidskaders Samen leven en Bestaanszekerheid	N	450	450	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Samen leven en bestaanszekerheid - Totaal					586	462	124	499	0	499	499	0	499	499	0
3	Werken aan de toekomstige economie	7	GS 12-12-2023 Brightlandscommunicatie 2024-2026	N	500	500	0	500	500	0	500	500	0	0	0	0	
		9	Verdeling personeelskosten na nieuwe CAO 2024	J	384		384	500		500	500		500	500		500	
		10	GS 23-1-2024 GLB-NSP cofinanciering plafond 1 landbouwers	N	1.523		1.523	1.755		1.755	3.278		3.278	0		0	
		14	Aanpassing indexerings	J	-4		-4	-4		-4	-4		-4	-4		-4	
		22	GS 20-2-2024 'Full Proposal' CEL4LIFE	N	0	0	0	32	32	0	32	32	0	32	32	0	
		25	Wijziging productindeling programma 3 Werken aan een toekomstbestendige economie	J	564		564	561		561	560		560	558		558	
		25	Wijziging productindeling programma 3 Werken aan een toekomstbestendige economie	N	11.990	0	11.990	1.430	0	1.430	1.430	0	1.430	1.400	0	1.400	
		30	GS 12-3-2024 Faciliteren aanvraag Trinationaal Onderwijs	N	20	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

3	GS 12-3-2024	N	10	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	Faciliteren ESF+ aanvraag Limburg													
3	GS 19-3-2024	N	250	250	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Planvorming doorontwikkeling gebiedsontwikkeling BMHC													
6	GS 23-4-2024 LIOF	N	315	315	0	315	315	0	315	315	0	315	315	0
0	Trade													
6	GS 16-4-2024	N	-20	58	-77	111	89	22	111	89	22	109	87	22
1	Uitvoering Interreg europe project CHEERS4EU													
6	GS 23-4-2024	N	-	60	-12.650	10.90	0	10.900	0	0	0	0	0	0
2	Fasering middelen MAA en afroep procesmiddelen transitie MAA		12.59 0			0								
6	Fasering	N	-		-1.019	600		600	419		419	0		0
3	procesmiddelen Einstein Telescope		1.019											
6	GS 23-4-2024	N	2.300	2.30	0	3.200	3.20	0	1.900	1.90	0	1.200	1.20	0
4	Procesmiddelen Fundraising en cofinanciering Europese en nationale fondsen			0		0	0			0		0	0	
6	GS 23-4-2024	N	1.320	1.32	0	200	200	0	75	75	0	75	75	0
5	Middelen landbouw			0										
6	GS 23-4-2024	N	915	915	0	125	125	0	125	125	0	125	125	0
6	Middelen arbeidsmarkt en onderwijs													
7	GS 23-4-2024	N	50	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Procesmiddelen Brightlands Campussen													
7	GS 23-4-2024	N	25	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Uitvoering actielijnen Verduurzaming en Circulaire Economie													
7	Correctie	N	1.789		1.789	0		0	0		0	0		0
8	overboekingsvoorstelle n programma 1 (BW3.3)													
7	GS 21-12-2023 Extra	N	250	250	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	agiosstorting BCGV													

Werken aan de toekomstige economie - Totaal			8.573	6.073	2.500	20.226	4.461	15.765	9.242	3.036	6.206	4.311	1.835	2.476			
4	Nieuwe energie en leefmilieu	9	Verdeling personeelskosten na nieuwe CAO 2024	J	519		519	676		676	676		676	676		676	
		2	SPUK Programma	N	292	292	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		3	Management Organisatie BO EVI - cluster Chemelot														
		3	GS 5-3-2024 SPUK aanvraag bedrijfsmatig vastgoed	N	2.383	2.383	0	549	549	0	549	549	0	188	188	0	0
		6	GS 23-4-2024 Procesmiddelen Fundraising en cofinanciering Europese en nationale fondsen	N	200	200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		7	GS 23-4-2024 Agenda Bodem en ondergrond 2024-2030	N	1.985	1.985	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		7	GS 11-12-2023 Beleidskader nieuwe energie en schoonleefmilieu	N	88	88	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nieuwe energie en leefmilieu - Totaal			5.468	4.948	519	1.225	549	676	1.225	549	676	865	188	676			
5	Leefbare steden en dorpen	9	Verdeling personeelskosten na nieuwe CAO 2024	J	355		355	462		462	462		462	462		462	
		2	DT 29-1-2024 Uitbreiding capaciteit projectmanager Mijnbouwschade 0,2 fte	J	-22		-22	-22		-22	-22		-22	-22		-22	
		2	GS 5-3-2024 Subsidie gemeenschapsaccommodaties 2024	N	500	500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		2	GS 12-12-2023 Ondersteuning gemeenten kader LSeD	N	250	250	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		2	GS 20-2-2024 Processen voorbereidingsmiddelen	N	500	500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	6	GS 23-4-2024	N	4.246	4.24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	9	Woondeals en leefbaarheidsfonds			6										
	7	GS 23-4-2024 Agenda	N	3.923	3.92	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	0	Bodem en ondergrond 2024-2030			3										
Leefbare steden en dorpen - Totaal				9.752	9.419	333	440	0	440	440	0	440	440	0	440
6	Cultuur en erfgoed voor iedereen	5	Wijziging product 611 (Limburgse taal)	J	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		9	Verdeling personeelskosten na nieuwe CAO 2024	J	125	125	163	163	163	163	163	163	163	163	163
		1	GS 5-12-2023	N	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90
		1	Toekomst de Vondst												
		1	Aanpassing indexeringen	J	-40	-40	-40	-40	-40	-40	-40	-40	-40	-40	-40
		3	GS 20-2-2024	N	546	546	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		8	Uitvoering 2e Gewijzigde Motie 2997 Continuïteit in beleid												
		4	Overboeken budget	J	-35	-35	-35	-35	-35	-35	-35	-35	-35	-35	-35
		4	Huis voor de Kunsten naar budget Jeugdsportfonds												
		6	GS 23-4-2024	N	2.215	2.21	0	1.210	1.21	0	0	0	0	0	0
		7	Vrijmaken Programmareserve 2024 beleidskaders Samen leven en Bestaanszekerheid			5			0						
		7	GS 23-4-2024	N	-500	-500	0	0	0	0	500	500	0	0	0
		3	Fasering Voordekunst												
Cultuur en erfgoed voor iedereen - Totaal				2.401	2.261	140	1.388	1.210	178	678	500	178	178	0	178
7	Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	9	Verdeling personeelskosten na nieuwe CAO 2024	J	762	762	992	992	992	992	992	992	992	992	992
		1	Aanpassing indexeringen	J	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5
		1	GS 30-1-2024	N	360	360	0								
		7	Vaststelling Beschikbaarheidsvergoeding Openbaar Vervoer 2021												

	1	GS 30-1-2024	N	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	8	Addendum Minder Hinder Aanpak 2024											
	2	GS 20-2-2024	N	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	1	Addendum Samenwerkingsovereenkomst WA-haven Roermond											
	3	Tijdelijke regeling specifieke uitkering ERTMS (Arriva Greenbox)	N	2.900	2.900	0	0	0	0	0	0	0	0
	3	CEF-subsidie Rhombus Upside II	N	2.608	2.608	0	0	0	0	0	0	0	0
	3	SPUK Versterking havenvoorziening	N	-250	-250	0	0	0	0	0	0	0	0
	4	Toevoeging reserve ZLSM	J	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	5	GS 20-2-2024 Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2027	J	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	7	GS 23-4-2024 Subsidiebesluit en bevoorschotting Arriva Deel II	J	2.594	2.594	4.594	4.594	4.594	4.594	4.594	4.594	4.594	4.594
Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - Totaal				8.968	5.617	3.351	5.581	0	5.581	5.581	0	5.581	5.581
8	Provincie midden in de samenleving	9	Verdeling personeelskosten na nieuwe CAO 2024	J	620	620	803	803	803	803	803	803	803
		2	Provinciale Regietafels	N	225	225	0	0	0	0	0	0	0
		5	Toevoeging voorziening APPA cf. berekening APG	J	211	211	211	211	211	211	211	211	211
		5	Presidium 5-4-2024	J	40	40	20	20	20	20	20	20	20
		7	Verhoging budget Zuidelijke Rekenkamer										
		6	GS 23-4-2024 Procesmiddelen Fundraising en cofinanciering Europese en nationale fondsen	N	250	250	0	500	500	0	500	500	0
Provincie midden in de samenleving - Totaal				1.346	475	871	1.534	500	1.034	1.534	500	1.034	1.284
					250						250	1.034	

9	Financiën en overhead	1	GS 31-10-2023 GLB-NSP LEADER budgetreservering tbv subsidieopenstelling	N	-925		-925	0		0	0		0	0		0	
		6	GS 19-12-2023 Openstelling subsidieplafonds Deltaprogramma Hoge Zandgronden	N	1.444	0	1.444	0	1.444	-1.444	0	0		0	0	0	0
		8	Vrijval VDJ t.g.v. taakstelling	N	0	0	0	0	0	2.500	2.500	0	0	0	0	0	0
		9	Verdeling personeelskosten na nieuwe CAO 2024	J	-2.114		-2.114	-4.011	-4.011	-4.011	-4.011	-4.011	-4.011	-4.011	-4.011	-4.011	-4.011
		9	Verdeling personeelskosten na nieuwe CAO 2024	N	100	1.220	-1.120	100	304	-204	100	304	-204	0	204	-204	
		10	GS 23-1-2024 GLB-NSP cofinanciering plafond 1 landbouwers	N	-1.448	120	-1.569	-2.298	1.694	-3.992	-2.373	905	-3.278	0	0	0	0
		11	GS 5-12-2023 Toekomst de Vondst	N	-90		-90	-90	-90	-90	-90	-90	-90	-90	-90	-90	-90
		14	Aanpassing indexerings	J	-96		-96	-96	-96	-96	-96	-96	-96	-96	-96	-96	-96
		15	Verplichte activering smartphones	J	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		16	Verplichte activering kantoorinventaris	J	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		20	DT 29-1-2024 Uitbreiding capaciteit projectmanager Mijnbouwschade 0,2 fte	J	22		22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22
		46	GS 23-4-2024 Bijstelling dividend Enexis 2023	N		-235	235		0	0	0	0	0	0	0	0	0
		47	GS 28-3-2024 Subsidieverlening voor het project Landschapspark Grenzeloos Bocageland 2024-2025	N	60	0	60	0	60	-60	0	0	0	0	0	0	0
59	GS 2-4-2024 Procesmiddelen Waterveiligheid Maas 2024	N	-125		-125	0		0	0		0	0		0	0		

6	GS 16-4-2024	N	77	0	77	0	22	-22	0	22	-22	0	22	-22
1	Uitvoering Interreg europe project CHEERS4EU													
6	GS 23-4-2024	N	12.65	0	12.650	0	10.9	-10.900	0	0	0	0	0	0
2	Fasering middelen MAA en afroep procesmiddelen transitie MAA		0				00							
6	Fasering	N	1.019	0	1.019	0	600	-600	0	419	-419	0	0	0
3	procesmiddelen Einstein Telescope													
6	Fasering budgetten	N	4.401	0	4.401	0	2.23	-2.236	0	0	0	0	0	0
8	product 111						6							
7	GS 23-4-2024	J	0		0	-		-2.000	-		-2.000	-		-2.000
4	Subsidiebesluit en bevoorschotting Arriva Deel II					2.000			2.000			2.000		
8	Organisatie- ontwikkelplan	N	1.500	1.50	0	1.500	1.50	0	1.500	1.50	0	1.500	1.50	0
			0	0			0			0		0	0	
Financiën en overhead - Totaal			16.47	2.60	13.869	-	18.7	-25.633	-	5.65	-10.098	-	1.72	-6.401
			4	5	6.873	59	4.448	0	4.675	6	6	6	6	6
Geheel - Totaal			80.52	77.5	2.960	35.96	32.9	3.053	13.28	10.2	3.053	7.051	3.99	3.053
			3	63	4	11	8	35	9	9	9	9	9	9

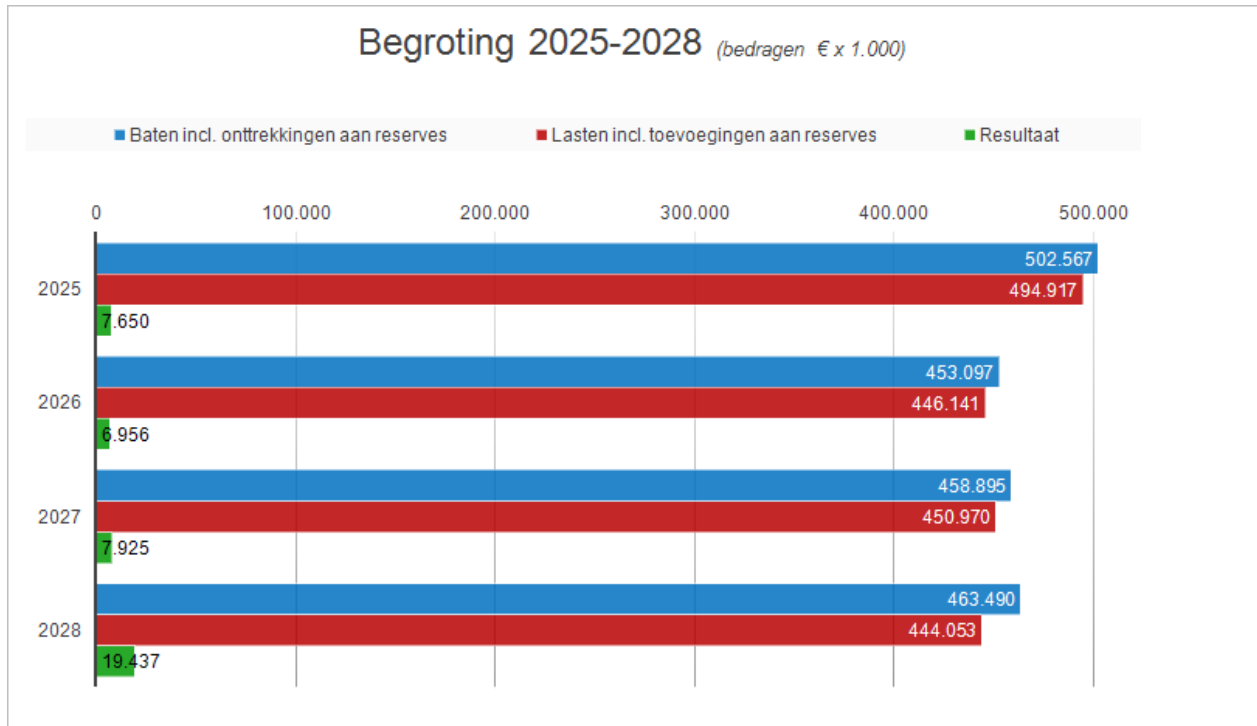
Op weg naar begroting 2025

Financiële uitgangspunten Voorjaarsnota 2024 en vooruitblik Programmabegroting 2025: ongewijzigd beleid als fundament

De grondslagen voor deze voorjaarsnota zijn in lijn met de Programmabegroting 2024. In de totalen zijn alle wijzigingen verwerkt tot en met het voorstel 7e begrotingswijziging 2024. Wij merken hierbij op dat bij publicatie van deze voorjaarsnota de 3e begrotingswijziging 2024 met overboekingsvoorstellen bij de Jaarstukken 2023 (PS 20 juni 2024) en de 5e begrotingswijziging bij het Beleidskader Provincie midden in de samenleving (PS 24 mei 2024) nog niet zijn vastgesteld.

Voor de Programmabegroting 2025 geldt dat deze wordt opgebouwd op basis van deze voorjaarsnota.

Na de voorstellen uit deze nota ontstaat het volgende financiële kader als uitgangspunt voor de begroting 2025:

Dit financieel kader ná besluitvorming van de Voorjaarsnota 2024 geldt als bestaand beleid in de Programmabegroting 2025. Verder wordt de begroting aangevuld met:

- effecten van de Meicirculaire Provinciefonds 2024 (niet bekend bij het opstellen van de voorjaarsnota) m.b.t. algemene uitkering en eventuele nieuwe decentralisatie uitkeringen;
- indexering van budgetten m.b.t. loon- en prijsstijging op basis van de percentages conform Meicirculaire provinciefonds;
- afwijkende indexeringen m.b.t. de OV-concessie;
- nieuwe faseringen van de investeringsplanning en de herberekening van de kapitaallasten;
- bijgestelde ramingen van budgetten in het kader van realistisch begroten en tijdige bijsturing ter voorkoming van onderbesteding;
- fasering van budgetten i.v.m. actuele programmering van de uitgaven;
- voorstellen op basis van collegebesluiten met betrekking tot inzet van de programmareserves in lijn met de beleidskaders;
- meerjarige effecten van de voorstellen uit de Najaarsnota 2024.

In de begroting 2024 en de bijhorende meerjarenraming 2025-2028 zijn de volgende besluiten t/m deze voorjaarsnota verwerkt:

Begrotingswijziging	Document	PS-behandeling
BW0	Programmabegroting 2024	10-11-2023
BW1	Septemercirculaire 2023 provinciefonds	10-11-2023
BW2	Voorjaarsnota 2024	28-6-2024 voorstel
BW3	Jaarstukken 2023	20-6-2024 nog vast te stellen
BW4	Beleidskader Programma 2. Samenleven en bestaanszekerheid	5-4-2024
BW5	Beleidskader Programma 8. Provincie midden in de samenleving	24-5-2024 nog vast te stellen
BW6	Beleidskader programma 6. Cultuur en erfgoed voor iedereen	5-4-2024
BW7	Beleidskader Programma 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	26-4-2024

Meerjarige overzicht baten en lasten

In dit interactieve overzicht is de bijgewerkte begroting 2024 en daarbij horende meerjarige raming 2025-2028 weergegeven.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
Lasten					
1 Perspectief voor het landelijk gebied					
1.1 Natuur en landschap					
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	31.928	31.075	28.090	28.475	31.041
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	123.530	23.976	17.884	17.876	17.867
1.1.3 Landschap	6.633	2.114	2.052	1.930	1.886
Totaal 1.1 Natuur en landschap	162.091	57.165	48.026	48.281	50.795
1.2 Land- en tuinbouw					
1.2.1 Land- en tuinbouw	31	40	40	40	40
Totaal 1.2 Land- en tuinbouw	31	40	40	40	40
1.3 Water					
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	39.559	10.611	2.703	2.699	2.607
1.3.2 Waterveiligheid Maas	9.420	1.487	966	964	962
1.3.3 Bodemvitalisering	175	0	0	0	0
Totaal 1.3 Water	49.154	12.099	3.669	3.663	3.569
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	211.276	69.303	51.735	51.984	54.403
2 Samen leven en bestaanszekerheid					
2.1 Sociale agenda					
2.1.1 Sociale agenda	12.454	9.214	9.211	9.208	9.204
Totaal 2.1 Sociale agenda	12.454	9.214	9.211	9.208	9.204
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen					
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	1.889	666	196	195	194
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	1.889	666	196	195	194

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
2.3 Sport en bewegen					
2.3.1 Sport en bewegen	5.204	4.432	4.431	4.429	4.427
Totaal 2.3 Sport en bewegen	5.204	4.432	4.431	4.429	4.427
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	19.548	14.312	13.838	13.832	13.825
3 Werken aan de toekomstige economie					
3.1 Vestigingsklimaat van morgen					
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	7.108	4.847	4.522	4.092	3.764
3.1.2 Industrie en vakmanschap	19.769	779	777	774	771
3.1.3 Maastricht Aachen Airport	8.558	19.222	7.921	7.920	7.919
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	35.435	24.847	13.220	12.787	12.455
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven					
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	18.042	9.289	8.616	7.836	6.831
3.2.2 Brightlands	4.564	2.324	2.314	1.060	1.057
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	22.606	11.613	10.930	8.896	7.888
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt					
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	2.468	1.963	1.462	1.310	1.083
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	2.468	1.963	1.462	1.310	1.083
3.4 Verduurzaming en circulaire economie					
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	4.322	539	538	536	479
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	4.322	539	538	536	479

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg					
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	8.270	4.597	5.594	2.133	556
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	8.270	4.597	5.594	2.133	556
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	73.101	43.559	31.743	25.662	22.461
4 Nieuwe energie en leefmilieu					
4.1 Nieuwe energie					
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	10.132	3.431	1.190	1.186	1.182
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	3.327	1.504	1.502	1.138	946
Totaal 4.1 Nieuwe energie	13.459	4.935	2.692	2.324	2.128
4.2 Gezond en veilig leefmilieu					
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	1.796	1.154	1.151	1.148	1.145
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	19.325	18.464	18.442	18.419	18.371
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	21.120	19.618	19.593	19.567	19.516
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	34.579	24.553	22.285	21.891	21.644
5 Leefbare steden en dorpen					
5.1 Leefbare steden en dorpen					
5.1.1 Leefbare steden en dorpen	17.292	601	600	598	596

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	5.591	2.188	2.084	2.077	2.069
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	5.555	4.756	4.747	4.735	4.720
5.1.4 Bodem en ondergrond	4.583	1.071	1.070	1.069	1.067
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	33.021	8.617	8.501	8.479	8.452
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	33.021	8.617	8.501	8.479	8.452
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen					
6.1 Cultuur					
6.1.1 Cultuur	35.742	31.792	31.922	31.419	30.499
Totaal 6.1 Cultuur	35.742	31.792	31.922	31.419	30.499
6.2 Erfgoed					
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	24.498	10.009	8.730	8.650	7.626
Totaal 6.2 Erfgoed	24.498	10.009	8.730	8.650	7.626
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	60.240	41.802	40.652	40.069	38.126
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg					
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid					
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	26.999	10.195	6.295	8.608	5.175
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	26.999	10.195	6.295	8.608	5.175
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer					
7.2.1 Infrastructuur	60.858	65.851	69.684	71.787	65.014
7.2.2 Openbaar vervoer	83.451	79.162	79.160	79.156	79.142
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	144.310	145.013	148.844	150.943	144.156
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden					
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	20.820	2.890	2.889	6.887	4.226

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	20.820	2.890	2.889	6.887	4.226
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	192.128	158.098	158.027	166.438	153.557
8 Provincie midden in de samenleving					
8.1 Regiodeals					
8.1.1 Regiodeals	23.767	664	383	382	381
Totaal 8.1 Regiodeals	23.767	664	383	382	381
8.2 Betrouwbare en integere overheid					
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	15.456	15.251	15.261	15.255	15.240
8.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking	1.420	1.433	1.431	1.427	1.423
8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	2.090	1.826	1.847	1.782	1.845
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	4.101	2.376	1.235	984	733
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	2.775	2.293	2.289	2.284	2.278
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	25.842	23.180	22.064	21.733	21.518
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	49.610	23.844	22.447	22.115	21.899
9 Financiën en overhead					
9.1 Overhead					
9.1.1 Overhead	59.633	59.335	58.903	58.417	56.957
Totaal 9.1 Overhead	59.633	59.335	58.903	58.417	56.957
9.2 Algemene financiën					
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	19	20	20	20	20
9.2.2 Provinciefonds	19	20	20	20	20
9.2.3 Dividenden	19	20	20	20	20
9.2.4 Rente	1.001	877	420	420	420
9.2.5 Stelposten en overige financiën	3.844	6.477	12.695	26.306	38.826

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
9.2.6 Onvoorzien	2.174	2.300	2.300	2.300	2.520
Totaal 9.2 Algemene financiën	7.078	9.713	15.473	29.084	41.824
Totaal 9 Financiën en overhead	66.710	69.047	74.377	87.501	98.781
Totaal Lasten	740.212	453.133	423.605	437.971	433.148
Baten					
1 Perspectief voor het landelijk gebied					
1.1 Natuur en landschap					
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	1.943	0	0	0	0
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	73.122	3.850	0	0	0
1.1.3 Landschap	511	0	0	0	0
Totaal 1.1 Natuur en landschap	75.576	3.850	0	0	0
1.3 Water					
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	29.981	5.967	1.104	1.104	1.104
Totaal 1.3 Water	29.981	5.967	1.104	1.104	1.104
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	105.557	9.817	1.104	1.104	1.104
2 Samen leven en bestaanszekerheid					
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen					
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	176	0	0	0	0
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	176	0	0	0	0
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	176	0	0	0	0
3 Werken aan de toekomstige economie					
3.1 Vestigingsklimaat van morgen					

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
3.1.2 Industrie en vakmanschap	18.524	0	0	0	0
3.1.3 Maastricht Aachen Airport	982	982	582	582	582
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	19.506	982	582	582	582
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven					
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	0	0	0	0	0
3.2.2 Brightlands	1.435	1.697	2.282	2.762	2.920
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	1.435	1.697	2.282	2.762	2.920
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt					
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	372	372	372	372	372
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	372	372	372	372	372
3.4 Verduurzaming en circulaire economie					
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	64	89	89	87	44
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	64	89	89	87	44
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	21.376	3.140	3.325	3.804	3.917
4 Nieuwe energie en leefmilieu					
4.1 Nieuwe energie					
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	5.483	2.238	0	0	0
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	2.383	549	549	188	0

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
Totaal 4.1 Nieuwe energie	7.866	2.787	549	188	0
4.2 Gezond en veilig leefmilieu					
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	478	0	0	0	0
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	3.138	3.207	3.207	3.207	3.187
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	3.616	3.207	3.207	3.207	3.187
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	11.482	5.995	3.756	3.396	3.187
5 Leefbare steden en dorpen					
5.1 Leefbare steden en dorpen					
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	1.279	0	0	0	0
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	1.856	1.680	1.680	1.680	1.680
5.1.4 Bodem en ondergrond	647	647	647	647	647
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	3.782	2.327	2.327	2.327	2.327
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	3.782	2.327	2.327	2.327	2.327
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen					
6.1 Cultuur					
6.1.1 Cultuur	4.066	3.733	3.733	3.733	3.733
Totaal 6.1 Cultuur	4.066	3.733	3.733	3.733	3.733
6.2 Erfgoed					
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	1.939	1.939	1.939	1.939	1.939
Totaal 6.2 Erfgoed	1.939	1.939	1.939	1.939	1.939
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	6.005	5.672	5.672	5.672	5.672
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg					
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid					

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	1.677	61	61	61	0
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	1.677	61	61	61	0
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer					
7.2.1 Infrastructuur	919	919	919	919	919
7.2.2 Openbaar vervoer	11.353	8.093	8.093	8.093	8.093
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	12.272	9.013	9.013	9.013	9.013
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden					
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	18.098	0	0	0	0
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	18.098	0	0	0	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	32.047	9.074	9.074	9.074	9.013
8 Provincie midden in de samenleving					
8.1 Regiodeals					
8.1.1 Regiodeals	15.225	210	0	0	0
Totaal 8.1 Regiodeals	15.225	210	0	0	0
8.2 Betrouwbare en integrale overheid					
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	7	7	7	0	0
8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	492	223	248	188	256
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	231	6	6	6	6
Totaal 8.2 Betrouwbare en integrale overheid	729	236	260	193	261
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	15.955	446	260	193	261
9 Financiën en overhead					
9.1 Overhead					

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
9.1.1 Overhead	299	299	299	299	299
Totaal 9.1 Overhead	299	299	299	299	299
9.2 Algemene financiën					
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	119.048	122.781	126.156	129.675	133.197
9.2.2 Provinciefonds	246.792	251.696	242.911	253.314	263.723
9.2.3 Dividenden	6.105	7.560	12.880	8.770	19.450
9.2.4 Rente	30.844	22.455	16.969	14.185	10.402
Totaal 9.2 Algemene financiën	402.789	404.492	398.916	405.944	426.772
Totaal 9 Financiën en overhead	403.089	404.792	399.215	406.243	427.072
Totaal Baten	599.470	441.262	424.734	431.813	452.553
Saldo van baten en lasten	-140.742	-11.872	1.130	-6.158	19.405
Stortingen					
1 Perspectief voor het landelijk gebied					
1.1 Natuur en landschap					
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	0	0	0	0	0
Totaal 1.1 Natuur en landschap	0	0	0	0	0
1.3 Water					
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	4.000	0	0	0	0
1.3.2 Waterveiligheid Maas	2.500	0	0	0	0
Totaal 1.3 Water	6.500	0	0	0	0
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	6.500	0	0	0	0
2 Samen leven en bestaanszekerheid					
2.1 Sociale agenda					
2.1.1 Sociale agenda	27.000	0	0	0	0
Totaal 2.1 Sociale agenda	27.000	0	0	0	0
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	27.000	0	0	0	0

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
3 Werken aan de toekomstige economie					
3.1 Vestigingsklimaat van morgen					
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	35.000	0	0	0	0
3.1.3 Maastricht Aachen Airport	5.228	5.414	4.507	3.681	3.990
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	40.228	5.414	4.507	3.681	3.990
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven					
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	0	0	0	0	0
3.2.2 Brightlands	8.474	7.074	6.609	6.609	6.609
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	8.474	7.074	6.609	6.609	6.609
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt					
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	10.000	0	0	0	0
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	10.000	0	0	0	0
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg					
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	10.000	0	0	0	0
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	10.000	0	0	0	0
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	68.702	12.488	11.117	10.290	10.599
4 Nieuwe energie en leefmilieu					
4.1 Nieuwe energie					
4.1.1 Energie infrastructuur &	10.000	0	0	0	0

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen					
Totaal 4.1 Nieuwe energie	10.000	0	0	0	0
4.2 Gezond en veilig leefmilieu					
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	1.300	0	0	0	0
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	1.300	0	0	0	0
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	11.300	0	0	0	0
5 Leefbare steden en dorpen					
5.1 Leefbare steden en dorpen					
5.1.1 Leefbare steden en dorpen	30.000	0	0	0	0
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	5.000	0	0	0	0
5.1.4 Bodem en ondergrond	3.660	0	0	0	0
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	38.660	0	0	0	0
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	38.660	0	0	0	0
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen					
6.1 Cultuur					
6.1.1 Cultuur	15.000	0	0	0	0
Totaal 6.1 Cultuur	15.000	0	0	0	0
6.2 Erfgoed					
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	15.000	0	0	0	0
Totaal 6.2 Erfgoed	15.000	0	0	0	0
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	30.000	0	0	0	0
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg					
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid					

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	10.000	0	0	0	0
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	10.000	0	0	0	0
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer					
7.2.1 Infrastructuur	3.373	34	34	34	34
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	3.373	34	34	34	34
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden					
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0	0	0	0	0
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0	0	0	0	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	13.373	34	34	34	34
8 Provincie midden in de samenleving					
8.1 Regiodeals					
8.1.1 Regiodeals	15.000	0	0	0	0
Totaal 8.1 Regiodeals	15.000	0	0	0	0
8.2 Betrouwbare en integere overheid					
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	1.000	0	0	0	0
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	1.983	0	0	0	0
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	2.983	0	0	0	0
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	17.983	0	0	0	0
9 Financiën en overhead					
9.2 Algemene financiën					
9.2.5 Stelposten en overige financiën	28.318	29.261	11.385	2.674	272
9.2.6 Onvoorzien	19.000	0	0	0	0

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
Totaal 9.2 Algemene financiën	47.318	29.261	11.385	2.674	272
Totaal 9 Financiën en overhead	47.318	29.261	11.385	2.674	272
Totaal Stortingen	260.836	41.783	22.536	12.999	10.905
Onttrekkingen					
1 Perspectief voor het landelijk gebied					
1.1 Natuur en landschap					
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	4.918	4.652	161	161	161
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	25.066	0	0	0	0
1.1.3 Landschap	2.380	0	0	0	0
Totaal 1.1 Natuur en landschap	32.364	4.652	161	161	161
1.3 Water					
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	1.400	1.600	0	0	0
1.3.2 Waterveiligheid Maas	3.020	520	0	0	0
1.3.3 Bodemvitalisering	175	0	0	0	0
Totaal 1.3 Water	4.595	2.120	0	0	0
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	36.959	6.771	161	161	161
2 Samen leven en bestaanszekerheid					
2.1 Sociale agenda					
2.1.1 Sociale agenda	400	0	0	0	0
Totaal 2.1 Sociale agenda	400	0	0	0	0
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen					
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	568	470	0	0	0
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	568	470	0	0	0

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
2.3 Sport en bewegen					
2.3.1 Sport en bewegen	362	0	0	0	0
Totaal 2.3 Sport en bewegen	362	0	0	0	0
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	1.329	470	0	0	0
3 Werken aan de toekomstige economie					
3.1 Vestigingsklimaat van morgen					
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	315	315	315	315	0
3.1.3 Maastricht Aachen Airport	60	0	0	0	0
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	375	315	315	315	0
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven					
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	3.930	1.800	1.400	1.000	0
3.2.2 Brightlands	3.200	1.550	1.250	0	0
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	7.130	3.350	2.650	1.000	0
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt					
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	1.345	875	375	225	0
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	1.345	875	375	225	0
3.4 Verduurzaming en circulaire economie					
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	25	32	32	32	32
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	25	32	32	32	32
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg					

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	1.820	850	325	175	0
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	1.820	850	325	175	0
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	10.695	5.422	3.697	1.747	32
4 Nieuwe energie en leefmilieu					
4.1 Nieuwe energie					
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	225	0	0	0	0
Totaal 4.1 Nieuwe energie	225	0	0	0	0
4.2 Gezond en veilig leefmilieu					
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	63	0	0	0	0
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	1.985	0	0	0	0
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	2.048	0	0	0	0
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	2.273	0	0	0	0
5 Leefbare steden en dorpen					
5.1 Leefbare steden en dorpen					
5.1.1 Leefbare steden en dorpen	4.050	0	0	0	0
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	1.125	100	0	0	0
5.1.4 Bodem en ondergrond	3.923	0	0	0	0
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	9.098	100	0	0	0
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	9.098	100	0	0	0

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen					
6.1 Cultuur					
6.1.1 Cultuur	3.545	1.806	2.276	1.776	976
Totaal 6.1 Cultuur	3.545	1.806	2.276	1.776	976
6.2 Erfgoed					
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	2.537	1.675	495	495	0
Totaal 6.2 Erfgoed	2.537	1.675	495	495	0
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	6.082	3.481	2.771	2.271	976
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg					
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid					
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	19.893	4.935	1.040	3.090	0
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	19.893	4.935	1.040	3.090	0
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer					
7.2.1 Infrastructuur	2.891	4.406	5.341	5.341	5.341
7.2.2 Openbaar vervoer	2.314	11	11	11	0
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	5.205	4.417	5.352	5.352	5.341
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden					
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0	0	0	4.000	0
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0	0	0	4.000	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	25.098	9.351	6.392	12.442	5.341
8 Provincie midden in de samenleving					
8.1 Regiodeals					
8.1.1 Regiodeals	1.750	0	0	0	0
Totaal 8.1 Regiodeals	1.750	0	0	0	0

Exploitatie	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
8.2 Betrouwbare en integere overheid					
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	2.233	500	500	250	0
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	2.233	500	500	250	0
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	3.983	500	500	250	0
9 Financiën en overhead					
9.1 Overhead					
9.1.1 Overhead	2.838	1.922	1.922	1.822	322
Totaal 9.1 Overhead	2.838	1.922	1.922	1.822	322
9.2 Algemene financiën					
9.2.5 Stelposten en overige financiën	320.696	33.288	12.920	8.390	4.106
Totaal 9.2 Algemene financiën	320.696	33.288	12.920	8.390	4.106
Totaal 9 Financiën en overhead	323.534	35.210	14.842	10.212	4.428
Totaal Onttrekkingen	419.051	61.305	28.362	27.082	10.937
Saldo mutatie reserves	158.215	19.522	5.826	14.084	32
Resultaat	17.473	7.650	6.956	7.925	19.437